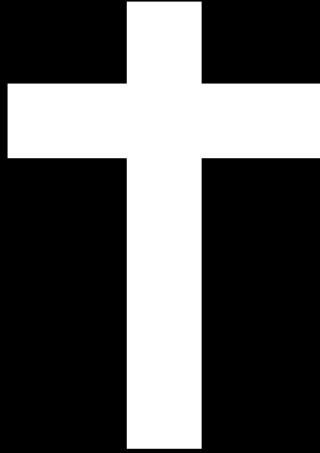

Alkawal Kesal

Portions of the New Testament in the Fulfulde Borgu language
of Benin

Alkawal Kesal

Portions of the New Testament in the Fulfulde Borgu language of Benin

copyright © 2011 SIM International

Language: Fulfulde Borgu (Fulfulde, Borgu)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
7104dd08-43ed-5b6c-bcfb-9f0e6052d5f3

Contents

Matiye	1
Yuhaana	33
Roma	56
Korintu Aranol	70
Galaatiya	83
Efesu	88
Filippi	93
Koloosi	97
Tesalonika Dida6ol	101
Timote Aranol	103
Timote Dida6ol	107
Titus	110
Filemon	112
Iburaninkee6e	113
Piyer Aranol	124
Piyer Dida6ol	128
Yuhaana Aranol	131
Yuhaana Dida6ol	135
Yuhaana Tata6ol	136
Yahuuda	137
Kollitinki	139

Linjiila Yeesu hande no Matiye winniri

Haala puɗɗirka

Binnuɗo linjiila arandeha kaa ɗo laati nun Yahuduujoo janɗuɗo. Diga fuɗɗoode, himɓe e miili Matiye jaɓoowo ceede faada nun winni linjiila kan. O laati nun bo gooto der aahiibe Yeesu sappo e ɗiɗo. Yahuduube nun o wannani. O hollitii ɗum e limtango ɓe aayaaje Alkawal Kiinjal ɗuudɗe, kollitooje no Yeesu nun laatii kebbindo annabaakuuji ɗuudɗi. Linjiila makko e jogii haalaaji mawɗi feere feere.

Haala Laamaare Alla nun laatii ɗaɗol manɗol der ekkitinol Yeesu. Laamaare Alla nen Matiye bo noddata Laamaare kammu. Maytitaago noddugo mo «Bii Dawda», kan nun hollitinta ɗum. Yeesu laati nun laamiido mo annabiibe batani waran, kan laatii waaji Matiye. Woodube annal waddanii «laamiido Yahuduube», dokke. Yeesu fiinii no Laamaare Alla faanake, tuubuɓe, ko wayliti goonki mum, faami no e haajaa Alla walla ɗum, kamɓe nun laamaare nen laatani.

Baa no laamiido on hollitii maaneeji Laamaare Alla e waɗugo kaayefiiji, o nyawti nyawɓe, o nyaanni rafaabe, e non fu, himɓe woppii mo hande no o batunoo de ɗuudɗum kanko e hoore makko. Yahuduube daartanoobe laamiido, faamay no e haani laamiido on tooroo.

No Yeesu finti, o hollii no o laataaki laamiido Yahuduube tan. O wi'i: «Mi hokkaama baawɗe dow kammu e dow leydi fu».

Tokkontirki haalaaji

1. Kaakiraabe Yeesu e dingol mum, 1.1-2
2. Waaju e golle Yuhaana gaɗoowo batisi, 3.1-12
3. Waɗugo Yeesu batisi e jarbeeki mum, 3.13-4.11
4. Golle Yeesu der Galili, 4.12-18.35
5. Ummaago Yeesu diga Galili, yahi Urusaliima, 19.1-20.34
6. Asaweere Yeesu sakitiineere, 21.1-27.66
7. Fintuki e hollitaaki Yeesu Joomiraawo, 28.1-20.

Inde kaakiraabe Yeesu (Luka 3.23-38)

¹ Nani ɗo inde kaakiraabe Yeesu Almasiihu, taaniraawo Dawda, taaniraawo Ibrahiima:

² Ibrahiima rimi Isiyaaku, Isiyaaku rimi Yaakuubu, Yaakuubu rimi Yahuuda e miiraabe mum.

³ Yahuuda rimi Fares e Jara, kamɓe woni ɓe o rindi e Tamar, Fares rimi Hisuruuna, Hisuruuna rimi Aram.

⁴ Aram rimi Aminadab, Aminadab rimi Nasuuna, Nasuuna rimi Salmuuna.

⁵ Salmuuna rimi Bo'es, mo o rindi e Rahab, Bo'es rimi Obed, mo o rindi e Ruutu, Obed rimi Yesa.

⁶ Yesa rimi Dawda, laamiido.

Dawda rimi Suleymaanu, inniiko woni debbo mo Uriya acci.

⁷ Suleymaanu rimi Robo'am, Robo'am rimi Abiya, Abiya rimi Asa.

⁸ Asa rimi Yusufat, Yusufat rimi Yoram, Yoram rimi Ujiya.

⁹ Ujiya rimi Yotam, Yotam rimi Akas, Akas rimi Hejekiya.

¹⁰ Hejekiya rimi Manaasa, Manaasa rimi Amon, Amon rimi Yusiya.

¹¹ Yusiya rimi Yekuniya e miiraabe mum. Wakkati mum nun Yahuduube egginaa, yaaraa leydi Babiila.

¹² Baa'oo no ɓe jaara Babiila, Yekuniya rimi Salaatiyel, Salaatiyel rimi Jorobabel.

¹³ Jorobabel rimi Abihuda, Abihuda rimi Eliyakim, Eliyakim rimi Ajora.

¹⁴ Ajora rimi Sadok, Sadok rimi Akim, Akim rimi Eliyuda.

¹⁵ Eliyuda rimi Eliyaajaru, Eliyaajaru rimi Mattan, Mattan rimi Yaakuubu.

¹⁶ Yaakuubu rimi Yusufu, gorko Mariyama, inna Yeesu, bi'eteedo Almasiihu.

¹⁷ Jaamanuujii sappo e naay nun wadi diga Ibrahiima faa yottii Dawda. Diga Dawda faa yottii wakkati Yahuduube egginaa, yaaraa Babiila, wadii jaamanuujii sappo e naay. Diga Yahuduube egginaa yaara Babiila, faa yottii Almasiihu, wadii jaamanuujii sappo e naay.

Dingol Yeesu Almasiihu (Luka 2.1-7)

¹⁸ Nani ɗo no Yeesu Almasiihu rimiraa. Mariyama inniiko, e laatii mo Yusufu ɗaɓɓi. Amma ko ɓe kawta, Mariyama heɓii reedu e baawɗe Ruuhu Ceniido.

¹⁹ Yusufu ɗaɓɓuɗo Mariyama e laatii neddo poonnitiido. O yiday sentingo mo, den o resi salaago mo e cuudiiɗum.

²⁰ Wakkati o woni oo miiɗoo ka, malaykaajo Joomiraawo wari e makko, der koyɗool. Malaykaajo on wi'i mo: «Yusufu, taaniraawo Dawda, taa hulu ettugo Mariyama, debbo maa. Gam ɓinɗel ɗel o saawi, e Ruuhu Ceniido yiwi.

²¹ O riman biɗɗo gorko, kokkaa mo inne Yeesu, gam o hisinan himɓe makko diga hakkeeki maɓɓe.»

²² Dum fu, ɗum wadii gam hebbingo haala ka Joomiraawo batuno diga e hunnuko annabiijo, o wi'i:

²³ «Gatol ŋol anna gorko saawan, rima biɗɗo gorko, o wi'ete Emmanuwel.»

Maana inne nen woni: «Alla e wondi e meeden.»

²⁴ No Yusufu fini, waɗi ko malaykaajo Joomiraawo bati d̄um, o 6anji Mariyama.

²⁵ Amma o hawtay e makko, faa nyaanne o rimi biɗɗo gorko. Yusufu hokki mo inne Yeesu.

2

Wooduɓe annal warii daarugo Yeesu

¹ Yeesu rimaama Baytilaama der leydi Yahudiya, wakkati laamiido Eroodu, go wooduɓe annal yiwoy diga lettugal, wari Urusaliima.

² No 6e jottii, 6e yami: «Toy laamiido Yahuduɓe dimaado jooni on woni? Men ji'ii hoodere makko diga lettugal, men garii sujidango mo.»

³ No laamiido Eroodu nani habaru on, hakkillo mum jiɓii, kanko e himɓe Urusaliima fu.

⁴ O noddini hooreeɓe limaamiiɓe, e moodiɓe tawreeta fu, o yami 6e, toy nun Almasiihu rimetee?

⁵ Be toontii mo, 6e bi'i: «Baytilaama nun, der leydi Yahudiya, gam nani ko annabiijo winnunoo:

⁶ «An, Baytilaama der leydi Yahudiya, a faanday caka ci'e Yahudiya mawɗe. Gam ardotoodo yiwan diga e maa, kanko nun durata himɓe am Isira'iilaabe.»

⁷ Den, Eroodu noddini wooduɓe annal 6en e cuudiidum, yami 6e 6e laaɓinana d̄um wakkati de hoodere nen hollitii.

⁸ Baawo mum, o lildi 6e Baytilaama, o wi'i 6e: «Jahee, pumpitee habaru sukayel ŋel faa laaɓa. To on ji'ii ŋel, maatinee am, gam mi yaha, min bo, mi sujidana ŋel.»

⁹ No 6e nani ka laamiido bati 6e, 6e jawti. Den, 6e kollirii hoodere ne 6e ji'unoo lettugal e ardii 6e. No ne yottii nokkuure to sukayel ŋel woni, ne darii.

¹⁰ No 6e ji'i hoodere nen, 6erde maɓɓe weliu puy.

¹¹ Be naati der wuro, 6e ji'i sukayel e inna mum, Mariyama. Be jiccii, 6e kujidani ŋel. Be pittii gineeji maɓɓe, 6e kokkori ŋel kanɓeeje, e wardi buudeeteedum, e ɗacce luuttooje, bi'eteede miir.

¹² Baawo majjum, Alla hollii 6e der koyɗool to 6e bittu to Eroodu. Den 6e kootiri leydi maɓɓe e laawol gonɗol.

Yusufu doggii suudoy Misira

¹³ No 6e jawti, malaykaajo Joomiraawo hollitanii Yusufu der koyɗool, wi'i mo: «Umma, ettu sukayel ŋel e inna mum. Doggin ŋel, jahaa Misira, joododaa ton faa

de bi'umaa mi gartaa. Gam Eroodu waran daartugo sukayel ŋel, gam halka ŋel.»

¹⁴ Yusufu ummii jemama, yaari sukayel ŋel e inna mum faa Misira.

¹⁵ O joodii ton faa de Eroodu maayi. Nun nun ka Joomiraawo batuno e hunnuko annabiijo hebbiri, de o wi'i:

«Mi noddii biyam wurtoo diga Misira.»

Eroodu halkii sukaaɓe Baytilaama

¹⁶ No Eroodu faami wooduɓe annal 6en jammike d̄um, mone makko ummii puy. O lili 6e bara suhahon goron tawaakon Baytilaama e der jeyde makko fu, diga suhahon keccon, faa kon duuɓi diɗi. O wadii d̄um, o foonni deydey wakkati ki wooduɓe annal batuno mo dow hollitaago hoodere nen.

¹⁷ Dum hebbinii haala ka annabi Yeremiya batunoo, wi'i:

¹⁸ «Cimaali nanaama der siire Rama, e bojji, e goytaali duuddi. Rahiilu nun wullata, gam suhahon mum. O nootaaki eyteego, gam kon maayidii.»

Yusufu wittii Nasaratu

¹⁹ Baawo maayde Eroodu, malaykaajo Joomiraawo hollitanii Yusufu der koyɗool, der leydi Misira.

²⁰ O wi'i mo: «Umma, ettu sukayel ŋel e inna mum, bitton leydi Isira'iila, gam yidunooɓe warugo suka on maayii.»

²¹ Den Yusufu ummii, etti sukayel ŋel e inna mum, 6e bitti leydi Isira'iila.

²² Amma Yusufu nanii Arikilawus jaɓii laamaare baaba mum Eroodu, laamii dow Yahudiya. O huli yahugo ton. Ko Alla baddi mo der koyɗool, den o yahi far leydi Galili.

²³ O yahi o joodii siire wi'eteene Nasaratu. Dum laatiike, gam hebbingo ka annabiibe batunoo, wi'i: «O noddete Nasaratujo.»

3

Waaji Yuhaana gaɗoowo batisi

(Marku 1.1-8; Luka 3.1-18; Yuhaana 1.19-28)

¹ Wakkati majjum, Yuhaana gaɗoowo batisi suppitii. Oo waajoo der ladde haro Yahudiya, oo wi'a:

² «Tuubee, gam Laamaare Alla faanake.»

³ Kanko nun annabi Esaaya batani, wi'i: «Daane nedɗo e bata dow dow, der haro, e wi'a:

Moyyinee laawol Joomiraawo, poonnitee laabi makko!»

⁴ Yuhaana e ɓornino gineeji cannyiraadi leeɓi jeelooba, oo haɓɓii ɓelɓelol gurol dow funɗudu makko. Nyaamdu makko laatii baɓatti e juuri ladde.

⁵ Himɓe Urusaliima, e leydi Yahudiya, e tawaaɓe takkol maayo Urdun fu, wari to makko.

⁶ Be tuubi hakkeeki ma66e, go Yuhaana wadi 6e batisi der maayo Urdun.

⁷ No o yi'i Farisaa6e e Sadukii6e duu66e e wara wadeego batisi, o wi'i 6e:

«Bi66e bolle pure! Moy tintini on doggon mone Alla waroore?»

⁸ Ga6ee golle kollitooje on tuubi.

⁹ To on miilee e 6erde moodon bi'on: "Iburaahiima nun woni maama amen!" Gam mii wi'a on, Alla e waawi waylitingo kaaye, de laatoo 6i66e Ibraahiima!

¹⁰ Jooni, jammere bantaama gam feyya ledde faa e dadi mum. Den, leggal nal rimataa 6i66e boodde fu wudditinte, faddee der yiite.

¹¹ Min, e diyam nun gadiranmi on batisi, gam hollitingo on tuubi. Amma garoowo 6aawo am, e burimmi baawde. Mi fotay du baa jimminaago, 6orta pade makko. Kanko, o wadan on batisi e Ruuhu Ceniido, e yiite.

¹² Oo jogii besirdum e junjo makko, o laabinan fiyirde makko. O loowa gawri der rummuure makko, o wula nyaane der yiite ne nyifataa.»

Yeesu wadaama batisi

(Marku 1.9-11; Luka 3.21-22)

¹³ Wakkati majjum, Yeesu yiwi Galili, wari maayo Urdun to Yuhaana, gam Yuhaana wada mo batisi.

¹⁴ Amma Yuhaana nootaaki, wi'i: «Min nun haajaa gadanaa batisi, ko an nun wari to am mi wadane?»

¹⁵ Yeesu toontii mo, wi'i: «Noota dum laatto non non jooni, gam hande non kebinirten ko foonnitii fu.»

Den Yuhaana nootii.

¹⁶ Don maa don, no Yeesu wadaa batisi, wurtii e diyam, kammu ma66itii. O yi'i Ruuhu Alla e jippoo dow makko, hande tantabaraaru.

¹⁷ Don daane gom nanaa dow kammu, e wi'a: «Oo do nun laatii Biddo am jidaado, mo ceyoriimi.»

4

Seydan jarbake Yeesu

(Marku 1.12-13; Luka 4.1-13)

¹ Baawo majjum, Ruuhu Ceniido yaari Yeesu der haro gam Ibiliisa jarboo mo.

² O suumii nyaloomaaje lasoy didi e jem-maaje lasoy didi. Den, rafo wadi mo.

³ Don Jarbotoodo on battii mo, wi'i: «To a laati nun Biddo Alla, batu kaaye dee do waylitoo peen.»

⁴ Yeesu toontii mo, wi'i: «E winnaa: "Neddo wuurirtaa e peen tan, amma e haala burtiika diga hunnuko Alla fu.»»

⁵ Ibiliisa yaari mo wannarde seniine, bili mo dow suudu Alla to buri towugo.

⁶ Den o wi'i mo:

«To a laati nun Biddo Alla, fitu kodaa ley,

gam e winnaa der dewtere,

Alla batan malaykaabe mum 6e ta66ee e juude ma66e

gam to koyde maa fergoo kaaye.»

⁷ Yeesu toontii mo, wi'i: «Dewtere wi'i kade: "Taa jarba Alla Joomiraawo maa".»

⁸ Ibiliisa yaari mo kade dow waanne towune puy. O holli mo laamaareeji duuniyaaru fu e teddunjal majji.

⁹ Den o wi'i mo: «Mi hokkete huune dum fu, to a jiccake kujidandaa am.»

¹⁰ Yeesu toontii mo, wi'i: «Dillu diga don, an Ibiliisa, gam e winnii der dewtere:

"Sujidan Alla Joomiraawo maada, kanko tan teddintaa!"»

¹¹ Den Ibiliisa acci mo, go malaykaabe battii e jagganoo mo.

Yeesu waajake der leydi Galili

(Marku 1.14-15; Luka 4.14-15)

¹² No Yeesu nani Yuhaana gadoowo batisi nannaama, wattaa der kasu, o witti leydi Galili.

¹³ O eggi Nasaratu, o joodoy Kafarnahum, takkol fonjo maayo Galili, hakkune jeyde leydi Jabulon e Neftali.

¹⁴ Hande non haala ka annabi Esaaya batunoo hebbiri, o wi'i:

¹⁵ «Leydi Jabulon e leydi Neftali, joodiini takkol maayo, fonjo Urdun, Galili, an laatiini joodorde himbe 6e lenyi janani.

¹⁶ Himbe tawaa6e der niwre,

yi'ii jaynol manjol.

Joodiibe e leydi maayde, ni66uni,

jaynol yayanii dum.»

¹⁷ Diga wakkati majjum, Yeesu fuddi wajaago e wi'a: «Tuubee, gam Laamaare Alla battike.»

Aahiibe Yeesu arandee6e

(Marku 1.16-20; Luka 5.1-11)

¹⁸ No Yeesu woosotoo takkol fonjo maayo Galili, o yi'i suu6otoo6e liyyi dido, Simon, noddeteedo Piyer, e minyum Andere, e fadda taaruuji mum der maayo.

¹⁹ Yeesu wi'i 6e: «Tokkee am, mi wadan on suu6otoo6e himbe.»

²⁰ Don maa don 6e acci taaruuji ma66e, 6e tokki mo.

²¹ O yahi yeeso, o yi'i rindaa6e dido der laana, Yaakuuba e minyum Yuhaana, 6i66e Jebede. Kam6e e baaba ma66e, 6ee moyyina taaruuji ma66e. O noddi 6e.

²² Don maa don, 6e acci laana njan e baaba ma66e, 6e tokki mo.

Yeesu e waajoo, e nyawta himbe

(Luka 6.17-19)

²³ Yeesu woositii leydi Galili fu. Oo janjina der cuudi baajordi, oo waajoo linji-ila dow Laamaare Alla, oo nyawta himbe 6e nyawuujii feere feere, e toorotoo6e.

²⁴ Habaru makko sankitii der leydi Siriya fu. Bee gaddana mo nyaw6e nyawuuji feere feere, hande 6e ginnaaji toorata, e yanoo6e padde, e moofidin6e, o nyawti 6e.

²⁵ Jama'aare duunne e tokki mo. Be yiway maa diga leydi Galili, e 6aadeere Genniije Sappo, e Urusaliima, e Yahudiya, e fonjo maayo Urdun.

5

Waaji dow waanne

¹ No Yeesu yi'i jama'aare duunne, o eenci dow waanne, o joodii. Aahi6e makko hawritii ley makko.

² O fuddi waajaago 6e, o wi'i:

Haala barke

(Luka 6.20-23)

³ «Barke laatanii 6e yonki mum humpaa Alla, gam kam6e nun jey Laamaare Alla!

⁴ Barke laatanii wullo6e, 6erde ma66e fewtinte!

⁵ Barke laatanii diggu6e, gam 6e donan leydi!

⁶ Barke laatanii rafaaf6e, e dondaaf6e foonnitaare, gam 6e kaaran!

⁷ Barke laatanii endotoo6e, gam 6e endete!

⁸ Barke laatanii 6e 6erde mum laafi, gam 6e ji'an Alla!

⁹ Barke laatanii daarto6e jam, gam 6e noddete 6i66e Alla!

¹⁰ Barke laatanii tooraaf6e gam sabbu foonnitaare,

gam kam6e nun Laamaare Alla laatanii!

¹¹ Barke laatanii on, to him6e yennii on, toorii on, takki on gaccee baadey fu, sabbu am.

¹² Ceyee, belbeltee, gam riiba mawka e hedii on dow kammu. Hande non annabi6e ardi6e on tooriraa.»

Lamdam e jayjol

(Marku 9.50; Luka 14.34-35)

¹³ «Onon laatii lamdam duuniyaaru. Amma to lamdam walaa dakam, e ume dam welinirtee? Dam nafataa goddum, sey dam woppee, him6e yaa6a dam.

¹⁴ Onon laatii jayjol duuniyaaru. Genni mahaani dow waanne suudataako.

¹⁵ Fitilla bo hu66ataake gam ka ommee gummal. Amma ka 6ilete dow to fitilla 6iletee, gam ka yaynana wonu6e der suudu fu.

¹⁶ Hande non haani jayjol moodon yaynira yeeso him6e. Den 6e ji'an golle boodde de gadoton, 6e teddina Baaba moodon gonudo dow kammu.»

Yeesu e janjina dow haala tawreeta

¹⁷ «To on miilee mi warii gam moytugo tawreeta, dum bo ko winnaa der dewte annabi6e. Mi waray moytugo ka, amma gam hebbingo ka.

¹⁸ E goonja batanmi on, dow e leydi heennyan, amma to66el, dum bo maasel gootel der tawreeta, sottintaake, faa nyalaane huune fu hebboyta.

¹⁹ Gam majjum, mo dwtanaaki to66el gootel, 6urunel faandugo der tawreeta, go e ekkitina wo66e bo to dwtotoo, o laatot paandudo der Laamaare Alla. Amma dwtaniido tawreeta, go e janjina wo66e bo dwtanoo ka, joomum laatot mawdo der Laamaare Alla.

²⁰ E goonja bi'anmi on, to foonnitaare mon buray ne moodi66e tawreeta e Farisaa6e, on naataa der Laamaare Alla pay.»

Yeesu e ekkitina dow haala mone

(Luka 12.57-59)

²¹ «On nanii ko kaakiraa6e meeden wi'ano: "Taa waru neddo, baru6o neddo fu, hiitete."

²² Amma min, mii wi'a on, jogoriido banniraawo mum mone fu, hiitete. Bi'udo banniraawo mum: "A walaa hoore," joomum yaarete yeeso hiitorde mawne. Bi'udo banniraawo mum "A haanja nun," o wattete der yiite jahannama.

²³ Gam majjum, to a yahii sakkanoygo Alla sadaka, to hiisirde, go ciwtordaa aa woodi gokka e banniraawo maa,

²⁴ accu don sadaka maa yeeso hiisirde. Den jahaa taw to banniraawo maa, jaafontiron. Baawo mum, bittaa, cakkaa sadaka maa.

²⁵ To goddo gaccake maa, go oon jaha to kiitotoodo, yawda nannantiraa e makko diga e laawol. To a waday dum, o wattete der juude kiitotoodo, den kiitotoodo bo wattete e juude sandaaji, ma66edaa der kasu.

²⁶ Mii batee e goonja, a wurataako diga don, to a yobiday nyamaane maa, faranwel mum koriinel.»

Ekkitinol dow jeenu

²⁷ «On nanii wi'aanoma: "Taa wadu jeenu!"

²⁸ Amma min, mii wi'a on, daarudo debbo fu, ko suunii mo, wadii jeenu e makko der berne mum.

²⁹ Gam majjum, to itere maa nyaamoore nun laatantee daliila doyyere, doofu ne, boppaa to woddi! Dum burante jokkulal bannu maa gootal halka, e no bannu maa fu naatirta der yiite jahannama.

³⁰ To junjo maa nyaamoore nun laatantee daliila doyyere, wudditin no, boppaa to woddi, dum burante jokkulal maa gootal halka, e no bannu maada fu naatirta der yiite jahannama.»

Ekkitinol dow ceergal

(Matiye 19.9; Marku 10.11-12; Luka 16.18)

³¹ «Wi'aama bo: "Ceerudo debbo mum fu, sey hokka mo derewol ceergal."

³² Amma min kan, mii wi'a on, ceerudo debbo mum to hinaa gam daliila jeenu, to o hoowaama, o laatinii mo jeenoowo. Neddo koowudo debbo ceeraado fu, wadii jeenu kanun bo.»

Ekkitinol dow hunayeere

³³ «On nanii kade, kaakiraaɓe meeden wi'aama: "Taa fiirtu hunayeere maa, hebbin ne yeeso Joomiraawo."

³⁴ Amma min, mii wi'a on, to on kunee. To on kunoree kammu, gam ŋu laati nun gurol Laamaare Alla.

³⁵ To on kunoree leydi, gam ni laati nun jaabirdum koyde makko. To on kunoree Urusaliima, gam ni laati nun wannjarde Laamiido mawdo.

³⁶ To on kunoree ko'e mon bo, gam on baawataa rawningo, dum bo ɓawlingo baa leebol gaasa mon gootol.

³⁷ Haala mon fu daroo dow: "oo", dum bo "aawo", to yawtu don. Ko beydii dow majjum fu yiwii diga e Kalludo.»

Ekkitinol dow wattaago (Luka 6.27-36)

³⁸ «On nanii wi'aama, "Itere yoɓiree itere, nyiire yoɓiree nyiire."

³⁹ Amma min, mii wi'a on, to on battee gadando on ko boni. To goddo fiyii maa meenyo dow golal nyaamowal, hokku mo ŋal to bo.

⁴⁰ To goddo gaccike maa, e yidi teeta danksiire maa, accu mo o etta gulunfaare maa bo.

⁴¹ To goddo doolii maa doonanodaa dum doongal mum kuule ujuneere, roonana mo ŋal kuule ujune didi.

⁴² To goddo eelii maa, hokku mo. To goddo e yidi wuyaago huune maa, taa haɗu mo dum.»

Jidee waybe moodon (Luka 6.27-28)

⁴³ «On nanii wi'aama: "Yidu banniraawo maa, banyaa ganyo maa."

⁴⁴ Amma min, mii wi'a on, jidee waybe moodon, du'anee tooranɓe on.

⁴⁵ Hande non, laatortodon ɓiɓɓe Baaba moodon gonudo dow kammu. Gam oo fudina naaɓe dow yeedɗuɓe e halluɓe. Oo toɓina bo diyam gam foonnitiibe e ɓe foonnitaaki.

⁴⁶ To oon jidi yidube on tan, riiba kaye kefoton? Baa jaɓooɓe ceede faada bo e wada hande non!

⁴⁷ To oon canna banniraaɓe moodon tan, ko haaynii ume gadoton don? Baa heeferɓe bo e wada hande non!

⁴⁸ To non, laatee hebbuɓe, hande non Baaba moodon mo dow kammu laatorii kebbudo.»

6

Ekkitinol dow wallugo talakaabe

¹ «Kakkilee, to on kollitee gadu moodon geetu yeeso himɓe gam ji'edon. To on gadii dum, on kebataa riiba to Baaba moodon gonudo dow kammu.

² To non, to aa hokka sadaka, taa fiyu lenɗuru gam himɓe yi'ee. Non non nun munaafitiibe wadata der cuudi baajordi, e sera laabi. Bee gada dum gam himɓe mana ɓe. E goonja batanmi on, ɓe keɓii ko riiba maɓɓe.

³ Amma, to aa hokka sadaka, taa accu junɗo maa nano anna ko nyaamo wadata.

⁴ To a wadii dum, sadaka maa laatoto e cuudiidum. Den Baaba maa ji'oowo ko woni der cuudiidum, yoɓete dum.»

Ekkitinol dow du'aare (Luka 11.2-4)

⁵ «To oon du'oo, to on gadee hande non munaafitiibe wadata. Kamɓe ɓee jida du'aago e darorii der cuudi baajordi, e ate cele, gam himɓe fu yi'a ɓe. E goonja batanmi on, ɓe keɓii riiba maɓɓe ko.

⁶ Amma an, to aa du'oo, naatu suudu maa, maɓɓaa dammugal, eelaa Baaba maa e cuudiidum. Den, Baaba maa ji'oowo ko woni der cuudiidum, yoɓete dum.

⁷ To oon du'oo, to on duudinee haalaaji di galaa nafuwe hande non heeferɓe wadata. Bee miili to ɓe duudinii haalaaji, Alla toon-toto ɓe.

⁸ Gam majjum to on nandee e maɓɓe, gam Baaba moodon e anni ko kaajadon diga on eelay dum.»

⁹ «Nani do non haani du'orodon:

"Baaba amen tawaado dow kammu, inne maa e senii.

¹⁰ Laamaare maa wara.

Sago maa laatoo dow leydi, hande non ŋo laatorii dow kammu.

¹¹ Hokku men nyaamdu keyannu men hanne.

¹² Yaafana men hakke amen, hande non minon bo men jaaforanto woofananɓe men.

¹³ Taa accu men naata der jarbeeji, amma hisin men diga e Kalludo. [Gam an nun laamaare, e baawde, e teddurjal fu woodani faa abada. Aami!]"

¹⁴ To on jaafanake himɓe boofi mum, Baaba moodon gonudo dow kammu yaafanto on onon bo.

¹⁵ Amma to on jaafanaaki himɓe, Baaba moodon bo yaafantaako on boofi moodon.»

Yeesu e ekkitina dow suumayeere

¹⁶ «To oon cuumoo, to on jurmikinee hande no munaafitiife wadata. Bee ji6a geese ma66e gam him6e annita 6ee cuumii. E goonja batanmi on, 6e ke6ii ko riiba ma66e.

¹⁷ Amma an, to aa suumii, sulma, bujodaa wardi.

¹⁸ Den him6e annitintaa naa aa suumii. Amma Baaba maa mo yi'ataake tan anni. Baaba maa ji'ooowo ko gadu6aa der cuudiidum, kanko yobetee.»

*Jawdi dow kammu
(Luka 12.32-34)*

¹⁹ «To on kawritanee ko'e mon jawdi der duuniyaaru, to mooyi e guyuhon biisata ni, dum bo to wuy6e yulata cuudi mon, wujja ni.

²⁰ Amma kawritanee ko'e mon jawdi dow kammu, to guyuhon e mooyi biisataa ni, wuy6e bo hebataa wujja ni.

²¹ Gam to jawdi maa woni, don 6erne maa bo wonoto.»

*Haala jayɲol e niwre
(Luka 11.33-36)*

²² «Gite woni fitilla 6annu. To gite maa e yandi, 6annu maa fu, wonoto der jayɲol.

²³ Amma to gite maa yandaa, 6annu maa ɲol fu, ɲol wonoto der niwre. Den, to jayɲol gonuɲol der maa laatike niwre, a yi'ii don no niwre mawniri!»

*Alla e jawdi
(Luka 16.13)*

²⁴ «Walaa baawoowo ko jagganii joomi-raabe dido, gam o wanyan oo do, o yida oo to, o takkontiran e oo do, o yawoo oo to. On baawataa ko jagganii Alla, e jawdi.»

*Hoolaago Alla
(Luka 12.22-31)*

²⁵ «Gam majjum bi'anmi on: To on cukulane yonkiiji moodon dow ko nyaamoton e ko jaroton. To on cukulane 6alli moodon dow ko bornotodon. Yonki buraa nyaamdu na? Bannu buraa koltal na?

²⁶ Daaree pooli piirooji: Di aawataa, di duggataa, di galaa rummuure. Amma e non, Baaba moodon gonudo dow kammu e nyaanna di. On buraa pooli tedduɲal na?

²⁷ Moy e moodon der 6illaaje mum waawata ko 6eydi balde mum, baa mayyande woore?

²⁸ To non, gam ume ko oon cukulana kolte? Daaree no pinniiji gese mawnirta: Di mottataa, di cannyataa.

²⁹ Amma mii bata on, baa Suleymaanu e tedduɲal mum fu, 6ornaaki kolte boodude hande no pinniiji ɲin gootel mum.

³⁰ To Alla e holtina ku6ooji ladde tawaadi hanne, jaajo di bulee yiite, o holtintaa on bura non non na? Onon 6e goondinki paanduki!

³¹ To on cukulee bi'on: «Ume nyaameten? Ume jareten? Ume 6ornotoden?»

³² Gam kujje dee, heefer6e nun daartata de. Amma Baaba moodon gonudo dow kammu, e anni oon goodi haaje majje.

³³ Daartee aran Laamaare Alla, e foonni-taare makko. Den ko horii fu, on 6eydante dum.

³⁴ To on cukulane gam jaano, jaano sukulanto hoore mum. Nyalaane fu, toora mum heyii dum.»

7

*Hiitaago wo66e
(Luka 6.37-38, 41-42)*

¹ «To on kiitee wo66e, gam to Alla hiitoo on.

² Gam no kiitoridon wo66e, non kiitortodon. Etorde etirandon wo66e, kayre etirantedon.

³ Ume wadi go aa daara kudeel der itere banniraawo maa, go a faamanay legga gonuɲa der itere maa?

⁴ Noy baawirtaa ko wi'i banniraawo maa: "Accu mi ikkinanee kudeel gonuɲel der itere maa", nani bo, legga e woni der ne maa?

⁵ Munaafitiijo, ikkin legga gonuɲa der itere maa taw, den gite maa laaban, ke6aa no ikkinirɲaa kudeel gonuɲel der itere banniraawo maa.

⁶ To on kokkee dawaadi ko senii, gam to di bittoy di ɲata on. To on cankitee kaaye moodon dime yeeso afaaji, gam to di jaabu de.»

*Alla e toontoo eelan6e dum
(Luka 11.9-13)*

⁷ «Eelee, on ke6an, daartee, on jiitan, cilminee, on ma66itante.

⁸ Gam eeloowo fu, he6an, daartoowo fu, yiitan, piyoowo dammugal fu, ma66itante.

⁹ Moy caka moodon to 6iyum eelii dum peen, hokka mo hayre?

¹⁰ Dum bo to o eelii mo linɲol, o hokkan mo boddi?

¹¹ Onon hallu6e, oon baawi hokkugo 6i66e moodon dokke boodde, hakko Baaba moodon gonudo dow kammu. Oo hokka eelan6e mo fu dokke boodde.

¹² Gam majjum ko jidudon him6e wadana on fu, onon bo, gadanee 6e dum. Kanjum woni ekkitinol tawreeta e dewte annabiife.»

*Dammugal panduɲal
(Luka 13.24)*

¹³ «Naatiree dammugal paanduɲal, gam dammugal jaajuɲal e laawol koyuɲol, e yaara der halkere, him6e duu66e nun tokki ɲol.

14 Amma dammugal paanduŋal, e laawol ɓilliŋol, e yaara to yonki, yiituɓe ŋol duuɗaa.»

Hakkilango annabiibe fewrekuube
(Luka 6.43-44)

15 «Kakkilaneɗ annabiibe fewrekuube. Be garan to moodon, ɓee ɓornii guri baali, amma der maɓɓe, ɓee laatii bu'i ladde bonuɗi.

16 E gaɗu maɓɓe annitirton ɓe. Innabooje ɓorataake dow gi'e, ibbe ɓo ɓorataake dow gi'e danehi.

17 Leggal booduŋal fu riman ɓiɓɓe boodɗe, amma leggal kalluŋal riman ɓiɓɓe kalluɗe.

18 Leggal booduŋal waawataa ko rimi ɓiɓɓe kalluɗe, nun ɓo leggal kalluŋal waawataa ko rimi ɓiɓɓe boodɗe.

19 Leggal fu ŋal rimataa ɓiɓɓe boodɗe wud-ditinte, fadɗee der yiite.

20 Hande non, annitirton ɓe diga e gaɗu maɓɓe.»

Mi annaa on abada
(Luka 13.25-27)

21 «Hinaa wi'ooɓe am "Joomiraawo, Joomiraawo" fu naatata Laamaare Alla, sey wadooɓe ko Baaba am gonuɗo dow kammu yidi tan.

22 Nyalaane darŋal, duuɓɓe wi'an am: "Joomiraawo, Joomiraawo! E inne maa nun men gaɗiri annabaaku. E inne maa nun men diiwiri ginnaaji. E inne maa nun men gaɗiri haaynaareeji duuɗɗi."

23 Wakkati mum, mii toontoto ɓe: "Mi annaa on abada. Boddɗe am, onon wadooɓe ko halli!"»

Cuudi diɗi
(Luka 6.46-49)

24 «Hande non, nedɗo fu kettiniido haala am, go e gollira ka, e nandi e nedɗo kakkilɗo, mahudo suudu mum dow tepaare.

25 Diyam toɓi, gooruuji hebbi, keni mawɗi wifii dow maggol. Amma ŋol yanay, gam dow tepaare nun ŋol daddaa.

26 Amma kettiniido haala am fu, go tokkay ka, e nandi e nedɗo mo walaa hakkillo, mahudo suudu mum dow jaaneeri.

27 Diyam toɓi, gooruuji hebbi, keni mawɗi wifii dow maggol. Den ŋol yani yanande mawne.»

Baawɗe Yeesu

28 No Yeesu heennyi waajuuji ɗin, haaynaare nanji jama'aare puy gam waaji makko.

29 Gam o janŋinirii ɓe e baawɗe, hinaa hande no moodiɓɓe tawreeta janŋinirta.

8

Yeesu nyawtii cecefo gom
(Marku 1.40-45; Luka 5.12-16)

1 Yeesu jippoyii diga dow waanne, go jama'aare duunne e tokki mo.

2 Wakkati mum, cecefo gom wari, jiccii yeeso makko, wi'i mo: «Joomiraawo, to aa yidi, a waawan ko nyawtimmi.»

3 Yeesu foorti junno mum, meemi mo, wi'i: «Mii yidi, nyawta!» Don maa don, gorko on nyawtii.

4 Den Yeesu wi'i mo: «Hakkil! Taa batu ka goddo. Amma yahu holloy hoore maa limaamiijo. Den, gadaa sadaka ka Muusa wi'i on gadon, gam anninaa ɓe a yoofake.»

Yeesu nyawtii jaggiido hooreejo soogeeji
Roma

(Luka 7.1-10; Yuhaana 4.4-54)

5 Yeesu e naata siire Kafarnahum, don hooreejo soogeeji gom battii mo, eeli mo, wi'i:

6 «Joomiraawo, jaggiido am na'on fukkii wuro, yandaa, faa juude e koyɗe fu waatii, oo naawee sanne!»

7 Yeesu wi'i mo: «Mi yahan, mi nyawta mo.»

8 Amma hooreejo soogeeji on toontii, wi'i: «Joomiraawo, mi fotay naataa wuro am. Amma batu waliine woore tan, jaggiido am yoofoto.

9 Min e hoore am, mii woodi mawɓe ɓe dowtani mi, min ɓo mii woodi dowtaniibe am. To mi wi'i, oo do, "yahu", o yahan. To mi wi'i, oo to, "war", o waran. To mi wi'i, jaggiido am, "wadu nii", o wadan.»

10 No Yeesu nani ka, haaynaare nanji ɗum, wi'i tokkuɓe ɗum: «E goonja batanmi on, mi yi'ay iri goondinki kii do dow goddo, baa der Isira'iilaabe.

11 Mii bata on, duuɓɓe waran diga lettugal e gorgal. Be joododo e Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakuubu, ɓe nyaamda der Laamaare Alla.

12 Amma laatiiɓe ɓiɓɓe Laamaare, faddete yaasi, der niwre. Ton ɓe bullata, ɓe yakkontira nyiye.»

13 Baawo mum, Yeesu wi'i hooreejo soogeeji on: «Hootu! Dum laataneɗe hande no goondinirɗaa.» Wakkati mum, jaggiido makko yoofii.

Yeesu nyawtii nyawɓe duuɓɓe
(Marku 1.29-34; Luka 4.38-41)

14 Yeesu yahi wuro Piyer. O tawi esiraawo Piyer debbo e fukkii, e yontaa.

15 Yeesu meemi junno makko, yontere nen acci mo. Den o ummii, oo jagganoo ɓe.

16 No kiikiide wadi, Yeesu waddanaa himɓe duuɓɓe, ɓe ginnaaji woni e mum. O riiwi di e haala makko, o nyawti nyawɓe fu.

17 Hande non haala annabaaku Esaaya hebbiri, ka o wi'i:

«O jabii roonaago tampe meeden, o nyawtii nyawuuji meeden.»

*No haani Yeesu tokkiree
(Luka 9.57-60)*

¹⁸ Yeesu yi'i jama'aare duunne e huurittii dūm, o wi'i aahiiፎe makko ፆe jola fonፎo far to.

¹⁹ Don Moodibbo tawreeta gom ፆattii mo, wi'i: «Moodibbo, mi tokkete to jahataa fu.»

²⁰ Yeesu wi'i mo: «Dondondehon e woodi gayde, pooli bo e woodi dadda mum, amma Bii nedፎo woodaa to fukkinta hoore mum gam siwtoo.»

²¹ Godፎo diga caka aahiiፎe wi'i mo: «Joomiraawo, accu mi yaha, mi uwaa baaba am taw.»

²² Yeesu toontii mo, wi'i: «Tokkam, accu maayፆe uwa maayፆe mum.»

*Yeesu deyyitini hennu
(Marku 4.31-41; Luka 8.23-25)*

²³ Yeesu naati der laana diyam, go aahiiፎe makko e tokki mo.

²⁴ Don maa ፎon, hennu mawkol ummii e wifa dow maayo. ፆol wifa, faa galmaaji diyam e yidi mutina ፆa. Amma Yeesu e ፎaani.

²⁵ Aahiiፎe ፆattii mo, finnni mo, wi'i: «Joomiraawo, faaba men! Men na'on kalka!»

²⁶ O toontii ፆe, o wi'i: «Gam ume ko kuludon? Onon ፆe goondinki paanduki!» Den, o ummii, o falmi hennu e maayo. 'Dum yeewi siriw!

²⁷ Be fu, haaynaare nanፆi ፆe, ፆee bi'a: «Iri moy nun oo ፎo, faa hennu e maayo e downtanoo mo?»

*Yeesu nyawtii ginnaajiፆe dido
(Marku 5.1-20; Luka 8.26-39)*

²⁸ Yeesu joli fonፎo maayo, yottii der leydi Gadarena. Don worፆe dido wooduፆe ginnaaji wurtii e caabeje, fotti e makko. Bee kunnii puy, faa godፎo suusataa ko tokki laawol ፆol.

²⁹ Be darii ፆee bata e semme, ፆee bi'a: «An Biddo Alla, ume jidudaa wadugo men? A warii ፎo gam tooraa men diga wakkati waday na?»

³⁰ Fotii darne afaaji mawne gom e durannoo takkol ፎon.

³¹ Ginnaaji ፎin eeli Yeesu, wi'i: «To a riiwii men, accu men naataa der darne afaaji nee ፎo.»

³² O wi'i ፆe: «Jaheel!» Ginnaaji ፎin wurtii, naatoy der afaaji ፎin. Don maa ፎon, darne afaaji nen fu diirtii diga takkol waanne, simmittii der maayo, yoolii e diyam.

³³ Durooፆe afaaji ፎin doggi, hooti wuro. Be batoy ko wadi fu, e ko wadi wooduፆe ginnaaji dido ፆen.

³⁴ Den, himፆe siire nen fu wurtoy fotti e Yeesu. No ፆe ji'i mo, ፆe eeli mo o wurtoo leydi maፆፆe.

9

*Yeesu nyawtii mofo
(Marku 2.1-12; Luka 5.17-26)*

¹ Yeesu naati laana diyam, joli, witti der siire mum.

² Himፆe waddani mo mofo, pukkinaaፎo dow daago. No Yeesu yi'i goondinki maፆፆe, wi'i mofo on: «Suka am, tiidin ፆerne maa! Hakkeeki maa yaafaama!»

³ Den, moodiፆፆe tawreeta woፆፆe yanti e miila der ፆerde mum, e wi'a: «Gorko oo ፎo e bata kalluka dow Alla!»

⁴ Yeesu e anni miilooji maፆፆe, o wi'i ፆe: «Gam ume go oon miila miilooji kalludi dii der ፆerde moodon?»

⁵ Ume ፆuri hoyugo? wi'ugo: "Hakkeeki maa yaafaama," naa wi'ugo: "Umma yahu?"

⁶ Amma, mii yidi paamon, no Bii nedፎo e woodi baawde yaafaago hakke der duuniyaaru ፎo.» Den, o wi'i mofo on: «Umma, ettu daago maa, hootu wuro maa!»

⁷ O ummii, o hooti wuro makko.

⁸ No jama'aare yi'i dūm, huli, darii e teddina Alla gam o hokki himፆe baawde hande ፎee.

*Yeesu noddii Matiye
(Marku 2.13-17; Luka 5.27-32)*

⁹ Yeesu e yawta, diga e laawol o yi'i gorko bi'eteedo Matiye e joodii to ceede faada yoፆetee, o wi'i mo: «Tokkam.» Matiye ummii, tokki mo.

¹⁰ Baawo mum, Yeesu yahi e nyaama der wuro Matiye. Jaፆooፆe ceede faada duuፆፆe, e wadooፆe hakke wari joodii e nyaamida e Yeesu e aahiiፎe mum.

¹¹ No Farisaaፆe yi'i dūm, ፆe bi'i aahiiፎe makko: «Gam ume moodibbo moodon nyaamidinta e jaፆooፆe ceede faada, e wadooፆe hakke?»

¹² Yeesu nani ka, wi'i ፆe: «Yandufፆe haajaaka nyawtoowo, sey nyawፆe.

¹³ Jahee ekkitee ko haala kaa ፎo yidi wi'ugo: "Yurmeene nun jidumi, sadakaaji bane."» Gam mi waray noddugo foonnitiiፆe, amma hakkeፆe.

*Yande dow suumaye
(Marku 2.18-22; Luka 5.33-39)*

¹⁴ Den, aahiiፎe Yuhaana gadoowo batisi ፆattii Yeesu, yami mo, wi'i: «Ume wadi minon e Farisaaፆe emen cuumoo, go aahiiፎe maa suumataako?»

¹⁵ O toontii ፆe, o wi'i: «Noddinaaፆe ፆangal waawan ko woni der biisere ፆerne to jomanjo gorko e wondi e maፆፆe na? Nyalaane waraan de jomanjo gorko on ettetee caka maፆፆe. Den ፆe cuumoyto.

¹⁶ Walaa takkoowo lefol kesol dow wudere hiinne, gam lefol kesol foodan wudere hiinne, den cercol mayre yaajan puy.

¹⁷ Kade bo innabojam kesam loowataake der jollooji guri kiiddi. To hinaa non, jollooji dīn pusan, innabojam reyyitoo, jollooji dīn bo halka. Amma innabojam kesam, sey loowee der jollooji guri kesi, gam dūm fu dūm dada.»

Suka debbo gom e debbo meemudo toggoore Yeesu

(Marku 5.21-43; Luka 8.40-56)

¹⁸ Wakkati Yeesu woni e bata 6e ka, don hooreejo suudu waajorde gom yottii, jiccii yeeso makko, wi'i: «Biyam debbo maayii, dūm wadii tifere. Amma war yowu junjo maa dow makko, heba o wuura.»

¹⁹ Yeesu ummii e aahiibe mum, tokki mo.

²⁰ Den debbo gom, mo lefol mum salii ko haggii diga duubi sappo e didi, yiwi 6aw6awre Yeesu, meemi kummulol toggoore makko.

²¹ Gam o miilli der 6erne makko, o wi'i: «To mi hebii meemumi baa kummulol toggoore makko, mi yoofoto.»

²² Yeesu yeeyitii, yi'i mo, wi'i: «Suka am, tiidin 6erne maa! Goondinki maa nyawtii ma.» Wakkatiire nen, debbo on yooftii.

²³ Yeesu yottii wuro hooreejo waajorde on. O yi'i fuuroo6e puuraadi maayde e him6e wulloo6e.

²⁴ O wi'i 6e: «Burtee diga do. Suka on maayay, o daani nun.» Be darii 6ee jala mo.

²⁵ No him6e wurtinaa yaasi, o naati der suudu, o nanji junjo suka debbo, go o ummii.

²⁶ Habaru majjum sankitii toy fu der leydi nin.

Yeesu wuntinii wumu6e dido

²⁷ No Yeesu yawtata, wumu6e dido tokki mo, e bata e daane towne, e wi'a: «Bii Dawda, yurma men!»

²⁸ No o naati suudu, wumu6e 6en battii mo, o wi'i 6e: «Oon goondini mi waawan ko wadi dūm na?» Be toontii mo, 6e bi'i: «Oo, Joomiraawo, emen goondini.»

²⁹ Den, o meemi gite ma66e, o wi'i: «Dum laatanoo on hande no goondinirdon.»

³⁰ Den 6e bumti. O waggini 6e, o wi'i: «To on batee ka baa goddo.»

³¹ Amma no 6e burtii, 6e jahi 6ee cankita habaru makko der leydi nin fu.

Yeesu nyawtii muumo

³² No wuntinaa6e 6en wurtotoo, Yeesu waddanaa gorko mo ginnool muumidini.

³³ O riiwi ginnool ɲol, muumo on yanti e bata. Jama'aare fu haayidini, e wi'a: «Iri dūm do meeday ko yi'aa der Isira'iila!»

³⁴ Amma Farisaa6e wi'i: «E baawde hooreejo ginnaaji nun o riiwirta ginnaaji!»

Yeesu yurmake jama'aare

³⁵ Yeesu e woositoo der gennee mawde, e ci'on petton fu. Oo janjina der cuudi

baajordi, oo fiina linjiila Laamaare Alla, oo nyawta nyaw6e nyawneeji feere feere fu.

³⁶ No o yi'i jama'aare, 6e jurminii mo, gam 6e comii, 6e tampi, 6e laatii hande baali di galaa duroowo.

³⁷ Den, o wi'i aahiibe makko: «Ko ruggetee e duudi, amma ruggoo6e duudaa.

³⁸ Eelee Joomiraawo dugge lildaa ruggoo6e der to ruggantee.»

10

Aahiibe Yeesu sappo e dido

(Marku 3.13-19; Luka 6.12-16)

¹ Yeesu noddii aahiibe mum sappo e dido. O hokki 6e baawde riiwugo ginnaaji e nyawtugo nyaw6e nyawuujii feere feere fu.

² Inde lilaa6e sappo e dido 6en woni: Simon noddeteedo Piyer, e minyum Andere. Yaakuuba 6ii Jebede, e minyum Yuhaana.

³ Filippu e Bartolome, Toma e Matiye ja6oowo ceede faada. Yaakuuba 6ii Alfee, e Taddee.

⁴ Simon tinnii6o gam Alla, e Yahuuda Iskariyot, jammooyto6o Yeesu.

Yeesu lili aahiibe mum sappo e dido

(Marku 6.7-13; Luka 9.1-6)

⁵ Yeesu lili aahiibe mum sappo e dido, bati 6e haalaaji dii do, wi'i: «To on jah- hee to heefere6e, to on naatee bo der siire Samariyaabe.

⁶ Amma jahee, caka Isira'iilaa6e, laatiibe hande baali majjuudi.

⁷ To jahudon fu, piinee, bi'on: "Laamaare Alla battike!"

⁸ Nyawtee nyaw6e, pintinee maay6e, joofinee sesse66e, diiwee ginnaaji. On kebii on jobay, onon bo kokkee to on ja6ee goddum.

⁹ To on jaaree kanjeeri, dūm bo cardii, maa bo ceede der jiibaaji moodon.

¹⁰ To on joo6e bogooru, dūm bo toggooje didi. To on ettee pade, dūm bo sawru. Gam golloto6o e haani nyaama.

¹¹ To on garii der genni, dūm bo siire gom, daartee beero geeto. Joo6ee to makko faa de jawtudon.

¹² To oon naata der wuro, cannee tawaa6e don.

¹³ To wuro ɲon e haanani dūm, jam moodon naata der maggo. Amma to ɲo haananaa dūm, jam moodon wittana on.

¹⁴ To on ja6aaka, on kettinanaaka bo, burtee don, pid6on sollaare koyde moodon.

¹⁵ E goonja batanmi on: "Nyalaane darnaal, kiita Sodoma e Gomora buran hoyugo dow kiita siire nen.»

Tooraaji garooji

(Marku 13.9-13; Luka 21.12-17)

¹⁶ «Kettinee! Mii lila on hande baali caka bu'i. To non, laatee yoyu6e hande

bolle, laatodon 6e walaa gacce hande tantabaraaji.

¹⁷ Kakkilane ko'e moodon e himbe, gam 6e jaaran on yeeso kiitorde, 6e piya on looci der cuudi ma66e baajordi.

¹⁸ Be jaaran on yeeso maw6e leydi, e laamiibe genni, sabbu am. On laatanto am seede6e yeeso ma66e, e yeeso heefer6e.

¹⁹ To on jaaraama yeeso hiitotoo6e, to on miilee no batiroyton e ka batoyton. Gam on kokkete ka batoyton wakkati mum.

²⁰ Onon bane batata, Ruuhu Baaba moodon nun batata diga e moodon.

²¹ Mawniraawo ummanto miiraawo, acca o waree. Baaba bo wadanan dum 6i66e mum. Bi66e bo ummanto saareeji mum, wada dabare gam 6e baree.

²² Himbe fu wanyan on gam am. Amma munyudo faa heennyitirde, joomum hisinte.

²³ To on tooraama e genni nii do, doggiree nii to. E goonja batanmi on, on keenyataa woositaago gennee Isira'iila, go 'Bii neddo wara.

²⁴ Aahiijo 6urataa moodibbo mum, maccudo 6urataa joomiraawo mum.

²⁵ E woodi aahiijo laatoow hande moodibbo mum, maccudo bo, hande joomiraawo mum. To hooreejo wuro noddaama "Beljebul" hakko himbe wuro makko!»

*Hoolaago Alla
(Luka 12.2-9)*

²⁶ «To on kulee himbe. Ko suudii fu wurttinto, asiiri bo suppitinto.

²⁷ Ka batumi on der niwre, batitee ka caka nyalooma. Ka batadon e noppi der asiiri, piinee ka dow doomode cuudi.

²⁸ To on kulee waroo6e bannu, 6e baawataa ko wari yonki. Amma, kulee baawoowo ko halki bannu e yonki fu der yiite jahannama.

²⁹ Colon didon sippataake faranwel gootel na? Amma baa gootel makkon yanataa e leydi, to e sago Baaba moodon bane.

³⁰ Onon, baa gaasaaji ko'e moodon fu e limaa.

³¹ Gam majjum, to on kulee, gam oon 6uri colon duukkon teddujal.

³² Ceedaniido am yeeso himbe, min bo, mi seedanto joomum yeeso Baaba am gonudo dow kammu.

³³ Amma caliido am yeeso himbe fu, min bo, mi saloto joomum yeeso Baaba am gonudo dow kammu.»

*Yeesu woni daliila ceenningru
(Luka 12.49-53; 14.26-27)*

³⁴ «To on miilee jam nun gaddumi e duuniyaaru. Mi waray gam mi wadda jam, amma kaafahi gaddumi.

³⁵ Ko waddimmi woni, seennugo biddo gorko e baaba mum, biddo debbo bo e inna mum, debbo 6anjaado e esum debbo.

³⁶ Neddo fu, himbe wuro mum nun laatoow waybe mum.»

³⁷ «Jidudo baaba mum, dum bo inna mum faa 6urininmi, joomum fotay laataago mo am. Jidudo biddo mum gorko naa bo debbo, faa 6urininmi, joomum fotay laataago mo am.

³⁸ Mo ettay leggal mum palaanjal tokkimmi, joomum fotay laataago mo am.

³⁹ Jidudo hisina yonki mum, dullan ki, amma majjindo yonki mum gam am, hebitinto ki.»

Haala riiba

(Marku 9.41; Luka 10.16)

⁴⁰ «Ja66iido on fu, ja66ike am, ja66iido am bo ja66ike liloydo am.

⁴¹ Ja66iido annabiijo gam oo annabiijo, joomum he6an riiba ka annabiibe hebata. Ja66iido neddo poonnitiido gam oo poonnitiido, joomum he6an riiba ka foonnitiibe hebata.

⁴² E goonja batanmi on, kokkudo 6urdo faandugo caka aahiibe am, diyam peewdam, baa der jarirgel gootel, gam oo aahiijo am, o dullataa riiba makko.»

11

*Yuhaana lili aahiibe mum to Yeesu
(Luka 7.18-35)*

¹ No Yeesu heennyi waajaago aahiibe mum sappo e dido waajuuji dii, o yawti diga don. Den o yahii janjinooyo e waajaago caka ci'e mawde, der weccoore nen.

² Yuhaana gadoowo batisi e wonnoo der kasu, go o nani golle de Almasiihu wadata e batanee. Den o lili aahiibe makko,

³ yaha yamaa Yeesu, wi'a: «An woni kaanudo wara na, naa men kedoo goddo?»

⁴ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Jahee, batee Yuhaana ko nanudon e ko ji'udon fu:

⁵ wumu6e e wunta, moofidin6e e yaha, sesse66e e nyawtee, pahidin6e e nana, maay6e e finta, talakaa6e bo e waajee habaru Laamaare Alla.

⁶ Barke laatanto mo mi laatanaaki daliila fergere dow goondinki mum.»

⁷ No lilaabe 6en yawti, Yeesu fuddi batugo jama'are haala Yuhaana, o wi'i: «Ume jahudon daaroygo der haro? Kudool nol hennu dimmata na?

⁸ Naa ume daaroydon? Gorko 6orniido gineeji boodudi na? Borniibe gineeji boodudi, der wuro laamiibe nun tawetee.

⁹ Den, ume jahudon daaroygo? Annabiijo na? Oo! Mii bata on, oo 6uri annabiijo.

¹⁰ Kanko nun Dewte batani wi'i: "Mi lilan lilaado am yeeso maada, o moyyinane laawol."»

¹¹ «E goonja batanmi on, der 6e rewbe rimi fu, walaa burdo Yuhaana gadoowo batisi manju. Amma, burdo pettidingo der Laamaare Alla, e 6uri Yuhaana manju.»

¹² Diga Yuhaana gadoowo batisi fudfi waajaago faa jooni, himbe e teetontira Laamaare Alla e catte. Sattu6e bo teetata ne.

¹³ Annabiibe, e dewte tawreeta fu, wadii annabaaku dow Laamaare nen faa yottii wakkati Yuhaana gadoowo batisi.

¹⁴ To oon jidi koolee, Yuhaana woni annabi Eliya, kaanudo wara.

¹⁵ Goodudo noppi fu, nana.

¹⁶ Ume nun nandiniranmi himbe jaamanuuru nuu do? Bee nandi e sukabe joodiibe caka jayri to himbe fijata, e huuba igoo6e mum, e wi'a:

¹⁷ "Men puuranii on puuraadi, on pi-jay, men jimanii on jimi bojji maayde, on cimaaki."

¹⁸ Gam no Yuhaana wari, o nyaamataa o yarataa, on bi'i: "O ginnaajijoo nun."

¹⁹ Bii neddo warii, e nyaama, e yara. Den, himbe wi'i: "O laati nun deereeru-ujo, e jaroowo bagi. Oo laatii bo heldi-ijo jaboobe ceede faada, e wadoobe hakke hande ma66e." Amma, hakkillo Alla e hollitoo der golle muudum.»

*Yeesu felii genneele caliide ko tuubi
(Luka 10.13-16)*

²⁰ Baawo majjum, Yeesu feli genneele de o wadi haaynaareeji duudfi der mum ko himbe majje tuubay. O wi'i:

²¹ «Bone laatante, an Korajin! Bone laatante, an Baytisayda! Gam haaynaareeji gadaadi to moodon, to di gadaanomaa der Tirus e Sidon, maa 6e mootikeno dooni, 6e 6ornii saakiho, 6e kollitira no 6e tuubii.

²² Gam majjum, mii wi'a on: Nyalaane darnal, kiita Tirus e Sidon hoyan e ka moodon.

²³ An bo Kafarnahum, aa miili a towinte faa dow kammu na? Aawo! A leesinte faa der joonne maay6e. Gam haaynaareeji gadaadi der maa, to di gadaanomaa der Sodoma, maa siire nen na onno faa hanne.

²⁴ Gam majjum, mii wi'a on: Nyalaane darnal, kiita Sodoma hoyan e ka moodon.»

*Yeesu e nodda himbe gam siwtaare
(Luka 10.21-22)*

²⁵ Wakkati mum, Yeesu etti haala wi'i: «Mii yettee Baaba, Joomiraawo mo dow, e mo leydi. A suudii woodu6e annal e hakkillo kujje dee, ko kollitindaa de sukahon petton.

²⁶ E goonja, mi yettii maa Baaba, gam non dum fottiran maa.

²⁷ Baaba am hokkii am huune fu der junjo am. Walaa annudo Biddo to hinaa Baaba. Walaa annudo Baaba bo, to hinaa Biddo, e mo Biddo yidi hollitingo dum.»

²⁸ «Garee to am on fu, onon somu6e, e rooniibe doolle teddu6e, mi hokkan on siwtaare.

²⁹ Downtanee am, accee mi jannjina on. Gam mii yeedfi, mii diggi, den yonkiiji mon heban siwtaare.

³⁰ Gam doongal am e huufi, ko dooninanmi on bo teddaa.»

12

*Yande dow nyalaane siwteteene
(Marku 2.23-28, 3.1-6; Luka 6.1-5)*

¹ Wakkati mum, Yeesu e aahiibe mum e falta caka gese alkamaari nyalaane siwteteene, go aahiibe makko rafo wadi dum, yanti e wooca cammeje e yakka.

² No Farisaabe yi'i dum, wi'i mo: «Daaru, aahiibe maa e wada ko haanay wadeego nyalaane siwteteene!»

³ O toontii 6e, o wi'i: «E goonja on jannay ko Dawda wadi no rafo wadi dum, e himbe mum na?»

⁴ O naati der suudu Alla, e himbe makko, 6e yakki peen cakkanaako Alla. Baa no kanko e himbe makko 6e goodaa laawol yakkugo ko. Limaamiibe tan nun woodi laawol yakkugo ko.

⁵ Naa, on jannay der tawreeta Muusa, no limaamiibe gollotoo6e der suudu Alla wadiri ko haanaa der nyalaane siwteteene? Amma e nun fu 6e gaccaaka.

⁶ Mii wi'a on e goonja, burdo suudu Alla mawnugo nun woni do.

⁷ To on paamiino ko haala Alla kaa do fillitii: "Yurmeene jidumi, hinaa sadakaaji kiiseteedi", on kiitataakono himbe 6e walaa gacce.»

⁸ Gam Bii neddo nun laatii Joomiraawo nyalaane siwteteene.»

*Yeesu nyawtii gorko mo junjo waatunjo
(Marku 3.1-6; Luka 6.6-11)*

⁹ Yeesu yawti diga don, yahi der suudu waajorde ma66e.

¹⁰ Gorko mo junjo waatunjo gom e tawaa don, go tawaa6e don yami mo yande dee do, gam he6a no gaccorii mo, wi'i: «Laawol hokkii nyawtiigu wadee nyalaane siwteteene na?»

¹¹ O toontii 6e, o wi'i: «To goddo moodon e woodi baalel mum, go nyalaane siwteteene nel yanti der 6unnu, joomum suttoytaa nel na?»

¹² Neddo e 6uri baala faa to woddil! To non, laawol hokki ko woodi wadee der nyalaane siwteteene.»

¹³ Den, o wi'i gorko on: «Foortu junjo maal!»

O foorti 6e, 6e yoo6e hande no 6oo to.

¹⁴ Farisaabe wurtii, yahi dawraa dow no 6e kalkirta Yeesu.

Annabaaku Esaaya hebbii

¹⁵ No Yeesu nani ka, yawti diga nokkuure nen, himbe duu66e e tokki mo. O nyawti nyaw6e fu.

¹⁶ Den o waggini 6e, to 6e batu goddo moy nun o laatii.

¹⁷ Dum laatike non gam haala annabi Esaaya hebba, ka o wi':

¹⁸ «Nani gollotoodo am mo cu6umi.

Kanko woni jidaado am, mo ceyoriimi.

Mi jippinan Ruuhu am dow makko, o finan habaru foonnitaare dow lenyi fu.

¹⁹ O yeddontirtaa e goddo, o falmataa goddo, daane makko nanataake e laabi.

²⁰ O heltataa yommal turiirjal,

o nyifataa fitilleel duurtoowel,

faa nyalaane o hokki foonnitaare jaalorgal.

²¹ Lenyi fu yowan hoolaare mum dow makko.»

*Yeesu e toontoo ka 6e gaccorii dum
(Marku 3.19-30; Luka 11.14-23)*

²² Den, Yeesu waddanaa gorko bumdo muumidindo, mo ginnool woni e mum. O nyawti mo faa muumo on e bata, e yi'a bo.

²³ Haynaare nanji himbe fu, ko 6ee bi'a: «Hinaa kanko woni Bii Dawda na?»

²⁴ Amma no Farisaabe nani ka, yanti e wi'a: «E baawde "Beljebul" hooreejo ginnaaji nun o riiwirta di.»

²⁵ No Yeesu e anni miilooji ma66e, o wi'i 6e: «Laamaare fu to seennirake e ha6a hoore mum, ne halkan. Dum bo to siire gom, maa bo wuro gom seennirii e ha6a hoore mum, ɲo wonataako.

²⁶ To Seydan seennirake e riiwa Seydan, den noy laamaare makko wonortoo?

²⁷ To laatike e baawde "Beljebul" nun diwiranmi ginnaaji, 6i66e moodon bo na, e baawde moy 6e diiwirta di? Gam majjum, kam6e e ko'e ma66e nun laatoytoo hiitoo6e on!

²⁸ Amma to e Ruuhu Alla nun diwiranmi ginnaaji, edum holla no Laamaare Alla warii faa to moodon.

²⁹ Naa moy waawata ko naati wuro gorko semmenteejo, teeta jawdi makko, to o ha66ay joomum taw. Amma to o ha66ii mo, o waawan ko wuuwi ko woni der wuro ɲon fu.

³⁰ Mo wonday e am fu, ganyo am nun. Mo wallay am hawritingo, sankitan nun.

³¹ Gam majjum, mii wi'a on: himbe heban yaafuye hakkeji mum, e kalluka ka 6e bati. Amma batudo kalluka dow Ruuhu Ceniido, yaafataake pay.

³² Batudo kalluka dow Bii neddo fu, heban yaafeego. Amma batudo kalluka dow Ruuhu Ceniido, yaafataake der jaamanuuru nuu do, e der jaamanuuru warannu.»

*Leggal annitirte nun diga e 6i66e mum
(Luka 6.43-45)*

³³ «To leggal e woodi, 6i66e maggal bo woodan. To leggal woodaa, 6i66e maggal bo woodataa, gam leggal fu, diga e 6i66e mum nun annitirtee.

³⁴ Bi66e bolle pure! Noy baawirton batugo booduka, onon laati6e hallu6e? Gam ko hebba der 6erne, kan nun hunnuko wurtinta.

³⁵ Neddo geeto, wurtinan ko woodi diga boodum ko suudii der 6erne mum. Neddo kalludo bo, wurtinan ko halli diga kalludum cuudiidum der 6erne mum.

³⁶ E goonja bi'anmi on: nyalaane darnjal himbe toontoyto haalaaji baanji baanji di 6e bati fu.

³⁷ Gam moy fu, haala mum nun wurtinta dum, dum bo ka doyya dum kiita.»

*Farisaabe e daarta Yeesu wadana dum
kaayeefti
(Luka 11.29-32)*

³⁸ Baawo majjum, wo66e der moodi66e tawreeta e Farisaabe, wi'i Yeesu: «Moodibbo, emen jidi gadanaa men kaayeefti.»

³⁹ O toontii 6e, o wi'i: «Himbe jaamanuuru hallunu, co6u6e, e daarta kaayeefti. Be ji'ataa kaayeefti gom, to hinaa kaayeefti annabi Yonas.

⁴⁰ Yonas wadii nyaloomaaje tati e jem-maaje tati der reedu linɲol manɲol. Hande non bo Bii neddo wadirta nyaloomaaje tati e jem-maaje tati der leydi.

⁴¹ Nyalaane darnjal, himbe Niniwe ummodoto e himbe jaamanuuru nuu do, gaccoo 6e. Gam 6e tuubii no 6e nani waaji Yonas. Nani bo, burudo Yonas nun woni do!

⁴² Nyalaane darnjal, laamiido debbo mo leydi hoore fudo ummodoto e himbe jaamanuuru nuu do, gaccoo 6e. Gam o yiwoy diga kaddin leydi, o wari hettinaago haalaaji Suleymaanu kebbu di hakkillo. Nani bo, burudo Suleymaanu nun woni do!»

*Wittoygo ginnool der wuro mum hiinjo
(Luka 11.24-26)*

⁴³ «To ginnool wurtike e neddo, ɲol yahan ɲol yiilitoo nokkuuje joorde, ɲol daarta to ɲol siwtoto, amma ɲol he6ataa.

⁴⁴ Den ɲol wi'an: "Mi witiitinto wuro am ɲo eggunoomi e mum." To ɲol yottike, ɲol tawan goddo walaa der wuro ɲon, enjo wuuwaa, enjo moyyinaa faa woodi.

⁴⁵ Den, ɲol wittan, ɲol waddaa ginnaaji jeedi di goddi buru di ɲol hallugo. Di naata e wuro ɲon, di joodoo der maggo. Heen-nyitirde neddo on buran arandeere mum hallugo. Hande non dum laatantoo himbe jaamanuuru hallunu nu.»

*Miiraabe Yeesu e inniiko
(Marku 3.31-35; Luka 8.19-21)*

⁴⁶ Wakkati Yeesu baddata e jama'aare, inniiko e miiraaḅe makko yottii. Be darii yaasi, 6ee jidi baddugo mo.

⁴⁷ Den, goddo bati Yeesu, wi'i: «Inna maa e miiraaḅe maa e darii yaasi, e yidi baddugo maa.»

⁴⁸ O toontii mo, o wi'i: «Moy woni inna am? Bey woni miiraaḅe am?»

⁴⁹ O sappii aahiiḅe makko, o wi'i: «Inna am e miiraaḅe am nun do.»

⁵⁰ Miiraaḅe am worḅe e rewḅe, e inna am woni, wadooḅe ko Baaba am gonuḅo dow kammu yidi.»

13

Ballool aawoowo

(Marku 4.1-9; Luka 8.4-8)

¹ Nyaanne mum, Yeesu wurtii wuro, yahi joodoy takkol maayo.

² Jama'aare ḅuunne e howii mo, o ummii o naati laana diyam, o joodii. Himḅe fu e darii takkol maayo.

³ O bati 6e kujje ḅuuddḅe e ballaaji. O wi'i 6e: «Aawoowo nun wurtii aawoygo.»

⁴ No o aawata, awdiiri gonni yani sera laawol, pooli wari soppi ni.

⁵ Gonni bo yani e kaaye to leydi ḅuudaa, ni fudi ḅon maa ḅon, gam ni heḅay to leydi luggi.

⁶ Amma no naaḅe nyawli, ḅe wuli ni. Ni yoori, gam ni walaa ḅadi.

⁷ Gonni bo yani caka gi'e. Gi'e mawni, 6iddi ni.

⁸ Gonni bo yani e leydi geeri, ni fudi, ni rimi 6ikkol: Gonni rimi gite hewre, gonni lasoy tati, gonni bo laso e sappo.

⁹ Gooduḅo noppi fu nana!»

Ko acci Yeesu e badda himḅe e ballaaji

(Marku 4.10-12; Luka 8.9-10)

¹⁰ Aahiiḅe Yeesu 6attii, yami mo, wi'i: «Ume wadi ko aa baddira himḅe e ballaaji?»

¹¹ O toontii 6e, o wi'i: «Onon, on kokkaama faamugo asiiri Laamaare Alla, amma kamḅe, 6e keḅay ḅum.»

¹² Gam gooduḅo nun beydantee faa ḅuudaa. Anni mo woodaa, baa sedḅa ko woodi, teetete.

¹³ Gam majjum, baddiranmi 6e e ballaaji: «Gam 6ee daara, amma 6e ji'ataa, 'Bee kettinoo, amma 6e nanataa, 6e paamataa bo.»

¹⁴ Hande non ka Alla batunoo e hunnuko annabi Esaaya hebbiri dow maḅḅe:

"On nanan faa woodaa, amma on paamataa fuy,

on daaran faa woodaa, amma on ji'ataa fuy.

¹⁵ Gam himḅe lenyol ḅol 6erde mum laatike joorde.

Be cukkii noppi maḅḅe, 6e muunni gite maḅḅe,

gam to 6e ji'u

to 6e nanu e noppi maḅḅe,

hakkillo maḅḅe bo to faamu, hakko 6e tuuba, mi nyawta 6e."

¹⁶ Amma onon, barke laatanike on, gam gite moodon e yi'a, noppi moodon bo e nana!

¹⁷ E goonja batanmi on, annabiḅe ḅuudḅe, e foonnitiḅe ḅuudḅe yidiino yi'a ko ji'oton, amma 6e ji'ay. Be jidiino 6e nana ko nanoton, amma 6e nanay.»

Yeesu e faamina ballool aawoowo

(Marku 4.13-20; Luka 8.11-15)

¹⁸ «Onon, kettinee ko ballool aawoowo ḅol fillitii.

¹⁹ To neddo e hettinoo haala Laamaare Alla, go o faamataa ka, Kalluḅo nun suttata ka der 6erne makko. Kanko nandi e awdiiri caamuni sera laawol.

²⁰ Goddo e nandi e awdiiri caamuni to kaaye. Kanko to o nanii haala Alla, ḅon maa ḅon o jaḅa ka e seyo.

²¹ Amma ka wadataa ḅadi der makko, wakkati sedḅa tan o wonoto. To 6illaaje, ḅum bo tooraaji yottake gam haala kan, o woppa ka law.

²² Goddo e nandi e awdiiri caamuni to gi'e woni. To o nanii haala Alla, 6illaaje duuniyaaru e yidde jawdi 6idḅa ka, ka rimataa 6ikkol.

²³ Amma goddo e nandi e awdiiri caamuni to leydi geeri. To o nanii haala Alla, o faama ka. Kanko o riman 6ikkon. Gokkon hewre, gokkon lasoy tati, gokkon bo laso e sappo.»

Fuḅo kalluko der gesa alkamaari

²⁴ Yeesu wadani 6e kade ballool gonḅol, wi'i: «Laamaare Alla e nandi e gorko aawuḅo awdiiri geeri e gesa mum.

²⁵ No himḅe fu daani, ḅon ganyo makko wari, aawi fuḅo kalluko caka alkamaari nin, yawti.

²⁶ No alkamaari fudi e sawtina, den fuḅo kalluko bo suppitii.

²⁷ Gollotooḅe jom gesa wari, wi'i mo: "Joomiraawo, awdiiri geeri bane aawuḅaa der gesa maa na? Diga toy fuḅo kalluko koo do yiwi?"

²⁸ O toontii 6e, o wi'i: "Ganyo nun wadi ḅum." Den, gollotooḅe 6en yami mo, wi'i: «Men jaha men ḅooḅaa fuḅo kalluko kon na?"

²⁹ O toontii 6e, o wi'i: "Aawo, gam to oon ḅooḅaa fuḅo kalluko, on kawran e alkamaari.

³⁰ Accee ḅum mawnida faa wakkati dugge yottoo. To wakkati dugge yottake, mi wi'an ruggooḅe am ḅooḅaa fuḅo kalluko kon taw, haḅḅa ko, watta der yiite. Amma alkamaari, 6e kawrita ḅum der beemal am.»

Ballool binḅel mutaadihi

(Marku 4.30-32; Luka 13.18-21)

³¹ Yeesu wadani 6e ballool gonḅol, wi'i: «Laamaare Alla e nandi e binḅel mutaadihi, ḅol goddo etti aawi der gesa mum.

³² Binjel mutaadihi 6uri bikkol ledde kara li'o fu faandugo. Amma to nel fudi, ejel 6ura ledde kara li'o mawnugo, nel laatoo leggal manjal faa pooli wada dadda mum dow licce maggal.»

*Ballool yuufinirdum
(Luka 13.20-21)*

³³ O wadani 6e ballool gonjol, o wi'i: «Laamaare Alla e nandi e yuufinirdum, dum debbo etti hawrontiri e conni etorde tati, ko ni yuufini conni laawaani nin fu.»

*Ko acci Yeesu e bata e ballaaji
(Marku 4.33-34)*

³⁴ E ballaaji nun Yeesu baddiri him6e huune dum fu. O badday 6e to hinaa e ballaaji.

³⁵ O wadii dum gam hebbinga haala ka annabiijo batunoo, wi'i: «Mi ma66itan hunnuko, mi bata e ballaaji, mi batan, mi wurtina kujje cuudinoo6e diga ko duuniyaaru tagaa.»

Yeesu faantini ballool fudo kalluko

³⁶ Baawo majjum, Yeesu acci him6e, hooti wuro. Aahi6e makko battii, yami mo, wi'i: «Faantin men ballool fudo kalluko der gesa.»

³⁷ O toontii 6e, o wi'i: «Aawudo aawdi booduni woni Bii neddo.

³⁸ Gesa nan woni duuniyaaru. Awdiiri geeri woni fotu6e naata der Laamaare Alla, fudo kalluko woni, tokku6e Kalludo.

³⁹ Ganyo aawudo fudo kalluko woni Ibiliisa, dugge laati nun nyalaane darjal, ruggo6e bo laatii malaykaa6e.

⁴⁰ Hande no fudo kalluko doofirtee watee e yiite, hande non dum laatotoo nyalaane darjal.

⁴¹ Bii neddo lilan malaykaa6e mum, wurtina doyyoo6e him6e der hakke, e waawoo6e ko halli der laamaare mum.

⁴² O faddan 6e der yiite jahannama, ton 6e bullata, 6e yakkontira nyiye.

⁴³ Amma wakkati mum, foonniti6e jalbitinto hande naaje der Laamaare Baaba mum. Goodudo noppi fu, nana!»

Ballool jawdi cuufiini

⁴⁴ «Laamaare Alla e nandi e jawdi cuufiini der gesa. Goddo hocciri ni, witti suudtii ni. Berne makko weli puy, den o yahi o sippoy ko o woodi fu, gam o sooda gesa nan.»

⁴⁵ «Faa hanne Laamaare Alla e nandi e tenkotoo6e daartoo6e sokiyaaje dime.

⁴⁶ No o yi'i sokiyaaje dime, o sippoy ko o woodi fu, o soodi de.»

Ballool taaruwol

⁴⁷ «Laamaare Alla e nandi kade e taaruwol paddaanjol der maayo, nanjoy liyyi feereeeji.

⁴⁸ No njol hebbi, suu6otoo6e foodi njol, wurtini far fonjo, 6e joodii 6e cu6itii di. Be gatti

liyyi booddi der killaa6e, 6e boppi di nafataa goddum.

⁴⁹ Hande non dum laatotoo nyaanne duuniyaaru timmata. Malaykaa6e waran sutontira hallu6e e woodu6e.

⁵⁰ Be paddan hallu6e der yiite manje, 6e bulla, 6e yakkontira nyiye.»

Ballool kujje kese e kiidde

⁵¹ Yeesu yami 6e, wi'i: «On paamii huune dum fu na?» Be toontii, 6e bi'i: «Oo, men paami.»

⁵² Den, o wi'i 6e: «Moodibbo tawreeta paamudo haala Laamaare Alla, e nandi hande jom wuro, burtinoowo huune kesum e kiiddum diga e jawdi mum.»

*Be Nasaratu salike ko goondani Yeesu
(Marku 6.1-6; Luka 4.16-30)*

⁵³ No Yeesu heennyi batugo e ballaaji, o yawti diga don.

⁵⁴ O witti genni makko to o mawni, oo waajoo der cuudi ma66e baajordi. Ko haaynaare nanji him6e hettinani6e mo, 6ee bi'a: «Toy o he6i annal iri njal do, e baawde wadugo kaayee6iiji dii do?»

⁵⁵ E goonja, kanko bane woni 6ii ce6oo6o ledde on na? Inniiko bane wi'etee Mariyama na? Miiraa6e makko bane Yaakuuba, e Yusufu, e Simon, e Yahuuda na?

⁵⁶ Enen e sakikiraa6e makko rew6e bane wondi do na? Den, toy o he6i dum don fu?»

⁵⁷ Dum hadi 6e goondingo mo. Gam majjum, o wi'i 6e: «Annabiijo teddintaake der genni mum, e der wuro mum.»

⁵⁸ O waday don haaynaareeji duuddi gam 6e goondinay mo.

14

*Maayde Yuhaana ga6oowo batisi
(Marku 6.14-29; Luka 3.19-20, 9.7-9)*

¹ Wakkati majjum, Eroodu hooreejo leydi Galili nani Yeesu e batanee.

² O wi'i jaggi6e makko: «Yuhaana ga6oowo batisi nun! O fintii. Kanjum acci oo woodi baawde wadugo kaayee6iiji.»

³ Tawi Eroodu hokkiino laawol Yuhaana nanjee, ha66ee, watee der kasu. O wadii dum sabbu Erodiya, debbo mawniiko, Filippu.

⁴ Gam Yuhaana wi'iino Eroodu: «Laawol hokkay maa koowaa mo.»

⁵ Eroodu e yiduno warugo mo, amma oo hula him6e, gam him6e fu e goondini no Yuhaana laati nun annabiijo.

⁶ No nyalaane juulde dingol Eroodu yottii, 6ii Erodiya debbo naati e fija yeeso noddinaa6e. Dum weli Eroodu puy.

⁷ O hunanii suka on, o hokkan dum huune ko yami fu.

⁸ Suka debbo on gollori ka inna mum tintini dūm, wi'i Eroodu: «Wattanam dō hoore Yuhaana gafoowo batisi der heedo!»

⁹ Berne Eroodu biisi, amma, gam sabbu o hunike yeeso noddinaaŋe makko, o hokki hannuko ne hokkee suka debbo on.

¹⁰ O lili goddō yaha wudditaa hoore Yuhaana der kasu.

¹¹ Hoore nen waddaa der heedo, suka debbo on hokkaa. Kanko bo, o hokkoy inniiko.

¹² Aahiiŋe Yuhaana wari etti ɓannu makko, uwoy. Baawo majjum, ɓe jahi ɓe batoy Yeesu ko wadi.

Yeesu nyaannii himbe ujune joyo

(Marku 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhaana 6.1-14)

¹³ No Yeesu nani habaru on, o solti kanko tan, o naati laana, o yahi nokkuure deyyune. Himbe nani ka, wurtoy diga ci'e mum, tokki mo e koyde.

¹⁴ No o wurti e laana, o yi'i jama'aare duunne, yurmeene maɓɓe wadi mo, den o nyawti nyawbe tawaaŋe don.

¹⁵ No kiikiide wadi, aahiiŋe makko battii mo, wi'i: «Kiikiide wadii, kade bo, e ladde nun gonuden do. Accu himbe ɓen yawta, yaha der ci'e, soodaa ko nyaamata.»

¹⁶ Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Doole bane ɓe jawta. Onon e ko'e moodon, kokkee ɓe ko ɓe nyaamata!»

¹⁷ Be toontii mo, ɓe bi'i: «Peen joyo, e liyyi didi tan gooduden do.»

¹⁸ O wi'i ɓe: «Gaddanee am dūm do.»

¹⁹ O hokki hannuko himbe joodinee dow fudo. Den o etti peen joyo kon, e liyyi didi dūn, o tiggiti, o yetti Alla. O nappiti peen kon, o hokki aahiiŋe makko seennana jama'aare.

²⁰ Be fu ɓe nyaami ɓe kaari. Aahiiŋe hawriti ko horii, dūm hebbi killaaŋe sappo e didi.

²¹ Nyaamuŋe dūm wadii worbe ujune joyo, rewbe e sukaaŋe limaaka.

Yeesu yahii dow diyam

(Marku 6.45-52)

²² Don maa don, Yeesu dooli aahiiŋe mum naata laana, ardoo, jola fonjo maayo. Wakkati mum, oo waynoo jama'aare.

²³ Baawo no o waynodii ɓe, o yawtiri dow waanne gam o wadaa du'aare kanko tan. Foti kiikiide wadii, kanko tan bo woni ton.

²⁴ Tawi laana njan woddake diga e fonjo, ko galmaaji diyam e fiya nja, gam nja jaɓɓitinto nun hennu.

²⁵ No faanii weetugo, Yeesu yottii to maɓɓe, e yaha dow maayo e koyde.

²⁶ No aahiiŋe makko yi'i mo oo yaha dow diyam e koyde, kulol manjol nanji ɓe, ɓe bi'i: «Beelu nun!» Be darii ɓee kalɓa sabbu kulol.

²⁷ Don maa don Yeesu wi'i ɓe: «Deyyitee! Min nun, to on kulee!»

²⁸ Piyer toontii mo, wi'i: «Joomiraawo, to an nun e goonja, accu mi yaha dow diyam, mi wara to maa.»

²⁹ O toontii mo, o wi'i: «War!» Piyer wurtii laana, e yaha dow diyam, e foonnii to Yeesu.

³⁰ Amma no o yi'i hennu e satti, o huli, o fuddi mutugo, den o halbi, o wi'i: «Joomiraawo, faabam!»

³¹ Don maa don, Yeesu foorti junjo mum, jogii mo, wi'i: «An mo goondinki paanduki, gam ume ko gaduɗaa seko?»

³² Be fu dido, ɓe naati laana, den, hennu darii.

³³ Tawaaŋe der laana njan fu, sujidani Yeesu, wi'i: «E goonja, a laati nun Biddo Alla!»

Yeesu nyawtii nyawbe der leydi Genesaret

(Marku 6.53-56)

³⁴ Baawo no ɓe joli maayo, ɓe jottii leydi Genesaret.

³⁵ Himbe tawaaŋe nokkuure nen anniti mo. Be lildi habaru der leydi nin fu, no o wari, ɓe gaddani mo nyawbe fu.

³⁶ Bee eela mo o acca nyawbe ɓen meema baa kommulol toggoore makko tan. Hande non bo, meemuŋe njol fu e yoofoo.

15

Tawaanjal kaakiraabe

(Marku 7.1-13)

¹ Farisaaŋe e moodiɓɓe tawreeta yiwoy Urusaliiima, wari to Yeesu, yami mo, wi'i:

² «Ume wadi ko aahiiŋe maa e waylita tawaanjal kaakiraabe meeden? Gam ɓe lootataa juude maɓɓe go ɓe nyaama.»

³ O toontii ɓe, o wi'i: «Onon bo na, ume wadi go oon baylita sariyaaji Alla no fottiranta tawaanjal moodon?»

⁴ Gam Alla wi'i: "Teddin baaba maa e inna maa." O wi'i kade: "Jennudo baaba mum, dūm bo inna mum, joomum e haani waree."

⁵ Amma onon, oon bi'a, to neddo wi'i baaba mum, dūm bo inna mum: "Ko haani mi wallitiree laatike gedu Alla, den doole bane ballitaa baaba maa e inna maa."

⁶ Nun nun baylitirdon haala Alla gam tawaanjal moodon.

⁷ Onon munaafitiie! Esaaya wadii annabaaku dow moodon, wi'i:

⁸ "Lenyol njol do, e hannuko tan nun teddinirtammi,

amma ɓerde maɓɓe e woddodii am.

⁹ Bee kujidanammi, amma dūm nafataa gam ko ɓe janjinta laati nun miilooji himbe."»

Ko sobinta neddo

(Marku 7.14-23)

¹⁰ Den, Yeesu noddii jama'aare, wi'i ɓe: «Kettinee, paamee faa wooda:

11 Ko naatata der hunnuko neddo bane sobinta mo. Amma ko wurtooto diga e hunnuko makko, kanjum sobinta mo.»

12 Go aahiibe makko gattii, wi'i mo: «Aa anni haala maada kan mettinii berde Farisaabe na?»

13 O toontii 6e, o wi'i: «Aawre fu ne Baaba am gonudo dow kammu aaway, ne doofete.

14 Accee 6e, wumu6e ardiibe wumu6e nun! To bumdo e ardii bumdo bannum, 6e fu dido, 6e jantan der gayka.»

15 Piyer toontii mo wi'i: «Faamin men haala kan.»

16 Yeesu wi'i mo: «Onon bo, faa jooni on galaa faamu na?»

17 On paamay huune ko naati e hunnuko fu, der reedu dum pa'i, den dum wurtoo na?»

18 Amma ko wurtooto e hunnuko fu, der berne dum yiwata, kanjum nun sobinta neddo.

19 Gam diga der berne neddo nun milooji kalludi yiwata. Den di gatta mo barol himbe, jeenu, kaaruwaaku, guyka, seedaago fewre, e batugo kalluka.

20 Dum don nun woni ko sobinta neddo. Amma nyaamugo lootay juude mum hande no tawaanjal holliri sobintaa neddo.»

Debbo Kananinkeejo goondinii Yeesu Marku 7.24-30

21 Baawo majjum, Yeesu yawti diga don yahi der jeyde Tirus e Sidon.

22 Debbo Kananinkeejo, jeyaafo der leydi nin wari to makko, bati e daane towne, wi'i: «Joomiraawo, Bii Dawda, yurman! Ginnool nun toorata biyam debbo sannel!»

23 Amma o toontaaki mo gokka. Ko aahiibe makko wi'i mo: «Riiwu mo, gam o accay halbugo, oo tokkiri en.»

24 Yeesu toontii 6e, wi'i: «Mi lilaaka maa to baali Isira'iila majjudi tan.»

25 Amma debbo on wari jiccii yeeso makko, wi'i: «Joomiraawo, war wallam!»

26 Yeesu toontii mo, wi'i: «Dum woodaa nyaamdu sukaa6e ettee, faddanee dawaadi.»

27 Debbo on wi'i: «Goonja nun Joomiraawo, amma dawaadi bo e subinoo nyaamdu caamoowol to joomiraabe mum nyaamata.»

28 Den, Yeesu toontii mo, wi'i: «Hey debbo, goondinki maa e mawni! Dum laatanee hande no jidirdaa.» E wakkati on, biyiiko yooftii.

Yeesu nyawtii nyawbe duu6be (Marku 7.31-37)

29 Yeesu yawti diga don, witti takkol maayo Galili, eenci dow waanne, joodii ton.

30 Himbe duu6be wari to makko, 6e gad-dani mo layoo6e, e wumu6e, e moofidin6e, e muumidin6e, e nyawbe nyawuuji feere feere. Be desi 6e ley koyde Yeesu.

31 Haynaare nanji himbe, no 6e jii muumidin6e e bata, moofidin6e e yoofoo, layoo6e e yaha deydey, wumu6e bo e yi'a. Be teddini Alla mo Isira'iila.

Yeesu nyaannii kade wor6e ujune nayo (Marku 8.1-10; Matiye 14.13-21)

32 Yeesu noddii aahiibe mum, wi'i: «Himbe 6ee e yurminoo am. Gam wadii balde tati 6ee gondi e am, 6e goodaa ko 6e nyaamata. Mi yidaa bo riiwugo 6e 6e jawta e rafo, gam to rafo doyyu 6e e laawol.»

33 Aahiibe makko wi'i mo: «Toy kebeten nyaamdu ko nyaannata jama'aare nee do e ladde haro do?»

34 O yami 6e, o wi'i: «Peen noyo goodufo?» Be toontii mo, 6e bi'i: «Peen jeedido e likkol pettol sedda.»

35 Baawo majjum, o hokki hunnuko jama'aare joodoo e leydi.

36 O etti peen jeedido, e likkon sedda kon. O yetti Alla, o nappiti, o hokki aahiibe makko, 6e ceennani jama'aare.

37 Be fu 6e nyaami faa 6e kaari. Be kawriti ko horii, hebbi killaaje jeedidi.

38 Nyaamu6e dum wadii wor6e ujune nayo, rew6e e sukaa6e limaaka.

39 Baawo mum Yeesu waynii 6e. Den, o naati laana, o yahi leydi Magadan.

16

Farisaabe yamii Yeesu wadana dum kayniidum

(Marku 8.11-13; Luka 12.54-56)

1 Farisaabe e Sadukiibe wari jarbaago Yeesu. Be yami mo o wadana 6e kayniidum yiwudum diga kammu.

2 O toontii 6e, o wi'i: «[To on jii dow kammu e wojji kiikiide, oon bi'a: "Nokkuuje woodan."]

3 Subaka bo, to on jii kammu e wojji e ni66i, oon bi'a: "Diyam tofan." Oon anni suttontirgo ko wadotoo dow kammu, amma on baaway suttontirgo maane wakkatiire nee do!]

4 Himbe jaamanuuru hallunu, cobu6e, e daarta kaayeefti. Be ji'ataa kaayeefti gom, to hinaa kaayeefti Yonas.»

Baawo majjum, o acci 6e, o yawti.

Hakkilango munaafitaare Farisaabe e Sadukiibe

(Marku 8.14-21)

5 No aahiibe jolata fonno maayo far to, 6e jeggiti ko etti peen.

6 Yeesu wi'i 6e: «Kakkilee, deenee ko'e mon e yuufinirdum Farisaabe e dum Sadukiibe.»

7 Aahiibe darii e wi'ontira hakkune mum: «Gam en ettay peen acci oo bata ka.»

8 Yeesu anniti ka 6e batata, wi'i 6e: «Ko wadi oon badda hakkune mon, oon batana dullere moodon jogaago peen? Onon 6e goondinki paanduki!»

⁹ E goonja faa jooni on paamay na? On ciwtoray peen joyo ko ceennanmi worbe ujune joyo, e killaaje de kebbindon ko horii na?

¹⁰ On ciwtoray bo peen jeedido ko ceennanmi worbe ujune nayo, e killaaje de kebbindon ko horii na?

¹¹ Noy wadi go on paamay no haala peen bane batananmi, wakkati bi'umi on, kakkilaneey yuufinirdum Farisaafe e dum Sadukiife?»

¹² Den, fe paami no yuufinirdum conni peen bane o batanta, amma, ekkitinol Farisaafe e nɔl Sadukiife.

Piyer batii Yeesu nun woni Almasiihu

(Marku 8.27-30; Luka 9.18-21)

¹³ Yeesu yahii leydi Kaysariya Filippu. O yami aahiiɛ makko, o wi'i: «Moy himbe wi'ata Bii neddo e laatii?»

¹⁴ Be toontii mo, fe bi'i: «Woɓɓe e wi'a, a laati nun Yuhaana gaɗoowo batisi. Woɓɓe e wi'a, an woni annabi Eliya. Woɓɓe kade e wi'a, an woni annabi Yeremiya, to dum bo gooto der annabiife.»

¹⁵ Yeesu yami fe, onon bo na: «Moy bi'oton mii laatii?»

¹⁶ Simon Piyer toontii mo, wi'i: «An woni Almasiihu, Biddo Alla yonkinteejo.»

¹⁷ Den Yeesu ettitii haala wi'i mo: «Barke laatanii maa, an Simon ɓii Yonas. Gam neddo bane hollitin maa dum, amma Baaba am gonudo dow kammu hollitin maa dum.»

¹⁸ Min bo, mii wi'ee, an woni Piyer, waato hayre. Dow hayre nen mahanmi Eklesiya am, baa joonne maayɛ waawataa ko jaalii ka.

¹⁹ Mi hokkete maɓɓitirgel Laamaare Alla. Ko calidaa e leydi do, salaama dow kammu. Ko jaɓuɗaa e leydi do bo, jaɓaama dow kammu.»

²⁰ Den, Yeesu waggini aahiiɛ mum, e semme, wi'i to fe batu goddo, no kanko nun woni Almasiihu.

Yeesu batanii maayde e pintol mum

(Marku 8.31-9.1; Luka 9.22-27)

²¹ Diga wakkati mum, Yeesu fudɗi faamingo aahiiɛ mum wi'i e haani o yaha Urusaliima. Ton dottiiɛ e limaamiife, e moodiɓɓe tawreeta tooroyta mo puy, fe bara mo. Amma nyalaane tatawre, o fintan.

²² Den, Piyer yaari mo sera, wooltani mo wi'i: «Joomiraawo, Alla haɗu dum! Iri majjum tawataa maa!»

²³ Yeesu yeeyitii, wi'i Piyer: «An Seyɗan, wittu ɓaawo am! A laati nun ko doyyatammi. Miilooji maa yiway to Alla, to himbe di yiwi!»

Tokkugo Yeesu

²⁴ Den Yeesu wi'i aahiiɛ mum: «Jidɗuɗo tokkugo am fu, acca miijaanaago hoore mum, etta leggal mum palaanjal, tokkammi.

²⁵ Gam jidɗo hisingo yonki mum, dullan ki. Amma, majjindo yonki mum gam am, hisinan ki.

²⁶ To neddo heɓii huune fu der duuniyaaru do, ko yonki mum halki, ume dum nafi mo? Naa ume neddo waawata ko hokki gam sooditaago yonki mum?

²⁷ Gam Bii neddo waran e tedduɗal Baaba mum, e malaykaaɓe mum. Den o yoban moy fu ko wadi der golle mum.

²⁸ E goonja batanmi on, tawaaɓe do, woɓɓe mum maayataa, ko fe ji'a Bii neddo e warida e laamaare mum.»

17

Tagudi Yeesu waylitake

(Marku 9.2-13; Luka 9.28-36; 2 Piyer 1.16-18)

¹ Baawo balde jeego'o, Yeesu yahidi e Piyer e Yaakuuba e minyum Yuhaana. O yaari fe sera, faa dow waanne towune.

² Tagudi makko waylitii yeeso maɓɓe. Yeeso makko e jalba hande naane, gineeji makko rawni tar hande jayɗol.

³ Muusa e Eliya suppitanii fe, e badda e makko.

⁴ Piyer etti haala wi'i Yeesu: «Joomiraawo, wonaago men do e woodi. To aa yidi, mi darnan do bukaaɗi tati: an wooru, Muusa wooru, Eliya wooru.»

⁵ O heennyay batugo, ko duulel jalboowel gom wari omni fe. Don daane gom yiwi der duulel ɗel, wi'i: «Oo do laatii Biddo am jidaado, mo cuɓumi. Kettinane mo!»

⁶ No aahiiɛ nani daane nen, fe jani, fe kippii e leydi, fe kuli sanne.

⁷ Yeesu ɓattii, meemi fe, wi'i: «Ummee, to on kulee.»

⁸ Den, fe ɓanti gite, fe ji'ay goddo, sey Yeesu tan.

⁹ No fe jippotoo diga dow waanne nen, Yeesu waggini fe, wi'i: «To on batee goddo ko ji'udon, faa to Bii neddo fintii diga e maayɓe.»

¹⁰ Den, aahiiɛ makko yami mo, wi'i: «Gam ume ko moodiɓɓe tawreeta e wi'a: "Eliya nun artata wara"?"»

¹¹ O toontii fe, o wi'i: «Goonja nun, Eliya nun artata wara, moyyina huune fu.

¹² Amma mii wi'a on, Eliya wari ko. Amma fe annitay mo, fe gaɗanii mo ko fe jidi fu. Hande non fe toorirta Bii neddo bo.»

¹³ Aahiiɛ faami no haala Yuhaana gaɗoowo batisi nun o batanta fe.

Yeesu nyawtii suka mo ginnawol toorata

(Marku 9.14-29; Luka 9.37-43)

¹⁴ No fe bittoy to jama'aare woni, gorko gom wari jicci yeeso Yeesu.

¹⁵ O wi'i: «Joomiraawo, yurma ɓiyam gorko! Ginnool nun woni e makko, enɗol toora mo

puy. To ɲol ummanake mo, eɲol doyya mo der yiite, nokkun bo der diyam.

¹⁶ Mi yaarii mo to aahiiɓe maa, amma ɓe baaway ko nyawti mo.»

¹⁷ Yeesu toontii, wi'i: «Hey, onon himɓe jaamanuuru hallunu, ɓe walaa goondinki! Faa dey gondanmi e moodon? Faa dey tokkanmi munyango on? Gaddanee am mo do!»

¹⁸ Yeesu falmi ginnool tawaanɲol der suka on, ɲol wurti, o yooŋii don maa don.

¹⁹ Baawo majjum, aahiiɓe makko yami mo kambɛ tan, wi'i: «Ume acci men baaway ko riwɲi ginnool ɲol?»

²⁰ Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Gam goondinki moodon e faandi. E goonja batanmi on: To goondinki moodon e foti baa hande ɓinɲel mutaadihi, on baawan ko wi'i waanne nee do: "Eggu do, jahaa to," ne eggan bo. Walaa ko tampoton wadugo.

²¹ [Amma, ginnool hande ɲol do wur-tataako to hinaa e du'aare, e suumaye.]»

Yeesu batanii maayde e pintol mum de didawre

(Marku 9.30-32; Luka 9.43-45)

²² No ɓe boositintoo der leydi Galili, den Yeesu wi'i ɓe: «Bii neddo wattete der juude himɓe.

²³ Be baran mo, amma nyalaane tatawre o fintan.»

Berde aahiiɓe makko biisii puy, no ɓe nani ka.

Yeesu yobii ceede faada

²⁴ No Yeesu e aahiiɓe mum yottii Kafar-nahum, jaɓoobe ceede faada suudu Alla ɓattii Piyer, wi'i mo: «Moodibbo moodon yobataa woni ceede faada suudu Alla?»

²⁵ Piyer toontii, wi'i: «Oo yoba.» No Piyer naati der wuro, Yeesu arti etti haala, wi'i: «Simon, ume miiludaa? Bey nun haani yoba ceede faada? Biɓɓe genni nun naa hobɓe?»

²⁶ Piyer toontii, wi'i: «Hobɓe nun haani yoba.» Yeesu wi'i mo: «Den, ɓiɓɓe genni haanay yoba.

²⁷ Amma, gam to en laatana himɓe fergere, yahu maayo. Tuunnu malimali maa, pitodaa linɲol ɲol artudaa nanɲudaa. Den ɲaaɓaa hunnuko maggol, a tawan ceede cardi der don. Ikkinaa de, jobanaa en, min e maa.»

18

Burdo manju der Laamaare Alla

(Marku 9.33-37; Luka 9.46-48)

¹ Wakkati majjum, aahiiɓe Yeesu ɓattii, yami mo, wi'i: «Moy ɓuri manju der Laamaare Alla?»

² Yeesu noddii sukayel, darni ɲel yeeso maɓɓe,

³ wi'i: «E goonja batanmi on: to on bayl-itaaki laatiɗon hande sukahon petton, on naatoytaa der Laamaare Alla.

⁴ Gam majjum, leesindo hoore mum, hande sukayel ɲel do, kanko nun ɓurata manju der Laamaare Alla.

⁵ Jaɓɓiido sukayel pettel hande ɲel do, e inne am, min nun joomum jaɓɓii.»

Manju hakke

(Marku 9.42-48; Luka 17.1-2)

⁶ «Amma to goddo doyyii sukahon petton, goondinkon am, gooten mum der hakke, dum ɓuranno hoyango mo, o haɓɓanee namarde e daane, o fadɗee caka maayo.

⁷ Bone laatani duuniyaaru nuu, gam woodi ko doyyata himɓe der hakke. Wadataako ko doyyata himɓe waray, amma bone laatanto laatiido daliila majjum!

⁸ To junjo maa, dum bo koyɲal maa nun wadinte hakke, wudditin de boppaa to woddi. Dum ɓurante woodugo, naataa aljanna e koyɲal gootal, dum bo e junjo wooto, e no paddirteɗaa e koyde maa didi, dum bo e juude maa didi der yiite tabitiɲe.

⁹ To bo itere maa nun wadintee hakke, doofu ne boppaa to woddi. Dum ɓurante hoyugo naataa aljanna e itere woore, e no paddirteɗaa e gite maa didi der yiite jahan-nama.»

Ballool dow baalel majjuɲel

(Luka 15.3-7)

¹⁰ «Kakkilee, to on jawee baa gooten der sukahon petton kon. Gam mii wi'a on, malaykaabe makkon, e darii wakkati fu, dow kammu e daara yeeso Baaba am gonudo dow kammu. [

¹¹ Gam Bii neddo warii hisingo majjuɓe.]

¹² Kaye miiludon? To neddo e woodi baali hewre, go baala goota majji, o accataa lasooji naay e sappo e jeenay koriidi dow waanne, o daartaa majjuɲa ɲan na?

¹³ E goonja batanmi on: to o yiitii ɲa, o sey-orto ɲa ɓura lasooji naay e sappo e jeenay koriidi, di majjay.

¹⁴ Hande non Baaba moodon gonudo dow kammu yidaa baa gooto, der sukahon kon, majja.»

Yaafanaago banniraawo

¹⁵ «To banniraawo maa woofanii maa, yahu to makko an tan, kollaa mo onon dido. To o nootike, a hebitake mo.

¹⁶ Amma to o hettinaaki ka kollataa mo, den wittu, jahidaa e neddo gooto, dum bo dido, gam haala kan moyyiinee yeeso seedeɓe dido, dum bo tato.

¹⁷ To o salike hettinanaago ɓe, den batu ka Eklesiya. To o salike hettinanaago Eklesiya bo, den fu daaree mo hande keefeero, dum bo jaɓoowo ceede faada.

¹⁸ E goonja batanmi on: Huune fu ko calidon e leydi do, salaama dow kammu. Ko jabudon e leydi do, jabete bo dow kammu.»

¹⁹ Mii bata on kade e goonja: «To himbe dido e duuniyaaru do nannantirii dow huune ko 6e elata, Baaba am gonudo dow kammu hokkan 6e dum.

²⁰ Gam to himbe dido dum bo tato e hawritii e inne am, mi na'on caka ma66e.»

Ballool gollotoodo caliido yaafaago

²¹ Den Piyer battii Yeesu, yami mo, wi'i: «Joomiraawo, de noy nun haani mi yaafano banniraawo am to o woofanii am? De jeedidi na?»

²² Yeesu toontii mo, wi'i: «De jeedidi tan bane bi'umaa mi, amma de lasoy tati e sappo faa de jeedidi.

²³ Hande non Laamaare Alla e nandi e laamiido gom jidudo gollotoo6e mum liisanoo dum jawdi muudum.

²⁴ No o fuddi liisaade, 6e gaddani mo joganiiido mo ceede cardi miliyooji duuddi.

²⁵ Gorko on woodaa ko yobirta mo. Den, laamiido on hokki laawol o sippee, kanko e deekiiko, e sukaa6e makko, e ko o woodi fu, gam o yoba nyamaane nen.

²⁶ Gollotoodo on jiccii yeeso makko, eeli mo, wi'i: "Joomiraawo Munyanam, mi yobete fu!"

²⁷ Joomiraawo on yurmii mo, yaafanii mo nyamaane nen, acci mo, o yawti.

²⁸ No o wurtii, o fotti e banniraawo makko joganiido mo ceede cardi hewre. O gattii mo, o deddi daane makko, o wi'i: "Yo6am ceede am!"

²⁹ Banniiko jiccii, eeli mo, wi'i: "Munyanam, mi yobete!"

³⁰ Amma o ja6ay. O yaari mo o ma66oy der kasu, faa de o yobidi nyamaane nen fu.

³¹ No banniraabe makko gollotoo6e horiibe yi'i ko wadi, mone ma66e ummii puy, 6e jahi 6e batoy joomiraawo ma66e ko wadi.

³² Den, joomiraawo on nodditii gollotoodo on, wi'i mo: "An gollotoodo kalludo! Mi yaafanakeno maa nyamaane joganinodaa am fu, gam a sawrinii am.

³³ An bo, haanayno jurmodaa banniraawo maa hande no jurmoriimaa mi na?"

³⁴ Mone wadi joomiiko, watti mo e juude hiitotoo6e. O ma66aa der kasu, faa de o yobidi nyamaane nen fu. Den Yeesu beydi wi'i:

³⁵ "Hande non Baaba am gonudo dow kammu wadanta on to moy moodon fu yaafanaaki banniraawo mum e 6erne woore."»

19

Ekkitinol dow ceergal

(Marku 10.1-12; Tokkitaaki. Tawreeta 24.1-4; Matiye 5.31-32; Luka 16.18)

¹ No Yeesu heennyi fillaaji din, o yawti diga Galili, o yahi Yahudiya, far fonjo maayo Urdun.

² Jama'aare duunne e tokki mo, den o nyawti ton nyaw6e.

³ Wo66e der Farisaa6e wari to makko, yami mo gam jarboo mo, wi'i: «Gorko e woodi laawol seera debbo mum, baa to gam daliila kaye nun na?»

⁴ O toontii 6e, o wi'i: «On jannay ko winnaa e dewtere na? Diga fuddoode Alla tagii gorko e debbo.»

⁵ O wi'i: "Gam majjum gorko accan baaba mum e inna mum, takkontira e debbo mum, 6e fu dido, 6e laatoo bannu gootol."»

⁶ Hande non 6e laatataako kade dido, amma bannu gootol. Den kan, to neddo seennu ko Alla hawti.

⁷ Farisaa6e 6en yami mo, wi'i: «Gam ume ko Muusa wi'i gorko hokka debbo derewol ceergal to oo seera mo?»

⁸ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Gam sabbu yoorugo 6erde moodon nun acci ko Muusa hokki on laawol ceeron rew6e moodon. Amma diga fuddoode, dum laataakino non.

⁹ E goonja bi'anmi on, ceerudo debbo mum to hinaa gam daliila jeenu, to o hoowi goddo, o wadii jeenu.»

¹⁰ Aahiibe makko wi'i mo: «To non non nun haala gorko e debbo laatii, gomma to neddo banu.»

¹¹ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Himbe fu bane waawata ko jabi haala kan, sey 6e Alla hokki dum tan.

¹² E woodi rimaabe e laatii waatoraa6e. Wo66e bo himbe nun watti 6e dum. Wo66e kan banjataa gam daliila Laamaare Alla. Baawudo ko jabi haala kan fu, jaba!»

Yeesu du'anake sukahon petton

(Marku 10.13-16; Luka 18.15-17)

¹³ Baawo majjum, himbe waddani Yeesu sukahon petton, gam o yowa juude makko dow makkon o du'anoo kon, amma aahiibe makko nyaasitii 6e.

¹⁴ Den Yeesu wi'i 6e: «Accee sukahon petton wara to am, to on kadee kon, gam Laamaare Alla laatani nun wa'u6e hande makkon.»

¹⁵ O yowi juude makko dow makkon, den o yawti diga don.

Yeesu e gojankeejo gom jawdiijo

(Marku 10.17-31; Luka 18.18-30)

¹⁶ Gojankeejo gom battii Yeesu, yami mo, wi'i: «Moodibbo, boodduum ume haani mi wada, go mi he6a yonki tabitiiki?»

¹⁷ Yeesu wi'i mo: «Ko wadi aa yamammi dow ko woodi? Alla tan woni booddo! To aa yidi hebugo yonki tabitiiki, sey tokkaa sariyaaji.»

¹⁸ Gorko on yami Yeesu, wi'i: «Diye nun sariyaaji din?» Yeesu toontii mo, wi'i: «Taa waru neddo, taa jeenu, taa wujju, taa seeda fewre.»

¹⁹ Teddin baaba maa e inna maa, den jidaa banniraawo maa hande no jidirdaa hoore maa.»

²⁰ Gojankeejo on wi'i mo: «Mii jogii sariyaaji dii don fu. Ume nun horii kade?»

²¹ Yeesu wi'i mo: «To aa yidi laatodaa kebbudo, yahu cippaa ko goodudaa, kokkaa talakaafe ceede majjum. Den a heban jawdi dow kammu. Baawo majjum, garaa tokkaa am.»

²² No gojankeejo on nani haala kan, yawti e berne biisiine, gam o laati nun jom jawdi-ijo.

²³ Den, Yeesu wi'i aahiife mum: «E goonja batanmi on, edum sadi jom jawdiijo naata der Laamaare Alla!

²⁴ Mii batitoo on ka kade, edum buri hoyugo, jelooba wurtoroo e hinere baatal, e no jom jawdiijo naatirta der Laamaare Alla.»

²⁵ No aahiife makko nani ka, haaynaare nanni dum, wi'i: «Den, moy waawata ko hisi?»

²⁶ Yeesu daari 6e, wi'i: «E him6e, dum don wadataako, amma to Alla, huune fu wadoto.»

²⁷ Den, Piyer etti haala wi'i mo: «Minon, men accii huune fu men tokki maa. Ume nun laatantoo men?»

²⁸ Yeesu wi'i 6e: «E goonja batanmi on, to huune fu laatinaama kesum, Bii neddo joodoto e kittaalaamaare teddujal makko. Den, onon sappo e dido tokku6e am, on joodoto dow kittaaje sappo e didi, kiitodon lenyi Isira'ilaabe sappo e didi.

²⁹ Neddo fu accudo wuro mum, e sakiki-aa6e mum wor6e e rew6e, e baaba mum, dum bo inna mum, e sukaa6e mum, e gese mum, gam am, o heban ko buri dum, kade bo, o heban yonki tabitiiki.

³⁰ Amma duu66e ardiife jooni, laatoto sakitiife, duu66e der sakitiife jooni bo, laa-
toto ardiife.»

20

Ballool gollotoo6e der gesa innabooje

¹ «Laamaare Alla e nandi e jom gesa inna-
booje. O wurtii subaka kecco, gam o daarta gollotoo6e, o yaara to gesa innabooje makko.

² O nannantiri e gollotoo6e, o yo6a 6e nyalaane fu ceede cardi goote. Den o yaari 6e gesa makko.

³ O wurtii jaka yande jeenay, o tawi wo66e e joodii der luumo, woodaa gadeteenjal.

⁴ O wi'i 6e: "Jahee gollo6on, onon bo der gesa innabooje am, mi yo6an on ko haani,"

⁵ kam6e bo 6e jahi. Jom gesa on witti kade caka nyalooma e yanne tati, o wadi hande non.

⁶ Baawo majjum, wakkati yanne joy, o wurtii kade. O tawi wo66e e darii, woodaa gadeteenjal. O wi'i 6e: "Ume wadi ko oon nyalli daraago do, on goodaa gadeteenjal?"

⁷ Be toontii mo, 6e bi'i: "Men kebay ettudo men golle." O wi'i 6e: "Jahee onon bo gollo6on der gesa innabooje am."

⁸ No kiikiide wadi, jom gesa on wi'i deenudo jawdi mum: "Noddu gollotoo6e 6en, jo6aa moy fu ceede mum. Puddiraa sakitiife, keennyitiraa ardiife."

⁹ Ettanoo6e golle deydey alaasara wari, moy ma66e fu hokkaa ceede cardi goote.

¹⁰ Ardinoo6e etteego golle bo wari. Bee miiluno joddi ma66e buran ni 6ee to. Amma moy ma66e fu yo6aa ceede cardi goote.

¹¹ No 6e jo6aa, 6ee dumbitoo dow jom gesa on,

¹² 6ee bi'a: "Sakitiife wari, yanne woore tan gollii, ko potindaa 6e e minon gollii6e nyalaane ne fu, der naaje e guli!"

¹³ Jom gesa on toontii gooto ma66e, wi'i: "Banniraawo am, mi farkanay maa. En nannantir bane dow ceede cardi goote nyalaane fu na?"

¹⁴ Ettu joddi maa, dillu. Mii yidi yo6ugo cakitiido hande no maa.

¹⁵ Laawol hokkay am mi wadira ceede am no jidirmi na? A daaririi am e gite kallude gam mi wadi ko woodi na?"

¹⁶ Yeesu wi'i: «Hande non sakitiife laator-
too ardiife, ardiife bo laatoo sakitiife.»

Yeesu batanii maayde e pintol mum de tatawre

(Marku 10.32-34; Luka 18.31-34)

¹⁷ No Yeesu yahata Urusaliima e aahiife mum, o noddi sappo e dido 6en, feere mum, o wi'i 6e:

¹⁸ «Nani een jaha Urusaliima. Ton Bii neddo wattoyte der juude hooree6e limaamiife, e moodi66e tawreeta. Be kiitoto mo kiita maayde.

¹⁹ Be gattan mo der juude heefer6e, gam 6e jaanca mo, 6e piya mo looci, 6e bila mo dow leggal palaanjal. Amma nyalaane tatawre, o fintan.»

Elgal inna Yaakuuba e Yuhaana

(Marku 10.35-45; Luka 22.24-27)

²⁰ Den, inna 6i66e Jebede e sukaa6e mum battii Yeesu. O jiccii yeeso Yeesu gam o eela dum ballal.

²¹ Yeesu wi'i mo: «Ume jidudaa?» O toontii mo, o wi'i: «Mii yidi, to a laamike, nootodaa

6i66e am dīdo 6ee do, gooto joodoo nyaamo maada, gooto bo nano maada.»

²² Yeesu toontii, wi'i: «On annaa ko eelon-ton am. On baawan ko yariri jarirgel nel jarirammi na?» Be toontii mo, 6e bi'i: «Men baawan.»

²³ O wi'i 6e: «Gooጋa nun, on baawan. Amma joodaago nyaamo am e nano am, min bane hokkata dūm. 'Bee do Baaba am siryanii joonde den nun heጋata de.»

²⁴ No aahii6e sappo horii6e nani ka, mone ma66e ummii dow banniraa6e ma66e dīdo 6en.

²⁵ Den, Yeesu noddii 6e, 6e fu, wi'i 6e: «Oon anni hooree6e duuniyaaru, no boni nun jogorii him6e mum. Maw6e bo e holla him6e mum baawde.»

²⁶ Amma, dūm wadataako hande non hakkune moodon. Jidūdo laataago mawdo caka moodon fu, joomum laato jaggotoodo mon.

²⁷ Kade bo, jidūdo ardaago e moodon fu, joomum laato maccudo moodon.

²⁸ Hande non, Bii neddo waray gam jagga-neego, amma, jagganaago himbe waddi mo, o hokkitira yonki makko gam sooditaago duu66e.»

*No Yeesu wuntiniri wumu6e dīdo
(Marku 10.46-52; Luka 18.35-43)*

²⁹ Yeesu e aahii6e mum e wurtoo Yeriko, go jama'aare duunne e tokki mo.

³⁰ Wumu6e dīdo gom e joodīno sera laawol. 'Be nani e wi'ee, Yeesu nun yawtata don, den 6e janti 6ee kuu6a, 6ee bi'a: «Joomiraawo Bii Dawda, yurma men!»

³¹ Jama'aare e falma 6e gam 6e jeedoo, amma 6e beydi huubugo e semme, 6ee bi'a: «Joomiraawo Bii Dawda, yurma men!»

³² Yeesu darii, noddii 6e, wi'i: «Ume jidudon mi wadana on?»

³³ 'Be toontii mo, 6e bi'i: «Joomiraawo, wuntin men.»

³⁴ Yeesu yurmii 6e, meemi gite ma66e. Don maa don 6e bumti, 6e tokki mo.

21

*Yeesu naatii Urusaliima
(Marku 11.1-10; Luka 19.28-40;
Yuhaana 12.12-19)*

¹ No Yeesu e aahii6e mum faanii Urusaliima, 6e jottii Baytifaaji, takkol waanne wi'eteene waanne Jaytuuje. Yeesu lili aahii6e dīdo.

² O wi'i 6e: «Jahee siire wonune yeeso moodon, to oon naata ne, on tawan babba e binjel mum e ha66ii. Pittee di gaddanon am.»

³ To goddo yamii on gokka fu, toontee mo: "Joomiraawo nun bukaa di." Don maa don, o accan on gaddon di.»

⁴ Dum wadii, gam hebbingoo haala ka annabiijo batuno, wi'i:

⁵ «Batee 6i66e Siyoona, bi'on: "Daaree, laamiido mon e wara e mon, oo diggi, oo waddii babba, e binjel mum."»

⁶ Aahii6e 6en yahi, wadi ko Yeesu bati 6e.

⁷ 'Be gaddi babba e binjel mum, 6e daddi toggooje ma66e dow majji, den Yeesu waddii.

⁸ Duu66e der jama'aare nen weyyiti gineeji mum dow laawol. Wo66e bo salti licce ledde, e weyyita dow laawol.

⁹ Ardii6e Yeesu, e tokkin6e mo 6aawo fu, e hulgina e wi'a: «Hosana, Bii Dawda! Barke laatanoo garoowo e inne Joomiraawo! Hosana Joomiraawo mo dow kammu!»

¹⁰ No Yeesu naati Urusaliima, genni fu laawontirii. Him6e e yamontira, e wi'a: «Moy nun gorko oo do?»

¹¹ Jama'aare toontii, wi'i: «Yeesu annabiijo, mo Nasaratu, der leydi Galili nun.»

Yeesu riiwii sippoo6e e soodo6e der suudu Alla

*(Marku 11.15-19; Luka 19.45-48;
Yuhaana 2.13-22)*

¹² Yeesu naatii der suudu Alla. O riwii sippoo6e, e soodo6e, o hippi taaburuuji cengotoo6e ceede, e kittaa6e sippoo6e tantabaraaji.

¹³ Den, o wi'i 6e: «Alla batii der Dewtere, wi'i: "Suudu am noddete suudu to du'aare wadete." Amma onon, on gartirii ጎol suudorde wuy6e!»

¹⁴ Wumu6e e layoo6e wari to makko der suudu Alla, go o nyawti 6e.

¹⁵ Hooree6e limaamii6e, e moodi66e tawreeta, mone mum ummi no yi'i kujje kayniide de Yeesu wadata, e no sukaa6e hulginirta der suudu Alla, e wi'a: «Hosana Bii Dawda!»

¹⁶ Den 6e bi'i: «'Aa nana ko sukaa6e 6en batata na?» Yeesu toontii 6e, wi'i: «Mii nana. On meeday ko janji haala kaa do na? "A heጋii maanteego diga e kunnude sukaa6e, e musinoo6e."»

¹⁷ Den, o acci 6e, o wurtii siire nen, o yahi Baytaniya, o waaloy ton.

Yeesu yaa'ike ibbi

(Marku 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Fini mum subaka, Yeesu dawi e witta der siire, go rafo wadi mo.

¹⁹ O hollirii ibbi sera laawol. O yaali to makki, amma o taway goddum, sey baafetan. Den o bati ibbi kin, o wi'i: «'A rimataa 6i66e kade faa abada!» 'Don maa don, ibbi kin yoori.

²⁰ No aahii6e makko yi'i dūm, haaynaare nanji dūm, den 6e yami mo, 6e bi'i: «Noy ibbi kin yooriri don maa don?»

²¹ O toontii 6e, o wi'i: «E goonja batanmi on: To oon goondini, on gaday seko, on gadan ko 6uri ko ibbi kin wadanaa. On baawan ko wi'i, waanne nee do: "Doofa diga do, yantoy der maayo," dum laatoto bo.

²² To oon goondini, ko eludon e du'aare fu, on keban dum.»

Yahuduube e yama diga toy baawde Yeesu

Yiwi

(Marku 11.27-33; Luka 20.1-8)

²³ Yeesu naati der suudu Alla. No o waajotoo, hooree6e limaami6e, e dottii6e Yahuduube 6attii, yami mo, wi'i: «E baawde dey gadirtaa kujje dee? Moy hokku maa baawde majjum?»

²⁴ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Min bo, mi yaman on yande goote. To on toontike am, mi batan on e baawde dey nun gadiranmi huune dum.

²⁵ Moy lili Yuhaana wada him6e batisi? Alla nun, naa him6e?» «Be baddi hakkune ma66e, 6e bi'i: «To en bi'i "Alla nun", o wi'an: "Den, ume wadi go en goondinay Yuhaana?"

²⁶ Amma to en toontike bi'uden "him6e nun", een kula him6e bo, gam him6e fu e daari Yuhaana hande annabiijo.»

²⁷ Be toontii Yeesu, 6e bi'i: «Men annaa.» Kanko bo, o wi'i 6e: «To non min bo, mi batataa on to e baawde dey nun gadiranmi kujje dee.»

Ballool rindaabe dido

²⁸ Yeesu 6eydi wi'i: «Kaye miiludon e ballool n6ol do: Gorko gom nun woodunoo sukaa6e wor6e dido. O bati arano, o wi'i dum: "Suka am, yahu gollooda to gesa innabooje.»

²⁹ Suka on toontii, wi'i: "Mi yahataa." Amma 6aawo nii, o miijitii, o yahi.

³⁰ Baaba on noddii suka dida6o, wi'i mo ka o wi'unoo arano on. Oo don toontii, wi'i: "Woodi Baaba, mi yahan" Amma o yahay.

³¹ Der kam6e dido 6en, moy nun e ma66e wadi ko baaba mum yidi?» «Be toontii, 6e bi'i: «Arano on nun.» Den, Yeesu wi'i 6e: «E goonja batanmi on, jabo6e ceede faada, e kaaruwaa6e artan on naatoygo Laamaare Alla.

³² Gam Yuhaana warii caka moodon, hollii on laawol foonnitaare, on jabay haala makko. Amma jabo6e ceede faada e kaaruwaa6e goondinii mo, go onon yi'ube dum, on tuubay goondindon mo.»

Ballool gesa innabooje

(Marku 12.1-12; Luka 20.9-19)

³³ «Kettinee ballool gon6ol kade. Nedd6o gom nun tiggi gesa innabooje mum. O wadi kowaagol kara, o filitini ka. O wasi gayka to 6i66e innabooje biddetee, o mahi suudu towukol deenirkol der gesa ka. Baawo mum, o accani ka gollotoo6e makko 6e gadi haya, den o wadi jahaanjal.

³⁴ No wakkati 6orugo innabooje yottii, o lili gollotoo6e makko to reeninaa6e gesa, 6e gaddanaa mo gedu makko der 6i66e innabooje den.

³⁵ Amma reeninaa6e gesa njan nanji lilaa6e 6en, fiyi gooto, gooto bo, 6e bari dum, tata6o 6e paddi dum kaaye, 6e bari.

³⁶ Jom gesa on lilitii gollotoo6e mum, 6uru6e arandee6e duudugo. Reeninaa6e gesaa, wadani 6e no wadannoo arandee6e.

³⁷ Faa sakitiine, o lili 6iyiiko gorko to ma66e, o wi'i: "No wadi fu, 6e teddinan 6iyam."

³⁸ Amma no reeninaa6e gesa yi'i mo, 6e bi'ontiri hakkune ma66e: "Kanko woni donoowo gesa njan. Garee baren mo, donen nja!"

³⁹ Den, 6e nanji mo, 6e paddi mo 6aawo gesa, 6e bari mo.

⁴⁰ Jooni noo, to jom gesa innabooje on wari, noy o wadata 6e?»

⁴¹ Be toontii mo, 6e bi'i: «O halkan reenu6e hallu6e 6en halkere naawune. Den o hokkan wo66e gesa njan, wada haya, bawoo6e ko hokki mo gedu makko, to wakkati 6orol 6i66e fotii.»

⁴² Baawo majjum, Yeesu wi'i 6e: «On meeday jannugo ko winnaa der dewtere na? "Hayre ne mahoo6e woppi, kayre laatii hayre jogiine maadi." Kanjum woni golle Joomiraawo, edum haaynii e gite meeden!»

⁴³ Gam majjum, mii wi'a on: «Laamaare Alla sottinte caka moodon, ne hokkee him6e lenyi janani, wadoo6e ko Alla yidi.

⁴⁴ [Nedd6o janudo dow hayre nen, heltoto. Mo ne yanti dow mum fu bo, muunyitinto.]»

⁴⁵ No hooree6e limaami6e e Farisaa6e nani ka, 6e paami kam6e nun Yeesu wadani ballaaji dii.

⁴⁶ Bee daarta laabi no 6e nannirta mo, amma 6ee kula him6e, gam him6e fu e daari mo annabiijo.

22

Ballool dow bangal

(Luka 14.15-24)

¹ Yeesu baddi 6e kade e ballaaji, wi'i:

² «Laamaare Alla e nandi hande laamiido gom gadudo julde bangal 6iyum.

³ O lili gollotoo6e makko noddanaa mo noddinaa6e julde bangal. Amma noddinaa6e 6en yiday warugo.

⁴ O lili kade gollotoo6e makko wo66e, o wi'i 6e: "Bi'ee noddinaa6e 6en, huune fu siriyaaama, ga'i e baali payudi hiisaama, huune fu gasii, 6e gara nyaamde."

⁵ Amma noddinaa6e yebii noddooe nen, hiinnii haajuuji mum. Oo do yawtiri gesa mum, oo to bo yawtiri daartiiru mum.

⁶ Horiibe nanji gollotoo6e, toori 6e, wari 6e.

⁷ Mone laamiido ummii puy. O lili soogeeji makko yaha halkaa him6e 6en, wuuda ci'e ma66e.

⁸ Baawo majjum, o wi'i gollotoo6e makko: "Nafa 6angal 6enni, amma noddinanoo6e fotay nyaamugo ka.

⁹ Gam majjum, jahee to fottirde laabi, noddon 6e tawudon don fu wara."

¹⁰ Gollotoo6e 6en yahi to fottirde laabi, noddii 6e tawi don fu, hallu6e e woodu6e fu, faa suudu hebbi him6e.

¹¹ Laamiido naati gam daara noddinaa6e mum. O hollirii goddo gom, mo 6ornaaki gineeji 6angal.

¹² O 6attii mo, o wi'i: "Banniraawo am, noy naatirdaa do go a 6ornaaki gineeji 6angal?" Amma, oo jeedii.

¹³ Den, laamiido wi'i gollotoo6e mum: "Ka66ee mo, koyde e juude, boppon yaasi, der niwre. O wulla ton, o yakkontira nyiye."

¹⁴ Yeesu tokki wi'ugo: «Noddaa6e e duudi, amma subaa6e duudaa.»

Yobugo laamiido Roma ceede faada
(Marku 12.13-17; Luka 20.20-26)

¹⁵ Farisaa6e yahi baddoy dow no 6e nanjirta Yeesu der haala mum.

¹⁶ Be lili aahi6e ma66e wo66e, e 6e Eroodu, 6e bi'i mo: «Moodibbo, emen anni a laati nun goonajajo. E goonja nun janjnirtaa laawol Alla, a hulataa bo him6e, gam a 6urontirtaa him6e.

¹⁷ Den, batu men ko miiludaa dow haala kaa do: E haani men jofa laamiido Roma ceede faada naa haanay?»

¹⁸ Amma Yeesu e anni miilooji berde ma66e kalludi. O toontii 6e, o wi'i: «Onon munaafiti6e! Ume wadi ko oon daarta jammaago am?

¹⁹ Kollee am ceede jobirteede den.»

Be gaddani mo ceede cardi goote.

²⁰ O yami 6e, o wi'i: «Foto moy e inne moy woni do?»

²¹ Be toontii, 6e bi'i: «Laamiido Roma nun.» Den o wi'i 6e: «To non, kokkee laamiido Roma ko laatanii dum, kokkon Alla bo ko laatanii dum.»

²² No 6e nani ka o toontii, haaynaare nanji 6e. Den 6e acci mo, 6e jawti.

Pintol maay6e
(Marku 12.18-27; Luka 20.27-40)

²³ Der nyalaane woore nen, wo66e yiwoy diga e waalde Saduki6e. Kambe nun yeddata, e wi'a maay6e fintataa. Be gari to Yeesu, 6e yami mo,

²⁴ 6e bi'i: «Moodibbo, Muusa wi'i: "To goddo maayii rimay 6i66e, minnyiiko naatta debbo on, gam o darina lenyol mawniiko maayudo."

²⁵ Dum wadiino caka amen dow wo66e rindaa6e jeediido. Arano 6anji debbo, nanday e makko. Minnyiiko naatti debbo on.

²⁶ Kanko bo o maayi, o rinday mo 6iddo. Tata6o bo non non, faa 6e fu jeediido 6en.

²⁷ Baawo ma66e 6e fu, debbo on bo maayi.

²⁸ Den, nyalaane darjal, to maay6e fintoy, moy nun e ma66e, o laatoytoo debbo mum, dow kam6e jeediido 6en? Gam 6e fu 6e koowiino mo.»

²⁹ Yeesu toontii 6e, wi'i: «On majjii, gam on paamay Dewte, on annaa baawde Alla bo.

³⁰ To maay6e fintii, wor6e 6anjataa, rew6e bo 6anjataake, 6e laatoto non hande malaykaa6e tawaa6e dow kammu.

³¹ Dow haala pintol maay6e, on janjay ko Alla wi'i on na? O wi'i:

³² "Min woni Alla Iburahiima, Alla Isiyaaku, e Alla Yaakuubu." Alla laataaki Alla maayu6e, amma Alla wuuru6e.»

³³ Jama'aare hettinaniine mo, haaynaare nanji dum e ekkitinol makko.

Sariya buruka mawnugo
(Marku 12.28-34; Luka 10.25-28)

³⁴ No Farisaa6e nani Yeesu mu66ii kunnude Saduki6e e haala, 6e gadi hawriine.

³⁵ Gooto ma66e, laatiido janjinoowo Sariya, yidi jarbaago Yeesu, yami mo, wi'i:

³⁶ «Moodibbo, sariya kaye 6uri mawnugo der dewtere tawreeta?»

³⁷ Yeesu toontii mo, wi'i: «"Yidu Alla Joomiraawo maa e 6erne maa fu, e yonki maa fu, e hakkillo maa fu."

³⁸ Kanka wani sariya arana, buruka manju.

³⁹ Sariya dida6a nanduka e makka nani: "Yidu banniraawo maa, hande no jidirdaa hoore maa."

⁴⁰ Ko tawreeta Muusa e dewte annabi6e bati fu, e darii dow sariyaaji didi dii.»

Almasiihu e Dawda
(Marku 12.35-37; Luka 20.41-44)

⁴¹ No Farisaa6e hawritii, Yeesu yami 6e, wi'i:

⁴² «Ume miiloton dow Almasiihu? Bii moy nun?» Be toontii mo, 6e bi'i: «Bii Dawda nun.»

⁴³ Den Yeesu wi'i 6e: «Noy Dawda noddiri mo "Joomiraawo?" Ruuhu Alla hollii mo dum, gam majjum o wi'i:

⁴⁴ "Joomiraawo wi'i Joomam:

Jooda nyaamo am, faa mi wada jaa6aa way6e maa."

⁴⁵ To Dawda noddii mo "Joomiraawo", den, noy o laatortoo 6iyiiko?»

⁴⁶ Be fu 6e baaway ko toontii mo gokka. Diga nyaanne mum, goddo suusay ko yami mo yande godde.

23

Yeesu felii moodi66e tawreeta e Farisaabe

(Marku 12.38-40; Luka 11.37-54; 20.45-47)

¹ Den, Yeesu baddi jama'aare e aahi6e mum, wi'i:

² «Moodi66e tawreeta e Farisaabe, yowanaama jannjingo tawreeta Muusa.

³ Gam majjum, nananee 6e, gadee huune fu ko 6e bi'i on. Amma to on gadee ko 6e gadata, gam 6ee bata, amma 6e gadataa ko 6e bati.

⁴ Bee ka66a doolle teddu6e, 6ee doonina him6e dow balbe mum. Amma kam6e, 6e jidaa meemugo de baa e kollel.

⁵ Ko 6e gadata fu, 6ee gada dum gam him6e yi'ana 6e. Kanjum acci 6ee binna aayaaje dow laayaaji, 6e ka66a e tiide, e dow came ma66e. Bee juutina sariihi toggooje ma66e.

⁶ Bee jidi joonde arandeeje to 6e noddinaama nyaamde. Bee jidi joonde burde teddugo, der cuudi baajordi.

⁷ Bee jidi sanneego caka jaayri to jama'aare hawritii, e noddeego "Moodibbo".

⁸ Amma onon, to on nootee noddedon "Moodibbo", gam moodibbo gooto tan goodudon, onon kan, on fu onon banniraa6e.

⁹ To onon noddee goddo "Baaba" e duuniyaaru do, gam Baaba gooto tan goodudon, kanko woni gonudo dow kammu.

¹⁰ To onon jabee noddeego "Hooreejo", gam hooreejo gooto tan goodudon, kanko woni Almasiihu.

¹¹ Burudo mawnugo caka moodon laatoo gollantoodo horiife.

¹² Mawnindo hoore mum fu, leesinte. Leesindo hoore mum bo, mawninte.»

Yeesu e gacco munaafitaare

(Marku 12.40; Luka 11.39-52; 20.45-47)

¹³ «Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaabe, munaafitiibe! gam onon ma66ana him6e dammugal Laamaare Alla. Onon e ko'e mon on naataa, onon accay yidu6e naatugo bo, naata. [

¹⁴ Bone laatanto onon moodi66e e Farisaabe munaafitiibe! Oon teeta cuudi gawniife, onon juutina du'aaje gam him6e mana on. Gam majjum, onon kiitete kiita buruka naawugo.]

¹⁵ Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaabe, munaafitiibe! Gam onon boositoo leyde, e maayo fu, gam ke6on baa gooto tokka on. To onon ke6ii mo, laatanon mo 6ii yiiteejo, de didi, bura no moodon.

¹⁶ Bone laatanto on, onon wumu6e ardii6e! Oon bi'a: "To neddo hunorake suudu Alla, dum laataaki goddum. Amma to o hunorake kanjeeri suudu Alla, doole o hebbina hunayeere makko."

¹⁷ Onon majju6e, e wumu6e! Ume 6uri mawnugo, kanjeeri na, naa suudu Alla laabinoonjol kanjeeri?

¹⁸ Oon bi'a kade: "To neddo hunorake hiisirde dum laataaki goddum. Amma to o hunorake sadaka cakkaaka dow hiisirde, doole o hebbina hunayeere makko."

¹⁹ Onon wumu6e! Ume nun 6uri mawnugo: sadaka kiisaaka na, naa hiisirde laabinoore sadaka kan?

²⁰ To non kunoriido hiisirde, hunorake hiisirde e ko woni dow maggol fu.

²¹ Kunoriido suudu Alla, hunorake njol e Alla tawaado der mayru.

²² Kunoriido kammu bo, hunorake gurol Laamaare Alla, e Alla joodiido dow maggol.

²³ Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaabe, munaafitiibe! Gam onon cutta jakka haakooji bi'eteedi maantu, e anisa, e kume, amma onon jeeboo ko 6uri teddugo der tawreeta, kanon foonnitaare, e endam, e goondinki. Amma to onon jeebe ko horii.

²⁴ Onon wumu6e ardii6e! To buubol yanii der jaram moodon, onon cekoo, ikkinon njol, amma onon moda jeelooba!

²⁵ Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaabe, munaafitiibe! Gam onon lay6a 6aawo jarirkon, e 6aawo keede. Amma der majje e heewi huune ko wujjaa, e ko teetaa.

²⁶ An Farisaajo bumdo! Lay6u taw der jarirkon e der keede, den 6aawo majje bo laaban.

²⁷ Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaabe, munaafitiibe! Gam onon nandi hande caabeeje dawninaade. Yaasi majje e woodi, amma der e hebbi yiye maayu6e, e huune ko sobi fu.

²⁸ Onon bo, hande non laatidon. Dow gite him6e, onon nandi hande foonnitiibe, amma der moodon e hebbi munaafitaare, e luudaare.

²⁹ Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaabe, munaafitiibe! Gam onon maha jenaale annabiibe, onon boodina caabeeje foonnitiibe.

³⁰ Den onon bi'a: "To men na'onno wakkati kaakiraa6e amen, men kawtataano e ma66e dow barki annabiibe 6en."

³¹ Hande non, nootoridon onon nun laatii 6i66e warunoo6e annabiibe.

³² To non, kebbinee golle de kaakiraa6e moodon fudduno!

³³ Onon 6i66e bolle pure! Noy baawirton ko dadi yiite jahannama?

³⁴ Gam majjum, mii lildana on annabiibe, e hakkil6e, e moodi66e tawreeta. Onon baran wo66e, tiggon wo66e, wo66e, piyon dum looci, der cuudi moodon baajordi, tooron 6e, der ci'e e ci'e.

³⁵ Alla hiitoto on sabbu yiyam himbe foonniitiife, baraa6e. Dum fuddan diga yiyam Habiila, poonniitiido, faa yiyam Jekariya, bii Barakiya, mo barudon hakkune suudu Alla e hiisirde.

³⁶ E goonja batanmi on: Huune dum fu, tawan himbe jaamanuuru nuu do!

*Yeesu yurmike himbe Urusaliima
(Luka 13.34-35)*

³⁷ «Urusaliima, Urusaliima! an baroowo annabiife, e paddoowo 6e Alla lildanoy maa kaaye! De duuddum jidumi hawritingo biibe maada hande no gertogal hawritirta coppi mum ley biyeede mum. Amma on jabay.

³⁸ Gam majjum, on accante genni moodon laatoo bille.

³⁹ E goonja batanmi on, on ji'ataa am kade faa nyalaane bi'oyton: "Barke woodani garoowo e inne Joomiraawo!"»

24

*Pusul suudu Alla e keennyol duuniyaaru
(Marku 13.1-37; Luka 21.5-24; 17.22-37)*

¹ Yeesu wurtii suudu Alla, e yawta, ko aahiife makko 6attii, e holla mo no suudu Alla njol mahiraa.

² Den, o wi'i 6e: «On ji'i huune dum fu na?» E goonja batanmi on: «Baa hayre yowataako dow wonne, dum fu, dum pusete.»

³ Yeesu yahi joodoy dow waanne wi'eteene waanne Jaytuuje, den aahiife makko wari kambe tan, yami mo, wi'i: «Batu men dey nun dum wadata. Maane ney nun hollitinta garki maa e keennyol duuniyaaru?»

⁴ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Kakkilee, to on accee goddo majjina on.

⁵ Gam duu66e waran e inne am, 6e bi'a, kambe nun woni Almasiihu. Be majjinan himbe duu66e.

⁶ On nanan habaruuji konuuji e rimmo konuuji e batanee, amma to on kulee! Doole nun dum wada, amma timmoode bane don taw.

⁷ Lenyol ummanto lenyol hawre. Laamaare ummanto laamaare bannun hawre. Rafo e dimmaade leydi wadan der nokkuuje godde.

⁸ Dum don fu laati nun hande fuddoode njatawre.

⁹ Den himbe wattan on e juude wo66e gam tooredon, baredon. Lenyi fu wanyan on gam inne am.

¹⁰ Wakkati mum, himbe duu66e accan goondinki, 6e jammontiran, 6e banyontira hakkune ma66e.

¹¹ Annabiife fewoo6e duu66e waran, 6e majjinan himbe duu66e.

¹² Hallande yahan e duuda faa yidde himbe duu66e feewta.

¹³ Amma munyudo faa timmoode, hisan.

¹⁴ Linjiila dow Laamaare Alla waajete der duuniyaaru fu, gam dum laatanoo lenyi fu seedaaku. Den, timmoode duuniyaaru waran.»

*Tooraaji mawdi e wara
(Marku 13.14-23; Luka 21.20-24)*

¹⁵ «Gam majjum, to on ji'ii "karmudum, nyiddudum", dum annabi Daniyel batanoo e darii dow nokkuure ceniine, den sey janjoobe ka wada hakkillilo.

¹⁶ Den, tawaa6e Yahudiya fu dogga eenca baalle.

¹⁷ Tawaado dow suudu bo, to wi'a jippoto etta ko woni der suudu.

¹⁸ Tawaado gese bo, to wittu wuro ettoyo toggoore mum.

¹⁹ Bone laatanto rew6e gaam6e, e musintee6e der nyalaade den!

²⁰ Du'ee, gam to doggudu moodon laatoo wakkati dabbune, dum bo nyalaane siwteene.

²¹ Gam, toora mawka laatoto, hande makka meeday ko wadii diga duuniyaaru fuddi faa jooni, hande makka bo wadataa kade faa abada.

²² To nyalaade den buytaakano juutugo, goddo hisataano. Amma Alla buytii de sabbu subaa6e mum.

²³ Wakkati mum, to goddo wi'ii on: "Almasiihu nani do," naa bo "o nani to," to on goondinee.

²⁴ Gam almasiihuu6e e annabiife fewrekuu6e waraan. Be gadan kaayeeffiji mawdi, e haaynaareeji duuddi, gam 6e majjina baa e subaa6e, to wadoto.

²⁵ Paamee wooda, mi seedinii on dum diga dum waray.

²⁶ To goddo wi'ii on: "O na'on der haro," to on jahee ton. Naa bo to 6e bi'ii on: "O na'on der cuudi," to on goondinee.

²⁷ Hande no maayyere maayyirta dow kammu diga lettugal faa gorgal, hande non Bii neddo bo warirta.

²⁸ To baatudum woni fu, ton nun digareeje hawritintoo.»

*Wittoyo Almasiihu
(Marku 13.24-31; Luka 21.25-33)*

²⁹ «Don maa don, baawo nyalaade billaaje den, naane ni66an, lewru accan yaynugo, koode yanan diga dow kammu, baawde gonude dow kammu fu dimmoto.

³⁰ Den, maane Bii neddo hollitinto dow kammu. Lenyi himbe duuniyaaru fu simoto. Be ji'an Bii neddo e wara diga kammu, der duule, e baawde mawde, e teddunal.

³¹ Walaldu mawnu fuurete. O lilan malaykaa6e makko der gooraaje leydi naay, lettugal e gorgal, so66iire e hoore fudo, gam hawritingo subaa6e makko wonu6e der duuniyaaru fu.

Ballool ibbi*(Marku 13.28-31; Luka 21.29-33)*

³² Paamee ko ibbi ekkitinta. To licce makki e wilita, e wada haako, oon anni dunnu faanike.

³³ Hande non, onon bo, to on ji'ii huune ko batanmi do fuddi wadugo, annitee wakkati Bii neddo faanike, oo darii dammugal wuro.

³⁴ E goonja batanmi on: Himbe jaamanuru nu do maayidintaa go huune dum fu laato.

³⁵ Kammu e leydi heennyan, amma haala am heennyataa faa abada.»

*Alla tan anni nyalaane darjal**(Marku 13.32-37; Luka 17.26-30, 34-36)*

³⁶ «Amma nyalaane e wakkati majjum, walaa annudo dum. Baa malaykaa6e wonube dow kammu annaa, baa Biddo bo. Walaa annudo dum sey Baaba tan.

³⁷ Hande no dum laatino der jaamanu Nuuhu, hande non garki Bii neddo bo laatot.

³⁸ Go ilam tufaana wara, himbe e nyaamanno, e yaranno, e bananno, e banana bibbe mum, faa nyalaane Nuuhu naati laana diyam.

³⁹ Be miijanaaki dum, faa ilam tufaana wari halki be fu. Hande non garki Bii neddo bo laorto.

⁴⁰ Wakkati mum, worbe dido wonoto der gesa, gooto ettee, gooto accee.

⁴¹ Rewbe dido namidan dow namarde woore, gooto ettee, gooto accee.

⁴² To non, deenee, gam on annaa wakkati de Joomiraawo moodon warata.

⁴³ Paamee kaa do: To jom wuro e anni wakkatiire ne gujo warata jemma, o daanataako. O accataa gujo yula suudu makko.

⁴⁴ Gam majjum, kakkilee onon bo, gam Bii neddo waran der wakkatiire ne on miilay.»

Gollotoodo geeto e gollotoodo kalludo
(Luka 12.41-48)

⁴⁵ «Moy woni gollotoodo kooliniido, kakkildo? Kanko woni mo joomiraawo mum yowani dum himbe wuro mum gam o hokka be nyaamdu der wakkati kaanuki.

⁴⁶ Barke laatanto gollotoodo mo joomiraawo mum warti tawi e hiinnii golle mum.

⁴⁷ E goonja batanmi on: Joomiiko yowanan mo jawdi mum fu.

⁴⁸ Amma to gollotoodo on e laatii kalludo, o wi'an der berne makko: Joomiraawo am booyan, wartay,

⁴⁹ den o yanta oo fiya banniraa6e makko gollotoo6e, oo nyaamida, oo yarida e yaroo6e.

⁵⁰ Kanko, joomiiko wartan nyalaane ne o miilanay, e wakkatiire ne o annaa.

⁵¹ Joomiiko hiitoto mo kiita naawuka, o he6a riiba e munaafitiibe. Den o wullan, o yakkontira nyiyye.»

25*Ballool dow gati sappo di annaa wor6e*

¹ «Nyalaane mum, Laamaare Alla nandan e gati sappo di annaa wor6e ettudi fitillaaji mum, wurtii gam fottoygo e jommanjo gorko.

² Joyo ma66e e laatii nyaabiibe, joyo bo yoyube.

³ Nyaabiibe 6en etti fitillaaji mum, amma 6e ettay nebbam goddam.

⁴ Yoyube kan etti fitillaaji mum, hawri e paali nebbam goddam.

⁵ No jommanjo jenni waray, 6e fu 6e non, 6e daani.

⁶ Faa caka jemma, huu6aanjo nanaa, wi'i: "Jommanjo gorko nani, burtee, pottee e makko!"

⁷ Den 6e fu 6e pini, 6ee moyyina fitillaaji ma66e.

⁸ Gati joy nyaabiidi wi'i banniraa6e mum yoyube: "Kokkoree men nebbam moodon sedda, gam fitillaaji amen na'on nyifa."

⁹ Yoyube toontii 6e, wi'i: "Aawo nebbam dam men goodi heyataa en, en fu. Jahee to sipoo6e, coodee dam moodon!"

¹⁰ No 6e jawti soodoygo nebbam, jommanjo gorko yottii. Wadunoobe siri mum naatidi e makko der wuro to bangal wadata, den dammugal ma66aa.

¹¹ No booyi sedda, joyo horiibe wittoy, e huu6a, e wi'a: "Joomiraawo, Joomiraawo, ma66itan men!"

¹² Amma o toontii 6e, o wi'i: "E goonja batanmi on, mi annaa on."

¹³ Gam majjum Yeesu wi'i: «Deenee, gam on annaa nyalaane, dum bo wakkatiire de Bii neddo warata.»

Ballool gollotoo6e tato
(Luka 19.12-27)

¹⁴ «Dum nandan hande gorko gom ciriyiido wada jahaanjal. Den o noddii gollotoo6e makko, o yowani 6e jawdi makko.

¹⁵ O hokki arano ma66e ceede cardi keme joy, dida6o, ceede cardi keme didi, tata6o bo, ceede cardi hewre, moy fu jaka baawde mum. Den o yawti genni makko.

¹⁶ Don maa don, gollotoodo kokkaado ceede cardi keme joy, yahi tenkorii de, de diibi ceede cardi keme joy godde.

¹⁷ Kokkaado ceede cardi keme didi bo, wadi hande non, kanko bo o riibii ceede cardi keme didi godde.

¹⁸ Amma kokkaado ceede cardi hewre, yahi wasi gayka, uwi don ceede joomiraawo mum hokki dum.

¹⁹ No booyi, joomiraawo ma66e warti, noddii 6e, 6e liiso, 6e kolla no moy ma66e fu wadiri golle mum.

²⁰ Kokkaado ceede cardi keme joy wari, waddi ceede cardi keme joy godde, wi'i:

"Joomiraawo, ceede cardi keme joy de kokkudaa am riibake keme joy godde."

²¹ Joomiiko wi'i mo: "Golle maa woodfii sanne, an gollotoodo geeto, koolaado. No a laatike koolaado e huune ko faandi, mi hokkete ko buri dum mawnugo. War naatu ceyododaa e am!"

²² Gollotoodo kokkanoodo ceede cardi keme didi wari kanun bo, wi'i: "Joomiraawo, ceede cardi keme didi de kokkudaa am riibake ceede cardi keme didi godde."

²³ Joomiiko wi'i mo: "Golle maa woodfii sanne, an gollotoodo geeto, koolaado. No a laatike koolaado e huune ko faandi, mi hokkete ko buri dum mawnugo. War naatu ceyododaa e am!"

²⁴ Kokkaado ceede cardi hewre wari kanun bo, wi'i: "Joomiraawo, mii anni a laati nun neddo cadudo: Aa rugga ko a aaway, aa fotta ko a hawritay.

²⁵ Gam majjum kulumi, jahum cuudoymi ceede maa der leydi. Ja6u ceede maa!"

²⁶ Joomiiko toontii mo, wi'i: "An gollotoodo kalludo, ciwaakuujo! Aa annunoo mii rugga ko mi aaway, mii fotta ko mi hawritay,

²⁷ den, ume wadi ko a wattay ceede am der banki, to mi wartiino mi ja6anno de e riiba majje.

²⁸ Teetee ceede makko den, kokkon goodudo ceede cardi keme joy.

²⁹ Gam goodudo nun beydantee faa duuda. Amma mo woodaa, baa sedda ko woodi tetete.

³⁰ Gollotoodo mo nafataa on, paddee mo yaasi der niwre, o wulla ton, o yakkontira nyiye."

Bii neddo hiitoto himbe nyaanne darnal

³¹ «To Bii neddo warii e teddujal mum e malaykaa6e fu, o joodoto dow kittaal laamaare makko nal teddujal.

³² Himbe lenyi duuniyaaru fu, hawritinto yeeso makko. O seenniran himbe hande no duroowo seennirna baali e be'i.

³³ O resan baali, junjo makko nyaamo, o resa be'i bo, junjo makko nano.

³⁴ Den, laamiido wi'an wonu6e junjo mum nyaamo: "Garee, onon 6e Baaba am barkidini, ja6ee donju laamaare ne ciriyanaadon diga fuddoode duuniyaaru.

³⁵ Gam rafo wadii am, on nyaannii am, mi dondaama, on jarnii am, mi laatino kodo, on bernii am.

³⁶ Mi wonake funtu, on koltinii am, mi nyawii, on nyawtii am, mi ma66aamaa der kasu, on daaroyii am."

³⁷ Den, foonnitiibe toontoto mo, wi'a: "Joomiraawo, dey men ji'u maa aa rafi, men nyaannu maa, naa dey men ji'u maa aa dondii, ko men jarnu maa?"

³⁸ Dey men ji'u maa aa laatii kodo, men beernu maa, naa dey men ji'u maa aa woni funtu go men koltin maa?"

³⁹ Dey men ji'u maa aa nyawi naa bo aa ma66aa der kasu, men daaroy ma?"

⁴⁰ Laamiido on toontoto 6e, wi'a: "E goonja batanmi on: ko gadandon gooto der 6urudo faandugo caka sakikiraa6e am 6ee, min nun gadandon dum."

⁴¹ Baawo majjum, o wi'an wonu6e junjo makko nano: "Dillee woddi am, onon ya'aabe! Naatee der yiite tabitiije, desanaaje ibiliisa e malaykaa6e mum!

⁴² Gam rafo wadii am, on nyaannay am, donka wadii am, on jarnay am,

⁴³ mii laatino kodo, on beerinay am, mi wonono funtu, on koltinay am, mi nyawii, ma66aami der kasu, on daaray am."

⁴⁴ Den, 6e toontoto mo kam6e bo, 6e bi'a: "Joomiraawo, dey men ji'i rafo e wadee, dum bo donka e wadee, maa bo aa laatii kodo, naa bo aa woni funtu, maa bo aa nyawi, naa aa ma66aa der kasu, ko men ballay maa?"

⁴⁵ O toontoto 6e o wi'a: "E goonja batanmi on: ko on gadanay gooto der 6uru6e faandugo, min woni on gadanay dum."

⁴⁶ Den kam6e, 6e jahan der billaare tabitiine, amma foonnitiibe heban yonki tabitiiki.»

26

Maw6e Yahuduube e dawra no nanjirta Yeesu

(Marku 14.1-2; Luka 22.1-2; Yuhaana 11.45-53)

¹ No Yeesu heennyi wadugo fillaaji din fu, o wi'i aahiibe makko:

² «On anni balde didi nun horii go juulde Paska wada, Bii neddo bo wattete e juude himbe, 6e tigga mo dow leggal palaanal.»

³ Wakkati mum, hooree6e limaamiibe e dottii6e wadi hawriine der wuro hooreejo limaamiibe, bi'eteedo Kayafas.

⁴ Be nannantiri 6e nanja Yeesu e yoyre, 6e bara mo.

⁵ Amma 6e bi'i: «To en gadee dum wakkati juulde, gam to himbe ummin fitina caka jama'aare.»

Debbo gom moomii wardi dow hoore Yeesu

(Marku 14.3-9; Yuhaana 12.1-8; Luka 7.36-50)

⁶ Yeesu e wonuno Baytaniya der wuro Simon cecefo.

⁷ No 6e nyaamata, don debbo gom battii Yeesu, e jogii faanu gadiraanol hayre albaatiri kebbunol wardi, dam ceede duudde. O waanji dam dow hoore Yeesu.

⁸ No aahiibe makko yi'i dūm, berde maḅḅe welay, 6e bi'i: «Gam ume wardi dam biisaa baanji?»

⁹ Dam waaweteno sippeego ceede dūudde, de ceennanee talakaabe.»

¹⁰ Yeesu faanti ko 6e batannoo, wi'i 6e: «Gam ume ko oon toora debbo on? O wadani am golle boodde.»

¹¹ Gam talakaabe e wondi e moodon wakkati fu. Amma min, mi wondataa e moodon wakkati fu.

¹² O moomii ḅannu am wardi, gam siryaago uwol am.

¹³ E goonja batanmi on: To linjiila waajete e duuniyaaru do fu, ko debbo on wadi batante, siwtorte bo.»

Yahuuda jammake Yeesu

(Marku 14.10-11; Luka 22.3-6)

¹⁴ Den Yahuuda Iskariyot, gooto der aahiibe sappo e dido, yahi to hooreebe limaamiibe.

¹⁵ O wi'i 6e: «Ume kokkoton am to mi wattanii on Yeesu der juude mon?» Be limi ceede cardi laso e sappo, 6e kokki mo.

¹⁶ Diga wakkati majjum, oo daarta laabi no o jammortoo Yeesu.

Yeesu nyaamii hiraane Paska e aahiibe mum

(Marku 14.12-31; Luka 22.7-34; Yuhaana 13.1-38)

¹⁷ Nyalaane arandeere, der juulde peen ko yuufinaaka, aahiibe Yeesu wari, yami mo, wi'i: «Toy jidudaa men ciriyanee hiraane Paska?»

¹⁸ O toontii 6e, o wi'i: «Jahee siire, naaton wuro waane, bi'on mo: "Moodibbo wi'i, wakkati mum faanike, der wuro maada nun o nyaamata juulde Paska e aahiibe makko."»

¹⁹ Aahiibe wadi ko Yeesu bati dūm, 6e ciryii hiraane Paska.

²⁰ No kiikiide wadi, o joododii e aahiibe makko sappo e dido, 6ee nyaama.

²¹ Wakkati 6e nyaamata, Yeesu wi'i 6e: «E goonja batanmi on: gooto moodon jammoto am.»

²² Berde maḅḅe biisii puy, go 6ee yama mo gooto gooto, moy fu e wi'a: «Joomiraawo, min bane hinaa?»

²³ O toontii 6e, o wi'i: «Tummindindo junjo mum e am der heedo, joomum nun jammotoo am.»

²⁴ E goonja Bii neddo dillan hande no Dewte bati dow makko. Amma bone woodani jammii do mo! To o rimaakano, dūm ḅurananno mo woodugo.»

²⁵ Yahuuda, jammotoodo mo, yami mo, wi'i: «Moodibbo, min nun naa?» O toontii mo, o wi'i: «A batii ka.»

Kirtaari ceniini

(Marku 14.22-26; Luka 22.14-20; 1 Korintu 11.23-25)

²⁶ No 6e nyaamata, Yeesu etti peen, yetti Alla, ḅappiti, hokki aahiibe mum, wi'i: «Jabee, nyaamee, kanjum woni ḅannu am.»

²⁷ Baawo majjum, o etti jarirgel innabojam, o yetti Alla, o hokki 6e, o wi'i: «Jaree on fu.»

²⁸ Kanjam laatii yiyam am, yiyam alka-wal, deyyitiidam gam yaafuye hakkeegi himbe dūuḅḅe.

²⁹ Mii wi'a on: Mi yarataa innabojam dam kade faa abada, sey nyalaane jaridanmi kesam e moodon, der Laamaare Baaba am.»

³⁰ Baawo 6e jimi jimol, 6e burtii, 6e jahi waanne Jaytuuje.

Yeesu wi'i Piyer yeddān dūm

(Marku 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhaana 13.36-38)

³¹ Den Yeesu wi'i aahiibe mum: «Jemmaare nee do, on fu, on accan am, gam e winnaa der dewtere: "Mi fiyan duroowo, den hoggo baali sankito."»

Yeesu beydi, wi'i:

³² «Amma ḅaawo to mi fintii, mi artan on Gallii.»

³³ Den Piyer, wi'i mo: «Baa to 6e fu 6e accii maa, min kan mi accataa maa pay.»

³⁴ Yeesu toontii mo, wi'i: «E goonja batan maa mi: Jemmaare nee do, ko jakaraari jogga, a wi'an de tati a annaa am.»

³⁵ Piyer wi'i mo: «Baa to doole mi maayida e maa, mi wi'ataa pay mi annaa maa.» Aahiibe fu wi'i, hande non.

Yeesu e du'oo der Gesemane

(Marku 14.32-42; Luka 22.39-46)

³⁶ Baawo majjum, Yeesu e aahiibe mum yottii nokkuure wi'eteene Gesemane. O wi'i 6e: «Joodee do, faa mi wadaa du'aare.»

³⁷ O yaadi e Piyer, e ḅiḅḅe Jebede dido, ko ḅerne makko fuddi biisaago, oo maata toora ḅerne puy.

³⁸ Den o wi'i 6e: «Biisere ḅerne sattanii am faa e yidi warugo am. Gonee do, deenidee e am.»

³⁹ O woddii sedda, o yani o hippii e leydi, oo du'oo, oo wi'a: «Baaba, to wadoto, woddinanam jarirgel toora kaa. Amma ko jidudaa laato, hinaa ko jidumi.»

⁴⁰ O wittoy, o tawi 6ee daani. O wi'i Piyer: «On baaway ko reenidi e am baa yanne woore na?»

⁴¹ To on daane, du'ee, gam to on janee der jarbeeji. Gam ḅerne e yidi, amma ḅannu tampii.»

⁴² O witti du'aago kade de didawre, o woddii sedda, o wi'i: «Baaba, to wadataako jarirgel toora nel yawta, mi yariray nel, den, accu yidde maa laato!»

⁴³ Yeesu wittoy kade, o tawi 6e 6ee daani, gam doynol e jogii 6e puy.

⁴⁴ O acci 6e kade, o witti du'aago de tawatwe e boliide goote den.

⁴⁵ Baawo majjum, o wittoy to aahiibe makko, o wi'i 6e: «Faa jooni on na'on daani, oon ciwtii na? Wakkati wadii! Bii neddo wattete der juude hakkeebe.

⁴⁶ Ummee jawten! Jammotoodo am nani wara!»

Nanjoore Yeesu

(Marku 14.43-50; Luka 22.47-53; Yuhaana 18.3-11)

⁴⁷ Yeesu heennyay batugo, go Yahuuda, gooto der aahiibe makko sappo e dido yottii, e himbe duu6be, jogiibe kaafaaje, e cabbi. Hooreebe limaamiibe, e dottiiibe nun liloy 6e.

⁴⁸ Jammotoodo mo on tintiniinoo 6e maane, wi'i: «Neddo mo cannumi e mammilaade fu, kanko nun don. Nanjee mo.»

⁴⁹ Don maa don, Yahuuda battii Yeesu, wi'i mo: «Jam kirden Moodibbo!» Den o mammilii mo.

⁵⁰ Yeesu toontii mo, wi'i: «Igo am, wadu ko waddu maa.» Himbe 6en battii, watti Yeesu junjo, nanji mo.

⁵¹ Den gooto der wondunoo6e e Yeesu solti kaafahi mum, jabbi maccudo hooreejo limaamiibe, setti nowru,

⁵² go Yeesu wi'i mo: «Wittin kaafahi maa der kuunnjal mum, gam kabiroowo e kaafahi, e kaafahi nun joomum halkirta.

⁵³ Aa miili mi waawataa ko noddi Baaba am lildanaanmi ko buri malaykaa6e konun-ke6e6e ukke sappo e didi don maa don na?

⁵⁴ Amma to dum laataaki non, noy ko winnaa der Dewtere hebbirta? Gam dewtere wi'i, non dum laatotoo.»

⁵⁵ Den, Yeesu wi'i jama'aare: «Daa on garii nanjugo am e kaafaaje, e cabbi hande pasotoodo ni. Der suudu Alla bane gonunoomi de weeti fu, emi jannjina, go on nanjay am?

⁵⁶ Amma huune dum fu wadii gam ko winnaa der dewte annabiibe hebba.» Den, aahiibe makko fu doggi, acci mo.

Hooreebe diina Yahuduube hiitake Yeesu

(Marku 14.53-65; Luka 22.54, 63-65; Yuhaana 18.12-13, 19-24)

⁵⁷ Nanju6e Yeesu 6en yaari mo to Kayafas hooreejo limaamiibe, go moodi6be tawreeta, e dottiiibe genni, hawritii.

⁵⁸ Piyer e tokki mo 6aw6awre, diga woddi, faa der fageere wuro hooreejo limaamiibe. O naati, o joododii e reenu6e gam o yi'a no dum heennyitirta.

⁵⁹ Hooreebe limaamiibe, e dawroo6e fu, e daarta fewre ne 6e gaccorto Yeesu gam o waree.

⁶⁰ Himbe duu6be wari seedii fewre dow makko, amma 6e ke6ay gacce potude warugo mo. Den, wor6e dido gom wari, seedii

⁶¹ wi'i: «Kanko nun wi'unoo pusan suudu Alla, mahitoo jol der balde tati.»

⁶² Hooreejo limaamiibe ummii, wi'i Yeesu: «A toontataako gokka na? A nanay ka 6e batata dow maa na?»

⁶³ Amma Yeesu toontaaki gokka. Hooreejo limaamiibe on wi'i mo: «Mii eele e inne Alla yonkinteejo, batu men to an nun woni Almasiihu, Biddo Alla.»

⁶⁴ Yeesu toontii mo, wi'i: «A battii ka. Ka batanmi woni: Diga jooni, on ji'an Bii neddo e joodii nyaamo Jom Baawde, o waran diga dow kammu.»

⁶⁵ Den, mone wadi hooreejo limaamiibe faa serkiti toggoore mum, wi'i: «O battii kalluka dow Alla! En kaajaaka seede6e gom kade! On nanii e noppi moodon kalluka ka o bati.

⁶⁶ Ume ji'udon?» Be toontii, 6e bi'i: «Emo haani wareego.»

⁶⁷ Den, 6e tuuti mo jooode e yeeso, 6ee piya mo guyye. Wob6e ma66e e fiya mo meeye,

⁶⁸ e wi'a: «Almasiihu! Tinta, moy nun fiyu maa.»

Piyer yeddii wi' annaa Yeesu

(Marku 14.66-72; Luka 22.55-62; Yuhaana 18.15-18, 25)

⁶⁹ Piyer e joodii yaasi fageere wuro. Hor6e tawa6e don, gooto mum, battii mo, wi'i: «An bo, aa wondunoo e Yeesu Galilinkeejo.»

⁷⁰ Amma Piyer yeddi ka yeeso himbe fu, wi'i: «Mi faamay ko jidudaa wi'ugo.»

⁷¹ Baawo majjum, o ummii oo foonnii far dammugal wuro. Kordo goddo yi'i mo, wi'i won6e don: «Gorko oo do e wondunoo e Yeesu Nasaratuujo.»

⁷² Piyer yeddi kade, wi'i: «Mi hunike, mi annaa gorko on.»

⁷³ No wadi tifere, wonu6e don battii Piyer, wi'i mo: «Seko walaa, a laati nun gooto der aahiibe makko, gam batu maa e hollita to yiwudaa.»

⁷⁴ Den, Piyer hunii wi'i: «Alla hiitoo am to mi fewii, e goonja mi annaa gorko on!» Wakkati mum, jakaraari joggi.

⁷⁵ Den Piyer siwtorii ka Yeesu batunoo dum, wi'i: «Go jakaraari jogga, a wi'an de tati a annaa am.» O wurtii yaasi, o wulli bojji kaadudi.

27

Yeesu yaarama to Pilaatu

(Marku 15.1; Luka 22.66-71, 23.1)

¹ Subaka kecco, hooreebe limaamiibe, e dottiiibe fu, hawritii e dawra dow no 6e barirta Yeesu.

² Be ka66i mo, 6e jaari to Pilaatu, hooreejo jeyde leydi Yahudiya.

*Maayde Yahuuda Iskariyot
(Golle Lilaabe 1.18-19)*

³ No Yahuuda jammaido Yeesu yi'i o hitaama o waree, o miijitii, o wittini ceede cardi laso e sappo de o ja6unoo to hooree6e limaami6e, e dottii6e,

⁴ o wi'i 6e: «Mi wadii hakke, mi jammike mo walaa gacce!» Be toontii mo, 6e bi'i: «Ko faalii men? Haala maa nun!»

⁵ Yahuuda woppi ceede den der suudu Alla, yahi ha66itoyii 6oggol, maayi.

⁶ Hooree6e limaami6e etti ceede den, wi'i: «Sariya meeden hokkay laawol ceede hande dee do hawritee e ceede cakkanaade Alla der suudu Alla, gam ceede yiyyam nun.»

⁷ Baawo dawriine ma66e, 6e nannantiri, 6e etti ceede den, 6e coodiri gesa mahoowo payande gom, gam ho66e e uwee ton.

⁸ Kanjum acci faa hanne, gesa njan e noddee «Gesa Yiyyam.»

⁹ Hande non annabaaku Yereimiya hebbiri, nju o wadunoo, o wi'i: «Be etti ceede cardi laso e sappo, kanje nun him6e Isira'iila tawi o foti yo6aneego.

¹⁰ Be coodirii de gesa mahoowo payande, hande no Joomiraawo batunoo am.»

Yeesu yeeso Pilaatu

(Marku 15.2-20; Luka 23.1-4, 13-25; Yuhaana 18.28-19.16)

¹¹ Be jaari Yeesu yeeso Pilaatu hooreejo leydi, o yami mo, o wi'i: «An woni laamiido Yahudu6e na?» Yeesu toontii mo wi'i: «A batii ka.»

¹² Den hooree6e limaami6e, e dottii6e gaccii mo, amma o toontaaki gokka.

¹³ Ko Pilaatu wi'i mo: «A nanataa gacce de 6e batata dow maada fu na?»

¹⁴ Amma Yeesu toontaaki gokka mum. Dum haayinii hooreejo leydi on sanne.

Yeesu hiitaama waree

(Marku 15.6-15; Luka 23.13-25; Yuhaana 18.39-19.16)

¹⁵ Der Juulde Paska fu, hooreejo leydi e woowi yoofango 6e ma66aado gooto, mo him6e yidi.

¹⁶ Wakkati mum, e woodunoo ma66aado annanaado, bi'eteedo Yeesu Barabbas.

¹⁷ No jama'aare hawritii, Pilaatu yami 6e, wi'i: «Moy jidudon mi yoofana on: Yeesu Barabbas na, naa Yeesu bi'eteedo Almasiihu?»

¹⁸ Pilaatu e anni sabbu nawniraagu nun wadi ko 6e nanni Yeesu 6e gaddi to mum.

¹⁹ Wakkati Pilaatu joodii e hiitoo, deekiiko lili goddo, wi'a mo: «Taa naannu hoore maa der haala gorko mo walaa gacce oo, gam hanki mi toorake der koydool dow haala makko.»

²⁰ Hooree6e limaami6e, e dottii6e yeeyi jama'aare, 6e yama Pilaatu yoofana 6e Barabbas, acca Yeesu waree.

²¹ Hooreejo leydi on yamitii 6e, wi'i: «Mi yoofanan on ma66aado gooto, moy nun der dido 6en jidudon mi yoofana on?» Be toontii, 6e bi'i: «Barabbas!»

²² Pilaatu yami 6e, wi'i: «Den, noy gadanmi Yeesu bi'eteedo Almasiihu?» Be fu 6e toontii, 6e bi'i: «Tiggu mo dow leggal palaanjal!»

²³ O yami 6e, o wi'i: «Ko boni ume o wadi?» Be beydi woolo e semme, 6e bi'a: «Tiggu mo dow leggal palaanjal!»

²⁴ Pilaatu tawi waawataa ko deyyitini 6e, woolo bo e beydoo. Den o etti diyam, o looti juude makko yeeso jama'aare, o wi'i 6e: «Mi walaa gacce dow reyyitingo yiyyam gorko oo. Haala moodon nun.»

²⁵ Be fu 6e toontii, 6e bi'i: «Men jabii gacce yiyyam makko yowoo dow ko'e amen, e dow 6i66e amen!»

²⁶ Den, Pilaatu yoofitani 6e Barabbas, o hokki laawol Yeesu fiyee looci, 6aawo mum, o tiggee dow leggal palaanjal.

Soogeeji jaancii Yeesu

(Marku 15.16-20; Yuhaana 19.2-3)

²⁷ Soogeeji hooreejo leydi yaari Yeesu der fageere laamorde mum, ukkere soogeeji din fu hawritii e tummi mo.

²⁸ Be borti gineeji makko, 6e borni mo gulunfaare wodeere.

²⁹ Baawo majjum, 6e canyi huuneere gi'e, 6e kuunini mo. Be kokki mo helliiru e junno makko nyaamo, 6ee jiccoo yeeso makko, 6ee jaanca mo, 6ee bi'a: «Foo foo maa, laamiido Yahudu6e!»

³⁰ Be tuuti mo joode, 6e teeti helliiru njo, 6ee piya mo dow hoore.

³¹ No 6e keennyi jaancugo mo, 6e borti gulunfaare, 6e borni mo gineeji makko. Den, 6e jaari mo 6e tiggaa dow leggal palaanjal.

Yeesu tiggaama dow leggal palaanjal

(Marku 15.21-41; Luka 23.26-49; Yuhaana 19.16-30)

³² No 6e burtoto siire, 6e potti e gorko bi'eteedo Simon mo Sirene. Soogeeji dooli mo o roono leggal Yeesu palaanjal.

³³ Be jottii nokkuure wi'eteene Golgota. Maana Golgota woni (nokkuure le'al hoore).

³⁴ Be kokki Yeesu innabojam jillontiraadam e kaadudum, o yara. No o metti dam, o salii yarugo.

³⁵ No 6e keennyi tiggugo mo, 6e pidani gineeji makko tete, 6e ceenniri.

³⁶ Baawo majjum, 6e joodii don, 6ee deeni mo.

³⁷ Be binni dow alluwal daliila ko acci o tiggaa, 6e takki dow hoore makko. Ko 6e binni woni: «Oo do woni Yeesu, laamiido Yahudu6e.»

³⁸ Fasotoo6e dido gom bo e tiggaa takkol makko, gooto nyaamo makko, gooto bo nano makko.

³⁹ Him6e falotoo6e don e yenna mo, e dimma ko'e mum,

⁴⁰ e wi'a: «An pusooowo suudu Alla, mahitoo ɲol der balde tati, faaba hoore maa. To a laati nun Biddo Alla, jippa diga e leggal palaanjal ɲal!»

⁴¹ Hande non, hooree6e limaami6e, e moodi66e tawreeta, e dottii6e fu jaanciri mo, e wi'a:

⁴² «O faabike wo66e, amma o waaway ko faabii hoore makko, kanko laamiido Isira'iila. Jooni, o jippoo diga leggal palaanjal ɲal, gam goondinen mo.

⁴³ O yowii hoolaare makko fu dow Alla. To non Alla faaboo mo jooni, to e yidi mo. Gam o wi'i, o laati nun Biddo Alla.»

⁴⁴ Fasotoo6e, tiggaa6e takkol makko bo e yenna mo hande non.

Yeesu maayii

(Marku 15.33-41; Luka 23.44-49; Yuhaana 19.28-30)

⁴⁵ Diga caka nyalooma, niwre wadi e leydi nin fu, faa yottii yanne tati kiikiide.

⁴⁶ Jaka yanne tati kiikiide, Yeesu hal6i e semme, wi'i: «Eloyi, Eloyi, lama sabaktani?» Kan woni «Alla am, Alla am! Gam ume accudaa am?»

⁴⁷ Wo66e der darinoo6e don no nani dum, wi'i: «Emo nodda Eliya!»

⁴⁸ Don maa don, gooto ma66e doggi waddoy soosuujii, suuwi di der jaran lammudam, ha66i e sawru, battini to hunnuko Yeesu gam o biccinoo.

⁴⁹ Den horii6e wi'i: «Munyen, daaren naa Eliya waran faaboo mo.»

⁵⁰ Baawo majjum, Yeesu hal6i e semme, o maayii.

⁵¹ Wakkati mum, wudere wirniraane der suudu Alla serkitii caka caka, diga dow faa ley. Leydi dimmii, tepaaje feccii.

⁵² Jenaale ma66itii, seniibe duu66e maayuno6e finti.

⁵³ Be burtii e jenaale. Baawo mum, Yeesu finti, 6e naatidi e genni seniini, him6e duu66e yi'i 6e.

⁵⁴ Hooreejo soogeeji deenudo Yeesu, e soogeeji mum, yi'i dimmaade leydi e ko wadi fu. Be kuli puy, 6e bi'i: «E goonja, o laati nun Biddo Alla!»

⁵⁵ Rew6e duu66e e tawaa don e daara diga woddi, kam6e nun tokkoynoo mo diga Galili, 6ee jagganoo mo.

⁵⁶ Der ma66e: E woodi Mariyama mo Magadala, e Mariyama inna Yaakuuba e Yusufu, e inna bi66e Jebede.

Yeesu uwaama

(Marku 15.42-47; Luka 23.50-56; Yuhaana 19.38-42)

⁵⁷ No kiikiide wadi, gorko jom jawdiijo gom, mo siire Arimatiya, wari. Emo wi'ee Yusufu, kanko bo o laati nun aahiijo Yeesu.

⁵⁸ O yahi to Pilaatu, o eeli dum 6annu Yeesu. Den, Pilaatu wi'i o hokkee ɲol.

⁵⁹ Yusufu etti 6annu ɲol, suddi ɲol wudere heyre,

⁶⁰ o watti 6annu ɲol der saabeere heyre ne o wasani hoore makko der hayre. Baawo mum, o talli hayre teddune, o ma66iri dammugal saabeere nen, o yawti.

⁶¹ Mariyama Magadalaajo, e Mariyama oo to, e tawaa don, e joodi e daari far to saabeere nen.

Soogeeji e reeni saabeere

⁶² Fini mum laatii nyalaane ardiine nyalaane siwteteene. Den hooree6e Limaami6e e Farisaa6e hawritii yahi to Pilaatu.

⁶³ Be bi'i mo: «Joomiraawo, men ciwtorii pewooowo on batiino diga e wuuri, wi'i, fin-tan nyalaane tatawre.

⁶⁴ Gam majjum, batu soogeeji reena saabeere nen faa balde tati den yawta. Gam to aahi6e makko wuju 6annu makko, wi'a, o fintii diga maay6e. Den fewre saktiineere nen buran arandeere hallugo.»

⁶⁵ Pilaatu wi'i 6e: «Soogeeji nani, jahee, deenee saabeere nen no baawirdon!»

⁶⁶ Be jahi, 6e deenoy saabeere nen. Be talli hayre, 6e ma66i faa woodi, 6e darini soogeeji gam reena ne.

28

Yeesu fintii

(Marku 16.1-10; Luka 24.1-12; Yuhaana 20.1-10)

¹ No nyalaane siwteteene yawti, alal sub-aka, Mariyama Magadalaajo e Mariyama oo to dawi, yahi daaroygo saabeere nen.

² Don de woore, leydi dimmii e semme. Malaykaajo Joomiraawo jippii diga dow kammu, talli hayre nen, joodii dow mayre.

³ Oo jalbitoo hande maayyere, gineeeji makko e rawni hande malamalluuje.

⁴ Reenu6e 6en huli faa e diwna, 6e laatii hande maay6e.

⁵ Malaykaajo wi'i rew6e 6en: «To on kulee onon! Mii anni Yeesu tigganoodo nun daartoton.

⁶ O walaa do, o fintii hande no o wi'unoo on. Garee, daaree to o fukkinoo.

⁷ Tinnee, batee aahi6e makko o fintii diga e maayde. O na'on hedii on far Galili, on ji'an mo ton. Ka goodumi mi bata on nun don.»

⁸ Rew6e 6en yawti law diga to saabeere nen, go kulol e seyo wadi 6e puy. Be doggi 6e batoy aahi6e makko habaru on.

⁹ Don maa don, Yeesu fotti e ma66e, wi'i 6e: «Mii sanna on!» Be 6attii mo, 6e nanji koyde makko, 6e kujidani mo.

¹⁰ Den Yeesu wi'i 6e: «To on kulee! Jahee, batee banniraa6e am, 6e jaha Galili. Ton nun 6e ji'atammi.»

Ka reenube saabeere seedii

¹¹ Wakkati rew6e 6en yanti laawol, den wob6e der soogeeji deenudi saabeere nen naati e genni, e bata hooree6e limaamii6e ko wadi fu.

¹² Hooree6e limaamii6e, e dottii6e wadi hawriine, 6e baddi, 6e kokki soogeeji din ceede duudde,

¹³ 6e bi'i 6e: «Bi'ee aahii6e makko nun wari jemma, tawi oon daani, wujji 6annu makko.

¹⁴ To hooreejo leydi nanii ka, minon nun anni ka batata mo, men burtina on e toora fu.»

¹⁵ Soogeeji jabi ceede mum, wadi no wi'aa. Hande non haala kan sankitorii caka Yahuduube faa warugo hanne.

Yeesu hollitanake aahii6e mum

(Marku 16.14-18; Luka 24.36-49; Yuhaana 20.19-23)

¹⁶ Aahii6e sappo e go'o yahi Galili, dow waanne ne Yeesu tintinnoo 6e 6e jaha.

¹⁷ No 6e ji'i mo, 6e kujidani mo, amma wob6e ma66e wadii seko.

¹⁸ O 6attii, o wi'i 6e: «Mi hokkaama baawde dow kammu e leydi fu.

¹⁹ Gam majjum jahee, gadee him6e lenyi fu aahii6e am, gadee 6e batasi e inne Baaba e Biddo e Ruuhu Ceniido.

²⁰ Janjinee 6e 6e tokkoo ko batumi on fu. Annee, mii wondi e moodon nyalaane fu, faa timmoode duuniyaaru.»

Linjiila Yeesu hande no Yuhaana winniri

Haala puddirka

Yuhaana e yidi der derewol mum njol, himbe annita no Yeesu laati nun Biddo Alla, den goondindo mo fu tawee e woodi yonki tabitiiki.

Wecco arano e holla kaayeeffiji feere feere, kollitooji no Yeesu nun paabotoodo, mo dum batani der dewte. Yuhaana etii haalaaji goddi nandininirdi, hande jon: diyam, nyaamdu buurinoowol, innabohi goonjahi, o hollitira ko Yeesu laatii.

Yuhaana tan batani bangal der siire Kana, e haala Nikodemu, e debbo samariyaajo, e mofo mo Baytisayda, e gorko dindaado e bundan.

O batanii kaayeeffiji jeego'o di Yeesu wadi ko Matiye, e Marku, e Luka winnay. Amma Yuhaana winnay haala golle Yeesu godde. O batanay dingol Yeesu e golle mum der Galili, e jarbeeki mum, e haala kirtaari cakitiineeri gam himbe wakkati makko e annoo dum.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-18
2. Yuhaana gadoowo batisi, 1.19-51
3. Golle Yeesu e waaji mum, 2.1-12.50
4. Balde Yeesu saktiineeje faa Urusaliima, 13.1-19.42
5. Pintol Yeesu Joomiraawo e kollitaaki mum, 20.1-31
6. Heennyitirde 21.1-25.

Haala laati ke jaynjol e yonki

¹ Diga fuddoode, bi'eteedo Haala e wonunoo. Oo wondi e Alla, o laati nun Alla.

² Diga fuddoode, oo wondi e Alla.

³ E makko Alla tagiri huune fu. Baa goddum ko woni tagaaka to hinaa e makko.

⁴ Yonki yiwii e makko, yonki kin laatani himbe jaynjol.

⁵ Jaaynjol e yayna der niwre, niwre bo waaway ko nyifi njol.

⁶ Wakkati gom, Alla lili goddo bi'eteedo Yuhaana.

⁷ O warii gam o laato seedeejo, o wadana jaynjol seedaaku, gam himbe fu goondina sabu haala makko.

⁸ Kanko bane woni jaynjol, amma o waru nun gam o seedanoo jaynjol.

⁹ Kanjool woni jaynjol goonawol, garunjol e duuniyaaru gam yaynana himbe fu.

¹⁰ Bi'eteedo Haala na'onno der duuniyaaru, e makko duuniyaaru tagiraa, amma himbe duuniyaaru annitay mo.

¹¹ O warii to himbe makko, himbe makko bo ja66aaki mo.

¹² Amma ja66iibe mo fu, ko goondinii inne makko, o hokkii dum laawol laataago 6i66e Alla.

¹³ Be laataaki 6i66e Alla diga e dingol, e yidde tagaado bo bane, amma gam Alla hokkii 6e yonki kesi.

¹⁴ Haala laati ke neddo. Neddo on joododii e meeden, oo hebbi moyyere e goonja. Men ji'ii teddujal makko, teddujal njal Biddo bajjo hefata e baaba mum.

¹⁵ Yuhaana seedanii mo, bati e daane towne, wi'i: «Oodo woni mo batannoomi on, bi'umi: Baawo am, burdo am waran, gam o na'on diga mi walaano.»

¹⁶ E gonnan makko, en fu en kefi moyyere dow moyyere.

¹⁷ Diga e Muusa nun tawreeta hokkiraa, amma moyyere, e goonja warii diga e Yeesu Almasiihu.

¹⁸ Goddo yi'ay Alla abada, amma Biddo bajjo, laatiido Alla, gondudo e Baaba nun annini en Alla.

Seedaaku Yuhaana gadoowo batisi

(Matiye 3.1-12, Marku 1.18, Luka 3.15-18, Yuhaana 5.33-36)

¹⁹ Yahuduu6e Urusaliima lili moodi66e yiwu6e e lenyol Lewinke6e e Limaamiibe 6e yama mo, kanko woni moy.

²⁰ O toontii 6e ko laabi. Nani ko o seedii: «Min, mi Cu6aado bane.»

²¹ Be yamitii mo, 6e bi'i: «Den kan, moy nun laatiidaa an? An nun Eliya na?» O wi'i: «Min, mi Eliya bane.» Be bi'i: «An nun Annabiijo batanaado na?» O toontii: «Aawo, kanko bane laatiimi!»

²² Be bi'i mo: «Den fu moy nun laatiidaa? Batu men ko men batoyta liloy6e men. Ko bi'udaa hoore maa?»

²³ O toontii, o wi'i:

«Min woni batoowo der haro e wi'a:

“Moyyinee laawol Joomiraawo,”

non annabi Esaaya wi'i.»

²⁴ Lilaabe 6en laati nun Farisaabe.

²⁵ Be yami mo: «Ko woni sabbu ko aa wada batisi nani bo a Cu6aado bane, a Eliya bane, a Annabiijo batanaado bane?»

²⁶ Yuhaana toontii 6e, wi'i: «Min, mii wadira batisi e diyam, amma e woodi goddo hakkune moodon mo on annaa,

²⁷ kanko woni garoowo 6aawo am, mi fotay baa fittogo 6oggi pade makko.»

²⁸ Dum don fu wadu nun Baytaniya, takkol maayo Urdun, to Yuhaana wadannoo batisi.

Yeesu nun woni Jawgiyel Alla

²⁹ Fini mum, Yuhaana yi'i Yeesu e wara to mum, wi'i: «Nani Jawgiyel Alla ikkinoowel hakkeji duuniyaaru.

³⁰ Kanko nun batannoomi, bi'umi: “Goddo waran 6aawo am, oo burimmi, gam o na'on diga mi walaano.”

³¹ Min, mi annaano mo. Amma mi warii, mii wada batisi e diyam gam mi holla mo him6e Isira'iila.»

³² Yuhaana seedii, wi'i: «Mi yi'ii Ruuhu hande fonu e jippoo diga dow, hodi dow makko.

³³ Min, mi annaano mo. Amma lildo am mi wada batisi der diyam, kanko nun wi'immi: "Mo ji'oytaa Ruuhu e jippoo dow mum, kanko woni gadiroowo batisi e Ruuhu Ceniido."

³⁴ Yuhaana wi'i: «Min, mi yi'ii, mi seedike, kanko woni Biddo Alla.»

*Aahiibe Yeesu arandeebe
(Matiye 4.18-22)*

³⁵ Fini mum, Yuhaana e darodii kade e aahiibe mum dido.

³⁶ O yi'i Yeesu e faloo, o wi'i: «Nani Jawgiyel Alla!»

³⁷ Aahiibe dido ben nani ka o bati, tokki Yeesu.

³⁸ Yeesu yeeyitii, yi'i 6ee tokki dum, wi'i 6e: «Ume daartoton?» Be toontii, 6e bi'i: «Rabbi (dum wi'ay maa Moodibbo), toy tawadaa?»

³⁹ O wi'i 6e: «Garee, daaree!» den 6e gari, 6e ji'i to o tawaa. Be joododii e makko nyalaane nen. Wakkati on, kiikiide nun.

⁴⁰ Andere, miiraawo Simon Piyer, woni gooto der dido nanube haala Yuhaana, ko tokkini Yeesu.

⁴¹ Mawniraawo makko, Simon, o arti o fotti, o wi'i dum: «Men ji'ii Almasiihu.» (Dum wi'ay maa Cu6aado.)

⁴² O yaari mo to Yeesu. Yeesu daari Simon Piyer, wi'i mo: «An, a Simon 6ii Yuhaana, a innitirte Kefas.» (Dum wi'ay maa Hayre.)

Yeesu noddii Filippu e Natanayel

⁴³ Fini mum Yeesu yidi yahugo Galili. O fotti e Filippu, o wi'i dum: «Tokkam!»

⁴⁴ Filippu, mo Baytisayda nun, genni Andere e Piyer.

⁴⁵ O fotti e Natanayel, o wi'i dum: «Men ji'ii mo haala mum batano der tawreeta Muusa e der dewte annabiibe. Yeesu 6ii Yusufu mo Nasaratu.»

⁴⁶ Natanayel wi'i mo: «Ko woodi waawan ko yiwi Nasaratu na?» Filippu toontii mo: «War, daarul!»

⁴⁷ Yeesu yi'i Natanayel e fonnoy dum, wi'i: «Oo do laati nun Isira'iilaajo lalley, jamma fu walaa e makko.»

⁴⁸ Natanayel wi'i mo: «Toy annudaa am?» Yeesu toontii mo, wi'i: «Mi yi'ii maa ley ibbi diga Filippu nodday maa.»

⁴⁹ Natanayel toontii, wi'i: «Moodibbo, a laati nun Biddo Alla, a Laamiido Isira'iila nun.»

⁵⁰ Yeesu toontii mo, wi'i: «Gam mi wi'ii mi yi'ii maa ley ibbi, kan acci ko goondindaa na? A yi'an ko buri dum don manju.»

⁵¹ Den o wi'i Natanayel: «E goonjatan mi on: On ji'an duule e ma66itii, malaykaa6e Alla e eenca e jippoo dow Bii neddo.»

2

Bangal der siire Kana

¹ Balde didi 6aawo mum, 6angal wadii e siire Kana, der leydi Galili. Inna Yeesu e tawanoo ton.

² Yeesu e aahiibe mum bo noddinaama e jamaanu nu.

³ No innabojam ma66e jacci, inna Yeesu wi'i mo: «Be galaa innabojam.»

⁴ Yeesu toontii mo, wi'i: «Inna day, taa accu ka billee. Wakkati am yottaaki taw.»

⁵ Den inniiko wi'i golloo6e: «Ko o wi'i on fu, gadee.»

⁶ Loo6e jeego'o gadiiraade kaaye e tawaa don. Diyam majje Yahuduube wadiranno nanardam gam laa6ingo ko'e mum, hande no diina ma66e bati. Loo6e den, baaney mum fu e jaba yoogirde diyam sappo.

⁷ Yeesu wi'i 6e: «Kebbinee payande den diyam.» Be kebbini de faa ga66ude.

⁸ O wi'i 6e: «Jooni kan, nyedee, jaaranee mawdo 6angal.» Be nyedi.

⁹ No mawdo 6angal metti diyam baylitaadam innabojam dam, o annaa toy dam yiwi. Amma golloo6e nokkoy6e dam, e anni. O noddi jommanjo gorko,

¹⁰ o wi'i dum: «Himbe fu innabojam beldam woowi artirgo. To himbe buusii, ko dam hewtay welugo sakitoree. Amma an, a resii beldam dam faa jooni.»

¹¹ Non Yeesu wadiri kaayeeffi mum arandehi der siire Kana, der leydi Galili. Non o hollitiri baawde makko, go aahiibe makko goondini mo.

¹² Baawo majjum o yahi Kafarnahum, kanko e inniiko, e miiraabe makko, e aahiibe makko. Be joodii ton balde sedda.

*Yeesu riwii tenkuube der suudu Alla
(Matiye 12.38-40, Marku 11.15-18, Luka 19.45-46)*

¹³ No juulde Yahuduube bi'eteede Paska 6adii, Yeesu yahi Urusaliima.

¹⁴ Der suudu Alla, o tawi sipoo6e ga'i, e baali, e tantabaraaji, e cengotoo6e ceede, e joodii.

¹⁵ O etti 6oggi o wadi boccol, o riwii 6e 6e burtoo suudu Alla, kam6e e baali, e ga'i. O sankiti ceede cengotoo6e, o hippi taaburuuji ma66e.

¹⁶ O wi'i sipoo6e tantabaraaji: «Burtinee dum, to on gadee suudu baaba am suudu tenkuru.»

¹⁷ Aahiibe makko siwtori ko winnaa e Dewte: «Yidde suudu maa e jabina berne am.»

¹⁸ Den hooree6e Yahuduube wi'i mo: «Kaayee fi kiye gadataa ko kollaa men aa woodi laawol wadugo nun nun.»

¹⁹ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Pusee suudu Alla n̄ol do, mi mahitinto n̄ol der balde tati.»

²⁰ Be toontii mo: «Suudu n̄ol mahiraama duubi lasooji didi e jeego'o, go an, bi'aa a mahitinto n̄ol der balde tati na?»

²¹ Amma 6annu makko nun o nandiniri suudu Alla.

²² No Yeesu finti, aahii6e mum siwtorii o batiino dum ka, go 6e goondini Dewte e haala ka o batunoo.

Yeesu e anni ko woni e neddo fu

²³ No Yeesu wonunoo Urusaliima gam juulde Paska, duu66e goondini inne makko gam 6e ji'ii kaayee fi di o wadi.

²⁴ Amma Yeesu hoolaaki 6e, gam oo anni 6e 6e fu.

²⁵ O bukaaka goddo seedanoo mo ko woni e him6e, gam oo anni ko woni der 6erne neddo.

3

Yeesu e badda e Nikodemu

¹ E woodunoo goddo, Farisaajo, bi'eteedo Nikodemu, o laati nun gooto der hooree6e Yahuduube.

² Jemmaare gom o yahi to Yeesu, o wi'i dum: «Moodibbo, emen anni a laati nun baajotoodo yiwudo to Alla, gam goddo waawataa ko wadi kaayee fiiji di gadataa, to Alla wondaa e makko.»

³ Yeesu toontii mo, wi'i: «Mii batee e goonja: Goddo waawataa ko yi'i Laamaare Alla to rimitaaka.»

⁴ Nikodemu wi'i mo: «Noy neddo waawirta ko rimitora to naywii? O waawan ko witti e reedu inniiko, o rimitena?»

⁵ Yeesu toontii mo wi'i: «Mii batee e goonja: To neddo rimitoraaka e diyam, e Ruuhu, o waawataa ko naati laamu Alla.

⁶ Ko neddo rimata, laati nun neddo. Ko Ruuhu bo rimata, laati nun ruuhu.

⁷ To dum haaynee gam mi wi'ii maa: "E haani dimite daa."

⁸ Henu e wifa to yidi fu. Aa nana sonnyo maggol, amma a annaa to n̄ol yiwi, a annaa to n̄ol yahata. Hande nun dimiraado Ruuhu laati.»

⁹ Nikodemu wi'i mo: «Noy dum wadortoo?»

¹⁰ Yeesu toontii mo: «An, moodibbo Isira'illa mawdo, a annaa dum?»

¹¹ Mii batee e goonja, menen, ko men anni, men batata, ko men ji'i, men ceedotoo. Amma on jabataa seedaaku amen.

¹² On goondinay no batanmi on kujje de leydi. Noy goondinirto to mi batanii on kujje de dow kammu?

¹³ Goddo meeday eencugo dow kammu, to hinaa jippiido diga kammu, kanko woni Bii neddo.

¹⁴ Hande no Muusa filiri boddi janni dow leggal der ladde haro, hande non Bii neddo bo fillirtee,

¹⁵ gam goondindo mo fu heba yonki tabitiiki.

¹⁶ Gam Alla yidii duuniyaaru sanne faa hokki Biddo mum bajjo, gam goondindo mo fu to halku, amma heba yonki tabitiiki.

¹⁷ Alla lilay Biddo mum e duuniyaaru gam o hiitoo nu, amma gam nu hisira diga e makko.

¹⁸ Goondindo mo hiitataake, amma mo goondinay, hiitaamaa ko, gam o goondinay inne Biddo Alla bajjo.

¹⁹ Kiita ma66e nani: Jaaynol warii e duuniyaaru, amma him6e, niwre nun 6uri yidugo dow jaynol, gam gadu ma66e woodaa.

²⁰ Mo golle mum woodaa e wanyi jaynol, warataa e maggol, gam e hula golle mum wurtoo.

²¹ Amma tokkudo goonja, waran to jaynol gam gadu n̄u wadi gam Alla, wurtoo.»

Ko Yuhaana seedii dow Yeesu (Yuhaana 1.19-24)

²² Baawo mum Yeesu yaadi e aahii6e mum leydi Yahudiya. O joododii e ma66e ton, oo wada batisi.

²³ Yuhaana bo e wada batisi e siire Aynon, takkol Salim, gam ton diyam e duudi. Him6e e yaha ton e wadane batisi.

²⁴ (Tawi Yuhaana ma66aakano taw.)

²⁵ Nyaanne gom aahii6e Yuhaana yed-dontirii e Yahuduujoo gom dow haala laabal.

²⁶ Be jahi to Yuhaana, 6e bi'i dum: «Moodibbo, gorko gondunoodo e maa takkol maayo Urdun, mo ceedanidaa men, kanko bo oo wada batisi. Him6e fu e yaha to makko.»

²⁷ Yuhaana toontii 6e, wi'i: «Neddo waawataa ko hebi goddum to hinaa ko Alla hokki dum.»

²⁸ Onon e hoore moodon, on seede6e am, mi wi'ii: "Mi Almasihu bane, amma mi lilaama mi ardoo mo".»

²⁹ Yuhaana wi'i kade: «Gaddanaado jommanjo debbo, kanko woni jommanjo gorko. Dottoowo gorko e darii, e hettinii. To o nanii daane jommanjo gorko, 6erne makko welan sanne. Nii beldum 6erne am hebbiri.

³⁰ Haani teddujal makko e beydoo, jal am e buytoo.»

Yiwudo dow kammu

³¹ «Yiwudo dow kammu nun 6uri fu. Yiwudo e leydi, laati nun leydinkeejo. Haala mum bo laati nun ka leydinkee6e. Yiwudo dow kammu, kan nun jinti moy fu.

³² Ko o yi'i e ko o nani, o seedotoo, amma goddo jabataa seedaaku makko.

³³ Jaɓudo seedaaku makko, tabbitinii Alla laati nun goonjaajo.

³⁴ Mo Alla lili, ko Alla bati nun o batata, gam Alla hebbinii mo Ruuhu mum.

³⁵ Baaba e yidi Biɗɗo, faa watti huune fu e junjo makko.

³⁶ Goondindo Biɗɗo, hebii yonki tabitiiki. Mo goondinay Biɗɗo, hebataa ki, amma mone Alla e wonani dum.»

4

Yeesu e samariyaajo debbo (Yuhaana 7.37-39)

¹ Farisaabe nanii Yeesu e waɗa batisi, e heɓa aahiibe duuɓɓe faa ɓuri Yuhaana.

² To goonja nun, Yeesu e hoore mum waɗay batisi, amma aahiibe makko nun waɗannoo dum.

³ No Yeesu nani ka Farisaabe bati, ummii leydi Yahudiya, witti leydi Galili.

⁴ E haani bo o falta leydi Samariya.

⁵ O wari e siire Samariya bi'eteene Sikar, takkol gesa ŋa Yaakuubu hokki ɓiyum Yusufu.

⁶ Don ɓunnu Yaakuubu woni. No Yeesu somi yaadu, joodii gaɓɓude ɓunnu ŋol. Caka nyaalooma nun.

⁷ Samariyaajo debbo wari yoogugo. Yeesu wi'i mo: «Hokkoram diyam, mi yara!»

⁸ (Tawi aahiibe makko yahii siire soodoygo ko nyaametee.)

⁹ Debbo on wi'i Yeesu: «Ee, noy an Yahuduujo, eelirtaa am diyam jaraa, min samariyaajo debbo?» Nani bo potal walaa hakkune Yahuduube e Samariyaabe.

¹⁰ Yeesu toontii mo, wi'i: «To aa annunoo no dokkal Alla foti, e moy wi'i maa: "Hokkoram diyam, mi yara!" an nun eelatao mo, o hokkee diyam yonki.»

¹¹ Debbo on wi'i mo: «Moodibbo, a walaa cawgal. ɓunnu nun bo e luggi. Toy keɓataa diyam yonki dam?»

¹² A ɓuru nun maama amen Yaakuubu, kokkudo men ɓunnu ŋol manŋa na? Kanko e ɓiɓɓe makko, e bisaaji makko fu, ɓe jarii e maggol.»

¹³ Yeesu toontii mo, wi'i: «Neddo fu jardo diyam dam, donɗete kade,

¹⁴ amma jardo diyam dam kokkanmi dum, donɗataake faa abada. Gam diyam kokkanmi dum, laatanto dum buldude diyam kokkojam yonki tabitiiki.»

¹⁵ Debbo on wi'i: «Moodibbo, hokkoram diyam dam, to mi donɗee kade, to mi wittaa bo yoogugo.»

¹⁶ Yeesu wi'i mo: «Yahu noddoy gorko maa, garidon!»

¹⁷ Debbo on toontii mo: «Mi walaa gorko.» Yeesu wi'i mo: «Aa woodi goonja no bi'udaa a walaa gorko.

¹⁸ A ettayno maa worɓe joyo. Gorko gondudaɗa jooni on bo, gorko maa bane. A batii goonja.»

¹⁹ Debbo on wi'i mo: «Moodibbo, laaɓanii am, a laati nun Annabiijo.

²⁰ Maamiraabe amen saafino Alla dow waanne nee, amma onon, oon bi'a: "Urusaliima nun Alla haani saafeego".»

²¹ Yeesu wi'i mo: «Banniraawo debbo, hoola ko batan maa mi. Wakkati e wara, dow waanne nee do bane, Urusaliima bo bane caafoton Baaba.

²² Onon Samariyaabe, oon caafa ko on annaa, menen Yahuduube, ko men anni men caafata, gam kisidam to Yahuduube nun yiwata.

²³ Amma wakkati e wara, ki yottike du, de safooɓe goonjakuube saafirta Baaba e ruuhu e goonja. Iri safooɓe ɓee don nun Baaba daartata.

²⁴ Alla laati nun Ruuhu. Gam majjum, e haani safooɓe, saafira mo e ruuhu e goonja.»

²⁵ Debbo on wi'i: «Mii anni Almasiihu, bi'eteedo Cuɓaado, waran. To o warii, o humpitanan men kujje fu.»

²⁶ Yeesu wi'i mo: «Min, baddoowo e maa, woni kanko.»

²⁷ Dow kaa don, aahiibe makko yottii to maɓɓe. No Yeesu baddata e debbo on, dum haayinii ɓe, amma baa gooto maɓɓe wi'ay: «Ko daartataa?» Naa: «Gam ume baddataa e makko?»

²⁸ Den debbo on resi yoogirgal mum, witti siire, bati himɓe, wi'i:

²⁹ «Garee, daaree gorko batudo am ko gadunoomi fu. Kanko bane woni Almasiihu on?»

³⁰ Be burti siire nen, ɓe jahi to makko.

³¹ Wakkati den aahiibe e sawrina mo, e wi'a: «Moodibbo, nyaamu!»

³² O toontii ɓe: «Mii woodi ko nyaamaanmi, ko on annaa.»

³³ Aahiibe ɓen e yamontira: «Moy waddani mo ko nyaametee?»

³⁴ Yeesu wi'i ɓe: «Nyaamdu am laati nun waɗugo sago lildo am, e heennyitingo golle de o hokkimmi.

³⁵ Onon, oon bi'a: "Faa hanne lebbi naay horii gu dogge yottoo?" Amma min, mii wi'a on: ɓantee gite mon, daaree, gese ɓennii, de potii ruggeego.

³⁶ Duggudo heɓan joddi, hawritan ɓiɓɓe gam yonki tabitiiki, gam aawudo e duggudo seyodoo.

³⁷ Dum don e tabbitina ballool ŋol do: "Gooto e aawa, gooto e rugga."

³⁸ Mi lili on duggoon to on gollay. Woɓɓe gollii, onon, on nafitoroo golle maɓɓe.»

³⁹ Der siire nen, Samariyaabe duuɓɓe goondinii Yeesu gam haala debbo ceediido, wi'i: «O batii am ko gadunoomi fu.»

⁴⁰ Gam majjum no Samariyaabe yottii to Yeesu, 6e eeli mo o joodoo to mab6e. O wadi don balde didi.

⁴¹ Him6e duu66e, faa 6uri no arande, goondini mo, no nani haala makko.

⁴² Be bi'i debbo on: «Jooni, hinaa gam ka batudaa men tan acci men goondini. Amma menen e ko'e amen, men nanii haala makko, emen anni kanko woni Kisinoowo duuniyaaru lalley.»

*Yeesu nyawtii bii semmenteejo gom
(Luka 7.1-10)*

⁴³ No Yeesu wadi ton balde didi, o witti Galili.

⁴⁴ Kanko e hoore makko o seedike, o wi'i: «Annabiijo teddintaake der leydi mum.»

⁴⁵ No o yottii Galili, Galilinkee6e ja6borii mo juude didi, gam kam6e bo 6e jahiino juulde Urusaliima, 6e ji'iino ko o wadi ton fu.

⁴⁶ Den Yeesu warti Kana, der leydi Galili to o waylitinnoo diyam laatii jaram. Tawi bii gorko semmenteejo gom, yandaa, e fukkii Kafarnahum.

⁴⁷ Semmenteejo on nani Yeesu yiwii Yahudiya, warii Galili. O yahi to makko, o eeli mo o yaha o nyawtaa biyiiko 6adiido maayugo.

⁴⁸ Yeesu wi'i mo: «Abada on goondintaa, to on ji'ay kaayeeffiji e haaynaareejii.»

⁴⁹ Semmenteejo on wi'i mo: «Moodibbo, en jahu diga biyam maayay.»

⁵⁰ Yeesu wi'i mo: «Hootu, biya e wuuri.»

Gorko on goondini ko Yeesu bati dum, witti.

⁵¹ E laawol, golloo6e makko fotti e makko, wi'i mo biyiiko yoofike.

⁵² O yami 6e: «Wakkati dey o yoofii?» Be toontii mo, 6e bi'i: «Keenya juura jonte den yoofi mo.»

⁵³ Baabiiko anniti wakkati oo don nun lalley Yeesu wi'i mo: «Biya yoofike!» Kanko e getti makko fu, 6e goondini Yeesu.

⁵⁴ Dum don woni kaayeeffii didadi ki Yeesu wadi Galili, no yiwunoo Yahudiya.

5

*Yeesu nyawtii moofa
(Marku 2.28, Yuhaana 7.19-26 e 9.1-17)*

¹ Baawo majjum, juulde Yahuduu6e e wada. Yeesu yahi Urusaliima.

² Urusaliima ton, takkol Dammugal baali, weldere diyam e woni don, nee wi'ee e Iburaninkeere Baytisyada. Dammude joy mawde e filitii ne.

³ Nyaw6e duu66e e fukkii ley dammude den: wumu6e, layoo6e, e [moofidin6e. Bee kedii diyam irtee,

⁴ gam malaykaajo Joomiraawo e jippoo e weldere nen tife e tife, e irta diyam dam. Nyawdo artudo naati e diyam dam de dam irtaa, e yoofoo no nyaw mum wa'i fu.]

⁵ Gorko nyawdo diga duu6i laso e sappo e jeetati e wonunoo don.

⁶ Yeesu yi'i oo fukkii, anniti o 6ooyidii e nyaw, yami mo, wi'i «Aa yidi yoofaago?»

⁷ Nyawdo on toontii mo, wi'i: «Moodibbo, mi walaa goddo ballando am naatugo e weldere nen to diyam irtike, go mi yottoo fu, den goddo artii am naatugo.»

⁸ Yeesu wi'i mo: «Umma, ettu daago maa, yahu!»

⁹ Don maa don gorko on yoofii, etti daago mum e yaha. Dum fakkii e nyalaane siwteene,

¹⁰ gam majjum hooree6e Yahuduu6e wi'i nyawtaado on: «Hanne nyalaane siwteene nun, laawol hokkay maa doonodaa daago maa.»

¹¹ O toontii 6e, o wi'i: «Nyawtudo am, kan nun wi'immi: Ettu daago maa, yahu!»

¹² Be yami mo: «Moy nun bi'udoo maa: Ettu daago maa, yahu?»

¹³ Amma nyawtaado on annaano mo, gam Yeesu mutii caka him6e sabbu no 6e duudiri e nokkuure nen.

¹⁴ Baawo mum Yeesu fottitii e makko der suudu Alla, wi'i mo: «Daaru, jooni kan, a yoofike. Taa wadu hakke kade, wara ko 6uri dum bonugo hebee.»

¹⁵ Gorko on yahi batoy hooree6e Yahuduu6e wi'i Yeesu nun nyawti dum.

¹⁶ Go Yahuduu6e fuddi gaccaawi Yeesu gam o wadii dum e nyalaane siwteene.

¹⁷ Yeesu wi'i 6e: «Baaba am, e golloo faa hanne, min bo, mii golla.»

¹⁸ Gam majjum hooree6e Yahuduu6e hoccii niya warugo mo, hinaa gam o biisii nyalaane siwteene tan, amma gam o wi'i bo, Alla woni Baabiiko. O fotinii hoore makko e Alla.

Baawde Biddo Alla

¹⁹ Yeesu wi'i 6e: «Mii bata on e goonja: Biddo waawataa ko wadi goddum kan tan, sey ko yi'i Baaba e wada. Gam ko Baaba wadata fu, kanjum Biddo bo wadata.

²⁰ Gam Baaba e yidi Biddo, kan wadi e holla mo huune fu ko o wadata. O hollan mo golle burde dee do fu manju, faa haaynaare wada on.

²¹ Gam hande no Baaba fintinirta maay6e wuurina 6e, nun Biddo bo wuurinirta mo yidi.

²² Baaba kan, hiitataako goddo, amma o hokkii Biddo baawde hiitaago kiita fu,

²³ gam him6e fu teddina Biddo hande no teddiniri Baaba. Neddo fu mo teddinay Biddo, teddinay Baaba liloydo mo.

²⁴ Mii bata on e goonja. Nanudo haala am ko goondini liludo am, hebii yonki tabitiiki, o hiitataake. O yiwii e maayde, o warii to yonki.

²⁵ Mii bata on e goonja: Wakkati e wara, ki yottike du, wakkati de maaybe nanata daane Bid'fo Alla. Nanube ne bo wuuran.

²⁶ Hande no Baaba laatorii bulirde yonki, hande nun o hokkii Bid'fo bo laatoo bulirde yonki.

²⁷ O hokkii mo baawde hiitaago, gam o laati nun Bii neddo.

²⁸ To dum haaynoo on. Wakkati waran, de maaybe wonube der caabeeje nanata daane makko,

²⁹ 6e burtoo. Wadu6e ko woodi, finta, he6a yonki, wadu6e ko halli finta, hiitee.»

Haala Yeesu laati nun goonja

³⁰ «Min e hoore am, walaa fu ko baawumi wadugo. Ko nanumi, kiitortoomi. Kiita am e foonnitii, gam mi tokkataa sago am, sago lildo am nun tokkumi.

³¹ To mi seedanike hoore am, seedaaku am nootataake.

³² E woodi goddo ceedantoodo am. Mii anni seedaaku makko, ko o seedantoo am laati nun goonja.

³³ Onon, on lili him6e to Yuhaana, o seedike goonja.

³⁴ Min, mi bukaaka seedaaku neddo, amma mi batii ka gam kison.

³⁵ Yuhaana laatike fitilla ku66oowa, jaaynoowa. On jabii welweltugo wakkati sedda e jayjol makko.

³⁶ Min, mii woodi seedaaku burru ru Yuhaana manru. Golle de Baaba yowan- immi mi wada, golle de gadanmi den nun seedantoo am no Baaba nun lilimmi.

³⁷ Baaba liludo am, kanko e hoore makko seedanii am. Abada on nanay daane makko, abada on ji'ay mo.

³⁸ Batu makko wonday e moodon, gam on goondinay mo o lili.

³⁹ Oon biditoo Dewte gam oon miiji de kokkan on yonki tabitiiki. Kanje seedantoo am.

⁴⁰ Amma, on jafay warugo to am gam ke6on yonki.

⁴¹ Diga e him6e bane ke6ammi teddujal am,

⁴² amma mii anni on, mii anni yidde Alla walaa e moodon.

⁴³ Min, mi warii e inne Baaba am, on jab6aaki am. Amma to goddo wardii inne mum, on jab6oto dum.

⁴⁴ Noy baawirton ko goondini, onon ted- dinontiroobe hakkune moodon, go accudon daartugo teddujal Alla?

⁴⁵ To on miilee min gaccotoo on yeeso Baaba. Muusa, mo jowudon hoolaare moodon dow mum, kanko nun gaccoytoo on.

⁴⁶ To on goondiniino Muusa e goonja, on goondinanno am min bo, gam min o batani der dewte makko.

⁴⁷ Amma no on goondinay ko o winni, noy goondinirton haala am?»

6

Yeesu nyaannii himbe ujune joyo
(Matiye 14.13-21; Marku 6.30-44; Luka 9.10-17)

¹ Baawo majjum Yeesu joli maayo Galili, bi'eteeno Tiberiya.

² Jama'aare duunne e tokki mo gam 6e ji'ii haaynaareeji di o wadi dow nyaw6e.

³ Yeesu eenci dow waanne, joododii ton e aahii6e mum.

⁴ Tawi juulde Yahuduu6e bi'eteede Paska badike.

⁵ Yeesu 6anti hoore, hollirii jama'aare duunne e fonnoy dum. O yami Filippu: «Toy ke6eten cooden nyaamdu ko nyaannata 6ee do fu?»

⁶ O batu nun makko gam o nana ko Filippu toontotoo, gam oo anni ko o miili wadugo.

⁷ Filippu toontii mo, wi'i: «Baa gollotoodo golle juude balde keme didi, joddi mum heyataa sooda peen, tawee moy fu he6a njappel.»

⁸ Gooto e aahii6e makko, bi'eteedo Andere, miiraawo Simon Piyer, wi'i mo:

⁹ «E woodi do suka gorko gom goodudo peen joy e liyyi didi, amma ume dum don wadanta 6ee do fu?»

¹⁰ Yeesu wi'i: «Bi'ee 6e, 6e joodoo.» Nokkure nen e hebbi fudo, 6e joodii. «Be gadan him6e ujune joyo.»

¹¹ Yeesu etti peen kon, yetti Alla, yedi wonu6e don. O wadi liyyi di bo hande nun. O hokki 6e faa 6e kaari.

¹² No 6e kaari, Yeesu wi'i aahii6e mum: «Kawritee ko horii, baa goddum to halku.»

¹³ Be kawriti njappe peen joyo ko him6e 6en horii, ko kebbi killaaje sappo e didi.

¹⁴ No him6e yi' kaayee fi dum Yeesu wadi, 6e bi'i: «Lalley, kanko woni Annabiijo bi'aado e wara der duuniyaaru.»

¹⁵ Amma no Yeesu e anni 6e garan nanjugo dum e semme, 6e laamina, o dilli diga don, o eenci dow waanne, kanko tan.

Yeesu e yaha dow diyam maayo.

(Matiye 14.22-34; Marku 6.45-53)

¹⁶ Kiikiide mum, aahii6e Yeesu yahii fonjo maayo.

¹⁷ Be naati laana diyam gam 6e jola, 6e jaha Kafarnahum. Niwre fuddii wadugo, tawi Yeesu hewtaaki 6e taw.

¹⁸ Henu mawkol e wifa, galmaji diyam e ummoo.

¹⁹ Be jawdini laana kan faa 6e kefi hande kilo joy naa jeego'o. Den 6e kolliri Yeesu e yaha e koyde dow maayo, faa battii 6e. «Be kuli.

²⁰ Yeesu wi'i 6e: «Min nun, to on kulee!»

²¹ Be eeli mo o naata e laana kan. Don maa don 6e jottii fonjo to 6e poonnii.

Himbe e daarta Yeesu

²² Fini mum, jama'aare wonunoone fonjo maayo, yi'i laana goota tan woni ton. Yeesu naatiday e aahii6e mum laana kan. Kambe tan yawti e makka.

²³ Laanaaje yiwude Tiberiya warii takkol to 6e nyaami peen don, 6aawo no Joomiraawo yetti Alla.

²⁴ No jama'aare yi'i Yeesu e aahii6e mum walaa don, 6e naati laanaaje, 6e batti Kafarnahum daartoygo mo.

Yeesu woni nyaamdu kokkoowol yonki

²⁵ No 6e tawi Yeesu fonjo maayo, 6e bi'i dum: «Moodibbo, dey garudaa do?»

²⁶ Yeesu toontii 6e, wi'i: «To goonja nun, hinaa gam on ji'i kaayee fi acci oon daartammi. Ko daartirton am woni gam on nyaamii faa on kaarii.

²⁷ To on gollee gam nyaamdu keen-nyoowol, amma gollee gam nyaamdu tabitiintoonol, kokkoowol yonki tabitiiki. Nyaamdu njol don nun, Bii neddo hokkata on, gam kanko Alla Baaba, wadani maane baawde mum.»

²⁸ Den 6e yami mo, 6e bi'i: «Ume men gadata ko men gada golle de Alla yidi?»

²⁹ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Golle de Alla yidi woni goondinon mo o lili.»

³⁰ Be toontii mo, 6e bi'i: «Kaayee fi kiye gadataa men ji'a, faa men goondinee? Ume gadataa?»

³¹ Maamiraa6e amen nyaamii nyaamdu maannu der haro, hande no dewte wi'i: "O hokkii 6e nyaamdu yiwunu dow kammu".»

³² Yeesu toontii 6e, wi'i: «Mii bata on e goonja: hinaa annabi Muusa hokki on nyaamdu yiwunol dow kammu. Baaba am hokki on nyaamdu geetol, yiwunol dow kammu.

³³ Nyaamdu njol Alla hokkata woni, yiwunol dow kammu, kokkoowol duuniyaaru yonki.»

³⁴ Be bi'i mo: «Moodibbo, hokku men nyaamdu njol baadey.»

³⁵ Yeesu wi'i 6e: «Min woni nyaamdu kokkoowol yonki, garudo to am, rafataake abada, goondindo am bo dondataake abada.

³⁶ Amma mi batii on: on ji'i am, ko on goondinay.

³⁷ Be Baaba hokkimmi fu, waran to am. Garudo to am fu, mi salataako dum.

³⁸ Gam wadugo ko jidumi bane acci yiwmi dow kammu, amma gam mi wada ko liludo am yidi.

³⁹ Nani ko lildo am yidi: to baa gooto der himbe o hokki am majju, amma gam mi ummitina 6e nyalaane darjal.

⁴⁰ Nani ko Baaba am yidi: ji'udo Biddo fu, to goondinii mo, he6ii yonki tabitiiki. Mi ummitinan mo nyalaane darjal.»

⁴¹ Yahuduu6e e dumbitoo hakkune mum dow haala Yeesu, gam o wi'i: «Min woni nyaamdu yiwunol dow kammu»

⁴² Be bi'i: «Oo do, hinaa Yeesu 6ii Yusu fu, mo annuden inna mum e baaba mum on na? Noy o wi'irta: "Dow kammu yiwmi"?»

⁴³ Yeesu wi'i 6e: «To on dumbitee hakkune moodon!

⁴⁴ Goddo waawataa ko wari to am, to Baaba lildo am fooday mo. Min, mi ummitinan mo nyalaane darjal.

⁴⁵ E Winnii der dewte annabi6e: "Be fu Alla janninan 6e." Neddo fu nanudo ko Baaba bati, go jabi janninol makko, waran to am.

⁴⁶ Baa gooto yi'ay Baaba, to hinaa yiwudo to Alla, kanko tan yi'i Baaba.

⁴⁷ Mii bata on e goonja: Goondindo am, he6ii yonki tabitiiki.

⁴⁸ Min woni nyaamdu kokkoowol yonki.

⁴⁹ Maamiraa6e moodon nyaamii maannu der haro, 6e maayii bo.

⁵⁰ Njol do nun nyaamdu yiwunol dow kammu, nyaamudo njol fu maayataa.

⁵¹ Min woni nyaamdu yonkintewol, yiwunol dow kammu. To neddo nyaami nyaamdu njol, wuuran faa abada. Nyaamdu njol kokkanmi gam duuniyaaru wuura, laati nun 6annu am.»

⁵² Dow kaa don Yahuduu6e e yeddontira no waawi fu, e wi'a: «Noy neddo oo waawirta ko hokki en 6annu mum nyaamen?»

⁵³ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Mii bata on e goonja: To on nyaamaay 6annu Bii neddo, on jaray yiyam makko, yonki walaa der moodon.

⁵⁴ Neddo fu nyaamudo 6annu am, to yari yiyam am, he6ii yonki tabitiiki. Mi fintinan mo nyalaane darjal.

⁵⁵ Gam 6annu am laati nun nyaamdu lalley, yiyam am bo laati nun jaram lalley.

⁵⁶ Neddo fu nyaamudo 6annu am, to yari yiyam am, oo wondi e am, min bo mii wondi e makko.

⁵⁷ Baaba liloydo am laati nun buurudo. Gam makko buurumi. Hande nun nyaamudo am fu, wuurirta gam am.

⁵⁸ Njol do nun woni nyaamdu yiwunol dow kammu. Njol nandaa e njol kaakiraa6e moodon nyaamuno, 6e maayii bo. Nyaamudo nyaamdu njol do wuuran faa abada.»

⁵⁹ Haalaaji dii do nun Yeesu jannini der suudu waajorde Kafarnahum.

⁶⁰ No 6e nani haalaaji dín, duuggal e aahiibe makko wi'i: «Haala ka e tiidi. Moy waawata ko ja6i ka?»

⁶¹ Yeesu faami der 6erne mum, aahiibe mum e dumbitoo dow majjum, go o wi'i 6e: «Haala kan ji6i on nun?»

⁶² Jon kan to on ji'ii Bii neddo eenci to wonunoo, den mum noy gadoton?»

⁶³ Ruuhu woni buurinoowo, 6annu nafataa goddum. Haalaaji haalanmi on dii, laati nun Ruuhu e yonki.

⁶⁴ Nani e woodi hakkune moodon 6e goondinay.» Gam Yeesu e anni diga fuddoode, 6e goondinay dum, e jammotoodo dum.

⁶⁵ O 6eydi o wi'i: «Gam majjum bi'umi on: "Walaa baawoowo ko wari to am, to Baaba hokkay dum no warirta".»

⁶⁶ Diga den, duuggal e aahiibe makko dilli, acci tokkugo mo.

⁶⁷ Den Yeesu yami aahiibe sappo e dido 6en: «Onon bo, oon jidi dillugo na?»

⁶⁸ Simon Piyer toontii mo, wi'i: «Joomiraawo, to moy men jahata? An woodi haala kokkoowa yonki tabitiiki.

⁶⁹ Men goondinii, emen anni an woni Ceniido yiwudo e Alla.»

⁷⁰ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Hinaa min subi on, onon sappo e dido? Gooto moodon laati nun seydaanujo.»

⁷¹ Haala Yahuuda, 6ii Simon Iskariyot nun o batata, gooto der sappo e dido 6en. Oo don woni jammotoodo mo.

7

Miiraabe Yeesu goondinay dum

¹ Baawo majjum Yeesu e woosoo der Galili. O yidaa woosaago der Yahudiya gam hooree6e Yahuduube e daarta no warirta mo.

² Tawi juulde Yahuduube bi'eteede juulde bukaaji badike.

³ Miiraabe Yeesu wi'i dum: «Eggu, jahaa Yahudiya gam aahiibe maa yi'a golle de gadataa.

⁴ Goddo suudataa ko wadata, to e yidi anneego. No aa wada golle dee, hollint hoore maa himbe.»

⁵ Baa miiraabe makko goondinay mo.

⁶ Yeesu wi'i 6e: «Wakkati am waray taw, amma onon, wakkati fu laati nun wakkati moodon.

⁷ Himbe duuniyaaru waawataa ko wanyi on, amma min, 6ee banyimmi gam mii seedoo golle ma66e woodaa.

⁸ Onon, jahee juulde den. Min, mi yahataa, gam wakkati am waray taw.»

⁹ No o bati 6e kaa don, o joodii leydi Galili.

Yeesu yahi juulde bukaaji

¹⁰ No miiraabe Yeesu yahi juulde den, Yeesu bo yahi ton, amma o hollitay hoore makko, o suudii.

¹¹ Hooree6e Yahuduube e daarta mo der juulde, e wi'a: «Toy o woni?»

¹² Himbe duu66e e dumbitoo dow haala makko. Wo66e e wi'a: «Neddo geeto nun!» Wo66e bo e wi'a: «Nun nun bane, majji-noowo himbe nun.»

¹³ Goddo suusay batango mo e daane townne, gam 6ee kula hooree6e Yahuduube.

¹⁴ Tawi juulde den fecciri, go Yeesu fuddi jannjingo der suudu Alla.

¹⁵ Haaynaare wadi Yahuduube sanne, 6e bi'i: «Noy o waawiri dewte, kanko mo jannjay?»

¹⁶ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Jande jannjinammi on, yiway e am. Diga to liloydo am, dum yiwi.

¹⁷ To neddo e yidi wadugo sago Alla, o annitan jannjinol am to Alla yiwi, naa bo to haalaaji am, e baawde am nun yiwi.

¹⁸ Batanoowo hoore mum, hoore mum nun daartanta teddujal. Amma daartoowo teddujal liloydo dum, oo don goonja nun batata, fewre walaa e makko.

¹⁹ Hinaa Muusa hokki on tawreeta na? Amma baa gooto moodon golliray tawreeta. Ko woni sabbu go oon daarta warugo am?»

²⁰ Himbe 6en toontii mo, wi'i: «An, aa woodi ginnool. Moy daartata warugo maa?»

²¹ Yeesu toontii 6e: «Golle goote tan gadumi, on fu, haaynaare wadi on.

²² Muusa hokkii laawol gadon julnol. Diga to Muusa du bane njol yiwi, diga to kaakiraabe mon nun, go oon julna suka nyalaane siwteteene.

²³ To suka e julnee nyalaane siwteteene, gam to tawreeta Muusa yartee, gam ume monnotodon gam mi nyawtii tagaado bumbum nyalaane siwteteene?

²⁴ Acee hiitoraago no ji'irton, amma gadee kiita poonnitiika.»

Yeesu woni Almasiihu na?

²⁵ Go himbe Urusaliima wo66e wi'i: «Hinaa oo do 6e daartata warugo na?»

²⁶ Oo woni caka ma66e, oo bata, 6e bi'ay mo gokka. Den maw6e amen annitin nun kanko woni Cu6aado na?

²⁷ Oo do kan, een anni to yiwi, amma to Cu6aado e wara, goddo annataa to o yiwata.»

²⁸ Tawi Yeesu e jannjina der suudu Alla, o bati e daane townne, o wi'i: «Oon annimmi, oon anni to yiwumi! Min bane waddi hoore am. Liloydo am laati nun goonjaajo. Kanko woni mo on annaa.

²⁹ Min, mii anni mo gam to makko yiwumi. Kanko liloymmi.»

³⁰ Den 6e daarti no 6e nanjirta mo, amma goddo junjo mum meemaay mo, gam wakkati makko waray taw.

³¹ Duuggal der jama'aare goondinii mo, wi'i: «To Cuɓaado warii, o wadan kaayeeffi buruɗi di gorko oo wadi na?»

Reenuɓe suudu Alla lilaama nanɗa Yeesu

³² Farisaaɓe nani ko himɓe ɓen dumbitin-too dow haala Yeesu. Hooreeɓe Limaamiiɓe e Farisaaɓe lili reenoɓe, nanɗa mo.

³³ Yeesu wi'i: «Min, mii wondi e moodon sedda taw. Baawo mum, mi wittan to liloyɗo am.

³⁴ On daartan am, amma on jiiataa am, gam on baawataa ko yahi to gonumi.»

³⁵ Yahuduɓe yamontiri, wi'i: «Toy o yahata ko en baawataa ko yiiti mo? O yahan to himɓe meeden feroyɓe to Yunaninkeeɓe, o janɗina Yunaninkeeɓe na?»

³⁶ O wi'i en daartan mo, en jiiataa mo, gam en baawataa ko yahi to tawetee. Kaye nun kaa don bo?»

Diyam yonki

³⁷ Nyalaane sakitiineere der juulɗe den ɓuri teddugo. Nyaanne mum, Yeesu darii, bati e daane townne, wi'i: «Neddo fu dondaado wara to am, yara.

³⁸ Goondindo am fu, "ilaadi diyam yonki mawdi ilan e ɓerne mum" hande no Dewte bati.»

³⁹ O batu nun kaa don dow Ruuhu mo goondindo fu heɓata. Den Ruuhu hokkaaka taw, gam Yeesu teddinaaka taw.

Himɓe luudontirii sabbu Yeesu

⁴⁰ No woɓɓe der jama'aare nen nani haala ka, wi'i: «Lalley kanko woni Annabiijo.»

⁴¹ Woɓɓe wi'i: «Kanko woni Cuɓaado.» Woɓɓe bo wi'i: «Cuɓaado yiwan diga Galili na?»

⁴² Dewte wi'ay ba, e lenyol annabi Dawda nun Cuɓaado yiwata, der siire Baytilaama, to Dawda yiwi?

⁴³ Jama'aare nen luudontiri gam makko.

⁴⁴ E woodi yidufɓe nanɗugo mo der maɓɓe, amma goddo junɗo mum meemaay mo.

Mawɓe Yahuduɓe goondinay Yeesu

⁴⁵ Reenoɓe warti to hooreeɓe Limaamiiɓe e Farisaaɓe, ɓe yami ɓe, ɓe bi'i: «Ko woni sabbu ko on gadday mo?»

⁴⁶ Reenoɓe ɓen toontii, wi'i: «Abada goddo batiray no gorko on batiri.»

⁴⁷ Farisaaɓe yami ɓe: «Onon bo on majjinaama hinaa?»

⁴⁸ E woodi baa gooto der hooreeɓe, maa bo der Farisaaɓe goondindo mo na?

⁴⁹ Amma jama'aare ne annaa tawreeta, ne yaa'aane»

⁵⁰ Gooto der maɓɓe, bi'eteedo Nikodemu, jahunoodo to Yeesu wi'i ɓe:

⁵¹ «Tawreeta meeden e hiitoo neddo tawee nanaaka ko o bati, annaaka ko o wadi na?»

⁵² Be bi'i mo: «An bo a Galilinkeejo na? Widita Dewte, a yi'an walaa annabiijo yiwuɗo Galili.» [

⁵³ Baawo mum, moy fu hooti wuro mum.

8

Debbo jeenoowo

¹ Yeesu yawti far waanne Jaytuuje.

² Subaka kecco o witti der suudu Alla. Jama'aare fu wari. O joodii, oo janɗina ɓe.

³ Moodiɓɓe tawreeta, e Farisaaɓe waddi debbo nanɗaado e wada jeenu. Be darni mo caka jama'aare.

⁴ Be bi'i Yeesu: «Moodibbo, debbo oo do nanɗa nun e wada jeenu.

⁵ Muusa batii der tawreeta men, iri debbo oo don kaaye nun warirtee. An bo, kaye bi'udaa?»

⁶ Be baddu nun ɓe yoyra mo, gam ɓe keɓa no ɓe gaccorii mo. Amma Yeesu jimminii, e winna e honnu mum dow leydi.

⁷ No ɓe tokki ɓee yamitoo mo, Yeesu ɓanti hoore, wi'i ɓe: «Goddo moodon mo waday hakke dadey arta fadda mo hayre.»

⁸ O jimminii kade, oo winna e leydi.

⁹ No ɓe nani ka, ɓe dilli gooto gooto. Nayeɓe arti dilli. Yeesu e debbo on tan horii.

¹⁰ Yeesu ɓanti hoore, wi'i mo: «Debbo, toy ɓe goni? Baa gooto hiitaaki maa?»

¹¹ O toontii, o wi'i: «Moodibbo, baa gooto.» Yeesu wi'i mo: «Min bo, mi hiitataako ma. Yahu, taa mayta kade wadugo hakke.]]

Yeesu woni jayɗol duuniyaaru

¹² Yeesu baddi e maɓɓe kade, wi'i: «Min woni jayɗol duuniyaaru. Tokkudo am, yahataa e niwre abada, amma o heɓan jayɗol yonki.»

¹³ Dow kaa don, Farisaaɓe wi'i mo: «To aa seedanoo hoore maa, seedaaku maa jaɓataake.»

¹⁴ Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Baa to mi seedanike hoore am, seedaaku am e laatii goonɗa, gam mii anni to yiwmi, mii anni to jahammi bo. Amma onon, on annaa to yiwmi, on annaa bo to jahammi.

¹⁵ Oon gada kiitaa hande no himɓe hiitor-too, amma min, mi hiitataako goddo.

¹⁶ To mii wada kiita, kiita am e laatii goonɗa, gam mi hiitataako min tan, amma Baaba liloyɗo am, e wondi e am.

¹⁷ E winnii e tawreeta moodon: "Seedaaku himɓe dido e laatii goonɗa".

¹⁸ Mii seedanoo hoore am. Baaba liloyɗo am bo, e seedanoo am.»

¹⁹ Be bi'i mo: «Toy Baaba maa woni?» Yeesu toontii, wi'i ɓe: «On annaa am min, hakko Baaba am. To oon annunoo am, maa on anniino Baaba am bo.»

²⁰ Yeesu batii haalaaji dīi no o jannjinta der suudu Alla, to nokkuure ceede Alla wattertee. Goddo nannay mo, gam wakkati makko yottaaki taw.

On baawataa yahugo to jahanmi

²¹ Yeesu wi'i 6e kade: «Mi nani yaha, on daartan am, on maaydan e hakkeeki moodon. On baawataa ko yahi to jahanmi.»

²² Yahuduube wi'i: «O waritinto nun naa? Gam o wi'i en baawataa ko yahi to o yahata.»

²³ Yeesu wi'i 6e: «E ley jeyadon, amma min, dow jeyaami. E duuniyaaru nuu jeyadon, amma min, mi jeyaaka e maayru.»

²⁴ Gam majjum bi'umi on: on maaydan e hakkeeki moodon. Gam to on goondinay min mo gonmi, on maaydan e hakkeeki moodon.»

²⁵ Be yami mo: «An moy nun laatidaa?» Yeesu toontii: «Mo bi'unoo mi on diga arande, laatiimi.»

²⁶ Mii woodi huune duuddum ko batanmi, e ko kiitotoomi dow mon. Amma liloydo am laati nun goonjaajo. Ko nanumi e makko, batanmi duuniyaaru.»

²⁷ Be paamay naa Baaba nun o batanta 6e.

²⁸ Den Yeesu wi'i 6e: «To Bii neddo bilaama fu, den paamoton "min woni mo gonmi," mi wadataa bo goddum e hoore am, amma mi batan nun ko Baaba ekkitinimmi tan.»

²⁹ Liloydo am e wondi e am, o accay am min tan, gam ko welata mo gadanmi wakkati fu.»

³⁰ No o bati hande nun, duu66e goondinii mo.

Rim6e e maccu6e

³¹ Yeesu wi'i Yahuduube, goondin6e dum: «To oon jogii haala am, on laati nun aahi6e am lalley.»

³² On annan goonja. Goonja bo rindinan on.»

³³ Be toontii mo, 6e bi'i: «Menen, men yiwi e lenyol Iburahiima, abada men laataaki maccu6e goddo. Noy bi'irtaa men dimdan?»

³⁴ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Mii bata on e goonja: gadoowo hakke fu laati nun maccudo hakke.»

³⁵ Maccudo wonataako der saare baadey, amma biddo nun wonotoo der saare e baadey

³⁶ To Biddo rindinii on, on laatoto rim6e e goonja.

³⁷ Mii anni on yiwi e lenyol Iburahiima, amma oon daarta warugo am gam haala am naatay der moodon.

³⁸ Ko ji'umi e Baaba kan nun batanmi, onon bo oon gada ko Baaba moodon wi'i on.»

³⁹ Be toontii mo, 6e bi'i: «Baaba amen woni Iburahiima.» Yeesu wi'i 6e: «To on latino

6i66e Iburahiima e goonja, maa on gadiino golle Iburahiima.

⁴⁰ Amma jooni oon daarta warugo am, min batudo on goonja ka nanumi to Alla. Dum don Iburahiima waday dum.

⁴¹ Onon, golle Baaba moodon gadoton.» Be bi'i mo: «Menen, men jaaluube bane, Baaba gooto men goodi, kanko woni Alla.»

⁴² Yeesu wi'i 6e: «To Alla nun laatino Baaba moodon, maa on jidiino am, gam to Alla yiwmi, ko garumi. Mi wadday hoore am, amma kanko lilimmi.»

⁴³ Gam ume ko on nanataa haala am? Gam on baawataa ko hettinii haala am.

⁴⁴ Seydan woni baaba moodon. Jidaafi baaba moodon gadoton. Baroowo nun o laatii diga fuddoode. O walaa der goonja, gam goonja walaa der makko. To oo bata fewre, jikku makko nun, gam oo pewoowo, oo baaba fewre.

⁴⁵ Amma min, gam mii bata goonja, wadi ko on goondinay am.

⁴⁶ Moy moodon waawata seedaago mi wadii hakke? To mi batii goonja, gam ume ko on goondintaa am?

⁴⁷ Neddo Alla nun hettintoo haala Alla. Onon, on kettintaako gam on laataaki him6e Alla.»

Yeesu e 6uri Iburahiima

⁴⁸ Yahuduube wi'i mo: «Men batay goonja no men bi'i a laati nun samariyaajo, aa woodi bo ginnool na?»

⁴⁹ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Mi woodaa ginnool, amma mii teddina Baaba am. Onon, oon jawoo am.»

⁵⁰ Teddunjal hoore am bane daartanmi. E woodi daartanoowo am teddunjal, kiitotoodo.

⁵¹ Goonja batanmi on: Ja6udo haala am fu, maayataa abada.»

⁵² Yahuduube wi'i mo: «Jooni men tabbitini aa woodi ginnool. Iburahiima e annabiibe fu maayi, amma an, a wi'i: "Ja6udo haala am fu, maayataa abada"»

⁵³ Aa 6uri Iburahiima baaba amen manju na? O maayii, annabiibe bo maayii. Ume miiludaa aa laatii?»

⁵⁴ Yeesu toontii 6e, wi'i: «To hoore am teddinanmi, teddunjal am laati nun baanji. Baaba am, mo bi'oton Alla moodon on nun teddintanmi.»

⁵⁵ On annaa mo. Amma min, mii anni mo. To mi wi'ii mi annaa mo, mi laatoto pewoowo hande moodon. Amma mii anni mo, mi tokkii haala makko.

⁵⁶ Baaba moodon Iburahiima e seyorino yi'ugo nyalaane wittooyo am. O yi'ii ne, go 6erne makko weli.»

⁵⁷ Yahuduube wi'i mo: «A waday taw baa duubi lasoy didi e sappo, go aa wi'a a yi'ii Iburahiima?»

⁵⁸ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Mii bata on e goonja: Diga Iburahiima tagaaka, min, mi na'on.»

⁵⁹ Dow kaa don 6e etti kaaye 6e padda mo. Amma Yeesu soltii, wurtii e suudu Alla.

9

Yeesu wuntinii dimdaado e bundan

¹ No Yeesu yawtata, o yi'i gorko dimdaado e bundan.

² Aahiibe makko yami mo, wi'i: «Moodibbo, moy wadi hakke, kanko na, naa baaba e inna makko nun, ko o rindaa e bundan?»

³ Yeesu toontii 6e wi'i: «Kanko bane wadi hakke, baaba e inna makko bo bane. Amma gam baawde Alla yi'ee e makko nun.

⁴ No jayjol na'on taw, haani gaden golle liloydo am. Gam jemma waran de goddo waawataa ko gollii.

⁵ No mii tawaa e duuniyaaru, min woni jayjol mayru.»

⁶ Den, no o bati kaa don, o tuuti jooode e leydi, o laawi loope e jooode den, o moomi e gite bumdo on.

⁷ O wi'i mo: «Yahu sulmaa weeldere Silowe.» (Dum wi'ay maa Lilaado). O yahi, o sulmii. O warti oo yi'a.

⁸ Wondunoo6e e makko, e yi'annoo6e mo oo fiya bara, wi'i: «Hinaa oo do joodotono e fiya bara na?»

⁹ Wo66e wi'i: «Kanko nun!» Wo66e bo wi'i: «Kanko bane! Nandi makko nun!» Gorko on e hoore mum wi'i: «Min nun lalley!»

¹⁰ Be yami mo: «Noy bumtirdaa?»

¹¹ O toontii: «Gorko bi'eteedo Yeesu laawi loope, moomi e gite am, wi'immi: "Yahu weldere Silowe, culmodaa". Jahumi, culmiimi, ko bumtumi.»

¹² Be yami mo: «Toy gorko on woni?» O toonti: «Mi annaa!»

Farisaa6e e yantinoo bumtinaado

¹³ Den 6e jaari bumtinaado on to Farisaa6e.

¹⁴ Nyalaane Yeesu laawi loope wuntini mo, laati nun nyalaane siwteteene.

¹⁵ Farisaa6e bo yami mo, wi'i: «Noy bumtirdaa?» O toontii 6e: «O moomu nun loope e gite am, ko culmiimi, ko bumtumi.»

¹⁶ Wo66e der Farisaa6e wi'i: «Gorko on waawataa ko yiwi to Alla, gam o jogaaki nyalaane siwteteene.» Wo66e bo wi'i: «Noy gadoowo hakke waawirta ko wadi iri kaay-eefijii dii do?» Go 6e ceenniri hakkune ma66e.

¹⁷ Farisaa6e yami bumtinaado on kade, wi'i: «An kaye batataa dow bumtindo maa on?» O toontii 6e, o wi'i: «Annabijjo nun.»

¹⁸ Hooree6e Yahuduu6e jafay naa oo laatino bumdo, sey no 6e noddii baaba e inna makko.

¹⁹ Be yami 6e: «Oo do biddo moodon mo bi'udon rindaa e bundan on nun don na? Jon kan noy o wuntiri?»

²⁰ Baabiiko e inniiko toontii: «Emen anni biddo amen nun, e bundan nun bo o rindaa.

²¹ Amma no o wuntiri jooni, men annaa. Men annaa bo moy wuntini mo. Kanko bo o mawdo nun. O waawan ko toontanii hoore makko. Yamee mo!»

²² Baabiiko e inniiko toontorike nun nun gam 6ee kula hooree6e Yahuduu6e. Gam 6e desu nun: Neddoo fu jabi Yeesu laati nun Cu6aado, 6e diiwa dum, 6e burtina waajorde.

²³ Gam majjum saareeji makko wi'i: «O mawnii, yamee mo!»

²⁴ Farisaa6e nodditii bumtinaado on, 6e bi'i mo: «Teddin Alla, emen anni, menen kan, gorko on hakkeejo nun.»

²⁵ O wi'i 6e: «To o hakkeejo nun, min kan, mi annaa. Goota tan annumi: Mi bumunoodo, jooni mii yi'a.»

²⁶ Be yami mo: «Ume o wadi e maa? Noy o wuntiniri maa?»

²⁷ O toontii 6e, o wi'i: «Mi batiino on dum, amma on kettinaaki. Gam ume go oon jidi nanitaago ka kade? Naa onon bo, on jidu nun laataago aahiibe makko?»

²⁸ Be jenni mo, 6e bi'i: «An woni aahiijo makko! Menen, men aahiibe Muusa nun.

²⁹ Menen, emen anni Alla baddii e Muusa, amma kanko, men annaa to o yiwi.»

³⁰ Gorko on toontii 6e, wi'i: «E dum haayinii no on annaa to o yiwi, ko o wuntinimmi!»

³¹ Een anni Alla hettinantaako wadoo6e hakke, amma oo hettinanoo teddindo mo, gadoowo sago makko.

³² Dafey nanaaka bumtindo dimdaado e bundan.

³³ To hinaa to Alla gorko on yiwi, o waawataano ko wadi goddum.»

³⁴ Be toontii mo: «An, bumbum, der hakkeeki dimadaa, an jannjinta men!» Be nyeebi mo yaasi.

Bundan der berne

³⁵ Yeesu nani 6e nyeebii bumtinaado on, yi'itii mo, yami mo: «An kan, aa goondini Bii neddo na?»

³⁶ O toontii: «Moodibbo, moy woni kanko faa mi goondina mo?»

³⁷ Yeesu wi'i mo: «A yi'ii mo, baddoowo e maa woni kanko.»

³⁸ O toontii: «Moodibbo, mii goondini.» O sujidanii Yeesu.

³⁹ Den Yeesu wi'i mo: «Mi waru nun der duuniyaaru mi wada kiita, gam wumu6e yi'a, yi'oo6e wuma.»

⁴⁰ Farisaa6e tawanoo6e don, nani ka, yami mo, wi'i: «Menen bo, men wumu6e na?»

41 Yeesu toontii 6e: «To oon bumuno, on goodataano boofi. No bi'oton jooni oon ji'a, gam majjum boofi moodon tabitii.»

10

Ballool duroowo e baali

1 Yeesu wi'i: «Mii bata on e goonja, neddo fu naatoowo der hoggo baali go naatiray dammugal, go yartorii to feere, kanko woni gujjo, kanko woni pasotoodo.

2 Amma duroowo baali, dammugal nun naatira.

3 Cakkiido dammugal ma6bitanan mo, baali din bo nanan daane makko. O noddiran di, naye fu e inne mum, o yaara di yaasi.

4 To o wurtinii di di fu, o ardoo di, di tokka mo gam dii anni daane makko.

5 Abada di tokkataa kodo, amma di doggan mo nun faa woddi gam di annaa daane ho66e.»

6 Yeesu wadani 6e ballool njol, amma 6e paamay ko njol fillitii.

Yeesu laatii duroowo geeto

7 Yeesu wi'i 6e kade: «Mii bata on e goonja, min woni dammugal baali.

8 Artu6e am warugo fu, laati nun wuy6e e pasotoo6e, amma baali dii nananay 6e.

9 Min woni dammugal. Neddo fu naatirido e am, hisan, he6an durdugol, ooran, jaan-nyan.

10 Gujjo warataa maa gam wujja, o wara, o biisa, amma min, mi waru nun gam him6e he6a yonki, he6a ki kii heewi.

11 Min woni duroowo geeto. Duroowo geeto woni kokkitiroowo yonki mum gam baali mum.

12 Amma biiro, mo laataaki duroowo geeto, mo jeyaa baali, to yi'ii buuru, sey dogga, acca baali. Buuru nanja baali din, sankita koriidi.

13 Biiro on doggan gam faalaaka e majji.

14 Min woni duroowo geeto. Mii anni baali am, baali am bo e annimmi.

15 Hande no Baaba annirimmii, non annirmi Baaba. Mii hokka yonki am gam baali am.

16 Mii woodi kade baali goddi di galaa der hoggo njo. Dii don bo haani mi dura dum. Di nanan daane am, di laatoo darne woore, di godda duroowo gooto.

17 Baaba e yidimmi gam mii hokkitira yonki am gam mi he6itoo ki kade.

18 Goddo ittanta am ki, min hokkata ki e hoore am. Mii woodi baawde hokkitirgo ki, mii woodi bo baawde he6itaago ki. Ooda kaa don kebumi e Baaba am.»

19 Batuuji dii seenni kade Yahuduube.

20 Duu66e ma66e e wi'a: «Oo ginnaajjiyo nun, o haanja nun. Gam ume go oon kettinanoo mo?»

21 Amma wo66e wi'i: «Batu kaa, haala ginnaajjiyo bane. Ginnool waawan ko wuntini bundo na?»

Yahuduube salike Yeesu

22 Juulde senuki suudu Alla e wadenoo Urusaliima. Dum fottii e dabbune.

23 Ley suudu Alla don, Yeesu e yaha e warta ley danki Suleymaanu.

24 Yahuduube filitii mo, wi'i mo: «Faa dey accataa men der seko? To an woni Cu6aado laabinan men.»

25 Yeesu toontii 6e: «Mi batii on, on goondinay. Golleji di gadirmi inne Baaba am, e seedanoo am.

26 Amma on goondinay gam on laataaki baali am.

27 Baali am e nana daane am. Mii anni di, dii tokkimmi.

28 Mii hokka di yonki tabitiiki, di baatataa abada. Goddo teetataa di e junjo am.

29 Baaba am kokkudo am di, furi huune fu. Goddo waawataa ko teeti di e junjo Baaba.

30 Min e Baaba fu, men gooto.»

31 Den Yahuduube etti kade kaaye gam 6e padda mo.

32 Yeesu wi'i 6e: «Mi wadii yeeso moodon golleji booddi duuddi e baawde Baaba. Der golleji din, diye e majji jidandon warirgo am kaaye?»

33 Yahuduube toontii mo: «Gam golle boodde bane men jidi warirgo maa kaaye, ko men jidi warirgo maa nun, gam a yennii Alla. An a tagaado nun, a wadii hoore maa Alla.»

34 Yeesu toontii 6e: «Dum winnaaka der tawreeta moodon: "Alla wi'ii on, on alla6e na"?»

35 To tawreeta noddii allaa6e, 6e o baddi, een anni ko dewtere bati ikkintaake.

36 Onon mo Alla seni, ko lili mo e duniyaaru, oo don nun bi'oton: "A yennii Alla!" Gam o wi'ii oo laatii Biddo Alla.

37 To mi waday golle Baaba am, to on goondinee am.

38 Amma to mii wada de, baa to on goondintaa am, min e hoore am, goondinee golle am, gam annon, paamon Baaba na'on e am, min bo mi na'on e Baaba.»

39 Be daarti nannjugo mo kade. O sottii 6e.

40 Yeesu wittii fonjo maayo Urduun, nokkuure to Yuhaana wadannoo batisi arande, o joodii ton.

41 Him6e duu66e wari e makko, wi'i: «Yuhaana waday alaama kaayniika baa goota. Amma, ko o bati e gorko on fu laati nun goonja.»

42 Ton duu66e goondini Yeesu.

11*Maayde Lasar**(Luka 10.38, 40, 7.11-16; Marku 5.35-43)*

¹ Gorko gom, bi'eteedo Lasar e tawano Baytaniya, o nyawi. Oo woodi sakikiraa6e dido, Mariyama e Marta.

² Mariyama on nun woni moomunoo6o wardi e Joomiraawo, go o moytiri gaasa makko koyde Yeesu. Sakiike makko, Lasar nyawunoo.

³ Sakikiraa6e makko lili e Yeesu wi'a mo: «Moodibbo, beldiijo maa yandaa.»

⁴ No Yeesu nanunoo ka, wi'i: «Nyaw dum don nyaw maayde bane. Dum waru nun gam tedduŋal Alla, gam Bi'ddo Alla teddiniree e majjum.»

⁵ Yeesu e yidi Marta, e miiraawo mum, e Lasar.

⁶ Baa no o nani Lasar yandaa, haday mo joodaago balde didi to o wonunoo.

⁷ Baawo majjum o wi'i aahiibe makko: «En bittee leydi Yahudiya!»

⁸ Aahiibe wi'i: «Moodibbo, baa 6ooyay Yahuduube e daartano warirgo maa kaaye, go ton nun bittataa?»

⁹ Yeesu toontii: «Hinaa wakkatiiji sappo e didi woni der nyaalooma? Jahoowo nyaalooma fergataako gam oo yi'a jayŋol duuniyaaru nu.

¹⁰ Amma jahoowo jemma fergoto gam jayŋol walaa e makko.»

¹¹ Baawo o bati haalaaji dii, o wi'i: «Gido meeden Lasar daanike, mi yahan, mi fininna mo.»

¹² Aahiibe wi'i: «Moodibbo, to o daani nun, o yoofoto.»

¹³ Maayde Lasar nun o batannoo. Kam6e 6e miili haala doyyol nun o batani.

¹⁴ Yeesu laa6inani 6e: «Lasar maayii!

¹⁵ Berne am welii gam moodon ko mi tawaaka ton. Dum laatanto on daliila goondinon. To non en jahu, to makko.»

¹⁶ Den Toma bi'eteedo Ciwto wi'i aahiibe horiibe: «En jahu enen bo gam maayden e makko.»

Yeesu nun woni ummital e gurnam

¹⁷ No Yeesu yottinoo, tawi wadii balde naay Lasar e tawaa der saabeere.

¹⁸ Hakkune Baytaniya e Urusaliima 6uraa kilooji tati,

¹⁹ Yahuduube duu66e wari to Marta e Mariyama gam eytugo 6e e maayde sakiike ma66e.

²⁰ No Marta nani Yeesu warii, yahi ta66itoyii mo, tawi Mariyama e joodii der suudu.

²¹ Marta wi'i Yeesu: «Moodibbo, to aa wonunoo do, sakiike am maayataano.

²² Amma baa jooni mii anni huune fu ko yamudaa Alla, o wadante.»

²³ Yeesu wi'i mo: «Sakiike maa fintan.»

²⁴ Marta wi'i: «Mii anni o fintan nyaalaane ummital.»

²⁵ Yeesu wi'i mo: «Min woni pintinoowo, min woni kokkoowo yonki. Neddo fu goondindo am, baa to maayii, o wuuran.

²⁶ Buurdo fu, goondindo am, maayataa abada. Aa goondini dum na?»

²⁷ O toontii: «Ee, moodibbo! Mii goondini an woni Cu6aado, Bi'ddo Alla, garoowo e duuniyaaru.»

Yeesu wullii

²⁸ E dow dum Marta yahi noddoygo miiraawo mum Mariyama, o sownii dum: «Moodibbo warii, oo noddee.»

²⁹ No Mariyama nanuno kaa don, ummii don maa don, yahi to makko.

³⁰ Yeesu naatayno siire nen taw. Oo tawaa to Marta fottunoo e makko.

³¹ Yahuduube e wondunoo e Mariyama der suudu. Bee eyta mo. Be ji'i o fadditii, o wurtii. Be tokki mo, 6e miili o yahan nun e saabeere o wulla.

³² No Mariyama yotti to Yeesu, no o yi'i mo, o diccii yeeso makko, o wi'i: «Moodibbo, to aa wonunoo do, sakiike am maayataano.»

³³ No Yeesu yi'i Mariyama e Yahuduube wondunoo6e e mum e wulla, hakkillo makko ummii, o wemmaa.

³⁴ O yami: «Toy gattudon mo?» 6e toontii: «Moodibbo, war, daaru!»

³⁵ Yeesu wullii.

³⁶ Yahuduube wi'i: «Daaree no o yidiri mo.»

³⁷ Wo66e e ma66e wi'i: «Bumtindo bundo waawataano ko hadi gorko on maayugo na?»

Lasar fintinaama

³⁸ Hakkillo Yeesu ummii kade, o yahi to saabeere woni. Saabeere nen laati nun gayka maa66iraaka hayre.

³⁹ Yeesu wi'i: «Ikkiine hayre nen!» Marta, sakiike maaydo, wi'i mo: «Moodibbo, o luu6ii ko, gam hanne wadi balde naay oo woni der saabeere.»

⁴⁰ Yeesu wi'i mo: «Mi wi'ay maa baa, to a goondinii, a yi'an baawde Alla?»

⁴¹ Be ikkini hayre nen. Yeesu tiggittii, wi'i: «Baaba, mii yettee gam aa nananammi.

⁴² Min kan, mii anni baadey fu aa nananammi. Amma mi baddu maa nun gam him6e dariibe 6ee do, gam 6e goondina an nun lilimmi.»

⁴³ Baawo haalaaji dii, o bati e semme: «Lasar wurta!»

⁴⁴ Maayunoo6o on wurtii, juude mum e koyde mum e filaa leppi, yeeso mum e soomii. Yeesu wi'i 6e: «Piilitee mo, accon mo o yaha.»

⁴⁵ Duuggal e Yahuduube warunoo6e to Mariyama, yi'ube ko Yeesu wadi, goondini mo.

⁴⁶ Amma wobbe ma66e yahi to Farisaa6e, bati 6e ko Yeesu wadi.

⁴⁷ Farisaa6e 6en e hooree6e Limaamiibe wadi dawriine, wi'i: «Gorko oo e wada kaay-eeffiji duuddi. Noy gadeten?»

⁴⁸ To en accirii mo nunnun, 6e fu, 6e goondinan mo. Romankee6e waran, halka en enen e nokkuure meeden ceniine e leydi meeden.»

⁴⁹ Gooto ma66e, bi'eteedo Kayafas, laatinoodo hooreejo Limaamiibe duubol mum, wi'i 6e: «Onon, on annaa goddum.

⁵⁰ On annaa gomma neddo gooto maayana leydi men e 6uri leydi nin fu halka.»

⁵¹ Nani e hoore makko bane o bati haalaaji dii, amma gam o laatinoo hooreejo Limaamiibe duubol mum, o waday maa annabaaku e haani Yeesu maayana leydi nin.

⁵² Leydi nin tan bane haani o maayana, amma gam o hawrita bi66e Alla sankitiibe fu laatoo jama'aare woore.

⁵³ Diga nyaanne den, hooree6e Yahuduu6e dawri warugo mo.

⁵⁴ Jon kan Yeesu acci yahugo e warta hakkune Yahuduu6e. O yawti diga don, o yahi siire wi'eteene Efrayim gonune ley haro. O joododii ton e aahiibe makko.

⁵⁵ Juulde Yahuduu6e bi'eteede Paska 6adike. Duuggal e him6e leydi nii yahi Urusaliima gam laa6ina ko'e mum diga juulde den yottaaki.

⁵⁶ Bee gonii e fageere suudu Alla, 6ee daarta Yeesu, 6ee yamontira: «O warataa e juulde den? Naa no miiludon?»

⁵⁷ Tawi hooree6e Limaamiibe e Farisaa6e batiino annudo to o woni fu, bata, he6a o nanje.

12

Mariyama waanjii wardi e koyde Yeesu

¹ Balde jeego'o horii go juulde Paska yot-too, Yeesu yahi Baytaniya to Lasar mo o fintinnoo.

² Be jonjani mo hiraane. Marta e yeda 6e, Lasar e wondunoo e nyaamdoobe e Yeesu.

³ Mariyama etti feccere liitiri nardi, caadiidum, waanji e koyde Yeesu, moytiri de gaasa mum. Suudu njol fu luutti.

⁴ Yahuuda Iskariyot, gooto der aahiibe makko, garoowo jammoo mo, yami:

⁵ «Gam ume wardi dum sippaaka hande jaka ceede joddi gollido duubol, ceede mum hokkee talakaabe?»

⁶ Ko acci o wi'i nun, hinaa gam yurmeene talakaabe, amma oo gujjo nun. Kanko woni jogiido ceede, oo wujja de.

⁷ Yeesu wi'i: «Accu debbo on seese. O wadu dum nun gam nyalaane uweteemi.

⁸ Talakaabe e tawdaa e moodon nyalaane fu. Min kan, mi tawdataake e moodon nyalaane fu.»

Hooree6e Limaamiibe dawrii warugo Lasar

⁹ Jama'aare Yahuduu6e duunne nanani Yeesu Baytaniya. Gam Yeesu tan bane 6e gari, amma gam 6e ji'a Lasar pintinaado bo.

¹⁰ Hooree6e Limaamiibe dawri warugo Lasar bo.

¹¹ Gam Lasar nun, Yahuduu6e duub66e wurtii e ma66e, goondini Yeesu.

Yeesu naati Urusaliima e teddujal (Matiye 21.1-11; Marku 11.1-11; Luka 19.28-40)

¹² Fini mum jama'aare duunne, warune juulde, nani Yeesu e wara Urusaliima.

¹³ Be calti bali, 6e ta66itoyii mo. Bee kulgina, 6ee bi'a: «Hosana! Alla barkidin gardudo e inne Joomiraawo, Laamiido Isira'iila!»

¹⁴ Yeesu hefi binjel babba, joodii dow maggel hande no winniraa e Dewte:

¹⁵ «Siire Siyoona, taa hulu!

Daaru, Laamiido maa e wara,

e waddii binjel babba.»

¹⁶ Arande aahiibe makko faamayno dum. Baawo ko Yeesu teddinaa, 6e ciwtorii dum winnaanoma. Kanjum bo wadi e makko.

¹⁷ Jama'aare tawdanoone e makko no o noddunoo Lasar wurto e saabeere, o fintini dum, seedanike mo.

¹⁸ Him6e nani o wadiino alaama kaaynika. Kanjum acci 6e ta66itoyii mo.

¹⁹ Farisaa6e baddontiri, wi'i: «On ji'i, walaa fu ko baawandon mo, duuniyaaru fu nani e tokkii baawo makko.»

Yunaninkee6e e daarta Yeesu

²⁰ Der him6e war6e Urusaliima juulde gam sujidana Alla, Yunaninkee6e e woni der ma66e.

²¹ Be 6attii Filippu mo Baytisayda, mo leydi Galili. Be bi'i dum: «Moodibbo, emen jidi yi'ugo Yeesu.»

²² Filippu batoy Andere. Be batoy Yeesu.

²³ Yeesu toontii 6e: «Wakkati teddinol Bii neddo warii.

²⁴ Mii bata on e goonja: binjel gawri aawaanel, to njel nyolay, njel wonan nun binjel gootel. Amma to njel nyoli, njel rimaan faa duuda.

²⁵ Neddo fu jidudo yonki mum, dullan yonki tabitiiki, banyudo ki e duuniyaaru nu, he6an yonki tabitiiki.

²⁶ To goddo e yidi jagganaago am, sey tokkammi. To gonmi fu, don jagganiido am bo wonata. Baaba teddinan neddo jaggantoodo am.»

Yeesu batanii maayde mum

²⁷ «Jooni kan, mi wemmaama. Kaye bi'anmi? Mi waawataa ko wi'i: "Baaba hisinam e wakkati oo", amma gam wakkati on nun garumi.

²⁸ Baaba, teddin inne maa.» Den daane nanaa e yiwoy dow kammu, wi'i: «Mi teddinii ne, mi teddinan ne kade.»

²⁹ Himbe dariibe ton, nani daane nen, wi'i: «Dum laati nun riggaajo duule.» Wo66e wi'i: «Malaykaajo nun baddi e makko!»

³⁰ Yeesu wi'i be: «Gam am bane daane nee nanaa, ne nana nun gam moodon.

³¹ Jooni woni kiita duuniyaaru. Jooni laamiido duuniyaaru nuu, tippetee yaasi.

³² Min, to mi baantaama dow fu, mi foodan himbe fu e am.»

³³ Batuuji o batata dii, hollan nun maayde ne o maayata.

³⁴ Himbe 6en toontii mo: «tawreeta battii: "Cu6aado maayataa abada. Noy baawirtaa ko wi'i 'Bii neddo ettete?" Moy woni 'Bii neddo on?»

³⁵ Yeesu toontii 6e: «Jaaynjol na'on caka mon, amma dum 6ooyataa. Jahee diga oon goodi jaynjol, gam to niwre juhu on. Gam jahoowo der niwre annaa to yahata.

³⁶ Goondinee jaynjol diga oon goodi njol gam laatodon 6i66e jaynjol.» Baawo Yeesu bati kaa don, yawti suudoyii 6e to woddi.»

Yahuduube goondinay Yeesu

³⁷ Baa no o wadi kaayefiiji duuddi yeeso ma66e, 6e goondinay mo,

³⁸ nunnun haala annabi Esaaya goondiri: «Joomiraawo, moy goondini lital meeden? Moy Joomiraawo holli baawde mum?»

³⁹ Esaaya wi'ii kade bo gam ume himbe 6en waawataa ko goondini:

⁴⁰ «Alla wuminii 6e, yoorinii 6erne ma66e, gam to gite ma66e yi'u, to 6erde ma66e faamu,

to 6e tuubu, to mi nyawtu 6e bo.»

⁴¹ Esaaya wi'u dum nun gam o yi'ii teddujal Yeesu, go o bati haala makko.

⁴² Amma baa hooree6e Yahuduube duu66e goondinii Yeesu. Amma gam Farisaabe, 6e kulii wurtingo dum, gam to 6e burtinee e waajorde.

⁴³ Gam 6ee jidi manoore himbe 6uri manoore Alla.

Haala Yeesu nun hiitoo

⁴⁴ Yeesu towni daane, wi'i: «Goondindo am fu, min bane o goondini, amma lildo am nun o goondini.

⁴⁵ Ji'udo am bo yi'ii liloydo am.

⁴⁶ Mi warii e duuniyaaru, mii jaynjol, gam goondindo am fu to joodoo der niwre.

⁴⁷ Nanudo haalaaji am go tokkay, min bane hiitotoo dum. Gam mi waray hiitaago duuniyaaru, gam mi hisina nu nun garumi.

⁴⁸ Caliido am, to jabay haalaaji am, e woodi ko hiitantoo dum. Ko jannimmi, kan hiitotoo dum nyalaane darnjal.

⁴⁹ Gam mi batanay hoore am, amma Baaba lildo am hokkimmi ko bi'anmi e ko janninammi.

⁵⁰ Mii anni ooda makko hokkata yonki tabitiiki. Ko batanmi, mi batan dum nun no Baaba batirimmi.»

13

Yeesu e loota koyde aahiibe mum

¹ Nyaanne finata juulde Paska, Yeesu e anni wakkati o accata duuniyaaru o hoota to Baaba yottike. O yidii himbe makko e duuniyaaru, oo yidi 6e faa keerol yidde.

² Wakkati hiraane, Seydan watti e 6erne Yahuuda Iskariyot 6ii Simon o jammoo Yeesu.

³ Yeesu e anni e hoore mum, to Alla nun yiwi, to Alla nun hootata. Baaba wattii huune fu der junjo makko.

⁴ O ummii o acci hiraane nen, o 6oorti toggoore makko, o etti lefol, o taadi.

⁵ O wayli diyam e lootorgal, o yanti lootugo koyde aahiibe makko, oo moytira de lefol njol taadinoo.

⁶ No o yotti to Simon Piyer, Piyer wi'i mo: «Moodibbo, an lootata koyde am?»

⁷ Yeesu toontii mo: «A faamay jooni ko gadanmi, amma 6aawo nii a faamaan.»

⁸ Piyer wi'i mo: «A lootataa koyde am abada!» Yeesu toontii mo: «To mi lootay maa, a walaa gedu e am.»

⁹ Simon Piyer wi'i mo: «Moodibbo! To nunnun, taa haadu e koyde tan, lootu juude e hoore am bo.»

¹⁰ Yeesu wi'i mo: «Lootiido walaa haaju looteego, sey loota koyde, gam o fu oo laafi. Onon on laa6u6e, amma on fu bane.»

¹¹ Oo anni jammotoodo mo. Kan wadi o wi'i: «On fu bane woni laa6u6e.»

¹² No Yeesu lootunoo koyde ma66e, etitii toggoore muudum, jooditii, yami: «On paamii ko gadanmi on?»

¹³ Oon noddammi moodibbo e maalan. On peway, kan nun laatiimi,

¹⁴ jon kan mi maalan nun, mi moodibbo bo, to mi lootii koyde moodon, onon bo oon kaani lootoontiron koyde.

¹⁵ Ko kollumi on laati nun tintinol. Onon bo gadee ko gadumi.

¹⁶ Mii bata on e goona, maccudo 6urataa joomum, lilaado 6urataa lildo dum.

¹⁷ To oon anni dum, to on gollirii, barke laatanto on.

¹⁸ On fu bane batanmi. Mii anni 6e cu6umi, amma haani ko winnaa e dewte goonda: "Nyaamdoowo e am ummanike am."

¹⁹ Diga jooni mii bata on d̄um hakko d̄um yottoto, gam to d̄um yottike on goondina min woni “mo gonmi!”

²⁰ Mii bata on e goonja: Neddo fu ja66iido lilaafo am, min nun o ja66ii. Neddo fu ja66iido am, ja66ike lildo am.»

Yeesu hollii Yahuuda nun jammotoo d̄um (Matiye 26.20-25; Marku 14.17-21; Luka 22.21-23)

²¹ Baawo no o bati nunnun, o jibii sanne, o wi'i: «Mii bata on e goonja: Gooto moodon jammoto am.»

²² Aahii6e ben e daarontira. Bee yamontira moy o batanta.

²³ Gooto e aahii6e makko, mo Yeesu 6uri yidugo, e joodii takkol makko.

²⁴ Simon Piyer 6aayi mo o yama Yeesu moy o wondanaa.

²⁵ Aahiijo on wuororii far to gabaare Yeesu, wi'i: «Joomam moy nun?»

²⁶ Yeesu toontii mo: «Mi suyyan lonjere, mo kokkan mi ne, kanko nun.» Yeesu etti lonjere, suyyi ne, hokki Yahuuda, 6ii Simon Iskariyot.

²⁷ Baawo o ja6i lonjere nen, Seydan naati e makko. Yeesu wi'i mo: «Wadu ko gadataa, law!»

²⁸ (Baa gooto e joodii6e don faamay ko o batani kaa don.

²⁹ Gam Yahuuda nun jogotono ceede ma66e, wo66e e mii6ii Yeesu wi'u nun o soodaa goddum gam juulde, maa o he6a ko o hokki talakaabe.)

³⁰ Yahuuda no ja6i lonjere nen fu, don maa don o wurti. Tawii jemma wadi.

Ooda kesa

³¹ No Yahuuda wurtinoo, Yeesu wi'i: «Bii neddo teddinaama, Alla bo teddinaama sabbu makko.

³² [To Alla teddinaama sabbu makko,] Alla e hoore mum bo teddinan mo, baa 6ooyataa.

³³ Sukaabe am, mii wondi e moodon sedda taw. On daartan am. Mi wi'an on jooni ko bi'unoo mi Yahuduu6e wo66e: “On baawataa ko yahi to jahammi.”

³⁴ Mii hokka on ooda kesa: Jidontiree! Hande no jidirmi on, onon bo jidontiree!

³⁵ To yidde e woni hakkune moodon, hande nun, him6e fu annirta on aahii6e am.»

Yeesu batii Piyer wi'aan annaa d̄um

³⁶ Simon Piyer wi'i mo: «Joomam, toy jahataa?» Yeesu toontii mo: «To jahanmi, a waawataa ko tokki am jooni. Amma 6aawo do a tokkan am!»

³⁷ Piyer wi'i mo: «Joomam, gam ume mi waawataa ko tokki maa jooni? Mi hokkitiran yonki am gam maa.»

³⁸ Yeesu toontii: «Goonja a hokkitiran yonki maa gam am? E goonja batan maa mi: Hakko jakaraari joggata, a wi'an de tati a annaa am.»

14

Yeesu woni laawol jaarool to Baaba

¹ Yeesu wi'i aahii6e mum: «Pukkinee 6erde moodon, goondinee Alla, goondinon am min bo.

² Cuudi duuddi na'on der wuro Baaba am. To d̄um laataakino goonja, mi batataano on mi yahan, mi moyyinanaa on joonne.

³ To mi moyyinanii on to gonoyton, mi wittaam mi hocca on to am gam gonon to gonmi.

⁴ Oon anni laawol jahoowol to jahanmi.»

⁵ Toma wi'i mo: «Moodibbo, men annaa to jahataa, noy men annirta laawol mum?»

⁶ Yeesu toontii mo: «Min woni laawol, min woni goonja, min woni yonki. Goddo yahataa to Baaba to yiwiray to am.

⁷ To oon annunoo am, on annanno Baaba am bo. Diga jooni oon anni mo, on ji'ii mo.»

⁸ Filippu wi'i mo: «Moodibbo, hollu men Baaba, d̄um don heyam men.»

⁹ Yeesu wi'i mo: «No 6ooyidirmi e moodon nii fu, Filippu a annaa am? A annaa ji'ufdo am fu, yi'ii Baaba? Noy bi'irtaa: “Hollu men Baaba?”

¹⁰ A goondinay mii hawti e Baaba, Baaba bo e hawti e am na? Batuuji di batumi on dii fu, di yiway e hoore am. Baaba mo kawtumi e mum wadata golle mum.

¹¹ Goondinee ko batumi on: “Mii hawti e Baaba, Baaba bo e hawti e am.” Baa to on goondinay am, goondinee gam golle am.

¹² Mii bata on e goonja, neddo fu goondindo am, wadan kanun bo golle gadanmi. O wadan du ko 6uri de, gam mii dilla to Baaba.

¹³ Mi wadanan on huune fu ko yamirton e inne am. Mi wadan d̄um gam Baaba teddinee diga e Biddo.

¹⁴ Ko eelirdon e inne am, mi wadan d̄um.»

Yeesu wi'i lildaan Ruuhu Ceniido

¹⁵ «To oon jidi am, on tokkan ooda am.

¹⁶ Mi eelan Baaba hokka on balloowo goddo. O wondan e moodon faa abada.

¹⁷ Oo don woni Ruuhu goonja. Duuniyaaru nuu waawataa ko ja6i mo, gam nu yi'ataa mo, nu annaa mo. Amma onon, oon anni mo gam oo wondi e moodon, oo tawaa bo der moodon.

¹⁸ Mi accataa on hande gondaabe, mi wittaam to moodon.

¹⁹ To 6ooyii sedda, duuniyaaru nuu yi'ataa am kade. Amma onon, on ji'an am, gam mi buurdo, onon bo on buuran.

²⁰ Nyaanne muudum on paamaan mii hawti e Baaba, oon kawti e am, mii woni e moodon.

²¹ Jogiido oodaaji am ko tokki di, kanko nun woni jidfo am. Jidudo am, Baaba am yidan dum. Min bo, mi yidan mo, mi wirnianto dum min e hoore am.»

²² Yahuuda, banda Yahuuda Iskariyot, wi'i Yeosu: «Joomam, noy dum laatortoo birnitanodaa men, tawee a wirtanaaki duuniyaaru?»

²³ Yeesu toontii mo: «To goddo e yidi am, o golliran haala am, Baaba am yidan mo. Min e Baaba men garda to makko, men joododo e makko.

²⁴ Neddo fu mo yidaa am, gollirtaa haala am. Haala ka nanoton ka, ka am bane, haala Baaba lido am nun.

²⁵ Mi batii on dum diga mii wondi e moodon.

²⁶ Ruuhu Ceniido, balloowo on, mo Baaba lilooya e inne am, kanko anninta on kujje fu. O suwtoran on ko batunoomi on fu.

²⁷ Mii accana on jam, mii hokka on jam am. No duuniyaaru hokkirta bane kokkiranni on. To berde moodon biisoo, to on kulee.

²⁸ On nanii ko bi'umi on: "Mi yahan, mi wartan to mon." To oon jidunoo am, berde mon welanno ko jahanmi to Baaba, gam kanko burimmi manju.

²⁹ Mii bata on jooni, diga dum waray taw, gam to dum warii, goondinon.

³⁰ Mi baddataa kade e moodon ko duudi, gam laamiido duuniyaaru nuu e wara. Baa goddum o waawataa e am,

³¹ amma sey duuniyaaru anna mii yidi Baaba, nu annan mi wadan bo ko Baaba wannunoo am. Ummee, jawten diga do.»

15

Yeesu nun woni innabohi goonjahi

¹ «Min woni innabohi goonjahi, Baaba am woni jom gesa innabooje.

² Lical takkiñjal e am fu, to rimataa, o saltoto dum, lical dimoowal fu, o saabanoo dum gam ñal beyda rimugo.

³ Onon, jooni on laabu'e gam waaju mo baajiimi on.

⁴ Tabbitee e am, min bo mi tabbitoo e moodon! No lical caltañjal waawataa ko rimi e hoore mum, haani e ñal tiggii e innabohi, hande nun onon bo on baawataa ko rimi to on tiggaaki e am.

⁵ Min woni innabohi, onon woni licce. Tiggiido e am ko mii tiggii e mum, o rimaan faa duuda. Gam on baawataa ko wadi goddum to dum yiway e am.

⁶ To goddo tiggaaki e am, o woppete nun yaasi hande lical caltañjal, o yooraa. Licce joorde den hawritinte, faddee der yiite, de ja'fa.

⁷ To on pi'ontirii e am, waaju am bo e fi'ontirii e mon, ko yamoton fu, on keban.

⁸ To on dimii faa duudi, den kan on laatike aahi'e am. Nunnun tedduñjal Baaba am wurtortoo.

⁹ Hande no Baaba yidirimmi, nun jidirmi on. Tabbitee der yidde am.

¹⁰ To on tokkii ooda am, on tabbitinto der yidde am, hande no tokkirmi oodaaji Baaba am go mii tabbii der yidde makko.»

¹¹ «Mi batu on nun kaa don gam beldum berne am wona der moodon. Den beldum berne moodon bo hebba.

¹² Ooda am nani: jidontiree hande no jidirmi on.

¹³ Yidde guroore yidde nee do manju walaa, kokkitiroore yonki mum gam weldi'e mum.

¹⁴ To on gadii ko resanmi on on laati nun weldi'e am.

¹⁵ Mi noddataa on kade maccu'e gam maccudo annaa ko joomum gollata. Mi nod-dan on weldi'e gam ko nanumi diga Baaba am fu, mi anninii on dum.

¹⁶ Onon bane subimmi, min su'bi on go desumi on jahon, dimoon bi'bee, bi'bee moodon taboo, den Baaba hokkan on hu-une fu ko eelirton e inne am.

¹⁷ Ko resanmi on woni, jidontiree.»

Duuniyaaru wanyii Yeesu e himbe mum

¹⁸ «To duuniyaaru nuu wanyii on, annee, min nu arti nu wanyi.

¹⁹ To oon laatinoo 6e duuniyaaru, duuniyaaru yidanno ko mum. Amma onon 6e duuniyaaru bane. Min seenni on e duuniyaaru, no cubumi on. Gam majjum nu wanyi on.

²⁰ Ciwtoree ko bi'unoo mi on: "Maccudo burataa joomum." To 6e toorii am, 6e tooran on onon bo. To 6e gollirii haala am, 6e golliran haala moodon.

²¹ Amma 6e gadanan on dum dum fu gam am, gam 6e annaa liludo am.

²² To mi warayno, to mi baddayno e ma'bee, 6e goodataano hakke, amma jooni, 6e galaa accitaneego hakkeji ma'bee.

²³ Banyudo am fu, wanyii Baaba am bo.

²⁴ To mi wadayno gollleeji dii hakkune ma'bee, di goddo meeday wadugo, 6e goodataano hakke. Amma jooni 6e ji'ii di, 6e banyii am, e min, e Baaba.

²⁵ Dum wadu nun gam dum goondina ko winnaa der Dewtere tawreeta ma'bee: "Be banyirii am baanji".

²⁶ To balloowo mo lildan mi on warii, kanko woni Ruuhu goonja yiwoowo to Baaba, kanko e hoore makko seedantoo am.

²⁷ Onon bo, on ceedantoo am gam oon goondi e am diga fuddoode.»

16

¹ «Mi batii on dum gam to on majjee.

² Be burtinan on diga baajorde. Wakkati waran, bardo on fu miijan Alla saafata.

³ Be gadan dum nun gam 6e annaa Baaba, 6e annaa am, min bo.

⁴ Mi batii on dum, gam to wakkati on waroy, ciwtoron, mi batiino on dum.

Gollal Ruuhu Ceniido

Mi batay on dum diga arande gam mii wondunoo e moodon.

⁵ Jooni mi na'on hoota to lildo am, amma baa gooto moodon yamay am: "Toy jahataa?"

⁶ Berde moodon biisike gam mi batii on ka.

⁷ Mii bata on e goonja, yaadu am buran nafugo on. To mi yahay, balloowo on warataa to moodon. Amma, to mi yahii, mi lildan on mo.

⁸ To o warii, o anninan him6e duuniyaaru boofi mum dow hakke, dow foonnitaare, e dow kiita.

⁹ Dow hakke, 6ee boofa gam 6e goondinay am.

¹⁰ Dow foonnitaare, 6ee boofa gam mii hoota to Baaba am, on ji'ataa am kade.

¹¹ Dow kiita, 6ee boofa gam laamiido duuniyaaru hiitaama ko.

¹² Mii woodi kade kujje duudde de batanni on, amma on baawataa ko faami de jooni.

¹³ To Ruuhu goonja warii, o anninan on goonja lalley, gam o batantaa hoore makko, amma o batan on ko o nani, o batan on bo ko warata.

¹⁴ O teddinan am gam o jaban ko woni e am, o yottina on dum.

¹⁵ Ko Baaba am jey fu, min jey, gam majjum bi'umi o yottinanan on ko o hebi e am.»

Biisere berne laatoyto seyo

¹⁶ «To 6ooyii sedda, on ji'ataa am, to 6ooyii sedda kade, ji'on am.»

¹⁷ Wo66e e aahii6e makko yamontiri, wi'i: «Ume woni maana haala makko ka o wi'i: "To 6ooyii sedda, on ji'ataa am e to 6ooyii sedda, ji'on am kade", gam mii yaha to Baaba?»

¹⁸ Be bi'i: «To 6ooyii sedda, ume dum holata? Men paamay ko o wi'i.»

¹⁹ No Yeesu annunoo 6e jidi yamugo dum, wi'i 6e: «Oon yamontira maana haala am ka: "To 6ooyii sedda on ji'ataa am, to 6ooyii sedda kade, ji'on am."»

²⁰ Mii bata on e goonja: on bullan bulitodon, amma duuniyaaru nuu welweltan. Berde mon biisoto, amma biisere berne mon waylitinto welwelo.

²¹ To debbo 6adike rimugo, o tooroto gam natakawre billan mo. Amma to o rimii, o yegitan naawella, berne makko e weli gam o rimii neddo e duuniyaaru.

²² Onon bo hande nun berde mon e biisii jooni, amma en jiidaan kade. Berde mon

welan, goddo waawataa ko ikkini belдум berde moodon.

²³ Nyalaane nee don, on yamataa am gokka dow goddum. Mii bata on e goonja, huune fu ko eeludon Baaba, e inne am o hokkan on dum.

²⁴ Faa jooni, walaa fu ko eeludon e inne am. Eelee, on keban gam belдум berne mon hebba.»

Yeesu woni jaaliido duuniyaaru

²⁵ «Ko batumi on jooni laati nun ballaaji. Wakkati waran de mi batirtaa on e ballaaji, amma mi batan on haala batanoowa Baaba faa laa6a.

²⁶ Nyalaane nee don on eelan Baaba e inne am. Mi wi'ay mi eelanan on Baaba,

²⁷ gam Baaba e hoore muudum e yidi on. Oo yidi on gam oon jidimmi, on goondinii bo to Alla yiwmi.

²⁸ Mi yiwii to Baaba, mi warii e duuniyaaru, jooni mi accan duuniyaaru, mi hoota to Baaba.»

²⁹ Aahii6e makko wi'i mo: «Jooni kan, a batii faa laa6i, a accii haalango men e ballaaji.

³⁰ Jooni kan, emen anni aa anni huune fu, a walaa bo haaju goddo yamee gokka, gam majjum men goondini a yiwudo to Alla.»

³¹ Yeesu toontii 6e: «Jooni kan, on goondinii na?»

³² Wakkati e wara, wakkati on yottike du, on fu on cankitinto, moy fu yaha feere mum, accon am mi tan. Amma min tan bane, gam Baaba e wondi e am.

³³ Mi batii on dum, gam kebon jam der kawtal moodon e am. Oon gonii e billaare der duuniyaaru. Amma tinnee, gam mi jaalike duuniyaaru.»

17

Yeesu e du'ano aahii6e muudum

¹ Baawa haalaaji din, Yeesu tiggiti dow, wi'i: «Baaba, wakkati warii, teddin Biya, gam Biya bo teddinee.

² A hokkii mo baawde dow him6e fu, gam o hokka 6e kalfindaa mo fu yonki tabitiiki.

³ Annugo an woni Alla gooto, goonjaajo, e lilaado makko Yeesu Almasiihu, kan woni yonki tabitiiki.

⁴ Mi teddinii maa e duuniyaaru, mi hebbinii golle de kokkudaa am mi golla.

⁵ Jooni kan, Baaba, teddinam teddujal jal goodunoo mi to maa diga duuniyaaru tagaaka.

⁶ Mi anninii inne maa him6e duuniyaaru 6e kalfindaa am. An 6e gonannoo, a halfinii am 6e. Be jabi haala maa.

⁷ Jooni kan, 6ee annii ko kokkudaa am fu, to maada dum yiwi.

⁸ Gam mi yottinii 6e haala ka kaalandaa am. 'Be jabii ka. 'Bee anni lalley to maada yiwmi, 6e goondinii an lilimmi.

⁹ Gam sabbu ma66e nun du'otoomi. Mi du'ataako gam duuniyaaru. Amma mii du'oo gam 6e kalfindaa am, gam an jey 6e.

¹⁰ Huune fu ko jeyumi, an jey, huune fu ko jeydaa, min jey. Mi teddinaama e ma66e.

¹¹ Mi wonataa der duuniyaaru kade, mii wara to maada. Amma kam6e 6e na'on der duuniyaaru. An Baaba Ceniido, reenir 6e inne maada ne kokkudaa am, gam 6e laato gootum hande no laatoriden gootum.

¹² No gondunoo mi e ma66e der duuniyaaru, mi reenirii 6e inne maa ne kokkudaa am. Mi hakkilani 6e, baa gooto e ma66e majjay to hanaa 6ii halkere, gam ko batanaa e Dewte goondinee.

¹³ Jooni kan mii foonni to maa. Mi battii haalaaji dii diga mi na'on e duuniyaaru gam beldum berne am hebba 6e.

¹⁴ Mi janjini 6e haala maa, go duuniyaaru wanyi 6e, gam 6e duuniyaaru bane, hande no mi laatoraaki mo duuniyaaru.

¹⁵ Mi eelay burtinaa 6e e duuniyaaru, amma deenaa 6e e Kalludo.

¹⁶ Be duuniyaaru bane, hande no mi laatoraaki mo duuniyaaru.

¹⁷ Senu 6e e goonja maa. Haala maa woni goonja.

¹⁸ Hande no lilirdaa am e duuniyaaru, nunnun, liliranmi 6e min bo e duuniyaaru.

¹⁹ Mii sena hoore am gam ma66e gam kam6e bo 6e laato senaa6e der goonja.

²⁰ Hinaa gam ma66e tan du'otoomi. Amma mii du'oo bo gam goondinan6e am e haala ma66e.

²¹ Mii eela gam 6e laato gootum. Baaba, 6e kawta e meeden hande no kawtiridaa e am, no min bo kawtirmi e maa. 'Be fu 6e laato gootum, he6a duuniyaaru hooloo an nun lilimmi.

²² Min, mi hokkii 6e teddujal jal kokkudaa am, gam 6e laato gootum, hande no laatoriden gootum.

²³ Mi na'on hawti e ma66e, a na'on hawti e am, nunnun 6e laatoroo gootum mam mam, he6a duuniyaaru anna an lilimmi. Aa yidi 6e bo hande no jidirdaa am.

²⁴ Baaba, mii yidi 6e kalfindaa am 6ee, tawdee e am nokkuure to tawaami, gam 6e ji'a teddujal jal kokkudaa am, gam a yidii am diga duuniyaaru diidaaka.

²⁵ Baaba poonnitii, duuniyaaru nuu an-nay maa, min kan mii annu maa, 6ee do bo annii an nun lilimmi.

²⁶ Mi anninii 6e inne maa. Mi anninan 6e ne kade gam yidde ne jidudaa am tawee e ma66e, min bo mi hawta e ma66e.»

18

Nannjoore Yeesu

¹ Baawo haalaaji di, Yeesu yawtidi e aahiibe mum fonjo maayel bi'eteenel Kedoron. Ledde e duudunoo ton, o naatidi ton e aahiibe makko.

² Yahuuda jammotoodo mo e anni nokkuure nen, gam Yeesu e aahiibe mum e hawritannoo ton de duuddum.

³ Yahuuda ardii ililingal soogeeji, e reenoo6e 6e Limaamiibe e Farisaa6e lili. 'Be jottii don, 6ee jogii jolli, e fitillaaji e konirdum.

⁴ Tawii Yeesu e anni ko fonnoy he6ugo dum, ta66itii 6e, wi'i: «Moy daartoton?»

⁵ 'Be toontii mo: «Yeesu mo Nasaratu.» O wi'i 6e: «Mi nani!»

Yahuuda jammotoodo mo e darodii e ma66e.

⁶ No Yeesu wi'unoo «Mi nani!» 'Be tartartiri 6aw6awre 6e jani.

⁷ Yeesu yami 6e kade: «Moy daartoton?» 'Be toontii: «Yeesu mo Nasaratu!»

⁸ Yeesu toontii 6e: «Mi wi'ii on, min nun. To min nun daartoton, joofee aahiibe am 6en 6e dilla.»

⁹ O batu nun kaa don gam ka o batunoo goonda: «Mi majjinay baa gooto e 6e kalfindaa am.»

¹⁰ Den Simon Piyer e woodunoo tabugaahi, saabii ki, feyyii maccudo hooreejo Limaamiibe, setti nowru mum nyaamooru. Maccudo on e wi'ee Malkus.

¹¹ Yeesu wi'i Piyer: «Wattita tabugaahi maa kii e kuunnal mum. Aa miiji mi yarirtaa jardugel bone nel Baaba hokkimmi na?»

Yeesu yaaraama yeeso Annas

¹² Ililingal soogeeji e mawdo ma66e, e maccu6e hooree6e Yahuduu6e nannji Yeesu, hab6i mo.

¹³ 'Be artii jaarugo mo to Annas. Annas esiraawo Kayafas nun. Der duu6ol nol don, kanko nun woni hooreejo Limaamiibe.

¹⁴ Kayafas batunoo hooree6e Yahuduu6e ko 6uri woodugo, kan woni neddo gooto maayana leydi fu.

Piyer yeddi, wi'i laataaki aahiijo Yeesu (Matiye 26.69-70; Marku 14.66-68; Luka 22.55-57)

¹⁵ Simon Piyer e aahiijo goddo tokki Yeesu. Aahiijo oo don e annirnoo e hooreejo yottinoo6e sadaka, o naatidi e Yeesu fageere hooreejo Limaamiibe on.

¹⁶ Go Piyer e darii yaasi ley dammugal. Aahiijo annirdo e hooreejo Limaamiibe on, wurti baddi e debbo deenoowo dammugal, naanni Piyer.

¹⁷ Debbo deenoowo dammugal on wi'i mo: «An bo a laataaki gooto e aahiibe gorko

oo na?» Piyer toontii mo: «Aawo, mi laataaki aahijjo makko.»

¹⁸ Maccu6e e reenoofe hu66iino yiite e aytinoo, gam jaanjol na'on. Piyer bo e darodii e ma66e e aytinii.

Hooreejo Limaamiife e yama Yeesu yande (Matiye 26.59-66; Marku 14.55-64; Luka 22:66-71)

¹⁹ Hooreejo Limaamiife on yami Yeesu haala aahiibe mum, yami ko o janjinta.

²⁰ Yeesu toontii mo: «Mi laabinanii duuniyaaru haala am. Nyalaane fu mi janjinii der baajorde, der suudu Alla to Yahuduube hawritinta nyalaane fu. Walaa fu ko batumi e cuucukka.

²¹ Gam ume yamantaa am? Ko batumi, yamu hettinaniibe am. Bee anni no ko woodi batumi.»

²² Der haala ka, gooto e reenoofe fiyi Yeesu meenyoo, wi'i: «Nun nun toontortodaa hooreejo Limaamiife na?»

²³ Yeesu toontii mo: «To ko boni nun batumi, haala kay nun boni e makka. To tawii ko woodi nun batumi, gam ume piyandaa am?»

²⁴ Annas lildi mo to Kayafas hooreejo Limaamiife, oo ha66aa.

Piyer yedditate wi'i laataaki aahijjo Yeesu

(Matiye 26.71-75; Marku 14.69-72; Luka 22.58-62)

²⁵ Simon Piyer e aytininoo don. Be bi'i mo: «An bo, a laataaki gooto e aahiibe makko na?» Piyer yeddi, wi'i: «Mi laataaki!»

²⁶ Gooto e maccu6e hooreejo Limaamiife, gettol mo Piyer settunoo nowru muudum, wi'i mo: «Mi yi'idayno maa e makko der gesa to na?»

²⁷ Piyer yeddi kade, wakkati den nun, jakaraari joggi.

Yeesu yeeso Pilaatu

²⁸ Be burtini Yeesu diga to Kayafas, diga subaka kecco, 6e jaari mo laamorde Roma. Yaaru6e mo 6ee naatay 6aade, gam to 6e cobu, faa 6e ke6a nyaamugo nyaamdu juulde Paska.

²⁹ Pilaatu yahi tawoy 6e yaasi ton, wi'i: «Ume beeforidon gorko oo?»

³⁰ Be toonti mo: «To o wadataano ko boni, men gaddataano mo to maa.»

³¹ Den Pilaatu wi'i 6e: «Ettee mo, kiitodon mo e ooda moodon.» Yahuduube wi'i mo: «Men goodaa laawol warugo goddo.»

³² Nunnun haala ka laatorii gam goondingo ka Yeesu batuno dow no o maayirta.

³³ Pilaatu naati der laamorde mum, noddii Yeesu, wi'i dum: «A laamiido Yahuduube nun na?»

³⁴ Yeesu toontii mo: «An wi'i dum e hoore maa, naa to wob6e nanudaa ka?»

³⁵ Pilaatu toontii mo: «Mi Yahuduujjo, min? Him6e lenyol maa e hooree6e Limaamiife waddu maa to am. Ko gadudaa?»

³⁶ Yeesu toontii: «Laamaare am, laamaare duuniyaaru bane. To ne laamaare duuniyaaru nun, maccu6e am ha6anno gam to mi naatu juude Yahuduube. Amma jooni Laamaare am ne do bane.»

³⁷ Den Pilaatu wi'i mo: «To nunnun a laamiido nun?» Yeesu wi'i mo: «Hande no bi'udaa, mi laamiido nun. Mi rimaama, mi warii bo e duuniyaaru gam mi seedanoo goonja. Jiddo goonja fu, nanan haala am.»

³⁸ Pilaatu yami mo: «Goonja, ume nun don?»

Yeesu hiitaamaa waree

(Matiye 27.15-31; Marku 15.15.6-20; Luka 23.13-25)

Baawo o bati ka, o wurti kade, o tawoy Yahuduube yaasi, o wi'i 6e: «Mi hebay gacce baa goote de nannjiranmi gorko oo.

³⁹ Oon boowi juulde Paska fu mi yoofana on neddo gooto. Oon jidi mi yoofitana on laamiido Yahuduube na?»

⁴⁰ Be toonti dow dow: «Kanko bane, sey Barabbas.» Nani Barabbas laati nun pasotoodo.

19

¹ Den Pilaatu wi'i 6e nanja Yeesu 6e piya mo looci.

² Soogeeji din sanyi gi'e, 6e kuunini mo, go 6e bornini mo toggowa bodeya.

³ Be 6attii mo, 6ee bi'a: «Foofoo, laamiido Yahuduube!» Bee piya mo meeye.

⁴ Pilaatu wurtii kade, wi'i Yahuduube: «Mi wurtinanan on mo, he6a annon mi hebay fu gacce nannjiran moo mi.»

⁵ Yeesu wurti e huunii huuneere gi'e, e bornii toggowa bodeya. Pilaatu wi'i 6e: «Nani neddo on.»

⁶ No hooree6e Limaamiife e reenoofe yi'i mo, 6e hati dow 6e bi'i: «Tiggu mo! Tiggu mo!» Pilaatu wi'i 6e: «Nannee mo onon bo, tiggon mo, gam min kan, mi hebay gacce e makko.»

⁷ Yahuduube toontii mo: «Emen goodi ooda, ooda kan nun hokki laawol o waree gam o wadii hoore makko o Bii Alla.»

⁸ No Pilaatu nanunoo haala kan, kulol makko 6eydii.

⁹ O naati der laamorde, o wi'i Yeesu: «An, toy yiwudaa?» Amma Yeesu toontaaki baa goota.

¹⁰ Den Pilaatu wi'i mo: «A toontataako na? A annaa mii woodi baawde yoofugo maa, mii woodi bo baawde tiggugo maa na?»

¹¹ Yeesu toontii mo: «Walaa fu ko baawdaa e am, to hinaa Alla hokku maa baawde

mum. Gam majjum gattudo am e junno maa, e furu maa hakke.»

¹² Diga wakkati on Pilaatu e daarta yooftingo mo. Amma Yahuduu6e e bata dow, e wi'a: «To ni a yooftii mo, a laataaki beldiijo laamiido Roma. Gam neddo gadudo hoore mum laamiido, laati nun ganyo laamiido Roma mawdo.»

¹³ No Pilaatu nani haalaaji dii, o wurtini Yeesu o joonni mo dow kittaal kiita, nokku-ure bi'eteene to kaaye yowyowtiri e ne wi'ee e Iburaninkeere: «Gabbata.»

¹⁴ Nyalaane ciryaade Paska nun, caka nyaalooma. Pilaatu wi'i Yahuduu6e: «Nani laamiido moodon!»

¹⁵ Bee boola: «Waru mo! Waru mo! Tiggu mo!» Pilaatu toontii: «Mi tigga laamiido moodon na?» Hooree6e Limaami6e wi'i: «Min galaa laamiido to hinaa laamiido Roma.»

¹⁶ Den o hokki 6e Yeesu, 6e tiggaa.

Yeesu tiggaama e palaanjal

Be kocci Yeesu.

¹⁷ O wurtii oo roonii palaanjal makko faa o yottii nokkuure noddeteene «Le'al hoore» e ne wi'e e Iburaninkeere: «Golgota.»

¹⁸ Don 6e tiggidi mo e wob6e dido: oo do nano, oo do nyaamo, Yeesu e tummii caka.

¹⁹ Pilaatu wadi alluwal winnaa hande ni: «YEEU MO NASARATU, LAAMIIDO YAHUDUU6E,» wi'i njal takkee e palaanjal njal.

²⁰ Duuggal e Yahuduu6e janjii binni nin gam to Yeesu tiggaa woddidaa e siire. Alluwal njal winniraama e Iburaninkeere e Romankoore e Yunaninkeere.

²¹ Hooree6e Limaami6e bati Pilaatu: «Taa winnu "Laamiido Yahuduu6e", amma winnu: "Kanko wi'i o laamiido Yahuduu6e".»

²² Pilaatu toontii: «Ko binnumi, winnike.»

²³ No soogeeji din tiggidinnu Yeesu, 6e kocci gineeeji makko 6e ceenni ukke naay. Moy fu etti to mum. Horii gulunfaare ne lefot gootol, cannyaane diga dow faa ley, ne walaa nyoogol.

²⁴ Soogeeji din baddi: «To en cerkatee ne, en pidanee ne tete, daaren kebando ne,» gam ko bataa e dewte goonda: «Be ceennii gineeeji am hakkune ma66e, 6e pidani gulunfaare am tete.» Nun bo soogeeji din wadi.

²⁵ Inna Yeesu, e miiraawo mum, e Mariyama debbo Kolopas, e Mariyama mo Magadala e darii takkol leggal njal Yeesu tiggaa e mum.

²⁶ Yeesu yi'i inna muudum e aahijjo mum mo 6uri yidugo e darodii, wi'i inna muudum: «Inna, 6iya nani!»

²⁷ Baawo mum, o wi'i aahijjo on: «Inna maa nani.» Diga nyalaane nee don, aahijjo on hoori Mariyama wuro muudum.

Maayde Yeesu

²⁸ Baawo Yeesu anni walaa fu ko horii, gam ko winnaa e Dewte goonda, o wi'i: «Donka e woodimmi.»

²⁹ Yoogirgal kebbunjal innabojam lammudam e wonunoo don. Be cuuwi soosuui e innabojam dam, 6e kab6i e loocol, 6e battini e hunnuko makko.

³⁰ No Yeesu ficcinino innabojam dam, o wi'i: «Dum fu dum hebbii!» O jimminii, o maayi.

Soogeeru yuwii wuttudu Yeesu

³¹ Nyalaane ciryaaki juulde nun. Hooree6e Yahuduu6e yami Pilaatu gam koyde tiggaa6e heltee, 6e biltee. Be jidaa 6alli tiggaa6e tawee e ledde nyalaane siwteteene, gam nyalaane siwteteene nen laati nun nyalaane mawne.

³² Soogeeji din wari, helti koyde arandeejo e dida6o, tiggidaa6e e Yeesu 6en.

³³ Amma no 6e jottino to Yeesu, 6e tawi o maayii. Gam majjum, 6e keltay koyde makko.

³⁴ Amma gooto e soogeeji din yuwi wuttudu Yeesu e labbo. Don yiyam e diyam facci.

³⁵ Ji'udo e seedoo, seedaaku makko bo goonja nun. Oo anni o battii goonja gam onon bo, goondinon.

³⁶ Dum fu dum wadii gam ko bataa e Dewte goonda: «Baa yiyal makko gootal heltataake.»

³⁷ Aayaare wonne der Dewtere bo wi'ii: «Be daaran mo 6e juwi.»

Yeesu uwaama

³⁸ Baawo mum, Yusufu mo Arimatiya, eeli Pilaatu hokka dum 6annu Yeesu. Yusufu on e laatino aahijjo Yeesu e cuuccukka gam oo hulannoo Yahuduu6e. Pilaatu nootii, Yusufu wari etti 6annu kol.

³⁹ Nikodemu, jahunoodo to Yeesu der jemmaare gam, kanun bo warii, waddi urdiji bi'eteedi, miir e alo'es jillontiraa6i, ko wadata kilooji laso e sappo.

⁴⁰ Be etti 6annu Yeesu kol, 6e piili njal leppi baanjaadi wadi hande no Yahuduu6e woowi wadugo to 6ee uwa maaydo.

⁴¹ To Yeesu tiggano, gesa e wonunoo don. Der gesa njal e woodunoo saabeere heyre ne baa goddo uwaakano e muudum.

⁴² Don 6e gatti Yeesu gam sabbu ciryaaki juulde Yahuduu6e, saabeere nen bo e 6adii don.

20

Saabeere baanji tawaa

¹ Nyaanne alal, Mariyama mo Magadala hujji, yahi e saabeere Yeesu. O tawi hayre ma6biranoone saabeere nen tallitaama.

² O doggi, o yahi to Simon Piyer e aahijjo mo Yeesu buruno yidugo. O wi'i 6e: «Mood-ibbo ikkinaama e saabeere, mi annaa to o wattaa.»

³ Piyer e aahijjo oo ton wurtii, 6e jahi e saabeere ton.

⁴ Be fu dido 6ee dogga. Aahijjo oo ton dadi Piyer, arti mo yottaago saabeere.

⁵ O yuurnii, o yi'i leppi e joowi, amma o naatay.

⁶ Simon Piyer yottii, naati, tawi leppi e joowi.

⁷ Lefol piilanoonjol e hoore makko njol hawritayno e leppi dii ton, njol tawa nun e njol resii feere maggol.

⁸ Den aahijjo artudo yottaago on, kanun bo naati, yi'i dum, goondini.

⁹ Be paamayno taw Dewte batiino Yeesu fintan.

¹⁰ Baawo mum aahii6e 6en hooti.

Yeesu wirnitanike Mariyama mo Magadala

(Matiye 28.9-10; Marku 16.9-11)

¹¹ Mariyama darii yaasi ley to saabeere, e wulla: O jimminii, oo yuurnoo der saabeere nen.

¹² O yi'i malaykaa6e dido 6orniibe gineeji daneeki e joodi to Yeesu fukkinanoo: Gooto e joodii to hoore wonnoo, gooto far to koyde.

¹³ Malaykaa6e 6en yami mo: «Debbo, ume bullantaa?» O toontii 6e: «Moodibbo am ikkinaama, mi annaa to o wattaa.»

¹⁴ No o batunoo haala ka, o yeeyitii, o yi'i Yeesu e darii, amma o annitay dum.

¹⁵ Yeesu wi'i mo: «Debbo, ume bullantaa? Moy daartataa?» Amma kanko, oo miiji jom gesa nun baddata e makko, o wi'i dum: «To an etti mo, batan to gattudaa mo, faa mi ettitoo mo.»

¹⁶ Yeesu wi'i mo: «Mariyama.» Mariyama wonyitii, wi'i mo e Iburaninkeere: «Rab-buni,» waato moodibbo.

¹⁷ Yeesu wi'i mo: «Taa meemam, gam mi eencya to Baaba am taw, amma yahu to banniraa6e am, bi'aa 6e: "Mi wonu nun mii eenca to Baaba am, laatiido bo Baaba moodon, to Alla am, laatiido bo Alla moodon".»

¹⁸ Mariyama mo Magadala batoy aahii6e: «Mi yi'i Joomiraawo.» O holli 6e ko Yeesu bati mo.

Yeesu wirnitanike aahii6e muudum

¹⁹ Alal kiikiide, aahii6e Yeesu fu hawriti der suudu, kullii dammugal gam kulol hooree6e Yahudu6e, Yeesu suppti hakkune ma66e. O wi'i 6e: «Jam wonana on!»

²⁰ Baawo haala ka, o holli 6e newe juude makko e wuttudu makko. Berde aahii6e 6en weli no 6e ji'i Joomiraawo.

²¹ Den Yeesu wi'i 6e kade: «Jam wonana on. Hande no Baaba lilirimmi nunnun, liliranmi on.»

²² No o batunoo haalaaji dii, o fuufi dow ma66e, o wi'i: «Jabee Ruuhu Hakiido.

²³ Mo jaafanidon hakkeeki mum, yaafaama, mo on jaafanaaki, yaafataake.»

Yeesu wirnitanike Toma

²⁴ Toma bi'eteedo Ciwto, gooto e aahii6e sappo e dido, walaano don no Yeesu warunoo.

²⁵ Aahii6e 6en wi'i mo: «Men ji'i Joomiraawo!» O toontii 6e: «To mi yi'ay battarde newe makko, to mi wattay honnu am e julande majje, mi watta junjo am e wuttudu makko, mi goondintaa.»

²⁶ No balde jeetati wadi, aahii6e hawritii der suudu kade, Toma e wondi e ma66e. Dammude fu e kullii, Yeesu suppti hakkune ma66e, wi'i 6e: «Jam wonana on!»

²⁷ O wi'i Toma: «Waddu honnu maa, daaru newe am; waddu junjo maa bo, wattu e wuttudu am. Taa laata mo hoolaaki, goondin tan.»

²⁸ Toma toontii mo: «Joomam, Alla am.»

²⁹ Yeesu wi'i mo: «Gam a yi'ii am, a goondinii: Barke wonana 6e ji'ay go goondini.»

Daliila Dewtere nee do

³⁰ Yeesu wadii kaayeeffiji kaayniidi duuddi goddi yeeso aahii6e mum di winnaaka e dewtere nee.

³¹ Dii do winnaama gam goondinon Yeesu laati nun Cu6aado, 'Bii Alla, gam to on goondinii mo, ke6on yonki sabbu makko.

21

¹ Baawo majjum, Yeesu wirnitanike aahii6e mum kade fonjo maayo Tiberiya. Nani no o wirnitorii e ma66e:

² Simon Piyer, e Toma bi'eteedo Ciwto, e Natanayel mo Kana, leydi Galili, e 6i66e Jebede wor6e, e aahii6e makko dido wo66e, 6ee tawdaa don.

³ Simon Piyer wi'i 6e: «Mi yahan cuu6aaki liyyi.» Be bi'i: «Menen bo, men jahidan e maa.»

Be jahi, 6e naatoy laana, der jemmaare nee don, 6e ke6ay baa goddum.

⁴ No beeggol ummoy, Yeesu wari e fonjo njon, amma aahii6e annitay naa kanko nun.

⁵ Yeesu wi'i 6e: «Sukaa6e, on ke6ii liyyi na?» Be toontii mo: «Men ke6ay!»

⁶ O wi'i 6e: «Paddee taaruwol njol wecco laana nyaamo, on ke6an.» Be paddi njol. Be ke6i liyyi faa 6e tampi wattugo njol der laana sabbu no liyyi duudiri.

⁷ Aahijjo Yeesu mo o buri yidugo wi'i Simon Piyer: «Joomiraawo nun!»

No Simon Piyer nanunoo: «Joomiraawo nun», o etti ginewol makko, o bornii gam funtu o wonunoo, o yanti e diyam.

⁸ Aahiiɓe woɓɓe wardi e laana kan, e daasa taaruwol kebbuɗol liyyi. Be boɗɗoraaki fonɗo ko ɓurata kuule keme ɗiɗi.

⁹ No ɓe ɗabbunoo, ɓe ji'i yulɓe yiite, liyyi e peen e yowii dow mum.

¹⁰ Yeesu wi'i ɓe: «Gaddee liyyi ɗi nanɗuɗon ɗin.»

¹¹ Simon Piyer naati laana, foodi taaruwol kebbuɗol liyyi mawɗi, hewre e lasoy ɗiɗi e sappo e tati. Baa no ɗi duudiri nunnun fu taaruwol ɗol serkitaaki.

¹² Yeesu wi'i ɓe: «Garee nyaamee!» Baa gooto e aahiiɓe ɓen suusay yamugo «An moy nun?»

Gam ɓee anni Joomiraawo nun.»

¹³ Den Yeesu wari, etti peen e liyyi, hokki ɓe.

¹⁴ Tatawre nun ɗon ko Yeesu wirnitani aahiiɓe mum ɓaawo no o finti.

Yeesu e yama Piyer haala

¹⁵ No ɓe nyaamɗi, Yeesu yami Simon Piyer: «Simon ɓii Yuhaana, aa ɓuri ɓee do yidugo am?» O toontii: «Ee! Joomam, aa anni mii yidu maa.» Den Yeesu wi'i mo: «Duru baali am!»

¹⁶ Yeesu wi'i mo kade: «Simon, ɓii Yuhaana, aa yidimmi?» O toontii: «Ee! Joomam aa anni mii yidu maa!» Den Yeesu wi'i mo: «Duru baali am!»

¹⁷ O wi'i mo kade: «Simon, ɓii Yuhaana, aa yidimmi na?» Piyer ɓerne mum biisii, gam o wi'i dum de tatawre: «Aa yidimmi na?» Piyer wi'i mo: «Joomiraawo aa anni huune fu, aa anni bo mii yidu maa.» Yeesu wi'i mo: «Duru baali am ɗii.»

¹⁸ Mii batee e goonja, e sukaanaaku maa, aa haɓɓonoo ɓelɓelol, jahaano to jidudaa, to a naywii, a ɓantan juude maa, kaɓɓanedaa ɓelɓelol, jaaredaa to a yidaa.»

¹⁹ Batuuji ɗin hollan nun no Piyer maayirta, e no o teddirirta Alla. Baawo majjum, o wi'i mo: «Tokkam».

Yeesu e aahijo mum mo o ɓuri yidugo

²⁰ Piyer yeeyitii, yi'i aahijo Yeesu mo o ɓuri yidugo e tokki ɓe. Kanko woni bahinoodo ley gabaare makko, wakkati ɓe kirtotoo, bi'unoodo: «Moodibbo, moy woni jam-motoodo maa?»

²¹ No Piyer yi'unoo mo, yami Yeesu: «Joomam, noy oo ɗo heennyitirta?»

²² Yeesu toontii mo: «To mii yidii o wuura faa mi warta, ko faali maa? An ni tokkam.»

²³ Haala kan sankitii caka goondinɓe Yeesu ike aahijo on maayataa. Amma Yeesu wi'ay: «O maayataa». O wi'u nun: «To mii yidi o wuura faa mi warta, ko faali maa?»

²⁴ Aahijo oo don nun seedii kujje den, winni ɗe, emen anni bo seedaaku makko laati nun goonja.

Heennyitoode

²⁵ Yeesu wadii kujje godde duudde kade: To ɗe binnaanoma gootel, gootel, mii mi-ila duuniyaaru nuu waawataano jaɓidingo dewte binnoytenoode.

Derewol ɲol Pol wannani ɓe Roma

Fuddoode haala

Derewol Pol ɲol dɔ e jogii ekkitinooje feere feere. Gam majjum eɲol woodi jayri mawni der waajaago linjiila e der habaru ekle-siya. Jooni Pol heennyii hawritingo ceede de ɓe lenyi janani hawriti gam wallugo goondinɓe Urusaliima. Pol wannii derewol ɲol der jahaanjal mum tataɓal. O wadii lebbi tati der Korintu, diga ton bo o winni derewol ɲol, hakkune duubi 57-58.

Debbo bi'eteedo Fiibi, gollotoodo der eklesiya Kenkereya nun yaari derewol ɲol Roma. Kenkereya bo woddidaa e Roma.

Pol meeday go yahi Roma, de o yidi yahugo fu laawol maɓɓitantaako mo. Amma e non fu, oo anni goondinɓe duubɓe der Roma ɓe o fottunoo nokkun, kamɓe o sanni der hoore 16, go o yaha Roma, o wannani ɓe derewol. Der maggol o janjini ɓe haala kisidam e tokkontirki. O wadii dum gam eklesiya kan daroo der goondinki semmidinki, gam to ekkitinooje Yahuduube ɓe goondinay dimma ka, heɓa ka mawna der potal hannuko. Baawo mum no Pol heennyi faamingo ko wi'eteɓ linjiila der hoore 1, waato baawde Alla kisinooje goondindo fu, o laaɓini ɗum der haalaaji makko di yeeso.

O fuddii faamingo no hakke woodiri baawde dow himɓe fu. Himɓe ɓe lenyi janani woodaa accitaneego yeeso Alla. Non, Yahuduube bo woodaa accitaneego hakku yeeso Alla. Himɓe fu wadii hakke, ɓe fu bo, ɓe baawan daareego foonnitiibe gam sabbu goondinki.

Hande non ɗum laatii e Iburahiima. Be kiita doyyi gam hakke Aadamu, der Almasiihu tan ɓe keɓata laatineego foonnitiibe.

Der hoore 6 e 7, Pol e toontoo yande wanyuɓe linjiila. Amma Ruuhu e laatina en ɓiɓɓe Alla, oo walla en bo.

Hoore 9 faa 11 e batana Isira'iila e laawol no Alla subirta himɓe. Diga hoore 12 faa 15, Pol e bata haalaaji feere feere dow gondal hakkune goondinɓe der eklesiya e ɓe walaa der eklesiya. Hoore 16 Pol heennyitiri e cannooje.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗinirka, 1.1-17
2. Himɓe fu e haajaa hisineego, 1.18-3.20
3. No Alla hisinirta himɓe, 3.21-4.25
4. Goonki kesi e Yeesu Almasiihu, 5.1-8.39
5. Ko Alla miilani Isira'iilaabe, 9.1-11.36
6. No haani goondindo yahira, 12.1-15.13
7. Haala kennyitirka e cannooje, 15.14-16-27.

Sannoore

¹ Derewol ɲol yiwi e am min Pol maccudo Yeesu Almasiihu. Mi noddaama gam mi laatoɓ lilaado, mi suɓaama gam mi waajoo linjiila Alla.

² Linjiila kan, Alla haɓɓiino alkawal mum diga dum ɓooyi diga e annabiibe mum, der Dewte ceniide.

³ Eka batana Biddo makko, Joomiraawo meeden, yiwudo e lenyol Dawda diga e ɓannu.

⁴ O hollitaama e baawde, diga e Ruuhu Ceniido, o laati nun Biddo Alla de o fin-tini mo e maayɓe. Kanko woni Almasiihu, Joomiraawo men.

⁵ Diga e makko keɓumi moyyere laataago lilaado, gam mi wada himɓe caka lenyi fu goondina mo, dowtanoo mo, ɓe teddina inne makko.

⁶ Onon bo, on na'on caka maɓɓe, onon ɓe Yeesu Almasiihu noddii.

⁷ Mii sanna on on fu, onon wonɓe Roma, yidaabe Alla, seniibe ɓe o noddii. Alla Baaba meeden, e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, hokka on moyyere e jam.

Pol e yidi yi'a ɓe Roma

⁸ Taw, mii yetta Alla am diga e Yeesu Almasiihu gam moodon on fu. Gam goondinki moodon e batanee der duuniyaaru fu.

⁹ Alla mo jaggantoomi e ɓerne woore, emi waajaroo linjiila Biddo mum, e anni goonja nun batanmi. De du'otoomi fu, mii siwtora moy moodon fu.

¹⁰ Mii eela Alla hokkammi laawol mi wara to moodon to oo yidi.

¹¹ Mii yidi yi'ugo on sanne, heɓa mi seen-nira e moodon dokkal Ruuhu gam dum semmidina on.

¹² Naa bo mi wi'a, to mi warii to moodon, deyyitinontiren en fu sabbu goondinki kaw-tuki en, min e mon.

¹³ Banniraaɓe, mii yidi annon, no de duuddum mi daartii mi wara to moodon, amma faa jooni mi heɓoray taw. Mii yidi golle am rima bikkol caka mon, hande no dum laatorii to ɓe lenyi janani.

¹⁴ Doole nun mi yaha to himɓe fu, fettuɓe gite e ɓe fettay, janɲuɓe e ɓe janɲay.

¹⁵ Kanjum acci mii suunaa waajaago on linjiila, onon wonuɓe Roma.

Baawde linjiila

¹⁶ Mi sentirtaa linjiila, gam der makka baawde Alla kisinooje goondindo fu woni, aran Yahuduube, ɓaawo mum ɓe lenyi janani.

¹⁷ Gam der linjiila nun foonnitaare Alla hollitii. Foonnitaare nen, e goondinki tan ne heɓortoo, diga fuddoode faa heennyitirde. E wannii der dewtere: «Poonnitiido wuuran e goondinki.»

Himbe fu laati nun hakkebe

¹⁸ Alla e hollita mone mum diga kammu dow himbe be hulataa mo fu, e dow wadoobe ko halli e suudira goonja der hallande mum.

¹⁹ Ko haani neddo anna dow Alla e laabani be, gam Alla e hoore mum hollitii be dum.

²⁰ Diga Alla tagi duuniyaaru, ko yi'ataake e makko, hande jon baawde makko tabitiide, e Allaaku makko, e faamee diga ko o tagi. Gam majjum, yeddube woodaa laawol dadirde.

²¹ Bee anni Alla, amma be teddinay mo hande no haani Alla teddiniree, be jettay mo bo. Miilooji ma66e majjinii be. Berde ma66e de galaa faamu ni66ii.

²² Bee gada hande woodube faamu, amma be laatake haanjaabe.

²³ Be battontiri teddujal Alla mo maayataa e tooruje nandinaade e himbe maayoobe, e pooli, e bisaaji di koyde naayi, e daasotoodum.

²⁴ Gam majjum, Alla yoofi be be gada cofudum, hande no suuno berde ma66e yidi. Nonnon be cobinirta balli ma66e, kambe e ko'e ma66e.

²⁵ Be battontirii goonja Alla e fewre. Be teddini ko tagaa, be caafi dum, be acci Tagado, mo yettoore wonani faa abada. Aami!

²⁶ Gam majjum, Alla yoofi be be tokkoo suunooji ma66e centiniidi. Rewbe ma66e wattontiri baaldal hande no tawiraa, be gada ko luudontirii e ko tawaa.

²⁷ Hande non worbe bo acci waaldugo e rewbe, witti e waalontira hakkune mum. Bee gadontira ko sentinii hakkune ma66e. Hande non, be keban riiba majjere ma66e.

²⁸ No be calii annitingo Alla, kan wadi ko o yoofi be der majjere ma66e, be gadi ko haanay wadeego.

²⁹ Be kebbi hallande iri ney fu, e deedi bondi, e suunooji, e ganyaani. Bee kebbi kaajal e warugo himbe e kabe e nyaamugo himbe amaana. Bee yoyi dow dabareeji bondi e munaafitaaje. Bee nyo'a himbe.

³⁰ Bee jaanca himbe, be banyi Alla, be jara hennu. Bee goodi manju hoore, be juro, be goodi yoyre dow dabareeji bondi. Be dowtantaako saareeji ma66e.

³¹ Be galaa hakkillo, be kebbintaa ka be bati. Be galaa endam, be galaa yurmeene.

³² Bee anni, sariya ka Alla resi dow wadoobe iri majjum, maayde nun, be daro-raaki wadugo dum tan, amma be teddina wadanbe dum bo.

2*Kiita Alla poortiika*

¹ To non, an kiitotoodo wo66e, baa to moy laatidaa, a woodaa laawol accitaneego hakku. To aa hiitoo wo66e, hoore maa nun

kiitotoadaa, gam ko kiitantoodaa be, kanjum gadataa.

² Een anni Alla hiitoto wadoobe huune dum e goonjaaku.

³ An kiitotoodo wo66e ko aa wada hande ko be gadata, aa miili a dadan kiita Alla na?

⁴ Naa a wonu nun aa yawoo manju neddaaku Alla e sawraare mum e munyal mum? A annitay no Alla hollii maa neddaaku mum gam tuubaa na?

⁵ A yoorinii berne maa, a yidaa tuubugo. Gam majjum, a foodanan hoore maa mone Alla mawne, nyaanne o hollitinta mone makko. Nyaanne mum, o hiitoto e tawreeta makko poonnitiika.

⁶ O yoban moy fu jaka gadu muudum.

⁷ Tinnii6e e wada ko woodi e daartira teddujal e manju e ko tabotoo, Alla hokkan be yonki tabitiiki.

⁸ Amma yidube jeddi, e salii6e goonja, e tokki ko halli, mone e tikkere Alla yanan dow ma66e.

⁹ Billaare e jibaayere duudanan gadoowo ko halli fu, aran, Yahuduu6e, den be lenyi janani.

¹⁰ Manju e teddujal e jam laatanto wadoobe ko woodi fu, aran, Yahuduu6e, den be lenyi janani.

¹¹ Gam Alla suttontirtaa himbe.

¹² Wadu6e hakke dow dullere annal tawreeta fu, halkan hinaa e tawreeta. Amma wadu6e hakke e anniri tawreeta, hiitorte e tawreeta.

¹³ Hettintoo6e tawreeta bane laatii foonniti6e yeeso Alla. Golliroo6e ko tawreeta bati tan, laatintee foonniti6e.

¹⁴ Be lenyi janani, woodaa tawreeta, amma be gada ko tawreeta wi'i e sago ma66e. Be goodaa tawreeta, amma be laatani ko'e ma66e tawreeta.

¹⁵ Be kollitii golle de tawreeta yami e winnii e berde ma66e. Cuudiidum berde ma66e e seedanoo be dum. Tife miilooji berde ma66e e gaccoo be, tife bo, dii caloroo be.

¹⁶ Dum hollitinto nyaanne Alla hiitoto miilooji himbe cuudiidi. O wadan dum diga e Yeesu Almasihu, hande no linjiila ka baajotoomi bati.

Yahuduube e tawreeta

¹⁷ Aa nodda hoore maa Yahuduujo, aa darii dow tawreeta, aa juroro Alla.

¹⁸ Aa anni ko Alla yidi, aa anni suttontirgo ko woodi gam a janjinaama tawreeta.

¹⁹ Aa miili a fotii ardanaago wumu6e, kol-laa wonu6e der niwre jayjol.

²⁰ Aa ekkitina be galaa annal, aa janjina sukaa6e. Aa woodi annal e goonja diga e tawreeta.

²¹ An janjinoowo wo66e, a janjintaa hoore maa na? Aa waajoo wo66e to be bujju, go an aa wujja!

²² Aa wi'a: «to on jeenee», go an aa jeena? Aa wanyi tooruje, go aa wujja ko woni der cuudi majje!

²³ Aa mawnitoroo tawreeta, go aa yawna Alla e yaartaago ka.

²⁴ Dewtere wi'ii: «Gam daliila moodon acci 6e lenyi janani e yenna inne Alla.»

²⁵ E goonja juulnol e nafa to a dowtanike tawreeta, amma to a yaartake tawreeta, a laatake hande a juulnaaki.

²⁶ To mo juulnaaki wadii ko sariya yamata, mo juulnaaki on fotay daarego hande juulniido na?

²⁷ Mo juulnaaki, go e dowtanii ko tawreeta bati, o hiitete an goodudo tawreeta e juulnol, go a dowtanaaki ka.

²⁸ Hinaa ko yi'etee yaasi 6annu laatinta neddo Yahuduujjo, hinaa bo ko wadatee dow 6annu laatii juulnol.

²⁹ Yahuduujjo e goonja, woni laatiido dum diga der. Juulnol goonjakuwol bo woni njol Ruuhu wadata der berne, hinaa njol tawreeta wadata. Iri Yahuduujjo on, Alla nun manata dum, himbe bane.

3

¹ Den to non, ume nun Yahuduujjo 6urdiri 6e lenyi janani? Ume woni nafuwe juulnol?

² Nafuwe majjum e mawni dow laabi fu. Aran, Yahuduube nun Alla arti yowani haala mum.

³ To non, to wobbe ma6be laataaki hoolaabe, dum hadan Alla laataago koolaado na?

⁴ Wadataako! Dum annitinte no Alla laati nun goonjaajo, himbe fu bo e laatii fewoobe. Gam e winni:

«A annitinte aa laatii poonnitiido diga e haala maa, to a hiitaama, a jaaloto.»

⁵ Amma to dullere goonjaaku meeden e hollita foonnitaare Alla, den ume bi'eten? Alla laataaki poonnitiido to berne makko umake dow meeden na? Mii bata do hande no himbe batirta.

⁶ Aawo nun nun bane, Gam to non non nun, noy Alla hiitortoo duuniyaaru?

⁷ Gam to fewre am e beyda hollugo goonja Alla, e teddina mo, ume kiitanteemi hande mi laati nun hakkejo?

⁸ Wobbe e hallina men e wi'a, menen nun wi'ata: «En gadee ko halli gam ko woodi wurtoo diga e majjum.» Kambe, 6e kiitete no haaniri.

Poonnitiido walaa

⁹ To non, enen Yahuduube een 6uri horiibe na? Aawo, baa sedda! Gam mi hollii no Yahuduujjo e mo laataaki Yahuduujjo fu na'on e baawde hakke.

¹⁰ Dewtere wi'ii:

«Poonnitiido walaa, baa gooto,

¹¹ mo faamu baa gooto walaa, daartoowo Alla walaa, baa gooto.

¹² Himbe fu majjii, 6e fu 6e biisake, gadoowo ko woodi walaa,

baa gooto.

¹³ Konoli ma6be e nandi e caabeeje ma6bitiide,

6ee jammoo himbe e delle ma6be.

Tondi kunnude ma6be e hebbi tooke, hande bolle pure.

¹⁴ Kunnude ma6be e hebbi jaa'ooje e boliide naawude.

¹⁵ Koyde ma6be e yawdanoo reyyitingo yiyam himbe.

¹⁶ Halkere e bone e woni to 6e jahi fu.

¹⁷ Be annaa laawol jam.

¹⁸ Kulol Alla walaa e berde ma6be baa sedda.»

¹⁹ Een anni ko tawreeta wi' fu, ka wi'anay dum maa wonbe e makka. Den kunnude fu mu6foto, gacce himbe fu annitee yeeso Alla.

²⁰ Gam majjum, walaa laatinteedo poonnitiido yeeso Alla e tokkugo tawreeta. Gam tawreeta hollan nun himbe hakkeji mum.

No Alla laatirirta himbe foonnitiibe

²¹ Jooni, Alla hollitii laawol no o laatirirta himbe foonnitiibe, hinaa e tokkugo tawreeta. Nun dewte tawreeta, e annabiibe seedino der binni.

²² Alla laatiran himbe foonnitiibe gam 6e goondinii Yesu Almasiihu. Dum laatan goondindo fu, gam Alla burontirtaa himbe.

²³ Himbe fu wadii hakke, 6e tampi yottaago teddujal njal Alla hokkata.

²⁴ Amma Alla wadani 6e moyyere, laatini 6e foonnitiibe gam Yesu Almasiihu, coodiitido 6e.

²⁵ Kanko nun Alla laatini sadaka moytoojum hakkeji goondinbe yiyam makko. Hande non Alla hollitiri foonnitaare mum e munyal mum dow hakkeji gadanoodi hitaaka.

²⁶ O wadii dum gam o hollita foonnitaare makko der wakkati ki gonden jooni. Dum hokkii mo laawol laataago poonnitiido e laatingo goondindo Yesu fu poonnitiido.

²⁷ Ume nun horii ko jurortee kade? Goddum walaa! E sariya kaye? E dowtanaago tawreeta na? Gam Alla daarataa dowtanaago tawreeta, goondinki tan o daarata.

²⁸ Gam emen miili e goondinki nun neddo laatirirtee poonnitiido, hinaa gam tokkugo tawreeta.

²⁹ Naa Alla laati nun Alla mo Yahuduube tan na? O laataaki Alla 6e lenyi janani na? Seko walaa, o laati nun Alla 6e lenyi janani bo.

³⁰ Alla gooto nun woni. Kanko laatinta juulniibe foonnitiibe sabbu goondinki ma6be.

Kanko bo laatinta 6e juulnaaki foonnitiife sabbu goondinki ma66e.

³¹ Den fu, en moytan nun tawreeta gam en goondinii na? Abada! En moytataa ka, amma een tabbitina ka!

4

Goondinki Iburahiima

¹ Ume bi'eten dow Iburahiima maama lenyol meeden? Ume o he6i?

² To Iburahiima laatinaama poonnitiido gam gadu mum, den o waawan ko mawnitii, amma yeeso Alla bane.

³ Gam Dewtere wi'i: «Iburahiima goondinii Alla, go Alla daari mo poonnitiido sabbu goondinki makko.»

⁴ To goddo gollake, sey joomum yobee joddi mum, moyyere bane o wadanaa, ko haanani mo nun.

⁵ Hande jon bi'en goddo waday golle, amma o goondinii Alla laatinoowo hakkee6e foonnitiife. Alla daaran mo poonnitiido gam goondinki makko.

⁶ Hande nun Dawda batirani barke de neddo hebata to Alla, baa to o waday gadu geetu. O wi'i:

⁷ «Barke laatanii 6e boofi mum yaafaa, e 6e hakke mum moytaa.

⁸ Barke laatanii neddo mo Joomiraawo limay hakkeji mum.»

⁹ Barke den juulniife tan nun resanaa de na? de laatanaaki 6e juulnaaki na? Gam en bi'ii: «Alla daarii Iburahiima poonnitiido gam goondinki mum.»

¹⁰ Wakkati dey nun dum laatanii Iburahiima? De o juulnii na? Naa, de o juulnaaki? De o juulnii bane, amma diga o juulnaakino nun.

¹¹ Alla hokkii mo juulnol, nollaatii alaama foonnitaare ne o he6i. E goondinki o he6i dum diga o juulnaakino. Hande non, o laatorii maama goondin6e fu, 6e juulnaaki, gam kam6e bo 6e daaree foonnitiife.

¹² O laatake bo baaba juulniife. Be daroraaki juulnol tan nun batananmi, amma tokku6e laawol goondinki maama meeden Iburahiima, diga o juulnaaki.

Alkawal Alla

¹³ Iburahiima e lenyol mum ha66anaama alkawal rona duuniyaaru nu. Hinaa gam oo tokkii tawreeta. O ha66anaama alkawal njaal gam foonnitaare makko ne o he6iri goondinki.

¹⁴ Gam majjum, to tokkugo tawreeta nun hokkata donju, den mum goondinki laatake baanji, alkawal bo moytaama.

¹⁵ Tawreeta waddan nun mone Alla. To tawreeta walaa, yaartaago ka bo walaa.

¹⁶ Gam majjum, alkawal Alla dow goondinki nun darii, gam njaal laatoe e moyyere dow lenyol Iburahiima fu. Hinaa

tokku6e tawreeta tan njaal laatanii, amma goondin6e hande no Iburahiima laatiido maama meeden en fu goondiniri.

¹⁷ Dewtere wi'i: «Mi wadii maa baaba him6e lenyi duuddi.» (Iburahiima woni maama meeden en fu,) yeeso Alla mo o goondini. Alla pintinoowo maay6e, laati-noowo ko walaano laatoe.

¹⁸ Iburahiima hoolake, wakkati daliila hoolaago walaa. O hoolake, o goondini, nun nun o laatorii baaba him6e lenyi duuddi, hande no Alla wi'unoo mo: «Nii lenyol maada laatoyto.»

¹⁹ Goondinki Iburahiima tampay, baa no duu6i makko wadan hewre. Oo anni bannu makko faanake maayugo, Saratu debbo makko bo rimataa kade.

²⁰ O waday seko dow alkawal Alla, o saloo goondingo. Amma goondinki makko semmidinii mo, o teddini Alla.

²¹ O tabbitini no Alla e woodi baawde hebbingoo alkawal mum.

²² Gam majjum, Alla daari mo poonnitiido.

²³ Amma hinaa gam makko tan dum winnaa: «O daaraama poonnitiido.»

²⁴ Gam meeden nun, enen bo, Alla daaran goondinki men. En goondinii Alla pintindo Joomiraawo meeden Yeesu diga maay6e.

²⁵ Yeesu on maayi gam boofi meeden, o fintinaama gam laatineden foonnitiife.

5

Almasiihu waddii jam hakkune men e Alla

¹ En laatinaama foonnitiife gam en goondinii. Jooni jam wadii hakkune meeden e Alla, sabbu Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

² Kanko yottini en moyyere Alla ne gonuden e muudum jooni. Dum laatake gam goondinki meeden. Een juroro hoolaare he6ugo gedu der teddujaal Alla.

³ Hinaa kanjum tan, een juroro bo tooraaji meeden, gam een anni tooraaji riman munyal.

⁴ Munyal e rima hoolaare semmidinne. Hoolaare semmidinne e wadda hedaago ko warata yeeso.

⁵ Hoolaago ko warata yeeso majjintaa en, gam Alla wattii yidde mum der berde meeden, diga e Ruuhu Ceniido mo o hokki en.

⁶ Gam wakkati de en galaano semme, den nun Almasiihu maayani en, enen hakkee6e no wakkati ki o su6i yottii.

⁷ E sadi neddo nootoo maaya gam poonnitiido. Wadoto neddo nootoo maaya gam neddo geeto.

⁸ Amma Alla hollitii en yidde mum. Gam Almasiihu maayanii en wakkati laatinoden hakkee6e.

⁹ To en laatinaama foonnitiife gam yiyyam Almasiihu, den kan, een anni en dafan mone Alla sabbu makko.

¹⁰ Wakkati laatinoden way6e Alla, o waddinii en e hoore makko diga e maayde Biyiiko. Jooni en beldii e makko, to non non en ke6an hisineego gam yonki Biyiiko.

¹¹ Kanjum tan bane, een juroro Alla sabbu Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, beldindo en e makko jooni.

Adamu e Almasiihu

¹² Diga e neddo gooto nun hakke naatiri duuniyaaru. Diga hakke bo maayde wari, go ne sankitii dow him6e fu, gam 6e fu 6e gadii hakke.

¹³ Diga tawreeta waray, hakke na'onno der duuniyaaru, amma de limaakano, gam tawreeta walaano.

¹⁴ E non fu maayde nun laamii diga Aadamu faa yottii Muusa. Ne laamake baa dow 6ee do waday hakke hande de Aadamu waduno.

Aadamu on woni misaalu garoowo.

¹⁵ Dokkal Alla fonnataake e hakke Aadamu. E goonja, him6e duu66e maayii gam hakke neddo gooto. Amma endam Alla, e moyyere ne o wadani duu66e diga e neddo gooto, waato Yeesu Almasiihu, e 6uri nun mawnugo.

¹⁶ Kade bo dokkal Alla, e hakke neddo gooto, gootum bane. Gam kiita warii diga e hakke neddo gooto. Baawo boofol gooto, Alla doyyii him6e fu kiita. Amma 6aawo boofi duuddi, dokkal moyyere Alla wari, laatini duu66e foonnitiife.

¹⁷ Diga e hakke neddo gooto, maayde laamii dow him6e fu gam neddo gooto on. Amma ko neddo gooto wadi, e 6uri mawnugo. O hokkorii 6e moyyereji makko, o laatini 6e foonnitiife. Be ke6an yonki, 6e laamodoo e makko.

¹⁸ Boofol neddo gooto accii him6e fu doyyaa kiita. Hande non bo gadu geetu nu neddo gooto wadi acci him6e fu hebi fonnitaare, hokkaa yonki.

¹⁹ Dullere dowaatare neddo gooto accii him6e duu66e laatii hakkee6e. Hande non bo dowaatare neddo gooto accirra him6e duu66e laatoo foonnitiife.

²⁰ Tawreeta Muusa warii gam hakke beydoo. Amma to hakke beydii, don nun moyyere Alla 6uri beydaago.

²¹ Hakke acci maayde laamii. Hande non bo fonnitaare acciri moyyere Alla laamii gam ke6an yonki tabitiiki ki Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu hokkata.

6

Maayidingo e fintidingo e Almasiihu

¹ Den mum, ume bi'eten? En tabitinto nun wadugo hakke gam moyyere Alla beydoo na?

² Wadataako! Gam dow wecco hakke, en maayii. Noy kade buurirten der majje?

³ E goonja on annaa enen wadanaa6e batisi e inne Yeesu Almasiihu, en kawtii e maayde makko na?

⁴ Diga e batisi, en maayii, uwidaden e makko. Almasiihu fintii e maay6e sabbu baawde Baaba teddude, hande non enen bo, buurirten gonki kesi.

⁵ To en kawtii e makko dow maayde nandune e ne makko, en pintan bo hande no o fintiri.

⁶ Een anni jikku meeden kiinju tiggi-daama e makko dow leggal palaanjal. Dum wadaama, he6a 6annu meeden hakkewol halka, gam to en laatoo kade maccu6e hakke.

⁷ Gam to goddo maayii, hakke woodaa baawde dow makko.

⁸ To en maaydii e Almasiihu, een koolii no en buuridan e makko bo.

⁹ Een anni Almasiihu pintudo diga maay6e, maayataa kade. Maayde woodaa baawde dow makko.

¹⁰ Almasiihu maayii, de woore gam hakke, dum heyii faa abada. Jooni oo wuuri, gam Alla bo o wuuri.

¹¹ Hande non, onon bo, daaree ko'e mon hande maayu6e dow wecco hakke, den buuranon Alla sabbu Yeesu Almasiihu.

¹² Gam majjum, to on accee hakke laamanoo 6alli moodon maayooji, to on dowaatare suunooji majji.

¹³ To on kokkee hakke jokkule 6alli moodon de gadira ko fonnitaaki. Amma kokkee Alla ko'e moodon. On maayiiino, jooni oon buuri. To non kokkee mo jokkule moodon, de laatoo gadirdum ko foonnitii.

¹⁴ To on accee hakke laamanoo on, gam der tawreeta bane gonudon, amma der moyyere Alla.

Gollantoo6e fonnitaare

¹⁵ Ume kade? En tokkoto nun wadugo hakke gam der moyyere nun gonuden hinaa der tawreeta na? Dum wadataako!

¹⁶ On annaa na? Mo gadudon ko'e mon maccu6e mum, gam dowaanodon dum, kanko dowaanodon. Wadoto hakke nun, jaarooje der maayde, dum bo dowaatare jaarooje der fonnitaare.

¹⁷ Yettoore laatanoo Alla! On laatikeno maccu6e hakke, amma jooni on dowaanake e berde moodon fu janjinol jol janjinadon.

¹⁸ On dindinaama diga e hakke, on laatake gollantoo6e fonnitaare.

¹⁹ Mii bata do hande no himbe woowi batirgo, gam tampere moodon. On kokkiino balli moodon, gaduƊon ko tuuni e ko wuurii, oon gada ko halli. Hande non jooni bo, kokkee balli moodon laatodon gollantooƊe ko foonnitii gam laatodon seniife.

²⁰ Wakkati laatinoƊon maccuƊe hakke, foonnitaare woodaano baawde dow moodon.

²¹ Ume keƊunodon no gadunodon ko centirton jooni? Heennyitirde majjum laati nun maayde.

²² Amma jooni, on dindinaama e hakke. On laatiƊe maccuƊe Alla, riiba majjum laatii laaƊineego. Heennyitirde majjum laati yonki tabitiiki.

²³ Riiba hakke, maayde nun. Amma kokkal Alla laati nun yonki tabitiiki der kawtal men e Yeesu Almasiihu Joomiraawo meeden.

7

Goonɗindo firtake e tawreeta

¹ BanniraaƊe, mii badda on hande annuƊe tawreeta. Oon anni tawreeta dawrantaa maa neddo to emo wuuri.

² Hande non debbo ƙaƙaado, tawreeta haƊii ɗum e gorum wakkati guurnam goriiko. Amma to goriiko maayii, o firtake e tawreeta kaƊunooka mo e goriiko.

³ Amma to o laatiƊe debbo goddo diga goriiko e wuuri, o noddete jeenoowo. Amma to goriiko maayii, o firtake e tawreeta, o noddataake bo jeenoowo baa to gorko goddo hoowii mo.

⁴ Hande non ɗum laatii e moodon onon bo, banniraaƊe am. Sabbu maayde Almasiihu on pirtaama e tawreeta. On laataƊe jeyde Almasiihu mo Alla fintini diga maayde gam gaden ko fottanta Alla.

⁵ Wakkati gadetenno ko suunooji balli men yidi, en tokkiino gidaaƊi hakke yiwuƊe e tawreeta. Tawreeta kan gollotono der men e yaara en e maayde.

⁶ Amma jooni, en pirtaama e tawreeta, en maayii dow wecco makka. Gam majjum en caafirtaa Alla e laawol kiinƊol ƚol tawreeta binnaaka. Amma een caafa mo e laawol kesol ƚol Ruuhu makko.

Tawreeta moytataa hakke

⁷ Den, ume bi'eten kade? Tawreeta laati nun hakke na? Abada! Amma, diga e tawreeta nun annirmi ko woni hakke. Gam mi annataano ko woni suuno to tawreeta wi'ayno: «Taa suuna.»

⁸ Hakke heƊii laawol diga e umuroore, de gattimmi suunooji iri diye fu. Gam to tawreeta walaa, hakke bo waatii.

⁹ Naane, ko mi annaano tawreeta, emi wuurunoo. Amma no umuroore wari, hakke heƊii baawde,

¹⁰ den min, maayumi. Umroore kaanunoone hokkammi yonki, waddanii am maayde.

¹¹ Gam hakke heƊii laawol diga e umuroore, yoyrimmi, yaarimmi der maayde.

¹² Hande non, tawreeta e laatii ceniika. Umroore bo e laatii seniine, foonnitiine, woodune.

¹³ Jooni, ko woodi laatanike am maayde na? Abada! Amma gam hakke hollitoo no de laati nun hakke e goonja, de gollirii ko woodi, go de barimmi. Hande non, diga e umuroore, hakke heƊii hollitiri hallande mum fu.

HaƊidingo e hakke

¹⁴ Een anni tawreeta yiwii diga Ruuhu. Amma min, mii laatii neddo tampuƊo, mii laatii maccuƊo hakke.

¹⁵ E goonja, mi faamataa ko gadanmi. Ko jidumi, mi wadataa ɗum, amma ko banyumi, gadanmi.

¹⁶ To mii wada ko mi yidaa, edum hollita no mi nootake tawreeta e woodi.

¹⁷ Jooni, min bane wadata ko gadanmi, hakke gonuƊe der am wadata ɗum.

¹⁸ Gam mii anni, ko woodi walaa der am, waato der bannu am. Mii yidi wadugo ko woodi, amma mi waawataa ko wadi ɗum.

¹⁹ Mii yidi wadugo ko woodi, amma mi wadataa ɗum. Kalluɗum ko mi yidaa gadanmi.

²⁰ To mii wada ko mi yidaa, min bane wadata ɗum, amma hakke gonuƊe der am wadata ɗum.

²¹ Daa ko ji'umi e wadoo der am: mii yidi wadugo ko woodi, amma go kalluɗum e takkii am.

²² Der lugguɗum ƙerne am, mii seyorii tawreeta Alla.

²³ Amma mii yi'a tawreeta gokka der am, kaƊidoowa e tawreeta ka hakkillo am jaƊi. Ka laatinimmi maccuƊo tawreeta hakke gonuƊe der am.

²⁴ Kayto! Mii laatii neddo jurminiido! Moy rindintammi e bannu maayoowol ƚol?

²⁵ Yettoore laatanoo Alla, diga e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu!

Min, der hakkillo am, mi laati nun maccuƊo tawreeta Alla, amma der am, mii maccuƊo tawreeta hakke.

8

Goonki mo Ruuhu Alla durata (Galaatiya 3.13-14, 5.16-25)

¹ Gam majjum, jooni, hawtuƊe e Yeesu Almasiihu doyyataake kiita.

² Gam tawreeta Ruuhu e hokka yonki to goddo hawtii e Yeesu Almasiihu. Kanka rindinimmi diga tawreeta hakke, e maayde.

³ Tawreeta Muusa waawayno ko wadi dum gam tampere bannu. Amma Alla wadii dum. O liloy Biyyiiko tii etti bannu nandunjal e bannu hakkee6e gam o firta 6e diga hakke. Hande non o hiitorii hakke gollotoode der 6alli meeden.

⁴ O wadii dum gam foonnitaare ne tawreeta yami, hebba dow meeden. Hande non, en jahataa kade no bannu yidiri, amma no Ruuhu yidiri.

⁵ Tokkii6e jidaadi bannu, ko bannu yidi 6e miiyantoo. Amma tokkii6e Ruuhu, dum Ruuhu 6e miiyantoo.

⁶ Tokkugo jidaadi bannu, maayde nun. Amma tokkugo ko Ruuhu yidi, yonki e jam nun.

⁷ Tokkudo jidaadi bannu laati nun ganyo Alla. O downtantaako tawreeta Alla, o waawataa du ko downtanii ka.

⁸ Wadoo6e ko 6alli mum yidi waawataa ko fottani Alla.

⁹ Onon kan, on tokkaaki jidaadi moodon, amma Ruuhu Alla, to Ruuhu on e woni e moodon kan. Mo walaa Ruuhu Almasiihu, laataaki mo makko.

¹⁰ To Almasiihu na'on der moodon, e non fu 6alli moodon maayan gam hakke, amma ruuhu moodon wuuran gam on laatinaama foonnitiie6e.

¹¹ Alla fintinii Yeesu diga maay6e. To Ruuhu makko na'on der moodon, den kan pintindo Yeesu Almasiihu diga maay6e, hokkan 6alli moodon maayooji yonki, diga e Ruuhu makko gonudo der moodon.

¹² To non non, banniraabe, een jogii nya-maane. Amma hinaa nyaamaane suunooji 6alli jogiden gam gonoden no di jidiri.

¹³ To oon tokki jidaadi bannu, on maayan. Amma to on barii di diga e Ruuhu Alla, on buuran.

¹⁴ Gam 6e Ruuhu Alla dowata fu, kam6e nun laatii 6i66e Alla.

¹⁵ Ruuhu mo Alla hokki on latinay on maccu6e, hakko gonodon kade der kulol. Amma o latinii on 6i66e Alla. Ruuhu acci een nodda Alla «Abba» waato Baaba.

¹⁶ Ruuhu Ceniido e hoore mum, e seedanoo ruuhu meeden, en laati nun 6i66e Alla.

¹⁷ To een laatii 6i66e Alla, en donan ko Alla resani him6e mum. En donidan dum e Almasiihu. To en toorodike e makko, en donidan bo teddunjal e makko.

Teddunjal garoowal

¹⁸ Mii anni tooraaji meeden di jooni, foonnataako e teddunjal garoowal, njal Alla sup-pitananoyta en.

¹⁹ Ko tagaa fu e haa6i yi'a wakkatiire ne o hollitinta teddunjal 6i66e makko.

²⁰ Gam ko tagaa fu naatinaama der jeyaanaaku, dum laatinaa baanji, hinaa e yidde majjum, amma sabbu naatindo dum e maggu. Amma e non, hoolaare na'on.

²¹ Ko Alla tagi fu firtete e jeyaanaaku halkere. Den dum he6a rindineego e teddunjal njal 6i66e Alla he6ata.

²² Gam een anni, faa jooni, tagaadum fu e uuma e tooroo hande debbo dimoowo.

²³ Tagaadum tan bane tooroto. Baa enen 6e Alla hokki Ruuhu mum hande kokkal artunjal, een uuma. Enen bo, een kaa6i Alla rindina 6alli meeden, laatina en 6i66e mum.

²⁴ En kisiinaama, amma een kedii taw. To een ji'a huune ko tammihiden he6ugo, dum laataaki kade tammuwe. Moy nun tammihintoo ko yi'i?

²⁵ Amma to een tammihii ko en ji'ataa yottoto, en kettinto dum e munyal.

²⁶ Hande non bo Ruuhu e wara wallugo en der tampe meeden. En annaa du'aago hande no haani. Amma Ruuhu e hoore mum e du'anoo en e uumaali di neddo waawataa ko bati.

²⁷ Alla annudo ko woni der berde him6e e anni ko Ruuhu yidi. No Alla yidiri bo, nun nun Ruuhu du'orantoo him6e makko.

²⁸ Een anni bo, ko Alla wadata fu, oo wada dum gam boodum yidu6e mo, kam6e 6e o su6i hande no o resiri.

²⁹ Him6e 6e Alla anni diga aran, o su6ii 6e diga fuddoode 6e nanda e Biyyiiko. Den Biyyiiko laatoofa caka banniraabe duu66e.

³⁰ Be o su6i diga fuddan, o noddii dum. Be o noddi bo, o latinii dum foonnitiie6e. Be o latinii foonnitiie6e, o teddinii dum.

Walaa ko seennata en e yidde Alla

³¹ Ume bi'eten kade dow haala kan? To Alla e wondi e meeden, moy waawata ko ha6idi en?

³² Kanko, mo saloraaki Biyyiiko, amma o hokkitirii mo gam meeden en fu. Noy woni o hokkirtaa en ko o woodi fu e moyyere, diga e Biyyiiko?

³³ Moy nun gaccoto 6e Alla su6i? Walaa! Gam Alla nun laatinta 6e foonnitiie6e!

³⁴ Moy waawata ko doyyi 6e kiita? Walaa! Yeesu Almasiihu maayii gam ma66e. Ko 6uri fu, o fintii, o na'on joodii nyaamo Alla, oo du'anoo en.

³⁵ To non non, moy nun waawata ko seenni en e yidde Almasiihu? Billaare na, jibayeere na, tooreego na, rafo na, talakaaku na, kaliire na, naa kaafahi?

³⁶ Hande no Dewtere wi'i:

«Gam maada acci emen gonii nyaalaane fu der kaliije maayde,

emen daaraa hande baali kiiseteedi.»

³⁷ Amma der huune dum fu, en ke6ii jaalorgal sabbu jidudo en.

³⁸ Gam mii anni, walaa ko seennata en e yidde makko. Baa maayde, baa guurnam, baa malaykaaፎe, baa baawፎeeji, baa ko warata jooni, ፎum bo ko waroyta yeeso, ፎum bo semme gom,

³⁹ baa baawፎeeji gonuፎi dow, ፎum bo baawፎeeji gonuፎi ley, to ፎum bo tagaadum gom, walaa e majjum ko seennata en e yidde Alla nee ፎo hawti en e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

9

Pol e wullana himፎe lenyol mum (Galaatiya 4.22-31)

¹ Ka batanmi ፎo goonja nun. E inne Almasiihu, mi fewataa. Cuuፎiፎum ፎerne am bo e seedanoo am diga e Ruuhu Ceniፎo ፎo goonja nun batanmi.

² Berne am e biisii puy, mii woodi toora ka heennyataa, der ፎerne am.

³ Mi wanyay laataago jaa'aado, mi seen-niree e Almasiihu to ፎum nafanno banniraaፎe e baabiraaፎe am, ፎe lenyol am.

⁴ Kamፎe woni Isira'iilaፎe, ፎe Alla laatini ፎiፎፎe mum, holli ፎe teddujal mum. Be keፎii alkawalji e tawreeta. O holli ፎe no ፎe caafirta mo, o batii ፎe o wadanan ፎe huune ፎuuddum.

⁵ Kamፎe laatii yiwuፎe diga e kaakiraaፎe amen. Almasiihu bo yiwii e lenyol ፎol. Kanko woni Alla jintuፎo huune fu, yettoore laatanoo mo faa abada. Aami!

⁶ To non non haala Alla tampu nun na? Gam yiwuፎe e lenyol Isira'iila fu bane woni Isira'iilaፎe.

⁷ Yiwuፎe e lenyol Iburahiima fu bane woni ፎiፎፎe makko. Gam Alla wi'i Iburahiima: «Diga e Isiyaaku keፎataa lenyol innitirteፎol inne maa».

⁸ Ko ፎum yidi wi'ugo woni: rimaፎe e ፎannu bane laatii ፎiፎፎe Alla, sey rimaፎe dow alkawal Alla. Kamፎe nun limetee der lenyol makko.

⁹ Gam Alla haፎፎanii mo alkawal wi'i: «Mi wittaan mawuuri hande nii, mi tawan Saratu rimii ፎiddo gorko.»

¹⁰ Don tan bane. Rebeka bo heፎii reedu siwtuፎe. Baaba maፎፎe nun Isiyaaku, maama meeden.

¹¹ Sukaፎe ፎen rimaakano taw, ፎe gaፎay ko woodi, ፎum bo ko halli. E nun fu, ko Alla resi nun waፎata. Cuፎol makko daraaki dow gaፎu, amma dow no o resiri, kanko cuፎoowo.

¹² Alla wi'i Rebeka: «Mawniraawo jagganto miiraawo.»

¹³ Hande ko winnaa: «Yaakuubu jidumi, Isuwa banyumiፎ.»

¹⁴ Den, ume bi'eten? Ko Alla waፎata foor-taaki na? Abada!

¹⁵ Nani ko o wi'i Muusa: «Mi endoto mo endotoomi, mi yurmoto mo jurmotoomi.»

¹⁶ Hande non, cuፎol Alla daraaki dow sago nedፎo, ፎum bo dow anniya mum, amma diga e Alla endotoፎo ፎum yiwi.

¹⁷ Gam Dewtere batii dow Fiirawan, wi'i: «Mi suፎii maa e sago am gam mi hollita baawፎe am dow maa, kade bo gam inne am sankitoo e duuniyaaru fuፆ.»

¹⁸ Den, Alla endoto mo yidi, yoorinan ፎerne mo yidi.

¹⁹ A yaman am bi'aa: «Ume acci ko Alla e gaccoo himፎe? Moy waawata ko salii sago makko?»

²⁰ Amma an, moy laatiፎaa faa jeddontiraa e Alla? Fayande waawan ko yami mahuፎo ፎum: «Gam ume ko mahirፎaa am ninni na?»

²¹ Mahoowo payande woodaa hoore mum waፎa ko yidi e loope goote ፎen na? E loope goote ፎen, o waawan ko mahi payande godፎe de teddujal, o maha godፎe bo de walaa teddujal.

²² Alla yidii hollitingo mone mum e baawፎe mum. Amma o munyanii himፎe puy, kamፎe haanannooፎe mone makko, resannooፎe gam halkere.

²³ O wadii ፎum gam hollitingo teddujal makko manjal dow ፎe o endii. O siriyaake ፎum gam ፎe o yidi teddingo.

²⁴ Himፎe ፎen woni enen ፎe o noddii, hinaa caka Yahuduuፎe tan, amma e caka ፎe laataaki Yahuduuፎe bo.

²⁵ Kanka nun Alla bati e dewtere annabi Hose'a o wi'i:

«Lenyol ፎol laataakino lenyol am, mi noddan ፎol lenyol am, lenyol ፎol yidaakano, mi noddan ፎol lenyol am jidaanjol.

²⁶ Kade bo, to ፎe bi'etenoo, ፎe laataaki himፎe am,

ton ፎe noddetee ፎiፎፎe Alla mo yonkiፆ.»

²⁷ Annabi Esaaya bo batii haala Isira'iilaፎe, wi'i: «Baa to ፎiፎፎe Isira'iila duudii hande jaaneeri maayo, woፎፎe maፎፎe tan hisintee.

²⁸ Gam Joomiraawo hebbinan law haala ka o bati fu, deydey, dow leydi ፎo.»

²⁹ Kade bo non Esaaya wi'unoo diga ፎooyፎum:

«To Joomiraawo hooreejo konunkeeፎe accanayno en lenyol baa seፎፎa, en laatonono hande Sodoma, en nandanno e Gomora.»

Isira'iilaፎe dowtanaaki Alla

³⁰ Den, ume bi'eten? Himፎe ፎe lenyi janani dartayno laato foonnitiፎe yeeso Alla, amma ፎe keፎii ፎum diga e goondinki.

³¹ Amma Isira'iilaፎe darduፎe foonni-taare diga e tokkugo tawreeta, waaway ko heፎi ፎum.

³² Gam ume nun? Gam 6e dartiray d̄um e goond̄inki. E anniya ma66e nun 6e dartiri d̄um, go 6e pergi dow hayre doyyoore 6e.

³³ Dewtere wi'ii:
«Mi yowii dow Siyoona hayre fergeteene, tepaare doyyoore him6e.
Amma goond̄indo ne fu sentintaake abada!»

10

¹ Banniraa6e, mii yidi e 6erne am fu, Isira'iilaabe hisa. Kanjum eelanmi Alla.

² Mii seedanoo 6e no 6ee goodi tinnaare gam Alla, amma 6e galaa annal.

³ Be annaa laawol ɲol Alla laatirirta him6e foonnitiibe. Den 6e dartani ko'e ma66e no 6e laartotoo foonnitiibe. Be jiday d̄owntanaago Alla e laawol ɲol o laatirirta him6e foonnitiibe.

⁴ Almasiihu yottinii tawreeta, gam goond̄indo mo fu laatinee poonnitiido.

Goond̄indo Almasiihu fu hisan

⁵ Muusa winnii dow haala foonnitaare yiwune e tawreeta, wi'i: «Ned̄do fu tokkudo tawreeta, wuuran diga e makka.»

⁶ Amma foonnitaare yiwune e goond̄inki wi'i: Taa wi'u der 6erne maa «Moy eencata dow kammu?» Jippingo Almasiihu nun d̄on.

⁷ Taa wi'u der 6erne maa bo: «Moy mutata der leydi?» Wurtingo Almasiihu diga hakkune maay6e nun d̄on.

⁸ Den, ume haala kan bati? «Haala Alla e 6adii maa, ka na'on der hunnuko maa, e der 6erne maa.» Haala kan woni habaru goond̄inki ki men baajotoo.

⁹ To a batii e hunnuko maa Yeesu nun laatii Joomiraawo, go goond̄indaa der 6erne maa Alla fintinii mo diga maay6e, den a hisan.

¹⁰ Gam goond̄indo e 6erne mum fu, Alla laatinan d̄um poonnitiido. Batudo e hunnuko mum bo, Alla hisinan d̄um.

¹¹ Dewtere wi'ii: «Goond̄indo fu sentintaake.»

¹² Walaa ko suttontiri Yahuduujoo e mo laataaki Yahuduujoo. Be fu Joomiraawo gooto 6e goodi. Kanko nun hokkata noddande mo fu jawdi makko.

¹³ Gam «noddudo inne Joomiraawo fu, hisan.»

¹⁴ Amma noy 6e noddirta inne mo 6e goond̄inay? Noy 6e goond̄inirta mo 6e nanay habaru muudum? Noy 6e nanirta habaru makko to baajotoodo walaa?

¹⁵ Noy him6e waajortoo to 6e lilaaka? Dewtere wi'ii: «Ume woodi hande koyde fiinoobe habaruuji beldi.»

¹⁶ Amma him6e fu bane d̄owntanii linjiila kan. Hande no Esaaya wi'i: «Joomiraawo, moy nun goond̄ini waaji amen?»

¹⁷ Hande non, goond̄inki e yiwa diga e nanugo, ko nanetee bo e yiwa diga e haala Almasiihu.

¹⁸ Amma mii yama kaa d̄o: Isira'iilaabe nanay woni na? E goonja 6e nanii! Gam dewtere wi'ii:

«Daade ma66e nanaama der duuniyaaru fu, Haala ma66e yottike kaddi leydi.»

¹⁹ Mii yama kade: Isira'iilaabe faamay woni na? Muusa artii wi'i:

«Mi wadan nawniraagu moodon ummoo dow lenyol ɲol on gattiray,
Mi accan mone moodon ummoo dow lenyol ɲol walaa annal.»

²⁰ Baawo mum Esaaya hulay wi'ugo:

«Him6e 6e dartayno am yiitii am,
mi hollitanike him6e 6e yamanay am.»

²¹ Amma dow Isira'iilaabe, o wi'i: «Nyalaane fu mii weedi juude am gam jabugo him6e nanaruube e yeddoobe.»

11

Alla woppay Isira'iilaabe

¹ Mii wi'a: Alla woppu nun him6e muudum na? O woppay 6e! Gam min bo mi laati nun Isira'iilaajo, taaniraawo Iburahiima, mi yiwii e lenyol Benyamin.

² Alla woppay him6e muudum 6e o su6i diga fuddoode. Oon anni ko Dewtere bati wakkati annabi Eliya wullani Alla gam Isira'iilaabe, e wi'a:

³ «Joomiraawo, 6e barii annabiibe maa, 6e pusii kiisirde maa. Min tan horii, go 6ee darta min bo 6e barammi.»

⁴ Ume Alla toontii mo? O wi'i: «Mii horanii hoore am wor6e ujune jeedi6e 6e jiccanaaki tooruure wi'eteene Ba'al.»

⁵ Hande non bo d̄um laatii jooni. E woodi him6e horiibe 6e Alla su6i e moyyere mum.

⁶ To e moyyere nun o su6iri 6e, den fu gam gadu ma66e bane. To hinaa non, moyyere laatataako moyyere*.

⁷ Ume nun kade? Ko Isira'iilaabe dattannoo, 6e ke6ay d̄um. Be Alla su6i caka ma66e he6i d̄um. Horiibe, 6erde muudum yoorinaama,

⁸ hande no winnaa:
«Alla ma66ii hakkilooji ma66e,
Bee goodi gite, amma 6e ji'ataa, 6ee goodi noppi amma 6e nanataa.
Non d̄um laatii faa hanne.»

⁹ Dawda bo wi'i:
«Nyaamduuji juulde ma66e laatanoo 6e pittol e to 6e pergotoo,
d̄um laatanoo 6e doyyere, e riiba golle ma66e.»

* **11:6** Dewte godde feydingi kaa d̄o: To e gadu ma66e nun 6e cu6iraa, den fu moyyere bane, to hinaa nun gadu laataaki gadu. ✧ **11:10** Jabuura 69.23-24

10 Gite ma66e wuminee, dulla yi'ugo, 6e laatinee jeyaa6e e baadey^{o1}»

11 Den, mii yama: Yahuduue6e fergi nun gam 6e jana e baadey na? Aawo! Amma sabbu fergaago ma66e, 6e lenyi janani he6ii kisidam gam nawniraagu Yahuduue6e umminiree.

12 Fergaago Yahuduue6e laatanike him6e duuniyaaru jawdi, seekaago ma66e bo wad-danii 6e lenyi janani jawdi. Den noy dum laatotono to Yahuduue6e fu tuubiino?

Kisdam lenyi janani

13 Jooni, onon 6e lenyi janani nun bad-danni. Mii laatii lilaado caka 6e lenyi janani, mii teddina golle am.

14 Mii yidi to wadoto, mi ummina nawni-raagu him6e lenyol am, mi hisina wo66e ma66e.

15 Takkeego ma66e sera weldini him6e duuniyaaru e Alla. Noy dum laatotono to 6e bittinaama? Dum nandan hande yiwugo diga maayde naata e yonki.

16 To peen artu6a sakkaama Alla, den koriiko fu e laatanii mo. To dadi leggal e laatanii Alla, licce maggal bo e laatanii mo.

17 Hande non dum laatii e him6e Isira'iila, 6ee laatii hande leggal jaytuhi. Licce jaytuhi wuro godde wudditaama, go an jaytuhi lad-dehi takkadaa dow jayri jaytuhi wuro, go aa he6a nyaamdu maa diga e makki.

18 Gam majjum, taa yawa licce bud-ditaade. A woodaa laawol mawnitaago. Amma to aa mawnito, annitin no an bane roonii dadi, dadi nun roonii maa.

19 Wadoto bi'aa: «Licce wuddita nun gam mi takkee to de gonunoo.»

20 Goonja nun! De budditaama gam dullere goondinki majje, go an takkadaa gam goondinki maa. To non non, taa mawnita, amma hulu Alla.

21 Gam to Alla accay licce wuro, o accataa maa an bo.

22 En daaree geetaaku Alla e sadella makko. Sadella makko dow yanu6e, den geetaaku makko bo dow maa, to aa tabitii der geetaaku makko. To hinaa non, an bo a wudditinte.

23 To Isira'iilaabe bo tabitaaki der dullere goondinki mum, Alla takkan6e kade. Gam Alla e woodi baawde takkugo 6e kade.

24 An jaytuhi laddehi, a wudditaama takkadaa to jaytuhi ki wuro. Dum don haan-danayno maa. To non, edum sadi takkugo licce jaytuhi ki wuro to de gonunoo na?

Alla e woodi yurmeene him6e fu

25 Banniraabe, mii yidi faamingo on asiiri dum do, gam to on daaree ko'e moodon hande woodu6e hakkillo. Wo66e der Isira'iilaabe, 6erde mum yoorinaama. Amma dum daroto to limgal 6e lenyi janani hisintee6e hebbii.

26 Hande non, Isira'iilaabe fu hisan. Non Dewtere wi':

«Kisinoowo waran diga Siyoona, o mooytan dullere kulol Alla caka him6e lenyol Yaakuubu.

27 Kanjum woni alkawal am e ma66e to mi mooytii hakkeejii ma66e.»

28 Dow wecco linjiila Yahuduue6e laatake 6e Alla wanyi, gam moodon. Amma dow wecco cu6ol Alla, 6e laati nun yidaa6e gam kaakiraabe ma66e.

29 To Alla hokkii neddo o hokku nun, to o noddi neddo bo o noddu nun.

30 Naane, on dowtanaakino Alla. Amma joonii on ke6ii endam Alla gam dullere dowtaare Yahuduue6e.

31 Non bo jooni, 6e dowtanaaki Alla gam ke6on endam makko. Jooni, kam6e bo 6e ke6an endam makko, hande no onon bo ke6irdon.

32 Gam Alla ma66ii him6e fu der dullere dowtaare, gam o endoo 6e, 6e fu.

33 Hey! E goonja Alla e mawni! Hakkillo makko e annal makko e luggi! Walaa baa-woowo ko faami no o hiitortoo, laabi makko faamataako!

34 Gam e winnaa:

«Moy anni miilooji Joomiraawo?

Moy woni kokkoowo mo saawari?

35 Moy arti hokki mo, hakko o yo6a dum?»

36 Gam huune fu e makko yiwi, gam makko dum woni, kanko bo woodi dum. Teddujal laatanoo mo faa abada! Aami!

12

No haani goondin6e Yeesu wuurira

1 Banniraabe, mii eela on sabbu endam Alla. Kokkee mo ko'e moodon hande sadaka yonkinteha, ceniika, pottananka Alla. Kanjum woni sujida goonjaha, kaanuka caafiron Alla.

2 To on nandee e him6e duuniyaaru nu. Amma accee Alla waylita on. Hakkillooji moodon laatoo kesi. Den on baawan sutton-tirgo ko Alla yidi, e ko woodi, e ko weli, e ko hebbi.

3 Alla wadonii am moyyere mum. Gam majjum mii wi'a moy moodon fu to daaru hoore muudum 6ura ko laati. Amma moy fu daara hoore mum jaka no foti, e jaka goondinki ki Alla hokki dum.

4 Moy meeden fu e woodi jokkule duudde der 6annu gootol. Jokkule den fu golle goote bane wadata.

5 Hande non, enen bo, no duudirden fu, en laati nun 6annu gootol, gam kawtal meeden e Almasiihu. En fu, een jeyontiri.

6 Alla hokkii en dokke feere feereje e moyyere mum. Kokkaado gadol annabaaku, wada dum no fottiri e goondinki.

⁷ To wallugo woḅḅe nun, o wada ḁum e hakkillo makko fu. Janjinoowo bo, hiinnoo janjinol mum.

⁸ Kokkaado dokkal semmidingo himḅe, o semmidina ḅe. Kokkaado dokkal wallugo woḅḅe, walla e ḅerne woore. Ardiido, ardoo e tinnaare. Endotoodo himḅe, wada ḁum e seyo.

⁹ Yidde mon laato ne walaa munaafi-taare. Banyee ko halli, takkee ko woodi e semme.

¹⁰ Jidontiree e yidde banniraagu. Moy moodon fu teddina banniraawo mum, ḅurina hoore mum.

¹¹ Laatee tinniḅe, to on laatee ciwan-keeḅe. Acee hakkillo mon e fini. Gollanee Joomiraawo e ḅerde mon fu.

¹² Ceyoree ko koolidon on keḅan, munyane tooraaji, tinnee e wadugo du'aaje.

¹³ Ballitee himḅe Alla e haajeeji mum, laatee weernoobe hoḅḅe.

¹⁴ Barkidinee tooranḅe on, barkidinee, to on jaa'ee.

¹⁵ Ceyodee e seyotoobe, bullidee e wul-loobe.

¹⁶ Goodee miilooji gooti hakkune mon. To on dartee ko mawni, amma nootee bo wadugo ko leesi. To on daaree ko'e moodon hande wooduḅe hakkillo.

¹⁷ To goddo wadani on ko halli, to on battee mo. Dartee wadugo ko woodi yeeso himḅe fu.

¹⁸ To wadoto, gadee no baawidon fu, gonidon e himḅe fu e jam.

¹⁹ Banniraabe am yidaabe, to on battanee ko'e moodon, amma acee mone Alla wada ḁum. Gam Joomiraawo wi'i der Dewtere: «Min nun wattaago wonani, mi yoḅan moy fu ko wadi.»

²⁰ E winnaa kade: «To ganyo maa e rafaa, hokku mo o nyaama, to emo dondaa, hokku mo o yara. To a wadii ḁum, yulḅe yiite nun jowandaa mo don dow hoore makko.»

²¹ Taa accu hallande jaalee, amma jaalora ne ko woodi.

13

Downtanaago mawḅe genni
(1 Piyer 2.13-17)

¹ Sey moy fu dōwtanoo laamiḅe. Laamiido walaa to hinaa mo Alla suḅi, gam laamiḅe fu, Alla nun laaminta ḁum.

² Gam majjum, caliido ko dōwtanii laamiido, salike ka Alla bati. Caliido ka Alla bati fu, foodanan hoore mum kiita.

³ Gadoowo ko woodi hulaataa mawḅe genni, sey gadoowo ko halli. A yidaa aa huli laamiḅe na? wadu ko woodi, den ḅe manete.

⁴ Golle Alla nun laamiḅe wadata gam nafuwe maa. Amma to a wadii ko halli, sey kulaa, gam baanji bane acci ḅee bakki

kaafahi. Be laati nun gollantooḅe Alla gam ḅe battoo, ḅe kollita mone makko dow wadooḅe ko halli.

⁵ To non non, edum haani dōwtanodon laamiḅe, hinaa gam oon kula hiiteego tan, amma gam miilooji ḅerde moodon cuudiidi e holla on ḁum.

⁶ Gam majjum acci oon joḅa ceede faada. Alla ḅe gollantoo, der golle den.

⁷ Kokkee moy fu ko haanani ḁum. Joḅee ceede faada to haanuḅe joḅon de. Joḅee ko tannyanadon to haanuḅe joḅon. Kulee kaanudo huleego. Teddinee kaanudo teddi-neego.

Yidugo banniraawo

⁸ To on joganee goddo nyamaane, to hinaa nyamaane yidontirgo hakkune mon. Gam jidudo banniraawo mum, hebbinii ko tawreeta yami.

⁹ Gam tawreeta wi'i: «Taa jeenu, taa waru neddo, taa wujju, taa suuna.» Tawreeta ka, e tawreetaaji koriidi fu, hawtii dow haala goota kaa do: «Yidu banniraawo maa hande no jidirdaa hoore maa.»

¹⁰ Yidde wadantaa banniraawo ko halli. To non yidde laati nun hebbingo tawreeta.

Hedaago wittoyki Yeesu

¹¹ Gadee ḁum, gam oon anni der iri wakkati kiye nun gonuden. Wakkati kaanuki pinen diga e doynol nun. Gam jooni kisidam men e ḅadii ḅuri de goondinnoḅen.

¹² Jemma jennji, nokkuuje faanake weet-ugo. Gam majjum, en acee wadugo golle niwre, en ḅornee kaḅirdum ḁum jaynol.

¹³ En gonee hande no haani wonuḅe der nyalooma wonira. En acee deereraaku e jardi, accen bo jeenu e suunooji baanji baanji, accen kaḅe e nawniraagu.

¹⁴ ḅornee jikku Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu hande no ḅornortodon kolte. To on kiinnitane ḅannu gam deyyitingo su-unooji maggol.

14

Gondal semmidinḅe e ḅe goondinki mum semmidaa

¹ Jaḅee mo goondinki mum semmidaa, to on jeddontiree dow miilooji makko.

² Hande jon, goddo, goondinki mum hokkan ḁum semme nyaamugo huune fu. Mo goondinki tampuki bo nyaamataa godḁum, sey baafe tan.

³ Nyaamoowo huune fu, to yawoo mo nyaamataa. Mo nyaamataa huune fu bo, to hiitoo nyaamoowo ko yidi fu, gam Alla jaḅii mo.

⁴ An, moy laatidaa faa kiitodaa gollantoodo goddo? To oo darii, ḁum bo to o yanii, ka joomiraawo makko nun. O daroto bo, gam Joomiraawo e woodi baawde darnugo mo.

⁵ Goddo e daari hande nyalaane nee do e buri nee to teddugo, oo to bo e daari no nyalaade fu fotan nun. Sey moy fu anna to darii der hakkillo mum.

⁶ Burontiroowo nyalaade e wada dum gam Joomiraawo. Nyaamoowo ko yidi fu, e wada dum gam Joomiraawo, oo yetta Alla. Mo nyaamataa huune fu bo e wada dum gam Joomiraawo, oo yetta Alla kanko bo.

⁷ Gam walaa e meeden buurudo gam hoore mum, nun nun bo walaa maayoowo gam hoore mum.

⁸ To een buuri, Joomiraawo nun buuranden, to en maayii bo, Joomiraawo on nun maayanden. To een buuri dum bo to en maayii, Joomiraawo laataniden.

⁹ Gam Almasiihu maayii, o fintii bo gam o laato Joomiraawo wuuru6e e maayu6e fu.

¹⁰ Amma an, gam ume kiitotodaa banniraawo maa goondindo? An bo, ume jawantodaa banniraawo maa goondindo? En fu, en daroyto yeeso hiitorde Alla,

¹¹ gam e winnii:

Joomiraawo wi'i:

«Min, mii wuuri

moy fu jiccoto yeeso am,

delle fu teddinan am.»

¹² Den moy meeden fu toontanto hoore mum yeeso Alla.

Taa fergin banniraawo maa

¹³ Gam majjum, en accee gaccontirgo. Ko haani gaden woni accen resango banniraawe ko ferginta 6e, 6e jana.

¹⁴ Mii anni, mii tabbitini bo der kawtal men e Joomiraawo Yeesu, no nyaamdu walaa karmujol e hoore mum. Amma to goddo e miili e woodi huune ko harmi, dow makko dum harmi.

¹⁵ To gam sabbu nyaamdu, a accii 6erne banniraawo maa biisake, a tokkay laawol yidde. Taa accu gam nyaamdu maa, neddo mo Almasiihu maayi gam mum halka.

¹⁶ Gam majjum, to on accee him6e bata kalluka dow ko laatanii on boodudum.

¹⁷ Gam Laamaare Alla laataaki gam nyaamde e jarde, amma ne laati nun foonnitaare, e jam, e seyo dum Ruuhu Ceniido hokkata.

¹⁸ Golliranoowo Almasiihu hande non, fottanan Alla, him6e bo yettan mo.

¹⁹ Gam majjum, en dartee ko waddata jam hakkune meeden, e ko mawninta goondinki moy meeden fu.

²⁰ Gam sabbu nyaamdu, taa biisu golle Alla. E goonja, nyaamdu fu e laabi. Amma nyaamaa nyaamdu, den dum doyya goddo, dum woodaa.

²¹ E dum woodi, to neddo yakku tew, to o yaru bo innabojam, o acca wadugo huune ko ferginta banniraawo makko.

²² Ko koolidaa dow haala ka fu, joga dum gam maa yeeso Alla. Barke laatanto mo gaccataako hoore mum dow ko o su6i o wada!

²³ Amma gadudo seko dow ko nyaamata, hiitaama, gam joomum nyaamiray dum e goondinki. Nani bo, huune fu ko wadaaka e goondinki, laati nun hakke.

15

¹ Enen 6e goondinki mum semmidi, e haani balliten 6e goondinki mum semmidaa. Haanay daarten ko fottanta en tan.

² Sey moy meeden fu darta ko fottanta banniraawo mum gam nafuwe makko e gam mawningo goondinki makko.

³ Gam Almasiihu dartay ko welata dum. Amma hande no winnaa: «Jennooje yennan6e maa yanii dow am.»

⁴ Ko artaa winnaa e dewte fu, winnaama gam jannjingo en. Kanjum hokkata en munal, e 6erde deyyu6e, een kedorii ko warata.

⁵ Munyal e deyyitinki 6erne, diga Alla nun yiwata. Alla on hokka on laato6on miilo wooto hakkune mon. Dum laato deydey no Yeesu Almasiihu ekkitiniri on.

⁶ Den on teddinan Alla, Baaba Yeesu Almasiihu, Joomiraawo meeden e 6erde goote, e daane woore.

Lenyi janani nanii linjiila

⁷ Ja66ontiree hakkune mon hande no Almasiihu ja66orii on, gam teddujal Alla.

⁸ Mii bata on no Almasiihu laatike jaggiido caka Yahudu6e. O wadii dum gam o hebbina alkawal jal Alla wadanno maamiraawe men gam o tabbitina Alla laati nun goonjaajo.

⁹ Den 6e lenyi janani bo teddina Alla gam endam makko, hande no Dewtere wi'i:

«Mi maantete caka 6e lenyi janani, mi yiman, mi teddina inne maa.»

¹⁰ Dewtere wi'i kade:

«Lenyi janani, belbeltee e him6e Joomiraawo.»

¹¹ Kade:

«Onon 6e lenyi janani fu,

Jettee Joomiraawo,

Him6e fu yetta mo.»

¹² Annabi Esaaya bo wi'i:

«Yiwudo e lenyol Yesa waraan,

O ummoto gam o laamanoo him6e lenyi janani,

Be jowan hoolaare ma66e dow makko.»

¹³ Alla mo tammuwe hebbina 6erde moodon seyo e jam gam goondinki mon. Tammuwe moodon beydoo der 6erde moodon diga e baawde Ruuhu Ceniido!

Pol e batana golle mum

¹⁴ Banniraawe am, min e hoore am, mii hoolii, oon goodi ko woodi, oon keewi annal,

on baawan ko hokkontiri saawari hakkune moodon.

¹⁵ Amma der nokkuuje godde der derewol am nɔl, mi wannanii on e cuusal gam siwtorgo on ko annudon. Mi wadii dum sabbu mooyere ne Alla wadanimmi.

¹⁶ O wadii am gollantoodo Yeesu Almasiihu caka 6e lenyi janani. Mii golloo hande Limaamiijo. Mii waajoo 6e lenyi janani linjiila gam 6e laato sadaka belanka Alla, ka Ruuhu Ceniido laa6ini.

¹⁷ Gam majjum, sabbu kawtal am e Yeesu Almasiihu, mi waawan ko jurorii golle am yeeso Alla.

¹⁸ Gam mi suusataa batango goddum, to hinaa ko Almasiihu wadi diga e am, gam waddugo 6e lenyi janani dowanoo Alla. O wadii dum diga haala am, e gadu am,

¹⁹ non bo diga e baawde kaayeeffiji e haaynaareeji, e baawde Ruuhu Alla. Hande non baajoriimi linjiila Almasiihu diga Urusaliima e nokkuuje piiltitiide dum, faa yottii leydi Illiriya.

²⁰ Mi tinnake gam to mi waajoo linjiila to inne Almasiihu meedi noddeego. Mi wadii dum, gam mi yidaa mahugo dow dadda goddo.

²¹ Hande no Dewtere wi':
«Be bataakano haala makko, yi'aan,
6e nanayno oo batanee, faamaan.»

Miilooji Pol

²² Golle am den nun hadimmi de duuddum warugo to moodon.

²³ Amma jooni mi woodaa to gollotoomi, golle am heennyii der leyde dee, kade bo diga duubi duuddi nun jidumi warugo to moodon.

²⁴ Mii yidi yaalugo on to mii yaha Espaniya. Mi joododoto e moodon sedda, ballon am der jahaanjal am 6aawo de ji'umi on go hakkillo am fukkii.

²⁵ Amma jooni mi yahan Urusaliima walloygo him6e Alla won6e ton.

²⁶ Goondin6e Maseduwaan e 6e Akaya hawritii ceede, gam 6e balla goondin6e takaa6e won6e Urusaliima.

²⁷ Be gadii dum e sago ma66e, e haani bo 6e gadana 6e dum. Gam to 6e lenyi janani hebii kujje ruuhunkeeje diga e Yahuduube, den e haani bo 6e balla 6e e jawdi ma66e.

²⁸ To mi yottinii golle den, kokkumi ko hawritaa to haanu6e dum yottoo, den mi yahan Espaniya, mi yaalan bo to moodon.

²⁹ Mii anni to mii wara to moodon, mi waridan e barke Almasiihu fu.

³⁰ Banniraabe, mii eela on gam sabbu Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, e gam yidde ne Ruuhu hokkata: Ballee am hawre, oon eelanammi Alla.

³¹ Du'ee gam mi dada e juude him6e Yahudiya 6e goondinay. Du'ee bo gam

him6e Alla won6e Urusaliima ja6a ballal njal jaaranmi.

³² Hande non, to Alla e yidi, mi yottoo to moodon e welwelo, den mi siwtoo sedda hakkune moodon.

³³ Alla kokkoowo jam wonda e moodon, on fu. Aami!

16

Cannooje

¹ Mii yowana on sakiike meeden Fiibi junno, o laati nun gollotoodo der Eklesiya Kenkereya.

² Ja6ee mo e inne Joomiraawo hande no haani him6e Alla wada. Ballee mo dow huune ko o haajaa e mon fu, gam kanko bo, o wallii duu66e, min e hoore am bo o wallii am.

³ Mii sannii Pirisilla e Akilas, gollidoobe e am golle Yeesu Almasiihu.

⁴ Be kokkii ko'e ma66e gam 6e kisina yonki am. Min tan bane seedantoo6e dum, ekle-siyaaji 6e lenyi janani fu e seedanoo 6e dum.

⁵ Cannanee am goondin6e hawritintoo6e wuro ma66e. Mii sanna Epaynetus, gidu am. Kanko arti goondini Almasiihu der leydi Asiya.

⁶ Mii sanna Mariyama, kokkudo hoore muuddum sanne gam moodon.

⁷ Mii sanna Andoronikus e Yuniyas, him6e lenyol am. Min e ma66e nun ma66idanoo der kasu. Bee laatii lilaabe teddinaabe, 6e arti am bo goondingo Almasiihu.

⁸ Mii sanna bo Ampiliyatus jidaado am sabbu kawtal amen e Joomiraawo.

⁹ Mi sannii Urbanus, gollidoowo e meeden der golle Almasiihu, kanko e Estakis, gidu am.

¹⁰ Mii sanna Apelles goondindo Almasiihu e goonjaaku. Mi sannii bo him6e wuro Aristobil.

¹¹ Mii sanna Herodiyon, mo lenyol am. Mii sanna bo him6e wuro Narsisi hawtu6e e Joomiraawo.

¹² Mii sanna Tirifen e Tirifos, rew6e gollantoo6e Joomiraawo puy. Mii sanna bo Persis, debbo jidaado, kokkudo hoore mum sanne gam golle Joomiraawo.

¹³ Mi sannii Rufus mo Joomiraawo su6i, e inna mum, laatiido inna am min bo.

¹⁴ Mii sanna Asinkiriti e Felegon e Hermes e Patorobas e Hermas e goondin6e Yeesu wondufe e ma66e fu.

¹⁵ Mii sanna Filologus e Yuliya. Mii sanna bo Nere e sakiike mum, mii sanna Olimpas e him6e Alla wondufe e ma66e fu.

¹⁶ Moy moodon fu sanna banniraawo mum e mammilontirgo, e yidde. Kawtal Eklesiyaaji Almasiihu fu e sanna on.

Haalaaji keenyitirdi

¹⁷ Banniraaḅe, nani ḁo ko eelanmi on: kakkilaneē waddooḅe ceennirgu caka mon. Kamḅe ḅee darta selingo on diga ekkitinol ḅol keḅudon. Boddodee ḅe!

¹⁸ Gam himḅe ḅen, Almasiihu Joomiraawo meeden bane ḅe gollantoo, amma deedi maḅḅe. E haalaaji beldi, eytooji ḅe jorbortoo himḅe ḅe walaa hakkillo.

¹⁹ Amma onon, himḅe fu e anni habaru dowtaare moodon. Gam majjum mii seyori on. Amma mii yidi laatodon hakkilḅe dow wadugo ko woodi, laatodon bo laaḅuḅe dow wadugo ko halli.

²⁰ Alla kokkoowo jam muunyitan Seyḁan yeeso seḁḁa ley koyḁe moodon. Moyyere Joomiraawo meeden Yeesu wonda e moodon!

²¹ Timote gollidoowo am sannii on. Lusiyus e Yason e Sosipater himḅe lenyol am bo e sanna on.

²² Min Tertiyus binnuḁo ḁerewol ḅol mi sannii on der kawtal meeden e Joomiraawo.

²³ Gayus, beero am, e beero goondinḅe sannii on. Erastus cuudoowo ceede siire sannii on, e Kartus banniraawo meeden.

[

²⁴ Moyyere Joomiraawo men Yeesu Almasiihu wonoo e mon on fu. Aami!]

Yettoore

²⁵ Yettoore laatanoo Alla! Oo woodi baawḁe semmidingo on der goondinki, hande no linjiila ka baajotoomi batiri. Linjiila kan laati nun habaru Yeesu Almasiihu, eka hollita laabi Alla cuuḁiḁi diga ḁum ḅooyi.

²⁶ Amma jooni ḁum hollitake. Dewte annabiḅe e seedoo ka. Alla tabitiḁo batii ka anninee himḅe lenyi janani fu, gam ḅe goondina, ḅe dowtoo.

²⁷ Alla tan woodi faamu. Tedduḅal laatanoo mo diga e Yeesu Almasiihu, faa abada. Aami!

Derewol aranol ɲol Pol winnani 6e Korintu

Haala Puɗɗirka

Pol lilaado nun winnani 6e Korintu derewol mum aranol ɲol do hakkune duubi 54 e 55, 6aawo de o wadi duubi tati der wanɲarde Efesu, Golle Lilaabe. 20.31. Wakkati mum Korintu laati nun wanɲarde mawne der leydi Akaya. Derewol Golle lilaabe 18.1-18 e batana en no Pol yahiri Korintu e no o tiggiri eklesiya der siire nen.

Be Korintu winnaniino Pol, yami yande dow teegal, e dow yakkugo tew caafiranaadam tooruuje. Pol winnani 6e derewol ɲol do gam o toontoo yande ma66e. Berne makko biisakeno e habaruuji di o nani dow ceenniigu naatunju caka 6e Korintu, e jeddi tawaadi hakkune ma66e, e kade tooraaji goddi gonudi caka ma66e. O nani bo haala jeenu kallunju tawaanju caka ma66e, go 6ee jeedi, 6e baaway ko moyyini ka.

Ko jogii Pol dow 6e Korintu woni moyyingo goonki ma66e dow ko yaadataa e ko Alla yidi. Haalaaji di o batani der derewol makko e duudi, amma di fu huune gootum nun di cappii. Kan woni, haala joonne goondindo fottune.

Tokkontirki haalaaji

1. Toonti Pol dow ka o nani 1-6
Haala puɗɗirka 1.1-9
Ceenniigu der eklesiya 1.10-4.21
Toora dow joonne goondin6e 5.1-6.20
2. Toonti dow tooraaji feere feere 7-16
Banɲugo e joodaago banɲay 7
Woodugo hoore mum e kirtaari ceniini 8.1-11.1
Jikku kaanunju goondindo e woodi der eklesiya 11.2-34
Dokke Ruuhu, e no de gollirte 12-14
Haala pintol 15
Haalaaji cakitiidi e cannooje 16

Sannoore

¹ Min Pol e banniraawo men Sosteni winnani on derewol ɲol. Min Pol noddaado gam laatoo lilaado Yeesu Almasiihu e muunyo Alla.

² Emen canna eklesiya Alla gonuka Korintu. Alla laa6ini on gam on kawtii e Yeesu Almasiihu, onon noddaabe gam laatodon seniibe, noddoo6e inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu to gonudon fu. Yeesu on laatii Joomiraawo ma66e, e Joomiraawo meeden.

³ Alla Baaba e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu wadana on moyyere, hokka on jam!

Pol e yetta Alla gam 6e Korintu

⁴ Wakkati fu mii yetta Alla gam moodon sabbu moyyere makko ne o holliti on. O holliti on ne gam on kawtii e Yeesu Almasiihu.

⁵ Der kawtal e makko, on ke6ii huune fu, ko furi du, der haala, e der annal fu,

⁶ edum hollita no on ja6ii seedaago amen haala Almasiihu no woodi.

⁷ Kanjum acci on dullay dokkal Alla baa gootal, oon kedorii Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu wittaa.

⁸ Kanko semmidinta on faa heennyitirde, gam laatodon 6e walaa gacce der nyalaane wittooyo makko.

⁹ Gam Alla laati nun koolaado, kanko noddudo on kawton e Biyiiko Yeesu Almasiihu, Joomiraawo meeden.

Hawre caka goondin6e

¹⁰ Banniraabe, mii eela on e inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, batee haala goota, to on ceenniree, gadee hakkillo wooto e miilo wooto.

¹¹ Banniraabe am, mi nani dige e getti wuro Kolowe, kabe tawaade caka moodon.

¹² Ko jidum wi'ugo woni mi nani moy moodon e wi'a min, mo Pol nun, goddo bo e wi'a: «Min, mo Apollos nun,» goddo feere kade e wi'a: «Min, mo Piyer nun,» faa hanne goddo e wi'a: «Min, mo Almasiihu nun.»

¹³ Almasiihu seennu nun na? Pol nun maayi gam mon dow leggal palaanjal na, naa e inne Pol nun gadiradon batisi?

¹⁴ Mi yettii Alla gam mi waday baa gooto moodon batisi, to hinaa Kirispus e Gayus.

¹⁵ Non non, goddo moodon waawataa ko wi'i wadaama batisi e inne am.

¹⁶ Ee, goonja, mi wadii getti wuro Estefanas batisi. Baka don, mi annaa naa mi wadii goddo kade batisi.

¹⁷ Almasiihu du lilay am gam mi wada batisi. Ko o lilanimmi woni, mi waajoo linjiila. To emi waajoo ka bo, mi wadirtaa dum e baawal haala, gam to maayde Almasiihu dow leggal palaanjal laatoo baanji.

Baawde Alla e annal mum

¹⁸ Haala maayde Yeesu dow leggal palaanjal laati nun haanjaare dow gite halkoo6e, amma dow meeden enen hisinaabe, ka laati nun baawde Alla.

¹⁹ Edum winnaa der dewtere:

«Mi halkan faamu faamu6e, mi jirgitan annal annu6e»

²⁰ Den, toy woodu6e faamu woni? Toy moodi66e tawreeta woni? Toy waawu6e jeddi der jamaanuuru nuu do woni? Alla bane wayliti annal him6e duuniyaaru nuu wadi ɲal haanjaare na?

²¹ Him6e duuniyaaru nuu e faamu mum fu, annitay Alla no o holliti faamu makko. Dum laatake nun nun gam Alla e yidi hisingo

goondinbe dum fu diga e waaji amen di wo66e daari haanjaare.

²² Gooŋa nun, Yahuduube e yama haay-naareeji, Yunaninkee6e bo e darta annal.

²³ Amma enen, habaru tiggol Almasiihu dow leggal palaanjal baajotoden. Yahuduube e daari dum ko ferginta 6e, Yunaninkee6e bo e daari dum haanjaare.

²⁴ Amma 6e Alla noddii, baa 6ee Yahuduube, dum bo 6ee Yunaninkee6e, 6ee anni no Almasiihu laati nun baawde e annal Alla.

²⁵ Gam haanjaare Alla e 6uri annal neddo, kade bo, tampere Alla e 6uri semme neddo.

²⁶ Onon banniraa6e, daaree no Alla noddiri on onon e ko'e moodon, caka moodon, woodu6e annal dow gite him6e, dum bo semmentee6e, maa bo 6e lenyi laami6e, duudaa.

²⁷ Amma Alla subii kaanjal duuniyaaru gam o sentina woodu6e annal, o subii tampu6e gam o sentina woodu6e semme.

²⁸ O subii ko walaa teddujal e jawniidum, e ko wattiraaka der duuniyaaru nuu, gam o yawna ko teddi,

²⁹ gam to goddo hebu juraago yeeso Alla.

³⁰ Kanko hawti en e Yeesu Almasiihu, go Yeesu laatanii en annal Alla, der makko ke6uden goonjaaku e laabiineego e rindineego diga hakke.

³¹ To non «jurotoodo fu, juro gam kawtal mum e Joomiraawo», hande no winniraa.

2

No Pol waajorii 6e Korintu

¹ Banniraa6e, no garunoomi waajaago on haala Alla cuudiika, mi waajoraaki on e annal, dum bo e baawal batu.

² Mi yidayno waajaago on goddum feere to hinaa Yeesu Almasiihu e no o tiggiraa dow leggal palaanjal.

³ Mi wonakeno to moodon e tampere, e kulol, mii diwna puy.

⁴ Haala am e waaji am daraaki dow baawal haala e annal him6e. Edum darii dow ko Ruuhu Ceniido hollitinta e baawde,

⁵ gam to goondinki moodon daroo dow annal him6e, amma dow baawde Alla.

⁶ E nun fu, emen baajoo annal luggunjal yeeso 6e goondinki mum semmidii. Amma annal him6e duuniyaaru nuu do bane men baajotoo, dum bo annal him6e halkoo6e woodu6e baawde.

⁷ Annal Alla kaayniinjal, cuudaniinjal him6e men baajotoo, njal o siriyani en diga duuniyaaru tagaaka, gam teddujal men.

⁸ Baa gooto der semmentee6e duuniyaaru nuu annaano njal, gam to 6ee annunoo njal, 6e tiggataano Joomiraawo mo teddujal dow palaanjal.

⁹ Amma hande no winnaa:

«Ko itere meeday ko yi'i, noppi bo meeday ko nani,

ko hakkillo goddo yahay dow mum abada, kanjum Alla siriyani yidu6e dum.»

¹⁰ Amma enen, Alla hollitii en dum diga e Ruuhu mum. Ruuhu on e widitoo huune fu, faa e luggudum Alla.

¹¹ Moy waawata ko anni neddo to hinaa yonki gonuki der joomum? Hande nun Alla bo, walaa annudo mo to hinaa Ruuhu gondoo der makko.

¹² Enen kan, ruuhu duuniyaaru bane ke6uden, Ruuhu Alla nun, gam annen ko Alla wadani en e moyyere nun.

¹³ Men batirtaa dum bo e boliide de him6e duuniyaaru janjinta, amma e boliide de Ruuhu janjinta. Hande non men paaminirta he6u6e Ruuhu, kujje ruuhunkeeje.

¹⁴ Mo he6ay Ruuhu Alla waawataa ko jabi kujje Ruuhu, gam de laatani mo nun haanjaare. O waawataa ko anni de, gam e ballal Ruuhu tan de annitirtee.

¹⁵ Goodudo Ruuhu Alla e suttontira huune fu, amma kanko e hoore makko, walaa cottontiroowo haala makko.

¹⁶ Edum winnaa der Dewtere:

«Moy anni miilooji Joomiraawo?

Moy tintinta mo gokka?»

Amma enen, Ruuhu Almasiihu na'on der meeden.

3

Gollantoo6e Alla

¹ Banniraa6e, mi waaway ko baddi on hande he6u6e Ruuhu Ceniido, doole mi badda on hande him6e duuniyaaru, e hande sukahon petton der goondinki Almasiihu.

² Gam majjum baajiimi on hande yaroo6e kosam, hinaa nyaamdu tekkunol kokkumi on, gam on potanay njal taw. Faa jooni bo, on potanay njal,

³ gam jikku duuniyaaru nun jogii on taw. To nawniraagu e ka6e e woni hakkune moodon, dum hollitintaa no jikku duuniyaaru nun jogii on na? Dum hollitintaa no balli moodon nun jaalii on na?

⁴ To oon ceenniri hakkune moodon faa moy moodon fu e wi'a: «Min mo Pol nun,» oya bo e wi'a: «Min mo Apollos nun,» dum hollataa no onon e 6e duuniyaaru fu on gootum nun na?

⁵ Moy nun Apollos laatii? Moy nun Pol laatii? Men laati nun gollantoo6e Alla, 6e diga e muudum goondindon, jaka no Joomiraawo hokkiri moy ma66e fu.

⁶ Min, mi aawi, go Apollos misii diyam, amma Alla mawnini.

⁷ Hande non, aawudo e misudo diyam fu laataaki goddum, Alla mawnindo tan laatii goddum.

⁸ Aawudo e misudo diyam fu laati nun gootum, moy ma66e fu he6an riiba jaka golle mum.

⁹ Gam minon men gollidoo6e e Alla, onon laatii deme makko, e suudu makko ma-heteenol.

¹⁰ Dow moyyere ne Alla wadanimmi, daddumi dadda suudu, hande mahoowo an-nanaado. Jooni goddo feere e maha dow makka. Amma sey moy fu wada hakkillo dow no mahirta.

¹¹ Gam goddo waawataa ko daddi dadda gokka to hinaa arana, kanka woni Yeesu Almasiihu.

¹² Wo66e e maha dow dadda kan e kanjeeri, wo66e e cardi, wo66e bo e kaaye dime, wo66e bo e mahira ledee e fudo e yomme.

¹³ Nyalaane darjal, Almasiihu sumpitan golle moy fu, gam moy fu yiite foonnan golle mum, gam yiite hollan no golle moy fu wa'i.

¹⁴ Mo golle mum jabay yiite dow dadda, joomum he6an riiba golle mum.

¹⁵ Amma mo golle mum yiite nyaami, dullan riiba mum, kanko o hisan, amma o nandan hande cuttaado e yiite.

¹⁶ Faa jooni on annitay onon nun laatii suudu Alla na? On annaa Ruuhu Alla na'on der moodon na?

¹⁷ To goddo halkii suudu Alla, Alla halkan joomum. Gam suudu Alla laati nun seniinu, onon nun bo laatii suudu makko.

¹⁸ To goddo jammoo hoore mum. Miiludo e moodon e woodi faamu der jaamanuuru nuu do, sey o laatoo taw kaanjaado, gam o he6a faamu goonjauu.

¹⁹ Gam annal duuniyaaru nuu laati nun haanjaare yeeso Alla. E wannii der dewtere: «Alla nannjiran annu6e e dabareeji ma66e.»

²⁰ E wannii kade: «Joomiraawo e anni miilooji annu6e, di laati nun baanji.»

²¹ Gam majjum, to goddo juroro him6e, gam huune fu onon woodi.

²² Pol e Apollos e Piyer, ko woni der duuniyaaru, yonki e maayde, hanne e jaajo fu, onon woodi.

²³ Onon, Almasiihu jey on, Almasiihu bo, Alla woodi dum.

4

Lilaa6e Almasiihu

¹ Min Pol e Appollos, daaree men hande gollantoo6e Almasiihu, yowanaa6e haala Alla cuudiika.

² Ko yidaa yi'ee dow yowaanaa6e golle woni 6e gada golle de 6e jowanaa e hoolaare.

³ Mi faalaaka baa to on kiitake am, dum bo to wo66e hiitake am. Min e hoore am bo, mi hiitataako hoore am.

⁴ Baa to 6erne am gaccaaki am, dum yiday wi'ugo mii poonnitiido. Joomiraawo woni kiitotoodo am.

⁵ Gam majjum, to on kiitee goddo ko wakkati yottoo, kedee faa Joomiraawo wara. Kanko wurtinta ko suudii der niwre, o hollita ko woni der 6erde him6e. Nyalaane majjum, moy fu he6an yettoore kaananne mo to Alla.

⁶ Banniraabe, haalaaji di batumi dow am e Apollos fu, gam moodon batumi di. Men jidu nun tokkitodon koyde amen, golliron haala bi'uka to neddo yartoo ko winnaa. To on mawnitoree jannjinoowo oo do, jawodon oo to.

⁷ Den moy burnu maa dow wo66e? Ume goodudaa ko a hokka dum bane? To laatake a hokka dum nun, ume wadi go aa mawnitoo dum hande a hokka dum bane?

⁸ On kaarii ko, on ke6ii ko jawdi, on puddii laamaago, men laamodaaki e mon! Kay, emen jidi laamodon, gam men laamodoo e moodon minon bo!

⁹ Gam edum nandi hande minon lilaa6e, Alla laatini men sakitiife. O nandinii men hande hiitaa6e waree, ko duuniyaaru e malaykaa6e e him6e e daara men.

¹⁰ Minon men kaanjaama gam Almasiihu, amma onon oon goodi annal gam kawtal mon e Almasiihu. Minon men galaa semme, amma onon oon cemmidi. On teddinaa6e, amma minon men jawaa6e.

¹¹ Faa e jooni, minon men dafaa6e e dondaa6e, funtu men goni, emen piyee, emen jiiloo toy fu.

¹² Emen golloo e ko'e amen hande maayo6e gam nyaannugo ko'e amen. To men jennaama, men barkidina, emen tooree emen munyi,

¹³ to men batanaama kalluka, men toonto geeta. Men laatake buuri duuniyaaru, e tuuni ni him6e fu woppata.

¹⁴ Mi wannanay on gam mi sentina on, amma gam mi waggina on, hande sukaa6e am yidaa6e.

¹⁵ E nun fu, baa to oon goodi ekkitinoo6e ujune sappo der goondinki mon Almasiihu, on goodaa baabiraabe duu66e kan. Gam der kawtal moodon e Almasiihu, min on laatii baaba moodon diga e waaji linjiila.

¹⁶ Gam majjum mii eela on, yemminee am.

¹⁷ Kan wadi lilumi Timote 6iyam jidaado to moodon, koolaado der kawtal mum e Joomiraawo. O siwtoran on no tokkirmi Almasiihu, e ko baajotoomi nokku fu der eklesiyaaji.

¹⁸ E woodi mawnitiife caka moodon, 6ee miiji mi warataa kade to moodon.

¹⁹ Amma 6ooyataa ko mi wara to moodon, to Joomiraawo e yidi. To mi warii, mi yidaa nanugo haala mawnitiife 6en tan, amma baawde ma66e.

²⁰ Gam Laamaare Alla, hollitintaako e haala tan, amma e baawde.

²¹ Ume burudon yidugo? Mi warida to moodon e sawru na? Naa e yidde e diggere?

5

Ko sentinii caka goondinbe Korintu

¹ Men nanii huune centiniidum wadii caka moodon. Iri majjum meeday ko wadii baa caka heeferbe. Men nanii gooto moodon e yidi debbo baaba mum!

² Go oon juroro dum! Ko haanuno berde moodon bisoo, burtinon gadudo iri baadi bonni nii caka moodon.

³ Min, mii woddodii on e bannu, amma miilooji am e wondi e mon. Mi hiitake gadudo baadi ni hande mi na'on to moodon.

⁴ De kawritidon fu, hakkillo am e wondi e moodon, gadee dum do e baawde Joomiraawo meeden Yeesu:

⁵ gattee neddo on der juude Seydan, gam suunooji bannu makko halka, amma yonki makko hisa der nyalaane garki Joomiraawo.

⁶ E goonja, on goodaa laawol juraago! On annaa no yuufinirdum sedda yuufinan conni peen laawaani fu na?

⁷ Laabinee ko'e moodon, ikkinee yuufinirdum kiiddum hakkune moodon, hefa laatodon conni laawaani keyri, on galaa yuufinirdum. Oon laafi ko, gam Almasiihu jawgiiri Paska meeden hiisaama.

⁸ Gam majjum, en nyaamee juulde Paska hinaa e yuufinirdum kiiddum dum hallande e ganyaani. Amma nyaamen de e conni peen ni walaa yuufinirdum, laatiini alaama laabal e goonja.

⁹ Mi wannaniino on der derewol am bi'umi, to on kawtee e wadoobe jeenu.

¹⁰ Himbe duuniyaaru jeenoobe bane batananmi, to dum bo suunaaabe, maa bo wuybe, to dum bo safoobe tooruuje, gam to kambe nun batananmi, doole sey burtoodon duuniyaaru.

¹¹ Ko binnumi woni, to on kawtee e goddo noddeteedo goondindo, go emo laatii jeenoowo, to dum cuunaado, maa bo caafoowo tooruuje, maa bo nyo'owo himbe, dum bo jaroowo bagi, to dum bo gujjo, baa nyaamde to on kawtee e iri makko.

¹² Ume faalii am e hiitaago himbe fe goondinay? Onon yowanaa hiitaago wonbe caka moodon.

¹³ Himbe fe goondinay, Alla nun hiitotoo dum. Gam e winnaa: «Burtinee neddo kalludo caka moodon.»

6

Gaccontirgo hakkune goondinbe

¹ To goddo mon e woodi haala gom e banniraawo mum, o susan o yaara ka to

hiitotoobe fe duuniyaaru, fe goondinay, o acca himbe Alla na?

² E goonja on annaa no seniife nun hiitoytoo himbe duuniyaaru na? Den, to onon nun hiitoyto himbe duuniyaaru, noy tam-pirdon ko hiiti haalaaji petti?

³ On annaa enen nun hiitoyto malaykaabe na? Gam uume tampeten ko hiiti haalaaji goonki ki jooni?

⁴ Den, to haala gom wadii caka moodon, himbe fe eklesiya daaray goddum cuboton fe kiitoo ka!

⁵ Mii bata ka gam centon! E goonja on goodaa mo hakkillo baa gooto caka moodon, baawoowo ko hiiti haala caka banniraabe na?

⁶ Goondindo e yaara goondindo bannu ki-ita to fe goondinay!

⁷ Maa to oon gaccontira, edum hollita no on tampii. Ume wadi on jabataa gadanedon ko woodaa? Ume wadi on munyantaa nyaameego amaana?

⁸ Amma onon, oon parkana wobbe, oon nyaama fe amaana, banniraabe moodon bo gadanton dum.

⁹ On annaa fe fonnitaaki naatataa der Laamaare Alla na? To on jammee ko'e moodon: Sobube, e safoobe tooruuje e jeenoobe e luudiibe,

¹⁰ e wuybe e suunaaabe e yarooobe bagi, e nyo'ooobe, e pasotoobe, fe fu fe naatataa Laamaare Alla.

¹¹ Wobbe moodon laatakono hande non, amma jooni on lootaama, cenadon, on laati-naama foonniitiibe e baawde inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, e Ruuhu Alla meeden.

Teddiniree Alla balli moodon

¹² Oon bi'a, oon goodi laawol wadugo hu-une fu. Goonja nun, amma huune fu bane nafata on. Mii woodi laawol wadugo huune fu, amma mi nootataako mi laatoo jeyaaado majjum.

¹³ Oon bi'a, nyaamdu wadaaka maa gam reedu, reedu bo gam nyaamdu. Goonja nun, amma Alla halkan dum dum fu didum. Bannu bii aadama tagaaka gam wadugo jeenu, nol laatani nun Joomiraawo, Joomiraawo bo gam maggol.

¹⁴ Hande nun, Alla pintindo Joomiraawo meeden e maayde, fintinan en enen bo e baawde mum.

¹⁵ E goonja, on annaa balli moodon laati nun jokkulal gootal der bannu Almasiihu na? Den, e haani mi etta jokkulal Almasiihu mi laatina jokkulal jeenoowo na? Wadataako!

¹⁶ E goonja on annaa kawtudo e debbo jeenoowo fu, laatake bannu gootol e makko na? E winnaa: «Be fu dido, fe laatoto bannu gootol.»

¹⁷ Amma kawtudo e Joomiraawo laatoto ruuhu gootu e makko.

¹⁸ Boddodee haala jeenu fu. Hakke de neddo wadata fu, meemataa ɓannu mum, amma gadudo jeenu, wadii hakke der ɓannu mum.

¹⁹ On annaa balli moodon laati nun suudu Ruuhu Ceniido gondo der moodon, mo Alla hokki on na? On jeyaa ko'e moodon,

²⁰ gam Alla soodirii on e huune tedduɗum. Gam majjum, teddinee mo e balli moodon.

7

Toonti yande dow teegal

¹ Jooni kan mii yidi toontaago on yande de binnandon am. E goɗa, e dum woodi to gorko meemay debbo.

² Amma, gam to on gonee der jeenu, e haani gorko fu e woodi debbo mum, debbo moy fu bo, e woodi gorko mum.

³ Gorko huntana debbo haaje mum, debbo bo hande nun.

⁴ Debbo jeyaa ɓannu mum, gorum jey ɗol. Gorko bo hande non, jeyaa ɓannu mum, debbo mum jey ɗol.

⁵ To on calontiree dow kawtal balli moodon, sey to on nannantiri dow majjum der wakkati sedda gam du'aago. Baawo majjum, kawtee kade gam to Seydan jarboo on dow tampere jogaago ko'e mon.

⁶ Ka batumi on do, doole bane, saawari nun.

⁷ Mii yidi himbe fu laatoo hande am, amma moy fu bane Alla hokki dum. Moy fu e dokkal muudum non, oo do hande nii, oya bo hande nun.

⁸ Mii yidi wi'ugo 6e ɓanɗay e 6e ɓanɗaaka, e gowniibe, edum woodi 6e joodoo hande am.

⁹ Amma to 6e baawataa ko jogii ko'e maɓbe, 6e ɓanɗanta. ɓanɗotirgo e ɓuri wonaago der suunooji.

¹⁰ ɓanɗotirbe, mii hokka 6e dooka, to am bane ka yiwi, amma to Joomiraawo: debbo haanay saloo gorum.

¹¹ To o salake bo, sey o joodoo nun nun, maa bo o naara e goriiko. Nunnun gorko bo, haanay seera debbo mum.

¹² Amma dow horiibe, min nun batata kaa do, Joomiraawo bane. To goondindo e woodi debbo mo goondinay, go debbo on nootii wondugo e makko, to o seeru mo.

¹³ Non non nun bo, to debbo goondindo e woodi gorko mo goondinay, to gorko on nootake wondugo e makko, to o saloo mo.

¹⁴ Gam gorko mo goondinay senaama gam debbo mum, nun bo debbo mo goondinay senaama gam gorko mum. To hinaa nun, ɓiɓbe maɓbe laatataako seniibe, nani bo ɓee ceniibe.

¹⁵ Amma mo goondinay, to e yidi seerugo goondindo, o seera. Den fu goondindo,

debbo, to dum bo gorko, doolaaka joodoo der teegal mum, Alla noddu en nun gam gonoden der jam.

¹⁶ Debbo, aa anni naa a hisinan gorko maa na, nun bo gorko, aa anni naa a hisinan debbo maa na?

Moy fu wonoo hande no Joomiraawo noddiri dum

¹⁷ To non, moy fu wonoo hande no Joomiraawo hokkiri dum, moy fu wonoo der goonki ki wonuno go Alla nodda dum. Kanjum umuranmi der eklesiyaaɗi fu.

¹⁸ Juulniido go Alla noddi dum, wonoroo nun nun, mo juulnaakino bo go Alla noddi dum, wonoroo nun nun.

¹⁹ Juulnaago e dullere juulnaago fu, laataaki goddum, sey tokkugo umurooje Alla.

²⁰ Moy fu wonoro hande no laatinoo go Alla nodda dum.

²¹ To jeyaaɗo nun laatinoda a go Alla noddu maa, taa accu dum ɓillee. Amma to a heɓii laawol no dimdirtaa, taa yeeba dum.

²² Gam jeyaaɗo mo Joomiraawo noddi, laatake dimo gam Joomiraawo. Dimo mo Alla noddi bo, laatake jeyaaɗo Almasiihu.

²³ On coodiraama e huune ko teddi. Gam majjum, to on laatinee ko'e mon jeyaaɓe himbe.

²⁴ Banniraaɓe, moy fu wonoro yeeso Alla, hande no laatinoo go o noddee.

Baɗugo dum bo joodaago nun nun

²⁵ Dow himbe 6e meeday ɓanɗugo, dum bo ɓanɗeego, mi woodaa umuroore gom yiwne to Joomiraawo, amma mi batan ko miilumi, min mo Joomiraawo yurmii, wadimmi koolaado.

²⁶ Mii miila to neddo wonake non, dum buran woodugo, sabbu tooraaji di jooni.

²⁷ ɓanɗudo, to seeru, mo ɓanɗay bo to daartu ɓanɗugo.

²⁸ Amma ɓanɗudo waday gacce, gatol bo to ɓanɗaama, waday gacce. Amma annee no ɓanɗube e woodi ɓillaaje der goonki mum. Kanji bo woni mi yidanaa on.

²⁹ Banniraaɓe, ko jidum batugo on nani: Wakkati juutaa, gam majjum, ɓanɗube laatoo hande 6e ɓanɗay,

³⁰ wulloobe laatoo hande 6e bullataa, seyotoobe wada hande 6e ceyataako, soodoobe bo wada hande 6e goodaa goddum,

³¹ seyortoobe jawdi duuniyaaru, wonoo hande 6e ceyataako, gam duuniyaaru nuu do faanake heennyugo.

³² Ko jidumi woni, burtoɗon e sugullaaji. Mo ɓanɗay e hiinnitano golle Joomiraawo, ko fottanta Joomiraawo tan o dartata.

³³ Amma ɓanɗudo, hakkillo mum, to kujje duuniyaaru wonoto, ko welata debbo makko o dartata,

³⁴ hakkillo joomum seennake. Hande non bo, mo ɓaɓaaka, hakkillo mum to kujje Joomiraawo wonoto, gam ɓannu e yonki makko fu laatoo ko senaa. Amma ɓaɓudo, hakkillo mum to kujje duuniyaaru wonoto, ko welata goriiko o dartata.

³⁵ Mi batay ka, gam mi fergina on, amma gam wallugo on batanmi ka. Mii yidi gonodon der goonki kaanuki, tokkodon bo Joomiraawo e ɓerde goote.

³⁶ To goddo e woodi daɓɓere mum, go o yidaa sentingo mo diga o ɓaɓay mo, o wada ko o yidi. O ɓaɓa mo, o farkay to o ɓaɓii mo.

³⁷ Amma to gorko wadi niyya der ɓerne mum, hinaa e doole, laatoo bo o waawan ko jogii hoore makko, o ɓaɓay, o wadii ko woodi.

³⁸ ɓaɓudo daɓɓere mum wadii ko woodi, amma mo ɓaɓay mo, wadii ko ɓuri woodugo.

³⁹ Debbo ɓaɓaado laati nun kaɓɓaado to goriiko e wuuri. Amma to goriiko wuuraa, o rindii, o waawan ko etti mo o yidi fu, amma tawee der laawol Joomiraawo nun.

⁴⁰ Dow miilo am, to debbo joodake ɓaɓaaka, o ɓuran heɓugo seyo. Miilooji am nun batanmi don, mii miila bo mii woodi Ruuhu Alla.

8

Toonti yande dow tew caafiranaadam tooruje

¹ Jooni faa mi toontoo yande moodon dow tew caafiranaadam tooruje. Gooɓa nun, en fu, een goodi annal. Annal e wadda manɗu hoore, amma yidde woni ko jaarata eklesiya yeeso.

² Neddo miijudo e anni, joomum annaa taw no haani anniree.

³ Amma neddo fu jidudo Alla, Alla e anni dum.

⁴ Dow yakkugo tew caafiranaadam tooruje, een anni tooruure laataaki goddum der duuniyaaru, Alla gooto tan woni.

⁵ Himbe e saafa tooruje de dow e de ley. E goonja, saafeteebe duuɓbe e wi'eteebe joomiraaɓe duuɓbe na'on.

⁶ Amma e nun fu, enen kan, Alla gooto tan woni, Baaba tagudo huune fu, mo gam mum buuruden. Kade bo Joomiraawo gooto tan woni, Yeesu Almasiihu mo huune fu laatorii e mum, e mo gam mum keɓuden yonki.

⁷ Amma himbe fu bane anni goonja kaa don. Woɓbe woowunoobe tooruje, e yakka tew caafiranaadam tooruje, go miilooji ɓerde maɓbe tampudi e hitoo fe.

⁸ Nyaamdu ɓeydantaa en goddum to Alla. To en nyaamii, dum nafataa en goddum, to en nyaamay bo, dum buyataa en goddum.

⁹ Amma kakkilee to dimaaku moodon doyya ɓe goondinki mum semmidaa.

¹⁰ An goodudo annal, to goddo yi'i maa aa nyaama to tooruure saafetee, hakkillo makko tampuno hokkan mo o nyaama

kanko bo. Den fu, der cuudiidum ɓerne makko, nafa caafiranaaka tooruure bane o nyaami na?

¹¹ Den banniraawo tampudi halkan gam annal maa, kanko mo Almasiihu maayi gam muudum halka gam annal maa.

¹² To oon gada hakke dow banniraabe moodon ɓe goondinki mum semmiday hande nun, oon nawna miilooji ɓerde maɓbe, hakke nun gadoton don dow Almasiihu.

¹³ Gam majjum to nyaamdu nun doyyata banniraawo am, mi yakkataa kade tew abada, gam to mi doyyu mo.

9

Ko haanani lilaado

¹ Mi jeyaa hoore am na? Mi laataaki lilaado na? Mi yi'ay Joomiraawo meeden Yeesu na? Diga golle de gollaniimi Joomiraawo bane goondinirdon na?

² Baa to woɓbe daaray am hande lilaado, to moodon kan, mi lilaado nun, gam onon laati ko hollitinta no Joomiraawo nun lilimmi.

³ Daa ko bi'anmi yidube gaccaago am:

⁴ Men kaanaa nyaamugo e yarugo der golle amen na?

⁵ Men kaanaa woositaago e rewbe goondinbe hande no lilaabe woɓbe, e miiraabe Joomiraawo, e Kefas wadata na?

⁶ Min e Barnabbas tan nun haani golloo gam nyaannugo ko'e amen na?

⁷ Soogeeru nuye haɓata konu e nyaanna hoore mum bo? Demoowo moy woni mo nyaamataa ɓiɓbe gesa mum? Moy woni duroowo mo yarataa kosam darne mum?

⁸ Ka batanmi do, dow miilooji himbe bane dum yiwi, tawreeta bo batii dum.

⁹ E winnaa der tawreeta: «Taa haɓɓu hunnuko gaari gollotooni der nafa.» Ga'i demooji nun Alla batani ka na?

¹⁰ E goonja enen bane batanaa ka na? Enen nun batanaa haala ka, gam demoowo e duggoowo fu wada golle muudum e miiliri heɓugo gedu mum.

¹¹ Men aawii der moodon kujje ruuhunkeeje. To men duggii jawdi ni goodudon, ko mawni nun na?

¹² To woɓbe e woodi laawol dow moodon, minon, men ɓuraa ɓe woodugo njol na?

Amma minon, men nafitoraaki baawde amen. Men munyani huune fu gam to men paddoo linjiila Almasiihu yahugo yeeso.

¹³ E goonja, on annaa gollotoobe der suudu Alla e heba nyaamdu mum der ko sakketee na? On annaa bo no gollotoobe der wuudirde sadakaaji, der don nun heɓata gedu mum na?

¹⁴ Hande non bo, Joomiraawo batii waa-jotoo6e linjiila, he6a nyaamdu mum diga waaji linjiila.

¹⁵ Amma min, mi nafitoraaki kujje dee fu, to mi winnii ka bo, gam mi he6a de bane. Gomma mi maaya, mi nootataako goddo hadanmi juraago dow majjum.

¹⁶ Gam waajaago linjiila laatanaaki am juro, doole nun mi waajoo ka. Bone woodanimmi to mi waajaaki ka!

¹⁷ To e anniya 6erne am nun gadiranmi golle den, mi he6an riiba am. Amma min bane subii, mi yowana de nun.

¹⁸ Den fu, ume woni riiba am? Riiba am woni waajaago linjiila hinaa gam joddi. Mi dartay nafitoraago ko haani mi he6a gam gollal ɲal.

¹⁹ Mii dimo dow him6e fu, amma mi laatinii hoore am jaggantoodo him6e fu, gam mi he6ana Almasiihu duu66e ma66e.

²⁰ To mi na'on caka Yahuduu6e, mi wada hoore am hande Yahuduujoo, gam mi he6a 6e. To mi yahii to tokku6e tawreeta, mii wada hoore am hande tokkudo tawreeta, gam mi he6a 6e, baa to mi tokkay tawreeta.

²¹ Hande nun bo to mi yahii to 6e annaa tawreeta, mii wada hoore am hande mo annaa tawreeta, gam mi he6a 6e, dum yiday wi'ugo mi tokkay tawreeta Alla, gam der umuroore Almasiihu gonumi.

²² To mi yahii to goondin6e tampu6e, mii wada hoore am hande tampudo, gam mi he6a 6e. Walaa fu no mi laatinay hoore am dow him6e fu gam mi hisinira wo66e ma66e, baa no wadi fu.

²³ Dum fu, mi wadii dum gam linjiila, gam mi he6a gedu am der barke makka.

²⁴ E goonɲa, on annaa him6e fu nun doggata der jayri, to wadoo6e dadontiro doggata na? Amma e non fu, gooto ma66e tan nun hebata ko resaa on. Gam majjum, doggee gam ke6al.

²⁵ Jiddo dadugo der doggudu fu, sey elta 6annu mum der huune fu. Kam6e, 6ee gada dum gam he6ugo ke6al meetalol dayloowol, amma enen, een tammi he6ugo meetalol ɲol daylataa.

²⁶ Gam majjum to emi dogga, gam baanji bane dogganmi, to emi lukka bo, dow hennu bane lukkanmi.

²⁷ Amma mii gollina 6annu am e naawdum faa mi jaaloo ɲol, gam mii hula mi dulla he6ugo yetteego 6aawo baajiimi wo66e linjiila.

10

To on caafee tooruje

¹ Banniraawo, mii yidi paamon dum do: 6aawo no kaakiraawo meeden wurti Misira, der wakkati Muusa, 6e fu 6e gonake ley duulere ardanii ne 6e, 6e fu bo, 6e jolii maayo.

² Be fu 6e gadanaama batisi der duulere e der maayo sabbu kawtal ma66e e Muusa.

³ Kade bo, 6e fu 6e nyaamii nyaamdu ruuhunkewol gootol,

⁴ 6e fu 6e jarii jaram ruuhunkejam gootam, burtiidam e tepaare ruuhunkeere, jaadannoore e ma66e. Tapaare nen woni Almasiihu.

⁵ Amma e non fu, duu66e ma66e, Alla yerdaaki dum. Be baraama der ladde.

⁶ Huune dum fu, laatanaake en misaalu gam to en tokkee jidaadi yonki meeden, hande no ma66e.

⁷ To on laatee saafoo6e tooruje hande no wo66e ma66e wadi, hande no winnaa: «Him6e joodii nyaami yari, den 6e ummii gam 6e piya fiyo jaayɲo.»

⁸ To on naatee jeenu hande no wo66e ma66e wadi. Faa him6e ujune laso e tato maayi nyalaane woore.

⁹ To on jarbee Joomiraawo hande no wo66e ma66e wadi, ko bolle halki 6e.

¹⁰ To on dumbitee hande no wo66e ma66e wadi, go malaykaajo maayde halki 6e.

¹¹ Huune dum fu, tawii 6e gam ke6en misaalu. Dum winnaama bo gam ke6en hakkillo, enen wonu6e der wakkatiiji caki-tiidi.

¹² Gam majjum, miiludo e darii fu, wada hakkillo to yanu.

¹³ Jarbeeji walaa di kebudon, di wo66e he6ayno. Alla e laatii koolaado, o accataa jarbedon 6ura semme mon. To di garii bo, o hokkan on laawol no munyirton, e no burtortodon e majji.

¹⁴ Gam majjum, banniraawo e yidaawo, boddodee caafol tooruje.

¹⁵ Mii badda on hande woodu6e hakkillo, onon e ko'e moodon biditee ko batumi.

¹⁶ Jarirgel hiraane seniine ɲel jetteten Alla gam mum, ɲel hollitintaa en kawtii e yiiyam Almasiihu na? Peen ceenneten een nyaama, ɲa hollitintaa en kawtii e 6annu Almasiihu na?

¹⁷ Peen ɲan laati nun goota, nun nun enen bo, no duudirden fu, en laati nun 6annu gooton, gam en fu, een ke6a gedu meeden e peen goota ɲan.

¹⁸ Daaree Isira'iilaawo: him6e ma66e nyaamoo6e sadakaaji cakkanaadi Alla, 6e goodaa kawtal e Alla cakkanteedo sadakaaji din na?

¹⁹ Ko jidum wi'ugo woni: Tooruure e tew ko ne saafiranaa e laatii goddum? Aawo!

²⁰ Amma, ko heefer6e saafirta, ginnaaji 6e caafanta dum, Alla bane. Nani bo mi yidaa oon goodi kawtal e ginnaaji.

²¹ On baawataa ko yariri jarirgel Joomiraawo, jariron bo ɲel ginnaaji, on baawataa ko nyaamidi e Joomiraawo, nyaamidon e ginnaaji bo.

²² Naa en jidu nun ummingo nawniraagu Joomiraawo? Een furi mo semme na?

Teddinee Alla der huune fu

²³ Gooṇa nun: «Huune fu e dagii». Amma huune fu bane nafata. «Huune fu e dagii,» amma huune fu bane yaarata eklesiya yeeso.

²⁴ To goddo moodon daartu ko nafata dum kan tan, amma ko nafata wobbe bo.

²⁵ Ko sippetee der luumo fu, on baawan ko nyaami dum, to on daartee annugo to dum yiwi, gam berde mon e gaccoo on.

²⁶ Gam: «Leydi e ko woni e mayri fu, Joomiraawo jey.»

²⁷ To mo goondinay noddinii on nyaamde, go nootidon noddooore makko, nyaamee ko o resani on fu e jam, to on biditee dum gam berde moodon e gaccoo on.

²⁸ Amma to goddo wi'ii on: «Tew dum do caafraanaadum tooruure nun,» den kan, to on nyaamee gam sabbu ceedindo on, e gam sabbu cuudiidum berne.

²⁹ Mi batantaa do miilooji berde mon, amma di oya. E gooṇa, gam ume miilooji berne goddo hiitotoo dimaaku am?

³⁰ To mi yettii Alla dow nyaamdu am, gam ume gacceteemi dow nyaamdu nu jettumi Alla gam mum?

³¹ Gam majjum, on nyaaman nun, on jaran nun, ko gadoton fu de, gadee dum gam teddinon Alla.

³² To on laatanee Yahuduuḅe e Yunaninkeeḅe e eklesiya Alla fergere.

³³ Laatee hande am, gam dow huune fu, mii darta fottango himbe fu, mi dartataa ko nafatammi min tan, ko nafata himbe fu dardanmi, gam be kisa.

11

¹ Yemminee am hande no min e hoore am yemminiranmi Almasiihu.

Ekkkitinol dow fiilaago

² Mii yetta on gam oon ciwtorammi wakkati fu, e kade bo gam oon joggii ekkkitinooje hande no ekkkitinirmi on.

³ Mii yidi bo paamon no Almasiihu nun woni hooreejo dow gorko fu, gorko bo woni hooreejo dow debbo, Alla bo woni hooreejo Almasiihu.

⁴ To gorko e du'oo, dum bo e wada annabaaku, go e suddii hoore mum, o teddinay hooreejo makko.

⁵ Amma to debbo kan e du'oo, dum bo e wada annabaaku, go fiilaaki, o teddinay hooreejo makko, oo nandi e pemmiido laabune.

⁶ Gam to debbo fiilaaki, sey o hesa gaasa makko. Amma to hesugo gaasa, dum bo femmugo ka e sentinoo mo, den fu, o filloo.

⁷ Gorko haanay sudda hoore mum gam o laati nun nandi Alla e teddujal mum. Amma debbo, laati nun teddujal gorko.

⁸ Gam gorko bane yiwi e debbo, debbo nun yiwi e gorko,

⁹ gorko bane tagaa gam debbo, debbo nun tagaa gam gorko.

¹⁰ Gam daliila malaykaaḅe, debbo filloo gam hollita baawde mum.

¹¹ Hande no Joomiraawo resiri, debbo wonataako to gorko walaa, gorko bo wonataako to debbo walaa.

¹² Gam hande no debbo yiwiri e gorko, non non nun gorko bo rimiraa e debbo. Amma dum fu, to Alla dum yiwi.

¹³ Miilee onon e ko'e moodon: E woodi debbo e du'oo, o fiilaaki na?

¹⁴ Tawaanjol hollataa to gorko yooftitii gaasa mum, femmay ka, edum sentinii na?

¹⁵ Amma to debbo, teddujal muudum nun, gam o hokkaama gaasa juutuka hande fiilaanu.

¹⁶ Jiddo yeddugo ka fu, baa minon, baa eklesiya Alla, en goodaa tawaanjol njal don.

Hiraane Joomiraawo seniine

¹⁷ Woodi ko jidum batugo on kade dow haala no kawritirton. Dow majjum mi waawataa ko mani on, gam no kawritirton laataaki gam jaarugo on yeeso, amma gam wittingo on baawo.

¹⁸ Taw, mi nani to on kawtii, hunnuko wooto walaa hakkune mon, mi hoolake bo haala kan gokka mum, gooṇa nun.

¹⁹ Haani du ceenniigu laato caka moodon, gam heba goonjaaḅe wurtoo e moodon.

²⁰ To on kawritii, hiraane Joomiraawo bane nyaamoton.

²¹ Gam to on kawritii oon nyaama, moy moodon fu, e yawdanoo nyaamugo nafa mum, den tawaa wobbe e rafaa, wobbe bo bagi e doyyi dum.

²² E gooṇa on goodaa cuudi to haani nyaamon, jaron na? Naa on jawu nun eklesiya Alla? On jidu nun sentingo talakaaḅe na? Ume bi'anmi on? Mi yetta on na? Mi waawataa ko yetti on dow majjum.

²³ Min, diga Joomiraawo nun kebumi ko jottimmi on: Jemmaare ne der muudum Joomiraawo meeden Yeesu jammaa, o etti peen,

²⁴ o yetti Alla, o njappiti nj, o wi'i: Dum do woni bannu am kokkaanjol gam moodon. Gadee dum, oon ciwtorirammi.

²⁵ No 6e keennyi, o etti jarirgel innabojam, o wi'i: Jarirgel njel woni alkawal kesal tabbitiniraanjol e yiyam am. De jaroton dam fu, jaree dam, oon ciwtorirammi.

²⁶ De nyaamoton peen oon jara der jarirgel njel fu, oon baajoo wa don haala maayde Joomiraawo faa de o wittoy.

²⁷ Gam majjum, neddo fu yakkudo peen, yariri jarirgel Joomiraawo hande no haaniray, wadii hakke dow bannu Joomiraawo e yiyam mum.

²⁸ Gam majjum, moy fu widitoo hoore mum go yakka peen, yara bo der jarirgel nel.

²⁹ Gam neddo yakkudo peen, yari der jarirgel nel, go suttontiray ko woni bannu Joomiraawo, o foodanan hoore makko kiita diga nyaamde e jarde makko.

³⁰ Gam majjum wadi ko duu66e moodon laatii nyaw6e e moofidin6e, duu66e bo maayi.

³¹ To en biditake ko'e meeden, en kiitataake.

³² Amma Joomiraawo e hiitoo en gam o elta en, wara doyyideden kiita e himbe duuniyaaru.

³³ To non, banniraa6e am, to on kawritii gam nyaamon hiraane Joomiraawo, kedontiree.

³⁴ To woodi e moodon mo rafo wadata, joomum nyaama diga wuro mum, gam to kawtal moodon waddana on kiita. Dow ko horii fu, to mi warii, mi laa6inanan on dum.

12

Dokke Ruuhu Ceniido

¹ Banniraa6e, dow haala dokke Ruuhu Ceniido hokkata, mi yidaa dullon annal dow mum.

² Ciwtoree, den ko on goondinayno, on poodeno far to tooruje muume.

³ Gam majjum wadi ko mii yidi paamon dum do. Walaa bi'ooowo Yeesu laati nun naalaa do to Ruuhu Alla o batirta ka, kade bo walaa bi'ooowo Yeesu laati nun Joomiraawo to joomum woodaa Ruuhu Ceniido.

⁴ Dokke Ruuhu Ceniido feere feereje nun woni, amma Ruuhu on gooto nun.

⁵ Golle feere feereje nun woni, amma Joomiraawo majje laati nun gooto.

⁶ Baawal golle feere feereje nun woni, amma Alla gooto on wadata huune fu der moy fu.

⁷ Moy fu hebii kokkal kollitoowal baawde Ruuhu, nafoowal himbe fu.

⁸ Ruuhu hokkata oo do dokkal batugo e hakkillo, o hokka oo to dokkal batugo e annal. Ruuhu gooto on wadata dum.

⁹ Kanko on hokkata oo do goondinki, oo to nyawtugo nyaw6e,

¹⁰ o hokka oo do baawde wadugo haaynaareeji, oo to baawde wadugo annabaaku, oo do baawde annitingo ko warata diga Ruuhu, oo to baawde batugo e delle Ruuhu, goddo bo o hokka dum baawde nantingo delle den.

¹¹ Ruuhu gooto on tan wadata dum don fu, o seennirana moy fu dokkal hande no o yidiri.

Jokkule duudde der bannu gootol

¹² Hande no bannu laatorii gootol baa no jokkule duudde njol woodi, nun bo, jokkule duudde laatorii bannu gootol. Non Almasiihu bo wai.

¹³ Gam en fu, en kebii batisi diga e Ruuhu gooto gam laatoden bannu gootol, Yahuduu6e e Yunaninkee6e, maccu6e e rim6e, en fu en jarinaama Ruuhu gooto on.

¹⁴ Bannu neddo laataaki jokkulal gootal, amma jokkule duudde.

¹⁵ To koyjal wi'i: «No mi junjo bane, mi jeyaaka e bannu,» e nun fu njal jeyaaka e bannu na?

¹⁶ Naa to nowru wi'i: «No mi laataaki itere, mi jeyaaka e bannu,» dum hadan ne jeyeego e bannu na?

¹⁷ To jokkule bannu fu laatake gite, noy neddo nanirta? Naa to de fu de laatake nowru, noy neddo luuttirta?

¹⁸ Amma, Alla resii jokkulal baanale fu der bannu, hande no o yidiri.

¹⁹ To jokkule fu laatakeno gootal, noy bannu laatotonoo?

²⁰ E goonja, jokkule e duudi, amma de fu, de laati nun bannu gootol.

²¹ Itere waawataa ko wi'i junjo: «Mi woodaa haaje maa». Hoore bo waawataa ko wi'i koyde: «Mi woodaa haaje moodon».

²² Amma, jokkule bannu daaraade e buri tampugo, kanje bo dee nafa.

²³ Jokkule de daareten walaa teddujal, kanje buruden teddingo. Jokkule de centirten bo kanje buruden hakkilango.

²⁴ Jokkule meeden godde en kaajaaka hakkilango dum. Alla hawtii jokkule fu, hokki burude faandugo, teddujal,

²⁵ gam to ceennirgu wadu der bannu, o acci jokkule fu e wallontira hakkune mum.

²⁶ To jokkulal gootal e naawee, de fu de nana naawdum e maggal. To jokkulal gootal teddinaama, de fu de maata welwelo e maggal.

²⁷ Onon, on laati nun bannu Almasiihu, moy moodon fu laati nun jokkulal bannu makko.

²⁸ Hande nun Alla resiri himbe der eklesiya mum. Aran, lilaabe, didawre annabiibe, tatawre janninoobe, baawo majjum wadoobe haaynaareeji, e nyawtoobe nyaw6e, e faabotoobe, e ardiibe, e batoobe delle Ruuhu.

²⁹ Himbe ben fu laati nun lilaabe na? Naa 6e fu 6ee annabiibe nun? Naa 6e fu 6ee janninoobe nun? Himbe fu nun wadata haaynaareeji na?

³⁰ Himbe fu bane hokkaa baawde nyawtugo nyaw6e, 6e fu bane hokkaa baawde batugo e delle Ruuhu, 6e fu bane bo hokkaa baawde nantingo delle den.

³¹ To non, tinnee daartee dokke buruufe nafugo. Jooni mi hollan on laawol burjol woodugo.

13

Yidde

¹ Baa to mii waawi batugo delle him6e e delle malaykaa6e fu, to mi walaa yidde, mi laati nun hande lenjuru piyeteenu, dum bo hande rimmo baggu.

² To Alla hokkii am dokkal wadugo annabaaku, to mi hebii annal dow siiriji e dow huune fu, dum bo to mii woodi goondinki faa mi sottina baalle, amma mi woodaa yidde, mi laataaki goddum.

³ Baa to mi hokkii jawdi am fu talakaa6e, mi sakka 6annu am bo wuudee yiite, to mi woodaa yidde, dum nafataa am.

⁴ Goodu6o yidde e woodi munyal, nee hebbi neddaaku. Yidde walaa nawniraagu, ne jurataako, ne woodaa manju hoore.

⁵ Goodu6o yidde wadataa ko sentinii, o dartataa ko nafata mo tan, o monnortaako goddo, o jogataako hallande.

⁶ Goodu6o yidde seyortaako ko halli, amma e seyoroo goona.

⁷ Oo yaafoo huune fu, oo hoolo huune fu, oo hedoo Alla der ko waroyta, oo munyana huune fu.

⁸ Yidde heennyataa faa abada. Annabaaku heennyaa, batugo e delle feere feereje heennyaa, annal bo heennyaa.

⁹ Annal meeden laa6idaa, annabaaku meeden bo laa6idaa.

¹⁰ Amma to huune fu laa6inaama, ko laa6aa fu majjitan.

¹¹ No laatinoomi suka, mi batii hande suka, mi miijono hande suka, jiide am bo hande jiide suka. Amma no mawnumi, mi accii golle sukaaku.

¹² Jooni en ji'ataa taw huune fu e laa6al, dum nandi hande daanorgal ni66urjal nun daanortoden. Amma wakkati waraan, en ji'an e gite meeden deydey. Jooni taw annal am laa6ay, amma wakkati waraan de annanmi faa laa6a, hande no Alla annirimmi.

¹³ Den, huune tati woni ko tabitii, goondingo, e he6aago moyyere Alla, e yidde. Amma yidde 6uri dum dum fu mawnugo.

14

Gollirgo dokke Ruuhu Ceniido

¹ To non, daartee yidde. Daartee bo dokke Ruuhu Ceniido, hakko du dokkal annabaaku.

² Batoowo e delle Ruuhu, Alla nun joomum baddata, him6e bane. Gam goddo faamataa ka o batata, Ruuhu nun hokkata mo haalaaji Alla cuudiidi.

³ Amma gadoowo annabaaku wallan nun w66e mawnugo der goondinki, e tiidina 6e, e hokka 6e semme.

⁴ Batoowo e delle Ruuhu, semmidinan nun goondinki mum, gadoowo annabaaku bo e walla eklesiya yahugo yeeso.

⁵ Mii yidi on fu baton e delle Ruuhu, amma ko burumi yidugo woni, gadon annabaaku. Gadoowo annabaaku e 6uri batoowo e delle Ruuhu, gam batoowo e delle Ruuhu mawnintaa eklesiya to jottinoowo de walaa.

⁶ Banniraa6e, hande jon bi'en, mi wara to moodon, mi yanta baddirgo on e delle Ruuhu tan, laato mi janninay on ko Alla hollitimmi, mi waddanay on bo annal kesal, mi ekkitinay on bo, ume nafanmi on?

⁷ Daaree ji'en, baa huune jimirdum, hande jon fuuraanu dum bo moolooru. To puuroowo fuuraanu, dum bo piyoowo moolooru fiyay hande no haaniri, moy tintotoo ko fuuretee dum bo ko fiyete?

⁸ Naa moy siriyanto konu to puuroowo walaldu konu fuuray hande no haani?

⁹ Hande non onon bo, to haala moodon laa6ay, moy faamata ko jiddon wi'ugo? On boppii haala moodon!

¹⁰ Delle duudde nun woni der duuniyaaru nu, de fu, dee goodi ko de bi'ata.

¹¹ Amma to goddo baddii am e denjal njal mi nanataa, mi laatake janano makko, kanko bo o laatake janano am.

¹² Hande non, onon bo, no oon tinnii daartugo dokke Ruuhu, daartee aran dokke puy, jaarooje eklesiya yeeso.

¹³ Gam majjum, batoowo e delle Ruuhu fu, eela Alla walla dum nantingo de.

¹⁴ Gam to mii du'oo e denjal Ruuhu, ruuhu am e du'oo, amma hakkillo am gollataako.

¹⁵ Den, noy gadanmi? Mi du'oto e ruuhu am, mi du'oto bo e hakkillo am. Mi yiman e ruuhu am, mi yiman bo e hakkillo am.

¹⁶ To hinaa nun, to aa yetta Alla e ruuhu, noy tawaado caka hettiniibe, mo annaa dum, waawirta ko wi'i «aami» to a yettidii? Gam joomum nanataa ko batataa.

¹⁷ Baa to yettoore maa e woodi hande noy, dum mawnintaa goondinki joomum.

¹⁸ Mii yetta Alla gam mii 6uri on, on fu batugo e delle Ruuhu.

¹⁹ Amma der eklesiya, mii 6uri yidugo mi bata haalaaji joy paameteedi gam ekkitingo w66e, 6uri batugo haalaaji ujune sappo e delle Ruuhu de faamataake.

²⁰ Banniraa6e, to on laatee hande sukaa6e der hakkillo moodon. Amma dow hallande laatee hande sukaa6e, dow suttontirgo huune, laatee 6e hakkillooji mum 6enni hande maw6e.

²¹ E winnaa der tawreeta: Joomiraawo wi'i:

«Himbe 6ee, e delle Ruuhu, e kunnude hob6e nun

baajortoomi 6e.

Amma e nun fu, 6e kettinantaako am.»

²² Hande non, batugo e delle Ruuhu laati nun maane kiita dow 6e goondinay. Wadugo annabaaku laati nun gam goondin6e, hinaa gam 6e goondinay.

²³ Hande jon, to himbe eklesiya fu hawritii, den moy ma66e fu e bata delle Ruuhu feere feere, to himbe 6e janjinaaka, dum bo 6e goondinay warii yi'ii dum, 6e bi'ataa ko'e mon sottake na?

²⁴ Naa bo, hande jon, mo goondinay, dum bo mo annaa dum, naati der juulirde moodon, go o tawi himbe fu e wada annabaaku, ka o nanata hiitoto mo, o faama no oo woodi hakke.

²⁵ Miilooji 6erne makko cuudiidi wurtinte, den o jiccoo, o sujidana Alla, o wi'a: «E goonja, Alla e wondi e moodon.»

No haani huune fu wadoroo der Eklesiya

²⁶ Banniraabe, noy haani gaden? To on kawritii, go oo do e woodi jimol, oo to e woodi janjinol, goddo bo e woodi kollitol gom, goddo bo e bata e delle Ruuhu, goddo bo e nantina de, sey huune fu wadee gam goondin6e mawna.

²⁷ To delle Ruuhu nun batete, sey himbe dido bata, to dum buru tato, moy fu e wakwati mum. Goddo moodon nantina de.

²⁸ Amma to nantinoowo walaa, goodudo dokkal batugo e delle Ruuhu jeedoo der eklesiya, bata der 6erne mum, badda e Alla.

²⁹ Dow wadoobe annabaaku, dido dum bo tato etta haala, horiibe widitoo haala ma66e.

³⁰ To goddo der joodiibe e woodi ka Alla hollu dum bata, sey aranneejo batoowo jeedoo.

³¹ Hande nun, on baawan ko wadi annabaaku gooto gooto, gam moy moodon fu ekkitoo, semmidina goondinki mum.

³² Wadoobe annabaaku sey waawa ko jogii ko'e mum,

³³ gam Alla laataaki Alla mo jibayeere, amma Alla mo jam.

Hande no dum laatii toy fu der eklesiyaaji Alla,

³⁴ sey rew6e jeedoo der eklesiya, 6e kokkaaka laawol 6e bata. Sey 6e baawa jogaago ko'e ma66e 6ee dowtii hande no winniraa der tawreeta.

³⁵ To woodi ko 6e jidi faamineego, 6e acca faa to 6e kooti wuro, 6e yama wor6e ma66e. Gam to debbo batii haala der eklesiya, dum centiniidum.

³⁶ Naa oon miili to moodon nun haala Alla yiwi? Onon tan he6i ka na?

³⁷ To goddo e miili e laati annabiijo, dum bo e miili he6ii Ruuhu Ceniido, e haani

joomum annita ko binnanmi on laati nun umuroore Joomiraawo.

³⁸ To goddo salake ko jabi haala ka, edum hollita no kanko e hoore makko Alla jabay mo.

³⁹ Gam majjum, banniraabe, tinnee daartee dokke annabaaku. To on calee bo himbe bata e delle Ruuhu,

⁴⁰ amma kakkilee, huune fu wadoo e hakkillo, e no haaniri.

15

Pintol Almasiihu

¹ Banniraabe, mii yidi siwtorgo on linjiila ka baajiimi on, jabudon ko oon darii dow makka e semme.

² Diga e makka kisintedon to oon jogii ka hande no baajoriimi on. To hinaa non, goondinki moodon laatoto baanji.

³ Aran, mi yottinii on ko ke6umi min e hoore am, kanjum woni. Almasiihu maayii gam hakkeji meeden, hande no Dewtere wi'i.

⁴ O uwaama, o fintii nyalaane tatawre, hande no Dewtere batiri.

⁵ O hollitanake Piyer, 6aawo majjum o hollitanii aahiibe sappo e dido.

⁶ Baawo majjum o hollitanii banniraabe ko 6uri keme joyo de woore. Duu66e ma66e e wuuri faa jooni, amma wo66e mum maayi.

⁷ Baawo majjum, o hollitanake Yaakuuba, den go o hollitanii lilaa6e fu.

⁸ Faa sakitiineere, o hollitanii am, min nandudo hande sukeel dimaanjel lebbi mum hebbay.

⁹ Gam min 6uri lilaa6e fu faandugo, mi fotay du noddeego lilaado, gam mi tooriino eklesiya Alla.

¹⁰ Gam moyyere Alla laatoriimi ko laatiimi. Moyyere ne o wadanimmi bo laataaki baanji, gam mi gollake ko 6uri lilaa6e fu. Min bane wadata dum, amma moyyere Alla wonne der am wadata dum.

¹¹ To non, min nun, kam6e nun, haala goota kan men piinata, kanka nun bo goondindon.

Pintol maay6e

¹² To emen baajoo no Almasiihu fintii e maayde, den noy wo66e moodon wi'irta maay6e fintataa?

¹³ To pintol maay6e walaa, Almasiihu e hoore mum bo fintay,

¹⁴ to Almasiihu fintay bo, waaji amen laatake baanji, goondinki moodon bo laatake baanji.

¹⁵ Ko 6uri fu, to e goonja maay6e fintataa, minon bo men laatake seedaniibe Alla fewre, gam emen ceedoo o fintinii Almasiihu, nani bo goonja bane, to maay6e fintataa.

16 Gam to maaybe fintataa, Almasiihu e hoore mum fintay.

17 To Almasiihu fintay, goondinki moodon laatake baanji, der hakkeeki moodon bo gonuodon faa jooni,

18 maayunooe e goondinki Yeesu bo halkii.

19 To der duuniyaaru do tan miiluden hebugo riiba gonuka der kawtal men e Almasiihu, enen burannoo himbe fu yurmi-naago.

20 Amma e goonja, Almasiihu fintii, o laatake arano der maaybe fintoobe.

21 Hande no maayde naatiri der duuniyaaru diga neddo, hande non bo pintol wariri diga e neddo.

22 Hande no himbe fu maayirta gam kawtal mum e Adamu, hande non himbe hebirta yonki gam kawtal mum e Almasiihu.

23 Moy fu fintan e wakkati mum. Almasiihu laatii arano, baawo mum, goondinbe mo tokkina der nyalaane garki makko.

24 Baawo majjum, timmoode duuniyaaru waran. Almasiihu halkan hooreebe e woodube baawde e semmeeki kalludi fu, den o hokka Alla Baaba meeden laamaare.

25 Gam doole Almasiihu laamoo faa to Alla wattii waybe makko ley teppe makko.

26 Ganyo cakitorreedo halkeego woni maayde.

27 E winnaa: «Alla wattii huune fu ley koyde makko». Amma to wi'aama, «huune fu» Alla gattudo huune fu ley koyde makko bane wondaa.

28 To Almasiihu laatake hooreejo dow huune fu, kanko Biddo bo, o hokkan Alla hoore makko, den Alla laamoo dow huune fu, e dow moy fu.

29 To non, riiba kaye wadeteebe batisi faa maayira woodi to maaybe fintataa? Ume wadi ko himbe e wadee batisi faa maayira?

30 Enen e ko'e meeden bo, gam ume pot-teten wakkati fu kaliije maayde?

31 Banniraabe, nyalaane fu der hunnuko maayde nun gonumi. Amma e nun fu mii juroro on gam daliila kawtal moodon e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

32 To e miilooji hebugo goddum der duuniyaaru do nun gadirmi duuro der wannjarde Efesu, kaBumi e bisaaji ladde kalludi, ume dum nafatammi to maaybe fintataa? Dum laatotono hande no ballool nol do wi'i: «Nyaamen jaren, gam jaano en maayan.»

33 To on jammee ko'e moodon: «Yaadugo e kalludo biisan jikku boodunju.»

34 Pukkinee hakkillooji moodon hande no haani, to on gadee hakke. Mi batii ka gam centon, gam wobbe moodon annaa Alla.

35 Amma, wadoto goddo yama: «Noy maaybe fintirta? Bannu iri nole be bittiroyta?»

36 Onon be galaa hakkillo! To a aawi awdi, doole ni waata go ni fuda.

37 Awdi ni aawudaa fu, to gawri nun, dum bo awdi feereeri gom nun, gitel tan aawataa, pudol e haako mum bane.

38 Baawo mum, Alla nun hokkata awdi fu iri pudol mum no o yidiri, awdi fu bo e pudol muudum nun.

39 Kujje yonkinteeje fu bane woodi bannu gootol. Himbe e woodi bannu mum, bisaaji e bannu mum, pooli e bannu mum, liyyi bo e bannu mum.

40 E woodi bannu nol dow kammu, e bannu nol leydi. Bannu nol dow e nari mum, nol leydi bo e nari mum.

41 Naanje e jaynol mum, lewru e jaynol mum, koodo bo e jaynol mum, baa koodo den jaynol mum e suttontiri.

42 Hande non, pintol maaybe bo laatii. To bannu uwaama, nol nyola, to nol fintinaama, nol nyolataa.

43 To nol uwaama nol woodaa teddujal, nol fintinee, enol woodi teddujal. To nol uwaama, nol tampunol, nol fintinee enol woodi semme.

44 To nol uwaama bannu leydinkewol, nol fintinee enol laatii bannu ruuhunkewol. To bannu leydinkewol na'on, bannu ruuhunkewol bo na'on.

45 E winnaa: «Adamu neddo aranneejo laatake yonkinteejo». Adamu cakitiido laatake Ruuhu kokkoowo yonki.

46 Ruuhunkejum bane ardii, dum bannu nun ardii. Baawo mum ko dum Ruuhu tokkii.

47 Adamu neddo arandeejo e sollaare leydi nun tagiraa, e leydi o yiwi, neddo didaBo bo, dow kammu yiwi.

48 No tagiraado e sollaare leydi wa'i, hande non woodube bannu leydinkewol bo wa'i. No yiwudo dow kammu wa'i, hande non be dow kammu bo wadoyta.

49 Hande no nandirden e neddo tagiraado sollaare leydi, hande non bo nandiroyten e neddo yiwudo dow kammu.

50 Banniraabe, ko jidum wi'ugo on nani: Bannu e yiyam waawataa ko roni Laamaare Alla, kade bo, nyoloojum waawataa ko roni ko nyolataa.

51 Nani mi hollan on asiiri gom: en fu bane maayata, amma en fu en baylitinte,

52 der wakkati gooti, der mayyande itere, to rimmo walaldu sakitiinewol nanaama. To nol fuuraama, maaybe artan finta e bannu nol nyolataa, enen horiibe en baylitinte.

53 Den fu, bannu nyoloowol borno to ko nyolataa, bannu maayoowol bo borno ko maayataa.

⁵⁴ To bannu nyoloowol borninaama ko nyolataa, maayoowol bo boorninaama ko maayataa, den haala annabaaku binnaaka ka hebban:

«Maayde jaalaama, modaa.

⁵⁵ Maayde, toy jaalorgal maa woni?

Maayde, toy tooke maa woni?»

⁵⁶ Hakke woni tooke maayde, baawde hakke bo woni tawreeta.

⁵⁷ Yettoore laatanoo Alla kokkoowo en jaalaago diga e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

⁵⁸ Gam majjum banniraaŋe am yidaaŋe, laatee tabitiibe, 6e dimmataako. Wakkati fu kiinnee golle Joomiraawo, gam oon anni ko gaduŋon sabbu kawtal moodon e Joomiraawo yanataa baanji.

16

Wallugo goondinŋe Urusaliima

¹ Jooni, wallirgo goondinŋe wonŋe Urusaliima e ceede nun batananmi. Onon bo gadee hande no batumi eklesiyaaŋi leydi Galaatiya.

² Alal fu, moy moodon fu resa wecco dow ko o hebi. To on kedee mi wara go kawriton de.

³ To mi warii, mi lilan 6e cuŋoton 6e jaara ballal moodon faa Urusaliima, e dereeji paaminooŋi haala ballal moodon.

⁴ To fotii mi yaha min e hoore am, 6e jaadan e am.

Pol e miili witta to 6e Korintu

⁵ Mi waran to moodon, amma mi yiwiran e leydi Maseduwaan, gam ton tokkiranmi.

⁶ Wadoto to mi warii mi joodoo to moodon balde sedda, dum bo mi dabba ton. Den ballon am der jahaanjal am mi yahira to jahanmi fu.

⁷ Gam e laawol ŋol do, mi yidaa yaalugo on to mii yawta, to Joomiraawo e yidi mi joodoto to moodon balde sedda.

⁸ Amma mi joodoto taw Efesu faa juulde Pantekosta yottoo,

⁹ gam laawol manŋol maŋŋitanake am mi wada golle am, baa no waybe bo e duudi.

¹⁰ To Timote warii to moodon, jaŋŋee mo, jogodon mo faa wooda, gam golle Joomiraawo nun o wadata hande am.

¹¹ Gam majjum, to goddo yawoo mo. Ballitee mo dow jahaanjal makko. O yaha e jam, o warta to amen. Min e banniraaŋe emen kedii mo.

¹² Banniraawo meeden Apollos, mi tiidiniidum de duuddum o yaada e banniraaŋe to moodon, amma faa hanne o nootaaki. Amma o waran to o hebori.

Baynaade

¹³ Kakkilee, daree e semme der goondinki, kollitee cuusal mon, goodee semme.

¹⁴ Ko gadoton fu, gadiiree dum e yidde.

¹⁵ Banniraaŋe, ko eelanmi on woni, oon anni Estefanas e himbe wuro mum, kambe nun arti goondini der leydi Akaya fu. Be tinnake gollanaago himbe Alla.

¹⁶ Downtanee himbe iri maŋŋe, tinniibe e gollodoo e maŋŋe.

¹⁷ Berne am weli e garki Estefanas e Fortunatus kan e Akaykus. Be gadanii am ko on baaway ko wadanimmi gam oon boddi.

¹⁸ Be pukiniin berne am e berde moodon. Gam majjum teddinee himbe hande maŋŋe.

¹⁹ Himbe eklesiyaaŋi leydi Asiya fu sannii on. Akilas e Piriŋikiila, e goondinŋe Yeesu hawritintooŋe der wuro maŋŋe fu e sanna on sanne e inne Joomiraawo.

²⁰ Banniraaŋe fu e sanna on.

Moy moodon fu sanna banniraawo mum e yidde mawne.

²¹ Min Pol mi sannii on e binni junŋo am.

²² Neddo fu mo yidaa Joomiraawo, o naalaado! Maranata, yaa Joomiraawo Yeesu, war!

²³ Moyyere Joomiraawo meeden Yeesu wonda e moodon!

²⁴ Mii yidi on on fu, gam kawtal meeden e Yeesu Almasiihu.

Derewol ɲol Pol wannani 6e Galaatiya

Haala Puddirka

Derewol Galaatiya laati nun ɲol Pol wannani eklesiyaaɲi dɪ o titi wakkati o wadɪ jahaale makko de Golle Lilaabe batani. Wo66e e miili, eklesiyaaɲi dɪn tawa nun weccoore Asiya pettel, waato to wi'eteɛ Turkiya jooni. No Pol yawti, Yahuduu6e waajotoo6e wo66e yahii ton e bata kalluka dow golle waaji de o wadata. Bee bi'a: haanu nun him6e dɔwtanoo tawreeta Muusa e juuldeɛɲi Yahuduu6e, e juulnol. Baawo mum, wo66e der goondɪn6e wi'i e woodi hoore mum, go 6e etti dimaaku ma66e bee gaɗira ko haanay. Pol fuddi toontaago dow ka 6e gaccortoo dɔm dow golle waaji de o wadata. Bee bata ka gam 6e gatta seko der tedduɲal linjiila ka o waajoto. Yeesu Almasiihu pintudo e hoore mum nun hollitanii Pol, kanko nun bo hokki Pol linjiila ka waajoto. Lilaabe Yeesu wo66e bo e darii 6aawo Pol. Pol wooltanii Piyer der siire Antakiya gam munaafitaare makko. O ha6idii bo yidube e jogii tawaɲal Yahuduu6e. Pol hollii 6e no goondɪndo fu laatinaama poonitiido diga e goondinki mum, hande no Ibu-rahiima ha66iranaa alkawal mum. Baawo mum, Pol hollii ko laatii golle tawreeta. Goondingo Yeesu Almasiihu e waylita gonki men, laatina en rim6e, hinaa maccu6e. Witiitaago der dɔwtanaago golle tawreeta, kanjum laatinta neddo maccudo. Baawo mum, Pol heennyitiri e hollugo goonki mo Ruuhu Alla ardanii.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-10
2. Alla e hoore mum nun laatini Pol lilaado, 1.11-2.21
3. Haala moyyere Alla, 3.1-4-31
4. Dimaaku goondin6e e ko 6e jowanaa, 5.1-6.10
5. Haalaaji cakitiidi e cannooje, 6.11-18.

Sannoore

¹Derewol ɲol do yiwi e am, min Pol, lilaado. Him6e bane lilimmi. Lilal am yiway diga e neddo. Amma Yeesu Almasiihu e Alla Baaba pintindo mo diga maayde nun lilimmi.

²Min e banniraa6e wondube e am fu, emen binnana on derewol ɲol, onon him6e eklesiyaaɲi leydi Galaatiya.

³Baaba meeden Alla, e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, wadana on moyyere, hokka on jam.

⁴Almasiihu hokkii hoore mum gam hakkeɛɲi meeden. O wurtiinii en diga e jamaanuru hallunu nu. Hande non Alla Baaba meeden yidiri.

⁵Tedduɲal laatanoo mo faa abada. Aami.

Linjiila feereha gom walaa

⁶Dum haaynake am no baylitoridon law, tokkudon linjiila gokka, accudon Alla, noddudo on e moyyere Almasiihu.

⁷Linjiila gokka walaa. Amma him6e nun laawata on e yidi waylitingo linjiila Almasiihu.

⁸To goddo waajike on linjiila feereha ka yaaday e ka men baajii on, baa to menen nun, dum bo malaykaajo yiwudo dow kammu nun, naaloore Alla wonoo dow joomum.

⁹Men batiino on ka, jooni bo mii batitoo on ka: To goddo waajike on linjiila feereha, cuttonirka e ka men baajii on, naaloore Alla wonoo dow joomum.

¹⁰Den kan, fottango him6e nun daartanmi, naa fottango Alla? Mi daartan nun mi fottana him6e na? To mii daartanno fottango him6e, mi laatataakono maccudo Almasiihu.

No Pol laatorii lilaado

¹¹Banniraa6e, mii yidi paamon no linjiila ka baajotoomi yiway e neddo.

¹²Neddo bane hokkimmi ka, neddo bane janɲinimmi ka bo, amma Yeesu Almasiihu hollitanii am, hokkimmi ka.

¹³On nanii no laatinoomi arande, der diina Yahuduu6e. Mi toorii eklesiya Alla e cattal, mi tinnakeno halkugo ka.

¹⁴Mii 6urunoo igoo6e am duu66e der laawol diina Yahuduu6e. Mii wooduno tinnaare mawne dow saloraago tawaɲal kaakiraabe am.

¹⁵Amma Alla su6ii am diga mii woni der reedu inna am, noddimmi sabbu moyyere mum.

¹⁶O hollitii am Biyiiko gam mi waajoo heefer6e habaru makko. Wakkati mum, mi seedinay goddo.

¹⁷Mi yahay Urusaliima to artu6e am laataago lilaabe, amma mi yahii leydi Arabiya, bittoymi Damas.

¹⁸Duu6i tati 6aawo mum jahumi Urusaliima, gam mi annita Piyer, gondumi e makko balde sappo e joy.

¹⁹Mi yi'ay lilaado baa gooto, to hinaa Yaakuuba, miiraawo Joomiraawo.

²⁰Ko binnananni on do, Alla woni seedejo am, mi fewataa.

²¹Baawo majjum, jahumi leydi Siriya, e leydi Silisiya.

²²Wakkati majjum, goondin6e 6e eklesiyaaɲi leydi Yahudiya meeday yi'ugo am e gite mum.

²³Be nananno nun tan e wi'ee, neddo toorannoodo en, jooni na'on waajoo haala goondinki ki yiduno halkugo.

²⁴Den 6e teddinii Alla sabbu am.

2

No lilaabe jabiri Pol.

¹ Duubi sappo e naay 6aawo mum, bittumi Urusaliima min e Barnabbas. Titus bo e wondi e am.

² Mi yahii ton gam ko Alla hollitimmi. Mi hawtii min tan e ardiibe, kollumi 6e linjiila ka baajotoomi caka 6e lenyi janani. Gam mi yidaa golle am de gadumi, e de gadanmi laaroo baanji.

³ Titus gondudo e am, laati nun Yunanin-keejo, o doolaaka bo julnaago.

⁴ E non fu, banniraabe fewrekuube naatu6e caka men e yoire, e yidunoo dum. Be daartii liinyugo dimaaku ke6uden der kawtal meeden e Yeesu Almasiihu, gam 6e bittina en der maccunnaaku.

⁵ Amma men kokkay 6e laawol baa sedda, he6a goonja linjiila tabitoo caka moodon.

⁶ Daaraabe maw6e 6en, baa to ume 6e laatiino, walaa ko faalii am, gam Alla 6urontirtaa him6e. Maw6e 6en yowanay am goddum.

⁷ Amma 6e paamii Alla nun yowanimmi linjiila mi waajoo 6e lenyi janani, hande no o yowirani Piyer waajoo Yahuduube.

⁸ Alla laatin6o Piyer lilaado caka Yahuduube, kanko laatinimmi min bo lilaado caka 6e lenyi janani.

⁹ Yaakuuba e Piyer e Yuhaana, laatiibe darjanal goondin6e annitii moyyere ne Alla wadanimmi. Be kokkii men juude min e Barnabbas gam hollitingo naaral amen. Hande non menen, men jaha men baajoo 6e lenyi janani, kam6e bo 6e baajoo Yahuduube.

¹⁰ Ko 6e eeli men tan woni, men ciwtora talakaabe. Mi tinnike bo wadugo dum.

Pol wooltanii Piyer der siire Antiyokiya

¹¹ Amma no Piyer wari Antiyokiya, mi wooltanii mo yeeso him6e gam o woofii.

¹² Gam ko lilaabe Yaakuuba wara, Piyer e nyaamdannoo e 6e lenyi janani. Amma no 6e jottii, o taktitii 6e, o acci nyaamdugo e ma66e, gam oo hula Yahuduube.

¹³ Yahuduube goondin6e Yeesu wo66e hawtii e makko, faa 6e naanni Barnabbas bo der munaafaatare ma66e.

¹⁴ No ji'umi 6e jahataa der goonja linjiila, bi'umi Piyer yeeso him6e fu: «An Yahuduujo, aa wada hande no 6e lenyi janani wadata, hinaa hande no Yahuduube, noy doolirta 6e lenyi janani 6e gada hande Yahuduube?»

Goondingo Yeesu Almasiihu tan hisinta

¹⁵ Menen, men dimaaka maa der lenyol Yahuduube, men laataaki hakke6e 6e lenyi janani.

¹⁶ Emen anni neddo laatintaake poonni- tiido e tokkugo tawreeta. E goondinki Yeesu

Almasiihu tan neddo laatindirtee poonni- tiido. Menen bo men goondinii Yeesu Al- masiihu, gam men laatinee foonnitiibe diga e goondinki, hinaa gam tokkugo tawreeta. Gam walaa baa gooto laatinteedo poonni- tiido e tokkugo tawreeta.

¹⁷ Emen daarta laatineego foonnitiibe der kawtal amen e Almasiihu. Der majjum, to tawaama men hakke6e nun, den Almasi- ihu laati nun gollantoodo hakke na? Abada!

¹⁸ Gam to mii mahitoo ko pusumi, min e hoore am mii tabbitina no mi boofudo.

¹⁹ Amma min, mi maayi dow wecco tawreeta, tawreeta kan warimmi, he6a mi wuura gam Alla. Mi tiggidaama e Almasi- ihu dow leggal palaanjal.

²⁰ Min bane wuurata, Almasiihu nun wu- uri der am. Guurnam fannu buuranmi jooni, e goondinki Biddo Alla nun buu- ranmi, kanko jiddo am faa hokkitiri hoore mum gam am.

²¹ Mi woppataa moyyere Alla. Gam to e tokkugo tawreeta nun neddo laatindirtee poonniitiido, den fu Almasiihu maayii gam baanji.

3

Tokkugo tawreeta dum bo goondingo Yeesu

(Roma. 4; 8.14-17)

¹ Onon 6e Galaatiya, on galaa hakkillo! Moy jammii on? On laabinanaamaa haala Yeesu Almasiihu, tiggaado dow leggal palaanjal.

² Toontee am yande dee do: Gam tokkudon tawreeta acci ke6udon Ruuhu Ceniido na, naa gam on nanii linjiila go goondindon Yeesu Almasiihu?

³ Non hakkillo moodon faandiri? On puddirii e Ruuhu Alla, ko oon jidi heennyi- tirgo e semme moodon?

⁴ Huune ko he6i on dum fu laatike baanji na? Wadataako dum laaroo baanji.

⁵ Kokkudo on Ruuhu mum, go e wada haaynaareeji hakkune mon, gam tokkudon tawreeta o wadata nun na, naa gam on nanii linjiila ko goondindon?

⁶ Dewtere wi'i: «Iburahiima goondinii, go Alla daari mo poonniitiido.»

⁷ Gam majjum, paamee kaa do: Goondin6e Alla nun laatii 6i66e Iburahiima.

⁸ Dewtere batiino, no Alla wadan 6e lenyi janani foonnitiibe gam goondinki ma66e. Kan acci ne batunoo Iburahiima linjiila diga law, ne wi'i: «Lenyi fu barkidinte diga e maa.»

⁹ Iburahiima goondinii go o barkidinaa. Hande non goondin6e he6an barkidineego e makko.

¹⁰ Amma hooliibe tawreeta fu naaloore na'on dow ma66e. Gam e winnii der

Dewtere: «Naaloore laatanoo mo tokkay baadey e gollira ko winnaa der tawreeta.»

¹¹ Dum laa6ii no baa gooto laatintaake poonnitiido yeeso Alla e tokkugo tawreeta. Gam dewtere wi'i: «Poonnitiido wuuran sabbu goondinki mum.»

¹² Nani tawreeta yiway e goondinki, gam e winnii: «Golliroowo ko tawreeta bati fu wuuran e majjum.»

¹³ Almasiihu sooditake en diga naaloore tawreeta. O laatake naalaado gam men, gam e winnii: «Bilaado dow legal fu laati nun naalaado.»

¹⁴ Yeesu wadii dum gam barke Iburahiima laatanoo 6e lenyi janani. Goondindo Yeesu Almasiihu heban Ruuhu mo Alla ha66ani dum alkawal.

Tawreeta e alkawal

¹⁵ Banniraa6e, mii bata do hande no him6e batirta. To neddo ha66ii alkawal tabbitiini njal, walaa piirtando njal, walaa beydoowo njal bo.

¹⁶ Alla ha66anii Iburahiima e taaniraawo mum alkawal. Dewtere wi'ay: «Taaniraa6e», hande 6e duu66e nun, amma gooto ne batani, ne wi'i: «taaniraawo maa», kanko woni Almasiihu.

¹⁷ Ko jidumi wi'ugo woni: Alla ha66i alkawal faa woodi. Den tawreeta garuka 6aawo duubi keme naay e laso e sappo, waawataa ko fiirti njal, laatina njal baanji.

¹⁸ To donju hebirte nun e tawreeta, den fu e alkawal bane nu hebirtee. Nani bo e alkawal nun Alla hokkiri Iburahiima moyyere.

¹⁹ Den ume sariya wari wadugo? Ka hokkaamaa gam hollitingo boofi, faa ko taaniraawo Iburahiima wara, kanko nun Alla ha66ani alkawal. Diga e malaykaa6e bo tawreeta hokkaa, der junjo hakkunneejo.

²⁰ Amma to neddo gooto nun, haaje hakkunneejo walaa. Nani bo Alla kan laati nun gooto.

²¹ Den, tawreeta luudontiran nun e alkawal Alla na? Aawo! To tawreeta waawanno ko hokki yonki, den fu e goonja neddo laatinteno poonnitiido diga e tawreeta.

²² Dewtere wi'i, hakke jaalake him6e fu. To non goondin6e Yeesu Almasiihu heban ko 6e ka66anaa alkawal gam goondinki ma66e.

²³ Diga goondinki waray, tawreeta e ha66unoo en hande der kasu. Ekaa ha66i en hakko goondinki suppitintoo.

²⁴ Hande non tawreeta laatorii deenoowo en faa wakkati Almasiihu wari gam laatiinden foonnitiide diga e goondinki.

²⁵ Jooni no goondinki wari, en burtake e junjo deenoowo on.

²⁶ On fu, on laatake 6i66e Alla gam on goondini Yeesu Almasiihu.

²⁷ On fu, on kawtii e Almasiihu, gadanadon batisi e inne makko, nandudon mo.

²⁸ Cuttontirool walaa hakkune Yahuduujjo e Yunaninkeejo, dimo naa bo maccudo, gorko naa bo debbo, gam on fu laatike gootum der kawtal moodon e Yeesu Almasiihu.

²⁹ To on laatike him6e Almasiihu, den on laatike 6e lenyol Iburahiima, on donan ko Alla ha66annoo mo alkawal.

4

¹ Ko jidum wi'ugo woni, to donoowo e laatii sukeel, walaa ko suttontirta mo e maccudo, baa no kanko nun woodi huune fu.

² O dowlanto reenoobe mo e dawranoo6e jawdi makko faa wakkati ki baabiiko resi yottoo.

³ Enen bo, no laatinoden sukaa6e, en laatikeno maccu6e baawdeejji duuniyaaru.

⁴ Amma no wakkati ki Alla resi hebbi, o lili Biddo makko. Biddo on rimaama e debbo, o umminaama ley baawde tawreeta, ⁵ gam o rindina won6e der makka, o laatina en 6i66e Alla.

⁶ Gam een laatii 6i66e Alla, o lili Ruuhu Biyiiko der berde meeden. Kanjum acci Ruuhu on e wi'a: «Abba», waato Baaba.

⁷ To non, a laataaki kade maccudo, giddo nun laatiidaa. No aa laatii biddo, a ronan ko Alla resani 6i66e mum.

Ko jogii Pol dow 6e Galaatiya

⁸ Den ko on annaano Alla, on jagganakeno safete66e 6e laataaki Alla e goonja.

⁹ Amma jooni no annitindon Alla, dum bo mi wi'a no Alla anniti on, noy dum wadi ko oon bitta to ruuhuujji di walaa baawde e teddurjal? Ko jey sabbu ko oon jidi laataago maccu6e majji kade?

¹⁰ Oon kakkilana nyalaade godde, e lebbi goddi, e wakkatiiji goddi, e duubi goddi.

¹¹ Mii hula to golle gadumi gam moodon laato baanji.

¹² Banniraa6e, mii eela on, laatee hande am, gam min bo mii laatii hande moodon. On gaday am fu gacce gon.

¹³ Oon anni gam sabbu nyaw nun acci ko baajiimi on linjiila aran.

¹⁴ Nyaw am toorii on, amma on jawaaki am, on elay am bo. On jabii am hande malaykaa6e Alla, e hande Yeesu Almasiihu.

¹⁵ To non, toy seyo moodon goodunodon woni? Gam mii seedanoo on dum, to on baawiino, on doofanno gite moodon kokkon am.

¹⁶ Mi laatike ganyo moodon gam mii bata on goonja na?

¹⁷ Tinnaare him6e 6en woodi dow moodon woodaa, gam 6e jidu nun seennugo on e am, gam tokkodon 6e e tinnaare.

¹⁸ Wadugo ko nafata e tinnaare baadey e woodi, amma hinaa to mii woni e moodon tan.

¹⁹ Sukaa6e am, mii tooro kade gam moodon hande no debbo nanirta n̄atawre. Dum laato faa jikku Almasiihu wonoo der moodon.

²⁰ Mii yidunoo wonaago to moodon jooni, gam mi he6a no baddirmi e moodon. Jooni mi annaa noy gadanmi e haala moodon.

Alkawalji didi: Jeyaanaaku e dimaaku

²¹ Batee am onon yidube d̄owntanaago tawreeta. On nanay ko tawreeta kan wi'ina?

²² E Winnii no Iburahiima e woodi 6i66e wor6e dido, gooto 6ii kord̄o, gooto bo 6ii dimo.

²³ Bii kord̄o rimaama hande no him6e fu rimirtee, 6ii dimo bo rimiraa e alkawal Alla.

²⁴ E woodi ko soomii der haala ka. Rew6e dido 6en laati nun alkawalji Alla didi. Gootal, waato Hajara, yiwi dow waanne Sinayi, kan̄al rimi maccu6e.

²⁵ Hajara laati nun hande waanne Sinayi, tawaane leydi Arabiya. Oo nandi e Urusaliima ni jooni. Gam Urusaliima e sukaa6e mum, e jeyaanaaku woni.

²⁶ Amma Urusaliima ni dow kammu laati nun dimuri, kayri laatii inna meeden.

²⁷ Gam e Winnii:

«Welweltu, an dimaro!

Huu6u kuu6aali seyo! an mo meeday ko nani n̄atawre.

Gam sukaa6e debbo accaado d̄uudan bura 6e debbo 6an̄jaado.»

²⁸ Onon banniraa6e, on laati nun 6i66e alkawal Alla hande Isiyaaku.

²⁹ Amma, hande no dimaado e 6annu tooriri dimaado e Ruuhu Alla, hande nun bo dum laatii faa hanne.

³⁰ Amma ume nun Dewtere wi'i? Ne wi'i: «Riiwu kord̄o e 6iyum, gam 6ii kord̄o ronidintaa e 6ii dimo».

³¹ Hande nun banniraa6e, en laataaki 6i66e kord̄o, amma een 6i66e dimo.

5

Goondin6e rindinaama

¹ Almasiihu firtii en gam laato6en rim6e e goonja. Gam majjum, daree e semme, to on accee bittinedon der baawde jeyaanaaku.

² Min Pol, mii wi'a on: To on nootike juulnadon, Almasiihu nafataa on goddum.

³ Mii batitoo ka kade, neddo fu nootiido juulnaago, sey joomum d̄owntanoo tawreeta fu.

⁴ Onon darto6e laataago foonniiti6e diga e tawreeta, on ceedi e Almasiihu, on boddodiike e moyyere Alla.

⁵ Menen, e men ked̄i Alla laatina men foonniiti6e diga e goondinki. Kanjum men ked̄i e baawde Ruuhu Ceniido.

⁶ To goddo hawtii e Yeesu Almasiihu, juulnol e dullere juulnol fu laataaki goddum. Ko nafata woni, goondinki gollotooki e yidde.

⁷ On pud̄dii doggudu moodon no woodiri. Moy haggi on, hadi on d̄owntanaago goonja?

⁸ Ko wayliti miilooji moodon yiway to Alla, noddudo on.

⁹ E wi'ee: Yuufinirdum sedda yuufinan conni laawaani fu.

¹⁰ Min kan, mii hoolii on gam Joomiraawo, mii anni miilo moodon wittay nokkun feere. Amma laawooowo on on, baa to moy nun, o doyyete kiita.

¹¹ Banniraa6e, to haala juulnol nun baajotoomi, gam ume tooreteemi? To kanka baajotoomi, den fu maayde Almasiihu dow leggal palaanjal laatantaakono goddo fergere.

¹² Laawoo6e on 6ee, yaha wuddita dum fu.

¹³ Banniraa6e, on noddaama gam laaton rim6e. To on ettee dimaaku moodon gadiron jidaadi yonki. Amma, moy fu jagganoo bannun e yidde.

¹⁴ Gam tawreeta fu hawtii der haala goota kaa do: «Yidu banniraawo maa hande no jidirdaa hoore maa».

¹⁵ Amma to oon yakkontira, oon nyaamon-tira hande dawaadi, kakkilee to on kalkontiree.

Ruuhu Ceniido e jidaadi yonki

¹⁶ Gam majjum, mii bata on: Accee Ruuhu Ceniido dura gonki mon, den on tokkataa jidaadi yonki moodon.

¹⁷ Gam jidaade yonki e luudontiri e Ruuhu, ko Ruuhu yidi bo e luudontiri e jidaadi yonki. Edum luudontiri hakkune majjum, kan acci on baawataa wadugo ko jidudon.

¹⁸ Amma to Ruuhu durata on, tawreeta woodaa baawde dow mon.

¹⁹ Ko jidaadi yonki waddata e laa6i. Kanjum woni, jeenu, ko sobi, kaaruwaaku,

²⁰ caafol tooruuje, doobodobooje, gaynu, hawre, nawniraagu, mone, jeddi cattudi, luudontirgo, ceennirgu,

²¹ suuno, jarde bagi, deereraaku e ko nandi e majjum. Mii seedina on hande no ceedinirnoomi on bi'umi, wado6e iri baadi nin fu naataaa der Laamaare Alla.

²² Amma ko Ruuhu Ceniido rimata woni: yidde, seyo, jam, munyal, neddaaku, yurmeene, goondinki,

²³ diggere e jogaago hoore mum. Tawreeta walaa gaccotooka iri kujje dee.

²⁴ Laati6e 6e Yeesu Almasiihu tiggii 6alli mum e jidaadi yonki, e suuno mum fu dow leggal palaanjal.

²⁵ To e Ruuhu nun buurirden, accee jahiren no Ruuhu yidiri.

²⁶ To en mawnitee, to en corkontiree, to en gadontiree nawniraagu.

6

Ballontiree hakkune moodon

¹ Banniraa6e, to on nannji goddo e wada boofol, onon woodu6e Ruuhu, bittinee joomum e diggere. Amma, onon bo kakkilee gam to on naatee der jarbeeji.

² Ballontiree roonaago doolle moodon, hande non kebbinirton ko Almasiihu resani on.

³ To goddo e mili e laatii goddum, nani bo o laataaki goddum, o jammike hoore makko.

⁴ Moy fu daara golle muudum. To de potii ko o juroro, o juro gam hoore makko, amma to o jura dow golle goddo.

⁵ Gam moy fu roonoto e hoore mum doongal mum.

⁶ Janjinteedo haala Alla, e haani seennira ko woodi e janjinoowo dum.

⁷ To on majjinee ko'e moodon, Alla nootataako goddo yawoo dum. Ko moy fu aawi, kanjum ruggata.

⁸ Aawudo ko suuno mum yidi, ruggan ko suuno rimata, waato maayde. Aawudo ko Ruuhu Ceniido yidi, ruggan ko Ruuhu rimata, waato yonki tabitiiki.

⁹ To en comee wadugo geetum. Gam to en tampay, en duggan to wakkati mum warii.

¹⁰ To non, de gooduden wakkati, en gadanee him6e fu geetum, accu dun banniraa6e meeden goondin6e.

Haalaaji cakitiidi e baynaade

¹¹ Daaree binniji mawdi di binnanmi on e junjo am.

¹² Dartoo6e hollitingo hoore mum yeeso him6e, kam6e doolata on juulnaago. Bee gada dum gam 6e jidaa tooreego sabbu leggal Almasiihu palaanjal.

¹³ Baa kam6e juulnaa6e, 6e tokkaaki tawreeta. Be jidu nun juulnodon gam 6e ke6a juroraago on.

¹⁴ Min kan, mi jurortaako goddum to hinaa leggal Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu palaanjal. Diga e maggal duuniyaaru tiggaa gam am, min bo tiggaami gam mayru.

¹⁵ Gam juulnaago e dullere juulnaago fu laataaki goddum, sey laataago neddo keso, tagitaado.

¹⁶ Tokku6e laawol nol fu, Alla hokku dum jam e endam, kam6e e Isira'iilaabe 6e Alla.

¹⁷ Diga jooni, to goddo tooranmi kade, gam bannu am e woodi maane battarde Yeesu.

¹⁸ Banniraa6e, moyyere Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu wonda e moodon! Aami.

Derewol ɲol Pol winnani 6e Efesu

Haala Puddirka

Derewol Pol ɲol do, eklesiya Efesu tan bane o winnani ɲol, amma eklesiyaaɲi 6aadeere leydi Asiya fu o winnani ɲol, don nun wi'ete'e jooni Turkiya. Der binniiɲi arandeeɲi, inne Efesu walaano der derewol ɲol. Pol e anni eklesiya Efesu, gam o wadiɲo ton hande duu6i tati. Golle Lilaa6e 19 e 20. Dum nandi hande derewol Efesu ɲol nun Koloosi 4.16 batani.

Roma nun Pol woni o winniri derewol ɲol hakkune duu6ol 62, ko Tikikus yaari ɲol. Diga fuddoode maggol, Pol hollii laawol ɲol Alla tokki o hisinira him6e diga e Yeesu Almasiihu. Alla e hoore mum resiino ko yiduno wadugo diga duuniyaaru tagaaka. Kanjum Pol noddii asiiri. O hollitii asiiri ko o resunoo wadugo diga e Yeesu Almasiihu, den o subii Pol laattoo gollantoodo asiiri on.

Baawo haalaaji di, Pol batanii goonki goondin6e hebbu6e Ruuhu Ceniido. O ludaontirii ki e goonki 6e goondinay, 6e annaa Alla.

Hande non, 6e Pol winnanta hebirta semme jaalaago ekkitinoo6e fewrekuu6e, dartoo6e seekina eklesiyaaɲi gonuɲi 6aadeere Koloosi.

Haala mawka der derewol ɲol woni no him6e fu laatorii gootum diga e Almasiihu baa no 6ee laatii lenyi e him6e feere feere.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-2
2. Almasiihu e eklesiya mum, 1.3-1-23
3. Yahudu6e e 6e lenyi janani laatake gootum baa no 6ee laatii lenyi feere feere (2.1-3.20)
4. Eklesiya e laatii goota, amma moy fu e dokkal mum der eklesiya ka wuro (4.1-16).
5. Him6e fu e laatii gootum baa no jonne ma66e e suttontirii (5.21-6.9)
6. Kabirdum goondindo e cannooje, 6.10-24.

Sannoore

¹Derewol ɲol do yiwi e am min Pol, lilaado Yeesu Almasiihu e yidde Alla. Mii winnana him6e Alla won6e Efesu, goondin6e Yeesu Almasiihu.

²Alla Baaba meeden, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo, wadana on moyyere, hokka on jam.

Barke Alla wadanta him6e diga Almasiihu

³Yettoore laatano Alla, laatiido Baaba Yeesu Almasiihu Joomiraawo meeden. Gam

kawtal meeden e Almasiihu, o barkidinii en e hokkugo en barke ruuhunkeeje feere feereje, yiwude dow kammu.

⁴Diga duuniyaaru tagaaka, Alla subii en sabbu Almasiihu, gam laaɲoden seniio6e, 6e walaa gacce yeeso makko.

⁵O subii en diga aran, gam laaɲoden 6i66e makko diga e Yeesu Almasiihu. Non non o yidiri dum sabbu geetaaku makko. Non dum fottirani mo bo.

⁶Gam majjum, en maantee, teddinen Alla gam moyyere makko ne o wadani en, diga hokkugo en Biyiiko jidaado.

⁷Moyyere Alla e mawni: Diga e kawtal men e Almasiihu, en pirtaama, jaafaden, sabbu yiyam makko deyyitiidam.

⁸O duudinanii en moyyere makko, o hokki en hakkillo e faamu kebbuɲu.

⁹Geetaaku makko acci o annini en asiiri sago makko, ko o resuno wadugo diga fuddoode diga e Almasiihu.

¹⁰To wakmati warii, Alla hebbinan ko resuno wadugo, o hawritan ko woni dow kammu e dow leydi fu, o wada Almasiihu laattoo hooreejo majjum.

¹¹Der kawtal men e Almasiihu, Alla hokkii en gedu ɲu o ha66annoo en alkawal mum, e subugo en diga law, hande no o resirno. O wadii dum, gam non o subirno e sago makko,

¹²gam maanten Alla, teddinen mo, enen artaa6e su6aa, watti hoolaare mum dow Almasiihu.

¹³Onon bo, no kawtuɲon e Almasiihu, on nanii haala goonja, kanka woni linjiila kaa do hisinta on. No goondindon, Alla maanake on. Maane nen woni Ruuhu Ceniido mo o ha66uno alkawal mum o hokkan.

¹⁴Ruuhu Ceniido on nun laatii hande torma barke de desanaden. En ke6an de to nyalaane kisidam men hebbidii. To non en maantee Alla, teddinen mo.

Pol e du'anoo goondin6e Efesu

¹⁵Gam majjum, min bo, no nanumi habaru no goondinirdon Yeesu Joomiraawo, e no jidirdon banniraabe goondin6e,

¹⁶mi accay yettugo Alla gam moodon. De du'otoomi fu, emi siwtora on.

¹⁷Mii eela Alla Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, Baaba mo tedduɲal, hokka on Ruuhu mum kokkoowo hakkillo. Ruuhu on hollita on Alla hande no o laati.

¹⁸Mii eela Alla yaynina berde moodon, he6a paamon ko hedii on der noddoo6e ne o noddii on, paamon bo no barke de desanadon onon e him6e makko teddiri.

¹⁹On paaman bo baawde mawde, semmenteeje, de o holliti dow meeden, enen goondin6e. E baawde den, e semme makko,

²⁰ o fintiniri Almasiihu diga e maayde. O joodini mo wecco junjo makko nyaamo, dow kammu.

²¹ Hande non Almasiihu laatorii buruɗo laamuuji e baawɗeeji e semmeeji e mawbe fu. Kanko nun laatii hooreejo dow ko woodi inne fu, hinaa der duuniyaaru nuu do tan, amma e der duuniyaaru nu yeeso bo.

²² Alla wattii huune fu ley koyɗe Almasiihu. O wadii mo Joomiraawo dow huune fu, o laatini mo hooreejo Eklesiya.

²³ Eklesiya kan woni ɓannu Almasiihu. E makka Almasiihu hebbi, kanko mo Alla hebbi der mum.

2

Almasiihu woni Kisinoowo

¹ Onon, on maayiiino gam boofi moodon e hakkeji moodon.

² Kanji tokkunoɗon, hande no duuniyaaru yahirta, dowtanidon hooreejo ruuhuujii kalluɗi, tawaadi hakkune dow e ley. Ruuhuujii ɗin nun gollotoo faa e hanne caka himbe yedduɗe Alla.

³ En fu, hande no maɓɓe laatinonɗen. Suunooji meeden tokkunoɗen. Ko miilooji meeden kalluɗi, e jikku meeden yidi gadetenno. Gam sabbu jikku meeden ru, mone Alla nun haandannoo en hande no maɓɓe.

⁴ Amma endam Alla walaa kaddi, o yidi en e yidde mawne.

⁵ Gam majjum, enen maayunooɓe sabbu boofi men, o fintidini en e Almasiihu. E goonja, gam moyyere Alla kisudon.

⁶ No een kawti e Yeesu Almasiihu, Alla fintidini en e makko, joodidini en e makko dow kammu.

⁷ O wadii dum gam o hollita en geetaaku makko. Jaamanuujii garooji fu yi'an manju moyyere makko ne foonnirtaake godɗum. O wadani en ne gam een kawti e Yeesu Almasiihu.

⁸ Gam sabbu moyyere Alla kisudon, e gam on goondinii Almasiihu. Kisidam moodon laati nun dokkal Alla, golle moodon bane.

⁹ Kisidam mon yiway diga e mon, gam to godɗo heɓu juraago.

¹⁰ Alla nun wadi en, kanko tagi en diga e kawtal men e Yeesu Almasiihu, gam golle boodde. Golle boodde den, Alla siriyake de diga aran gam gaden de.

Almasiihu laatinii en gootum

¹¹ Yahuduube e woodunoo maane juulnol e ɓalli mum, ɓee jidi bo noddeego «juulniibe.» Onon ɓe laataaki Yahuduube, on goodaa hande maane nen e ɓalli mon, go ɓee nodda on «heefere.» To non ciwtoree ko laatinonɗen.

¹² Wakkati mum, on goodaano Almasiihu, on kawtaano e Isira'ilaaɓe, on galaano der

alkawalji di Alla haɓɓuno. On kedaakino godɗum yeeso, on goodaano bo Alla der duuniyaaru.

¹³ Amma jooni, no kawtuɗon e Yeesu Almasiihu, onon woddinooɓe, on battinaama diga e yiyam makko deyyitiidam.

¹⁴ Gam Almasiihu nun laatii jam meeden. O wadii laatiibe Yahuduube e ɓe lenyi janani laatii gootum, diga e hokkugo yonki makko dow leggal palaanjal. Hande non o pusiri bombooru gayru ruu do seennunoo ɓe.

¹⁵ Almasiihu moytii Sariya e umurooje mum, e kakkilanol mum fu. Non non o wadii Yahuduube e ɓe lenyi janani fu laatii lenyol kesol, gam ɓee kawti e makko. Hande non o jonniri jam hakkune maɓɓe.

¹⁶ Diga e maayde makko dow leggal palaanjal o weldiniri ɓe e Alla. O hawtii ɓe ɓe laatii ɓannu gootol diga e maayde makko. Diga e palaanjal njal, o sottiniri gayru tawanoonju hakkune maɓɓe.

¹⁷ Almasiihu warii himbi habaru jam caka moodon, onon ɓe lenyi janani woddinooɓe, e onon Yahuduube ɓadinooɓe.

¹⁸ Gam sabbu Almasiihu, en fu, en keɓii laawol yottaago to Baaba, e ballal Ruuhu gooto.

¹⁹ Hande non, on laataaki kade hoɓɓe, dum bo jananɓe. On laatodake ɓe genni goori e himbe Alla, on himbe wuro Alla.

²⁰ On mahaama dow suudu njol dadda mum laatii lilaabe e annabiibe. Yeesu Almasiihu e hoore mum woni hayre jogiine maadi.

²¹ Kanko nun jogii maadi nin fu, eni mawnira, faa ni towa, ni laato suudu Alla Joomiraawo ceniinjal.

²² No kawtuɗon e makko, on laatake mahirdum to Alla wonoto diga e Ruuhu mum.

3

Pol, lilaado caka ɓe lenyi janani

¹ Min Pol, mii maɓɓaado der kasu gam golle Yeesu Almasiihu caka moodon, onon ɓe lenyi janani.

² Seko walaa, on nanii habaru golle de Alla yowanimmi e moyyere mum, mi wada gam mon.

³ O hollitanake am, o faaminimmi asiiri ko o resi o wada. Kanjum nun binnanmi on e haala sedda.

⁴ To on janjii derewol am, on annan no paamirmi asiiri dow Almasiihu.

⁵ Asiiri on, himbe hollaakano dum der jaamanuujii jawtuɗi. Amma jooni, diga e Ruuhu Ceniido, Alla hollitii dum lilaabe e annabiibe ɓe o subii ɓe gollanoo mo.

⁶ Nani do no asiiri on laatori: Diga e linjiila, ɓe lenyi janani heɓi gedu mum der moyyereji desaadi, hande no Yahuduube heɓiri. ɓe laatake jokkule ɓannu gootol, ɓee

goodi alkawal gootal gam 6e kawtii e Yeesu Almasiihu.

⁷ Linjiila kan nun laatiimi gollotoodo mum, sabbu moyyere ne Alla wadanimmi e golle baawde mum.

⁸ Min 6uri goondin6e fu faandugo. E non, mi he6ii moyyere waajaago 6e lenyi janani habaru jawdi gonuni der Almasiihu, ni faa-mataako.

⁹ Mi he6ii bo dokkal faamingo no Alla tagudo huune fu hebbinirta ko o resuno o wada, cuudinoodum diga den.

¹⁰ Hande non Eklesiya anninirta woodu6e baawde e semme dow kammu, no faamu Alla duudiri.

¹¹ Non o resunoo o wada diga 6ooydum, ko o hebbini dum diga e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

¹² En kawtii e Almasiihu, en goondinii mo, to non, en baawan ko 6attii Alla e hoolaare.

¹³ Kanjum wadi mii eela on, to on accee berde moodon biisoo sabbu tooraaji di ke6ammi gam moodon. Tooraaji din laati nun teddujal moodon.

Yidde Almasiihu yidi en

¹⁴ Gam sabbu dum don fu, mii jiccanoo Baaba.

¹⁵ Diga e makko lenyi gonudi dow kammu e leydi fu he6i inne mum.

¹⁶ Mii eela Alla mo teddujal manjal semmidina berde mon e baawde Ruuhu mum Ceniido.

¹⁷ Mii eela Almasiihu wonoo der berde moodon, diga e goondingo mo. Mii eela mo kade, cemmidee der yidde, gadee dadi der mayre.

¹⁸ Hande non paamirton, onon e him6e Alla fu, no yidde Almasiihu foti yaajugo e juutugo e luggugo e towugo.

¹⁹ Mii eela Alla annina on yidde Almasiihu 6urune faamu fu, gam laatoden hebhu6e, Alla bo hebba der moodon.

²⁰ Alla gollotoodo der meeden e baawde mum, wadana en 6ura ko eeleten, e ko mi-iletan fu.

²¹ Teddujal laatanoo mo der Eklesiya, diga e Yeesu Almasiihu, der jaamanuuji fu, faa abada abadin! Aami.

4

Laataago gootum der goondinki

¹ Mii eela on, min ma66aado der kasu gam Joomiraawo, goniree no fottiri hande no Alla noddani on.

² Buytee ko'e mon, laatee diggu6e e munyu6e. Munyanee him6e e yidde.

³ Tinnee oon laatii gootum hakkune mon, diga e jam mo Ruuhu Ceniido hokkata on.

⁴ Bannu gootol nun woni, e Ruuhu gooto, non bo gootum nun ko tammihidon yeeso, dum Alla noddani on.

⁵ Joomiraawo gooto nun woni, e goondinki gooti, e batisi gooti.

⁶ Alla gootum nun woni, laatiido Baaba him6e fu, laamaniido him6e fu, gollotoodo diga e him6e fu, gonudo der him6e fu.

⁷ Moy meeden fu he6ii dokkal moyyere, jaka no Almasiihu yidrani dum.

⁸ Dewtere wi'ii:

«O eencii dow, o yaarii nanjaa6e, o hokkii him6e dokke.»

⁹ Ume nun «o eencii dow» yidi fillitaago? Ko dum fillitii woni, o artii o jippii der nokkure to 6uri luggugo der leydi.

¹⁰ Jippiido on woni, «eencudo» faa dow kammu, gam o hebba duuniyaaru fu.

¹¹ Kanko nun hokki wo66e 6e laatoo lilaa6e, wo66e annabi6e, wo66e waajotoo6e, wo66e bo durugo him6e, e janjingo 6e.

¹² O wadii dum gam o siriyoo him6e Alla gam golle, 6e mawninira 6annu Almasiihu.

¹³ Hande non tinnortoden ke6en goondinki gooti, e annal Biddo Alla gootal, laatoden maw6e, jottoden to Almasiihu woni laatoden hande no o wa'i.

¹⁴ Den, en laatataako kade sukaa6e wifinttee6e nokku fu, hande laanayel diyam nel galmaaji diyam yaarata to yidi. Den bo, janjinoo6e pewe majjintaa en e yoyre mum.

¹⁵ Amma to een bata goonja e yidde, en mawnan der huune fu, een poonnorii Almasiihu laatiido hooreejo.

¹⁶ Diga e makko nun jokkule 6annu fu jogon-tirii. To jokkulal fu e wada golle mum, den 6annu mawnan, yaha yeeso der yidde.

Almasiihu laatinii en hey6e

¹⁷ Mii bata on, mii batitoo e inne Joomiraawo, to on nyaamee goonki mon hande heefer6e, 6e miilooji mum majjinta dum.

¹⁸ Hakkillo ma66e ni66ii, 6ee boddodii yonki ki Alla hokkata. Be galaa annal, ko berde ma66e e yoori.

¹⁹ Be annaa suttontirgo ko woodi e ko halli, 6ee nyaama goonki ma66e no 6e pakkiri fu, 6ee gada ko berde ma66e yidi.

²⁰ Amma onon, kanjum bane janjinadon e Almasiihu.

²¹ On nanii habaru makko, on janjinaama goonja gonuka e makko.

²² To non, 6ortee jikku moodon nu gonunodon e muudum. Kanjum woni sunooji 6annu kalkooji yonkiiji moodon.

²³ Accee Ruuhu Alla latina yonki moodon e hakkillo moodon kesum.

²⁴ Bornee jikku kesu nu Alla tagi dow nandi mum he6a gonodon no foonnitorii e no laa6iri, yiwudum diga e goonja.

²⁵ Ton non, accee batugo fewre, moy mon fu bata bannun goonja, gam en fu, en laati nun jokkule bannu gootol.

²⁶ To mone wadii on, to on gadee hakke. To on accee mone wada on faa naaje yana.

²⁷ To on kokkee Seydan laawol der moodon baa sedda.

²⁸ Bujjannoodo acca guyka mum, wada golle geete e semme bannu mum, gam heba ko wallirta woodufe haaje.

²⁹ Haanay haalaaji bondi e wurtoo diga e kunnude moodon. Ko haani gadon woni, baton haalaaji nafooji, cemmidinooji goondinki wo66e, gam kettinaniibe on nana ko nafata dum.

³⁰ To on mettinee berne Ruuhu Ceniido mo Alla maanorii on, gam o rindina on nyalaane darjal.

³¹ Ikkinee ko haadi e gaynu, e mone, e palmooje, e jennooje e huune ko halli fu caka moodon.

³² Gadontiree ko woodi hakkune mon. Jurmontiree, moy fu yaafanoo bannun, hande no Alla yaaforanii on, sabbu kawtal mon e Yeesu Almasiihu.

5

Wonaago der jayjol

¹ Jooni on laatike 6i66e Alla yidaa6e, gam majjum, yemminee mo.

² Yidde ardanoo goonki mon, hande no dum laatii e Almasiihu. O yidii en, faa o hokki yonki makko gam meeden. O laatake sadaka e kiisaadum pottandum Alla.

³ On laatike him6e Alla. Gam majjum haanay jeenu, e cobudum fu, e suuno, batanee caka mon.

⁴ Hande non bo, haanay haalaaji centiniidi, di walaa hoore, e haalaaji baanji baanji, nanee caka moodon. Ko haani wurtoo e kunnude moodon woni, jetton Alla.

⁵ E haani paamon faa wooda: Jeenoobe e sobufe e suunaabe, gam suuno laati nun saafugo tooruure, 6ee don fu walaa gedu der Laamaare Almasiihu e Alla.

⁶ To on accee goddo majjina on e haalaaji baanji baanji, gam iri majjum nun waddanta mone Alla dow salii6e downtanaago mo.

⁷ Sabbu majjum, to on kawtee e him6e iri ma66e.

⁸ Aran, der niwre gonunodon, amma jooni, gam kawtal moodon e Joomiraawo, on naati e jayjol. To non, buuree hande 6i66e jayjol.

⁹ Gam ko jayjol rimata woni: geetaaku e foonnitaare e goonja fu.

¹⁰ Liinyee ko fottanta Joomiraawo.

¹¹ To on gattee juude mon e golle gadeteede der niwre, de walaa nafuwe, amma cumpitee de.

¹² Ko him6e 6en wadata e suude, baa batugo dum e sentinii.

¹³ Amma to huune sumpitaama, jayjol hollitan no dum laatii.

¹⁴ Huune ko wurtii fu, laatoto jayjol. Gam majjum acci e wi'ee:

«Finu e doynol maa, an daaniido!

Umma hakkune maay6e,

Almasiihu yaynante jayjol mum.»

¹⁵ Gam majjum, kakkilane e yaadu mon dow no gonirton, to on laatee hande 6e galaa hakkillo, amma laatee hakkil6e.

¹⁶ To on majjinee wakkati, gam nyalaade de gonuden e mum jooni e halli.

¹⁷ Gam majjum, to on laatee 6e walaa hakkillo, amma paamee ko Joomiraawo yidi.

¹⁸ To on accee bagi doyya on, gam edam watta him6e der hallumaru, amma, kebbe Ruuhu Ceniido.

¹⁹ Cemmidinontiree e jimi jabuuraaji e jettooje, e jimi ruuhunkeeki. Jimanee Joomiraawo, maantee mo e berde mon fu.

²⁰ Jettee Alla Baaba wakkati fu e gam huune fu, e inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

²¹ Moy moodon fu downtano banniraawo mum gam teddingo Almasiihu.

Joonne bayontir6e

²² Onon rew6e, downtanee wor6e moodon hande no downtorantodon Joomiraawo.

²³ Gam gorko nun laatii hooreejo dow debbo muudum, hande no Almasiihu laatorii hooreejo dow Eklesiya. Kanko woni kisinoowo Eklesiya, laatiika bannu makko.

²⁴ Hande no Eklesiya downtorantoo Almasiihu, hande non debbo fu, haani downtorano gorko mum, dow huune fu.

²⁵ Onon wor6e bo, jid6e rew6e moodon hande no Almasiihu yidiri eklesiya. O yidii ka, faa o hokki yonki makko gam makka,

²⁶ gam o loota ka e diyam, o laa6ina ka e haala makko.

²⁷ O wadii dum, he6a o darina ka yeeso makko e teddujal, ka laatoo ceniika, ka walaa aybe, dum bo tuuni, maa bo boofol gom, e huune ko nandi e mum fu.

²⁸ Hande non, haani wor6e yidira rew6e mum, hande no 6e jidiri 6alli ma66e. Jidudo debbo mum, yidii hoore mum.

²⁹ Dadey, goddo meeday ko wanyi bannu mum. Amma oo nyaanna nol, oo hiinnoo nol, hande no Almasiihu wadanta Eklesiya,

³⁰ gam enen nun laatii jokkule bannu makko.

³¹ Kan wadi dewtere wi': «Gorko accan baaba mum e inna mum, takkontira e debbo mum, 6e fu dido, 6e laatoo bannu gootol^o.»

³² Asiiri mawdo nun don. Amma, Almasiihu e Eklesiya mum nun batananmi.

³³ Amma onon ko yaali on woni, gorko fu yida debbo mum, hande no yidiri hoore mum. Debbo bo teddina gorum.

6

Sukaabe e saareji mum

¹ Onon sukaaɓe, dowtanee saareji moodon, gam sabbu Joomiraawo, kanjum laatii ko fotti.

² «Teddin baaba maa e inna maa.» Kanka woni umuroore arandeere, goodune alkawal.

³ Den: «a heɓan barke, balde maa juuta der duuniyaaru,» kan woni alkawal ɗal^o.

⁴ Onon saareji, to on mettinee berde sukaaɓe moodon, amma, eltee ɓe, oon ekkitina ɓe laawol Joomiraawo hande no haani.

Maccuɓe e joomiraabe mum

⁵ Onon maccuɓe, dowtanee joomiraabe moodon ɓe duuniyaaru do, e kulol e diwnugo, e berde laaɓude, hande no dowtorantodon Almasiihu.

⁶ Dwtanee ɓe, hinaa yeeso maɓɓe tan, gam fottango ɓe. Amma dowtanee ɓe gam on maccuɓe Almasiihu, wadooɓe ko Alla yidi e berde goote.

⁷ Jagganee ɓe e seyo, hande Joomiraawo nun jaggantodon, himɓe bane.

⁸ Gam oon anni neddo fu gadudo ko woodi, heɓan riiba majjum to Joomiraawo, baa to oo dimo, dum bo maccudo.

⁹ Onon joomiraabe bo, jogoree non maccuɓe moodon. Accee nyaasitaago ɓe. Annitee, onon e maɓɓe fu, Joomiraawo gooto goodudon dow kammu, o burontirtaa bo himɓe.

Kabirdum goondindo

¹⁰ Ko horii wi'ugo on woni: Accee baawde Joomiraawo mawde semmidina on.

¹¹ Ettee kabirdum dum Alla hokki on fu, gam baawon daraago yeeso dabareji Seydan.

¹² Gam e himɓe bane kaɓidinten, amma e ruuhuuji kalludi, tawaadi dow kammu, goodudi baawde e semme, e laamanii duuniyaaru nu niwre.

¹³ Gam majjum, ettee kabirdum dum Alla fu, gam baawon ko darii to nyalaade kallude warii, keɓon semme ɓaawo to hawre heenyii.

¹⁴ To non, ummee daree. Kaɓɓee goonja hande ɓelɓelol e punnjuli moodon. Bornee foonnitaare hande toggoore janni ne konu.

¹⁵ Tinnaare waajaago linjiila ka jam laato padɓe moodon.

¹⁶ Wakkati fu, jogee goondinki hande taɓɓordum kure. E makki nyifirton kure Ibiliisa de yiite.

¹⁷ Kuunee kisidam hande huuneere janni, jogee haala Alla hande kaafahi ki Ruuhu Ceniido hokkata.

¹⁸ Wakkati fu gaɗee du'aaje feere feere. Eelee ballal Alla hande no Ruuhu Ceniido hollitirta on. Deenee e tinnaare! To on accee du'anaago himɓe Alla.

¹⁹ Du'anee am min bo, gam Alla hokkammi boliiɗe pottude, mi anninira e cuusal, goonja cuudiika der linjiila.

²⁰ Kanka nun laatiimi lilaado mum, mii haɓɓiraa callalluuji. Du'anee am, gam mi waawa ko waajii ka e cuusal, hande no haaniri.

Baynaade

²¹ Mii yidi onon bo, annon non gonirmi e ko gadanmi. Gam majjum, Tikikus banniraawo meeden jidaado, gollantoodo Joomiraawo e hoolaare, humpitan on habaru am fu.

²² Mii lila mo e moodon, gam annon non men goniri, o fukkina hakkillo moodon.

²³ Banniraaɓe, Alla Baaba, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo, hokka on jam e yidde, o hokka on goondinki bo.

²⁴ Yiduɓe Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu fu, e yidde ne heennyataa, moyyere Alla laatanoo dum.

Derewol ɲol Pol wannani 6e Filippi

Haala Puddirka

Filippi tawaaka maa der leydi Erop, weccore Maseduwaan to Romankee6e laamanii. Der jahaanjal dida6al ɲal Pol wadi kanko e Silaasi gam waajaago linjiila, der maggal nun o waaji him6e Filippi, go eklesiya fuddi, Golle Lilaa6e 16.12-40. Eklesiya arandeya nun don ɲa Pol tiggi der leydi Erop. Sabbu tooraaji ummiidi nun Pol nanɲaa ma66aa der kasu. Diga kasu don nun o wannani him6e Filippi derewol ɲol do.

Wo66e e miila Efesu nun Pol woni der kasu go o wanniri derewol ɲol. Wo66e bo e miila Kaysariya nun, amma to nandi goonja 6uri woni Roma. Amma e nun fu Pol e miili yoofitinte, o yaha to him6e Filippi gam o walla 6e, goondinki ma66e beydoo, 6erde ma66e wela.

Pol yettii him6e filippi gam ballal ɲal 6e balliti mo dow dokkal ɲal 6e lildani mo diga e junɲo Epaforoditus. Baawo mum, o batii 6e no o wonorii, e ko wadata to o woni. O semmidinii 6e 6e daroo der goonja linjiila no haaniri, o tiidini 6e 6e gonoo der joonne seese hakkune ma66e, ko dum laatoo bo, sey moy ma66e fu buyta hoore mum.

Wo66e innii derewol ɲol, «derewol seyo» gam boliide ceyee, belbeltee kebbude der maggol.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka e cannooje 1.1-12
2. Habaruuji dow Pol 1.13-26
3. Wonaago der nannantiral e buytugo hoore mum 1.27-2.18
4. Habaruuji dow Timote e Epaforoditus 2.19-30
5. Hakkilango waajotoo6e fewoo6e, e kujje kallude 3.1-4.9
6. Jettooje e cannooje 4.10-23

Sannoore

¹ Min Pol e Timote, maccu6e Yeesu Almasiihu, wannani seniio6e hawtu6e e Yeesu Almasiihu won6e Filippi derewol ɲol, e onon ardiio6e e gollotoo6e der eklesiya.

² Alla Baaba e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu hokka on moyyere e jam!

Pol e du'anoo 6e Filippi

³ Mii yetta Alla am de ciwtormi on fu.

⁴ Wakkati du'antoomi on on fu, e 6erne welne du'ortoomi,

⁵ diga nyalaane arandee faa jooni, on darorake am, on ballii am waajaago linjiila.

⁶ Mii tabbitini, Alla puddudo golle muudum boodude der moodon hebbinan de, der nyalaane Yeesu Almasiihu.

⁷ E fotti, mii woodi miilooji dii dow mon on fu, gam mii watti on der 6erne am. Gam baa no ka66aami callalluuji gam mi seedanake linjiila tabbitinmi ka, on darorake am, on kawtii e am der moyyere ne.

⁸ Alla woni seedeejo am, mii yidi on on fu e yidde Yeesu Almasiihu.

⁹ Ko eelanammi on Alla woni, beydodon yeeso yeeso, dow yidde, e dow annal, e suttontirgo goonja e fewre,

¹⁰ gam baawon annitingo ko 6uri nafugo, laatodon laa6u6e, 6e galaa gacce der nyalaane Almasiihu wittooyta.

¹¹ On kebbinaama 6i66e foonnitaare yiwude diga e Yeesu Almasiihu, gam inne Alla teddinee, yettee.

Almasiihu woni yonki

¹² Banniraa6e, mii yidi, annon dum do: ko he6immi walli linjiila yahugo yeeso.

¹³ Him6e hiitorde wuro laamiido, e wo66e, e nokku fu e anni no gam Almasiihu nun ma66aami der kasu.

¹⁴ Ma66ol am accii banniraa6e duu66e beydii hoolaago Joomiraawo, 6e accii hulugo, 6e beydi causal dow waajaago haala Alla.

¹⁵ E goonja, woodi waajotoo6e habaru Almasiihu gam nawniraagu e jeddi, amma e woodi waajortoobe e miilooji boodudi.

¹⁶ Bee do e wada dum gam 6ee jidi Almasiihu, 6ee anni mi yowanaama ha6ango linjiila.

¹⁷ Amma 6ee to, e waajo habaru Almasiihu gam nawniraagu, miilooji ma66e bo laa6aa, kade bo, 6ee daarta beydugo toora callalluuji am der kasu.

¹⁸ No 6e baajori fu, dum billataa am! to yidi anniyaaji ma66e laatoo bondi maa bo boodudi, anni inne Almasiihu waajee tan, mii seyii, mi seyoto bo kade.

¹⁹ Gam mii anni heenyitirde toora kan laatoto kisidam am, gam sabbu du'aaje moodon, e ballal Ruuhu Yeesu Almasiihu.

²⁰ Mii hedii sanne, mii woodi bo tammuwe, mi he6ataa senteene goddum. Amma hande no baadey, nun jooni bo, mii anni mi teddinan Almasiihu e tinnaare, der gurnam am, baa to mii wuuri, baa to mi maayi.

²¹ Min kan, Almasiihu woni gurnam am, maayde laatani am nun riiba,

²² amma, to wonaago am e duuniyaaru waddanan am wadugo golle nafooje, den mi annaa du ume nun cu6anmi.

²³ Mii wada 6erde didi: ko jidumi woni, mi yaha mi wonda e Almasiihu, kanjum buranimmi woodugo.

²⁴ Amma gonki am e duuniyaaru 6uran nafugo on.

²⁵ Mii hoolii, mii anni mi wonoto e duuniyaaru taw, mi wonda e moodon on fu,

gam beydodon yeeso, berde moodon wela gam goondinki,

²⁶ hande nun, to mi witooy to moodon, daliila juroraago kawtal mon e Yeesu Almasiihu beydoto.

²⁷ Amma, sey no gonirdon fotta e linjiila Almasiihu, gam to mi warii daarugo on, naa bo to mi waray, mi nana oon tabitii der hakkillo wooto, oon kaaba gam goondinki linjiila e berde goote,

²⁸ to on accee way6e huunna on baa sedda, kanjum hollitinta seedaaku halkere ma66e, amma onon, kisidam moodon, dum fu diga to Alla dum yiwi.

²⁹ On kokkaama moyyere goondingo Almasiihu, kanjum tan bane, on kokkaama bo moyyere tooranaago mo,

³⁰ e daranaago hawre woore ne ji'udon mii ha6a, e ne nanoton kade mii ha6a faa jooni.

2

No Almasiihu leesiniri hoore mum, e no Alla mawniniri mo

¹ Almasiihu deyyitini berde moodon, semmidini on der yidde, oon kawti e Ruuhu, on goodi yurmeene e endam, naa noy?

² To non kan, kebbinee seyo am e laataago gootum hakkune moodon: yidde moodon, e berde moodon, e miilo moodon laatoogootum.

³ To on gadee goddum e miilooji burontiro, naa bo e manju hoore; amma leesinee ko'e mon, moy mon fu daara wo66e hande burube dum.

⁴ To goddo moodon daarta ko nafata dum tan, amma daarta ko nafata wo66e bo.

⁵ Goodee hakkune mon, miilo no Yeesu Almasiihu woodunoo.

⁶ Kanko potidindo e Alla diga fuddoode, e non fu, o daaray fotugo makko e Alla hande huune ko o jogitinto,

⁷ amma o buyti hoore makko, o etti jayri maccudo, o nandi e him6e, o tawaama oo laatii neddo deydey.

⁸ O leesinii hoore makko, o downtanii Alla faa o maayi, o maayi dow leggal palaanal.

⁹ Gam majjum, Alla etti mo faa dow, hokki mo inne burne inde fu manju,

¹⁰ gam to inne Yeesu noddaama, doole him6e fu jiccoo dow kammu e dow leydi, e der leydi fu, ¹¹ kade bo him6e fu batan wi'a, Yeesu Almasiihu woni Joomiraawo, gam inne Alla Baaba teddinee.

Jayne der duuniyaaru

¹² Gam majjum, banniraa6e am yidaa6e, hande no downtoridon wakkati fu, hande nun, gadee kolliton kisidam moodon e kulol

e diwnugo, hinaa to mii wondi e moodon tan, amma baa no mii boddodii on bo.

¹³ Gam Alla e hoore mum nun gollata der moodon, faa jidon ko weli mo, gadon dum bo.

¹⁴ Ko gadoton fu, to on dumbitee, to on ka6ee bo,

¹⁵ gam laaton 6e walaa gacce, laa6ube, 6i66e Alla 6e walaa ko elee, won6e der jaamanuru biisiinu, oonyiinu, laaton yaynoo6e der duuniyaaru hande fitillaaji.

¹⁶ Oon baajoo 6e haala ka yonki gam mi juro der nyalaane witooygo Almasiihu, mi anna doggudu am e comuri am waday baanji.

¹⁷ Golle moodon laatake hande dokkal goondinki mon. Baa to yiyam am reyyitake dow dokkal moodon, mii seyori dum, mii seyorii on bo on fu.

¹⁸ Hande non onon bo, ceyee, ceyodee e am.

Timote e Epaforoditus

¹⁹ To Joomiraawo Yeesu jabii, 6ooytaa mi lilan Timote to moodon, gam min bo, mi he6a habaruuji moodon di o waddanoytammi, di cemmidinammi,

²⁰ gam mi walaa goddo jidudo on hande am, paaliido on e goonja, to hinaa kanko,

²¹ horiio6e fu haaje mum tan miijantoo, hinaa dum Yeesu Almasiihu.

²² Oon anni Timote hollitii oo laatii koolaado, o gollodake e am gam waaji linjiila hande no biddo gollorantoo baaba mum.

²³ Kanko miilumi lilugo to moodon law, to mi annii no haala am laatortoo.

²⁴ Mii hooli Joomiraawo, do e yeeso sedda, min e hoore am mi waran to moodon.

²⁵ Amma mi tawi e haani mi lila banniraawo am Epaforoditus, golloidiido am, e wallitammi hawre, kanko lilunodon to am gam o wallammi huuntugo haaje am.

²⁶ Emo humpaa on boodum on fu, kade bo o toorakeno sanne no nanudon emo nyawi.

²⁷ E goonja, o nyawiino sanne faa o 6adii maayugo, amma Alla yurmake mo, kanko tan bane Alla yurmii, baa min Alla yurmake am, gam to mi he6u biisere berne dow biisere berne.

²⁸ Kan wadi, jidum lilugo mo law to moodon, gam berde moodon wela e yi'ugo mo, min bo, biisere berne am buytoo.

²⁹ Cilminee mo e inne Joomiraawo e seyo manjo. Teddinee him6e hande makko,

³⁰ gam der golle Almasiihu o 6adino maayugo, o hokkii yonki makko der kaliire gam o hebbita ko on baaway wallugo am wadugo.

3

Goonjaaku, sey der Almasiihu

¹ Banniraa6e am, ko horii wi'ugo on woni: Ceyoree Joomiraawo. Mi somataa mayti-taago goota kan der binni am, gam kanjum tabbitinta faamu moodon.

² Kakkilane'e him6e nandu6e e dawaadi, e gollotoo6e hallu6e, jeeyan6e on juulnaago!

³ Gam enen woni julni6e e goonja, enen saafiroo6e Alla e Ruuhu, jurortoo6e Yeesu Almasiihu, 6e koolaaki ko'e mum.

⁴ Min e hoore am, mi waawanno yowugo hoolaare am dow ga6u 6annu. Wo66e e miili waawan hoolaago hoore mum, hakko min.

⁵ Mii julnaado nyaanne jeetatawre, mii Isira'iilaajo yiwudo e lenyol Benyamin, mii Iburaninkeejo gii Iburaninkeejo. Dow wecco tawreeta, mii Farisaajo,

⁶ ko yaalani tinnaare, mi tooriino ekle-siya, dow wecco foonnitaare ko tawaa der sariya, mi walaa gacce.

⁷ Dum don fu daarunoomi hande riiba, amma jooni mi daarii dum baanji gam Almasiihu.

⁸ E goonja, mi daarii huune fu baanji, gam mi he6ii ko 6uri dum teddugo, kan woni annugo Yeesu Almasiihu Joomiraawo am. Gam makko, mi majjinni huune fu, daarumi dum hande buuri, gam mi he6a mo,

⁹ mi tawee e makko, hinaa e foonnitaare yiwune diga dowaanaago tawreeta, amma e foonnitaare yiwune diga goondingo Almasiihu, ne Alla hokkata goondin6e.

¹⁰ Min kan, sago am woni annugo Almasiihu e baawde pintol mum, mi he6a gedu am der toora makko faa mi nanda mo der maayde makko,

¹¹ gam no dum wadi fu, min bo, mi he6a yottaago nyalaane pintol maay6e.

Doggango far to riiba

¹² Mi wi'ay mi he6ii ko ke6al am, naa bo mii kebbudo, amma emi jokki doggudu am gam mi happa njal law. Min e hoore am Yeesu Almasiihu happii am.

¹³ Banniraa6e am, min e hoore am, mi wi'ay mi happii njal ko, amma ko gadanmi nun: Emi yeggita ko yawti, mii foonnani ko woni yeeso,

¹⁴ mii doggana heennyitirde gam mi he6a riiba, noddoore ne Alla noddii en diga dow kammu gam kawtal men e Yeesu Almasiihu.

¹⁵ To non en fu, enen bennu6e der goondinki, sey gooden iri miilo njo, amma dow gokka, to on goodi miilo wonjo no paamirton, Alla hollan on ko haani.

¹⁶ Amma to jottiden do, sey tokken laawol njol jaheten e mum jooni.

¹⁷ Banniraa6e, on fu, yemminee am, daaree wa'u6e hande no ji'udon emen laatii.

¹⁸ Gam duu66e e yaha hande way6e leggal Almasiihu palaanjal, mi batiino on ka de duuddum, jooni bo, mii batitoo on ka e bojji,

¹⁹ heennyitirde ma66e laatoto halkere, deedi ma66e laatii tooruje ma66e, 6ee juroro ko waddanta 6e senteene, huune duunniyaaru tan 6e mijjantoo.

²⁰ Amma enen, dow kammu jeyaden, diga ton kediden Kisinoowo men, Joomiraawo Yeesu Almasiihu wara.

²¹ Kanko o waylitan 6alli meeden centiniidi, o nandina di e 6annu makko teddujol, o wadan dum diga e baawde kokkude mo laamanaago huune fu.

4

Ceyoree kawtal mon e Joomiraawo

¹ Gam majjum, banniraa6e am yidaa6e, mii woodi kumpa yi'ugo on sanne, onon laatii seyo am, e tuutawal am, tabitee hande nun der kawtal mon e Joomiraawo, onon yidaa6e am.

² Mii wi'a Ewodi e Sintis 6e gonda der hakkillo wooto gam Joomiraawo.

³ An gollidoowo e am koolaado, mii eelee ballaa rew6e 6en, 6e gollidii e am gam waaju linjiila, kam6e e Kelema e gollodi6e e am wo66e, inde ma66e winnaama der dewtere yonki.

⁴ Wakkati fu, ceyee der kawtal moodon e Joomiraawo, mii batitoo ka kade, ceyee!

⁵ Accee him6e fu annita neddaaku moodon. Joomiraawo badake warugo.

⁶ To on accee 6erde moodon biisoo gam goddum, amma huune fu kollee dum Alla. Du'ee, eelee, eelitee, jettee Alla.

⁷ Jam Alla 6uru dum faamu fu, reena 6erde moodon e miilooji moodon der kawtal mon e Yeesu Almasiihu.

⁸ Banniraa6e am, ko horii wi'ugo on woni, miilane'e ko laatii goonja, ko foti teddineego, e poonnitiidum, e laabu dum, e kaanu dum yideego, e ko manetee, e kaanu dum yetteego, e ko haani maanteego.

⁹ Ko janjinmi on jabudon, nanudon, ji'udon e am, golloree dum, Alla mo jam wonda e moodon.

Pol e yetta gam ballal

¹⁰ Mii seyorii Joomiraawo sanne, gam on pudditake miilango am. E goonja oon goodunoo miilooji dii dow am, amma on ke6ayno laawol hollitingo dum.

¹¹ Hinaa gam dullere acci ko mii bata ka, gam mi ekkitake seyoraago no gonirmi fu.

¹² Mii waawi wonaago der dullere, mi waawan bo ko woni der ke6al. Der wakkati-iji fu e no dum laatii fu, mi ekkitake wonaago der haarande e rafo, der goonnan e dullere.

¹³ Mi waawan ko wadi huune fu, gam sabbu cemmidiinoowo am.

¹⁴ Amma e nun, on gadii ko woodi, no balludon am der toora am.

¹⁵ Onon 6e Filippi, oon anni no yiwumi Maseduwaan, der wakkati puɗɗumi wajaago linjiila, eklesiya gom hawtay e am dow hokkugo e jaɓugo, to hinaa onon,

¹⁶ onon tan wallimmi, gam no jahumi Tesalonika, on lildii am ballal de diɗi mi huntira haaje am.

¹⁷ Dum wi'ay no ballal nun daartanmi, ko daartanmi woni, ɓikkon goondinki moodon ɓeydoo faa ɗuuda.

¹⁸ Mi heɓi ballal moodon ŋal lilduɗon am fu e junɗo Epaforoditus, ŋal heyii am faa ɓuri haaje am. Ŋal laatake hande wardi beldo, hande sadaka, ɗum Alla jaɓi.

¹⁹ Alla am huunta haajeeji moodon fu, jaka goonnan mum tedduŋal, ɗum waɗoo der kawtal moodon e Yeesu Almasiihu.

²⁰ Tedduŋal wonanoo Alla Baaba meeden faa abada, Aami!

Cannooje

²¹ Cannee seniiɓe hawtuɓe e Yeesu Almasiihu. Banniraaɓe wonduɓe e am sannii on.

²² Goondinɓe wonɓe ɗo fu sannii on, wonɓe der wuro Kaysara bo sannii on puy.

²³ Moyyere Joomiraawo men Yeesu Almasiihu wonda e moodon!

Derewol ɲol Pol winnani 6e Koloosi

Haala Puddirka

Der wakkati gooti nun Pol winni derewol Koloosi, e ɲol Efesu. Wannarde Koloosi tawaaka maa der Turkiya ni jooni. Pol bane titi eklesiya kan, amma gollodintoo6e mo gooto mum nun. Epafaras nun waajii 6e linjiila. Wadoto Epafaras nun maatini Pol tooraaji di goondin6e Koloosi woodi, gam wo66e yahii ton e janjina haalaaji di yaaday e linjiila. Kanjum laatii ko wo66e daari annal lugguɲal. Ekkitinooje den yiwii diga e Yunaninkee6e, go dum hawrontiri e tawaanɲal Yahuduube, e gadu ma66e, hande jon saafugo malaykaa6e, e haala juulnol. Boofi janjinteedi din e wittina him6e der dɔwtanaago tawreeta Muusa. Baawo no Pol sanni 6e hande no o woowi wadugo. O batanii Almasiihu e golle mum. Baawo mum o batanii 6e hawre ne o wadata gam linjiila yaha yeeso der siire Koloosi e Lawdikiya. Den o wittoy oo batana golle Almasiihu.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka e cannooje, 1.1-11
2. Manɲu Almasiihu e golle mum, 1.12-2.19
3. Goonki goondindo laati nun goonki to neddo jey hoore mum 2.20-3.5
4. No goonki kin hollitorto, 3.6-4.6
5. Cannooje, 4.7-23.

Sannoore

¹ Min Pol, mii laatii lilaado Yeesu Almasiihu e sago Alla. Min e banniraawo meeden Timote,

² men cannii on onon him6e Alla wonu6e Koloosi, banniraabe men hoolaa6e der kawtal mum e Almasiihu. Alla Baaba meeden wadana on moyyere, hokka on jam!

Pol e yetta Alla gam 6e Koloosi

³ Wakkati fu, emen du'anoo on, emen jetta Alla, Baaba Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

⁴ Men nanii habaru goondinki moodon dow Yeesu Almasiihu e batane, e yidde ne goododon dow him6e Alla fu.

⁵ Oon goodi dum gam oon kedii ko Alla resani on dow kammu. Oon kedii ko Alla resani on gam on nanii haala goonjakuwa, yiwuka e linjiila.

⁶ Linjiila kan yottake on, e rima 6ikkon, e sankitoo, e laya der duuniyaaru fu. Hande non dum laatii to moodon onon bo, diga nyaanne nanu6on, ko paamu6on moyyere Alla e goonɲa.

⁷ Epafaras banniraawo amen jidaado, gollodintoo6e e amen, waajike on haala

moyyere nen. Oo laatii koolaado, gollantoo6o Almasiihu caka moodon.

⁸ O batii men bo yidde ne Ruuhu Ceniido watti der berde moodon.

⁹ Gam majjum, menen bo, diga men nani ka, men accay du'anaago on. Emen eela Alla hokka on hakkillo fu e faamu yiwuɲu diga e Ruuhu mum. Den on kebban annal sago makko faa wooda.

¹⁰ Hande non, on buuran der goonki potananki Joomiraawo der huune fu. On tabitinto wadugo ko woodi feere feere, on 6eydoto annugo Alla.

¹¹ Emen eela Alla hokka on semme, e baawde mum teddude, gam baawon tinnaago, e munyango huune fu.

¹² Jettee Alla Baaba e seyo, gam o wadii on fotu6e hebugo gedu der moyyereji di o resani him6e makko, gonudi der jayɲol.

¹³ Kanko teeti en e baawde niwre, naanni en der Laamaare Biyiiko jidaado.

¹⁴ O sooditake en, o yaafii hakkeeki meeden.

Teddunɲal Almasiihu

¹⁵ Biddo on nun laatii nandi Alla mo yi'ataake. Kanko woni afo, 6urudo huune ko tagaa fu.

¹⁶ E makko Alla tagiri huune fu, ko woni dow kammu, e ko woni e leydi, ko yi'etee, e ko yi'ataake fu, laamuuji, e baawdeeji, e semmeeji, e hoorejum fu, diga e makko dum fu dum tagaa, e gam makko bo.

¹⁷ Almasiihu na'on diga huune fu tagaaka, huune ko woni fu, diga e makko dum woni.

¹⁸ Kanko woni hooreejo Eklesiya laatiika 6annu makko. Kanko woni fuddoo6e, oo laatii arano dow finto6e diga maayde, gam o laato arano dow huune fu.

¹⁹ Gam dum fottanii Alla ko woni der mum fu wonoo der Almasiihu.

²⁰ E Almasiihu nun o weldiniri huune fu e makko, ko woni dow kammu, e ko woni der leydi fu. O waddii jam, sabbu yiyiam Almasiihu deyyitiidam dow leggal palaanɲal.

²¹ Naane, oon boddodinoo e Alla, oon laatinoo way6e makko, gam miilooji moodon kalludi, e golle moodon bonde.

²² Amma jooni, Alla weldinii on e muudum diga e maayde Biyiiko laatiido neddo, gam darodon yeeso makko oon laatii seniibe, laabu6e, 6e walaa gacce.

²³ Amma, sey tiidon, darodon e semme der goondinki, laato6on 6e dimmataako. To on boddodee e linjiila, laatiika tammuwe meeden. Linjiila ka nanu6on, waajaama der duuniyaaru do. Min Pol, kanka nun laatiimi golloto6o mum.

Golle Pol caka goondin6e Yeesu

²⁴ Jooni, ɓerne am e weli gam tooraaji ɗi keɓammi gam moodon. Hande non, kebiniranmi ko horii der tooraaji Almasiihu gam ɓannu mum, laatiɗol eklesiya makko.

²⁵ Eklesiya kan nun laatiimi gollotoodo mum. Alla yowanii am kolle wajaago on haala mum deydey no ka wa'i.

²⁶ Kanjum woni asiiri cuudaninooɗo himɓe diga den, der jaamanuuji duuddi, amma jooni, Alla hollitii ɗum himɓe mum.

²⁷ Gam Alla e yiɗi anningo himɓe ɓe lenyi janani manɗu asiiri mum tedduɗo. Asiiri on woni, Almasiihu na'on der moodon. Kanko hokki on tammuwe heɓugo geɗu der tedduɗal Alla.

²⁸ Almasiihu on nun men piinata haala mum. Emen baajoo himɓe fu, emen jannina ɓe e hakkillo fu, gam men jottina moy fu yeeso Alla e hebbi der kawtal mum e Almasiihu.

²⁹ Kanjum acci mii golloo, mii haɓa diga e baawɗe Almasiihu gollotoode e semme der am.

2

¹ Mii yiɗi anningo on hawre mawne ne kaɓammi gam moodon, e gam banniraabe meeden wonuɓe Lawdikiya, e woɓɓe 6e meeday yi'ugo am e gite muudum fu.

² Mii wada ɗum, gam ɓe keɓa cuusal, ɓe kawta der yidde, ɓe keewa hakkillo hebbuɗo, ɓe paama asiiri Alla cuudiɗo, kan woni Almasiihu.

³ Der makko nun jawdi ni faamu e annal fu suudii.

⁴ Mi batii ka, gam to godɗo majjin on e haalaaji heldi.

⁵ ɓannu am e woddodii on, amma hakkillo am e wondi e moodon. ɓerne am e weli gam foonnitaare tawaane caka moodon, kade bo oon darii dow goondingo Almasiihu e semme.

Wonaago goonki kesi e Almasiihu

⁶ Jooni, no on jabii Yeesu Almasiihu laattoo Joomiraawo moodon, tokkee mo.

⁷ Gaɗee ɗadi der makko, mahee goonki mon bo dow makko. Cemmiɗee der goondinki hande no jannjiradon, jettee Alla puy.

⁸ Kakkilee gam to godɗo yoyra on e annal lugguɗal. Kakkilane bo haalaaji majjinooji, yiwudi e tawaɗal himɓe, naa bo e semmeeji duuniyaaru. E Almasiihu bane ɗum yiwi.

⁹ Gam ko woni der Alla fu e yi'oo der ɓannu Almasiihu.

¹⁰ Onon bo, on keɓii huune fu der kawtal moodon e makko, kanko laatii hooreejo laamuuji, e baawɗeeji fu.

¹¹ Der kawtal moodon e Almasiihu, on keɓii juulneego. Amma juulɗol ɗol himɓe wadata bane. Juulɗol yiwuɗol e Almasiihu

nun. ɗol laati nun hande moytugo baawɗe hakke jaaliɗe ɓalli moodon.

¹² Diga e batisi, on uwidaama e Almasiihu, on pintidinaama bo e makko, gam on goondinii baawɗe Alla pintinde mo e maayde.

¹³ Onon, on maayiino gam boofi moodon, e gam on juulnaaki. Amma Alla wuuridinii on e Almasiihu, yaafi boofi meeden fu.

¹⁴ O moytii derewol nyamaane men, gacotonoo ɗol en. O ikkinii ɗol, o tiggi dow leggal palaɗal.

¹⁵ O ɓortii laamuuji, e baawɗeeji fu, o sentinii ɗi yeeso himɓe fu. Non Alla jaalorii ɗi e maayde Almasiihu.

¹⁶ Gam majjum, to on nootee godɗo gacoo on dow ko nyaamoton e ko jaroton, ɗum bo dow hakkilango nyalaade juulde, e lebbi, maa bo dow nyalaade ciwteteede.

¹⁷ Dum fu, kollitoojum ko waroyta nun, gooɗa majjum fu der Almasiihu nun woni.

¹⁸ To on accee wadɗooɓe hande e ɓuyti ko'e mum, ko ɓee caafa malaykaaɓe majjina on. Koydaali maɓɓe ɓe tokkii, ɓee mawnito dow baanji, gam miilooji maɓɓe ɓe tokkii.

¹⁹ ɓe kawtay e Almasiihu laatiɗo hoore. Kanko nun hokkata ɓannu fu ko haajaa, kanko acci jokkule e ɗadi fu e hawti. Kanko bo acci ɓannu e mawna no Alla yiɗiri.

Maayidingo e wuuridingo e Almasiihu

²⁰ On maayidii e Almasiihu, burtidon e baawɗeeji duuniyaaru. Den, ume wadi ko oon nyaama goonki mon hande woniiɓe der baawɗeeji duuniyaaru? Ume wadi ko oon nooto dowtanaago bodaaji himɓe resanta on:

²¹ «Taa ettu ɗum do, taa mettu ɗum to, taa meemu ɗum do?»

²² Bodaaji ɗii fu laati nun nyoolooji, jannjɗol himɓe tan nun. Alla tagii kujje fu gam nafitoroden de.

²³ Gooɗa nun, sujidango baawɗeeji, e ɓuytugo hoore mum, e toorugo ɓannu mum puy, e nandi ko woodi. Amma, ɗum don fu nafataa godɗum, suuno ɓannu tan ɗum deyyitinta.

3

¹ Onon, on pintidinaama e Almasiihu. Gam majjum, daartee kujje gonuɗe dow kammu to Almasiihu joodii nyaamo Alla.

² Millanee kujje gonuɗe dow kammu, to on kakkilane kujje de leydi.

³ Gam on maayi, onkii moodon na'on suudi e Almasiihu to Alla.

⁴ To Almasiihu laatiɗo yonki moodon suppitoyke, on cuppitinto e makko onon bo e tedduɗal.

Goonki kesi e kiikki

⁵ Gam majjum, baree suunooji duuniyaaru gonuɗi der moodon, hande jon,

baadi jayni, e coɓudum, e yidde baanjaare, e suunooji kalluɗi, e suuno woodugo huune fu. Dum don fu, laati nun caafol tooruje.

⁶ Kanjum waddata mone Alla dow saliiɓe ko dowtanii mo.

⁷ Onon bo, hande non nyaamirnodon goonki mon naane, de gonunodon der hakkeji mon.

⁸ Amma jooni, boppee kujje dee do: mone, e ɓernugo, e haadugo reedu, e jennooje, e batugo kalluka.

⁹ To on pewontiree hakkune moodon, gam on boppii jikku mon kinɗu, e golle mum fu.

¹⁰ On laatike himɓe heyɓe. Alla taguɗo huune kesum der moodon, accataa waylitingo dum, faa dum nanda e makko, gam keɓon annal kebbuɗal.

¹¹ To non, walaa ko suttontiri Yahuduujoo e mo laataaki Yahuduujoo, juulniido e mo juulnaaki, janɗudo e mo janɗay, maccuɗo e dimo, gam Almasiihu nun laatii huune fu, e der moy fu.

¹² Alla subii on laatini on himɓe mum yidaaɓe. Gam majjum, goodee yurmeene mawne, e neddaaku, e ɓuytugo hoore, e diggere, e munyal.

¹³ Munyontiree hakkune mon. To godɗo woofanii bannun, jaafontiree hande no Joomiraawo yaaforanii on.

¹⁴ Ko ɓuri dum fu, accee ɓerde moodon hebba yidde, gam yidde e hawta himɓe no woodi.

¹⁵ Accee jam Almasiihu laamanoo miilooji moodon, kanjum Alla noddani on, gam laatodon ɓannu gootol. To non, jettee mo.

¹⁶ Accee haala Almasiihu hebba e moodon faa wooda. Janɗinontiree, tiidnontiron e hakkillo. Jimanee Alla e ɓerde moodon fu, jettee mo e jimi jabuurajji, e maantooje, e jimi di Ruuhu Ceniido hokkata on.

¹⁷ Ko batoton e ko gadoton fu, gaɗee dum e inne Yeesu Joomiraawo. Jettee Alla Baaba meeden diga e makko.

No haani goondɓe Almasiihu wonoro

¹⁸ Onon rewɓe, dowtaneeworɓe moodon, hande no haani rewɓe tokkuɓe Joomiraawo wonira.

¹⁹ Onon worɓe, jideeworɓe moodon, to on monnaneeworɓe.

²⁰ Onon sukaaɓe, dowtaneeworɓe saareeji moodon dow huune fu, gam kanjum fottanta Joomiraawo.

²¹ Onon saareeji bo, to on monnineeworɓe sukaaɓe moodon, gam to ɓerde maɓɓe biisoo.

²² Onon maccuɓe, dowtaneeworɓe joomiraawo moodon ɓe duuniyaaru do, dow huune fu, hinaa yeeso maɓɓe tan, gam himɓe yetta

on. Ko haani nun, jagganodon ɓe e ɓerde laaɓude, der kulol Joomiraawo.

²³ Ko gadoton fu, gaɗee dum e ɓerde goote, gam Joomiraawo nun jaggantodon, himɓe bane.

²⁴ Anniteeworɓe Joomiraawo hokkan on riiba ka o resani himɓe makko. Gam Joomiraawo mo jaggantodon woni Almasiihu.

²⁵ Gaɗoowo ko halli fu, heɓan riiba golle mum kalluɗe, gam Alla ɓurontirtaa himɓe.

4

¹ Onon joomiraawo, gaɗanee maccuɓe moodon ko woodi, ko foonnitii. Annee onon bo oon goodii joomiraawo dow kammu.

Haalaaji cakitiidi

² Tinnee der du'aare, deeneeworɓe, oon jetta Alla.

³ Du'aneeworɓe men menen bo, gam Alla maɓɓitana men laawol fiinugo haala mum, gam mi waawa ko waajji asiiri Almasiihu. Sabbu majjum nun acci jooni, mii maɓɓaa der kasu.

⁴ Eelee Alla gam mi waajoo asiiri on hande no haaniri.

⁵ Kakkilaneeworɓe gondal mon e himɓe ɓe goondinay. De keɓodon wakkati fu, nafi-toree ki.

⁶ Sey wakkati fu haala moodon e laatii belka, nafoowa. Annee bo no toontortodon moy fu.

Baynaade

⁷ Tikikus, banniraawo meeden jidaado, humpitan on no gonirmi fu. O laati nun koolaado, gollodintooɗo men der golle Joomiraawo.

⁸ Mi lilii mo to mon gam majjum, heɓaannon no men goniri, hakkillo moodon fukkoo.

⁹ Mi lilidii mo e banniraawo meeden Onesimu jidaado, koolaado, neddo leydi moodon. Be batan on ko wadotoo do fu.

¹⁰ Aristarkus mo maɓɓidaami e sanna on, e Marku dendiraawo Barnabbas mo bi'umi to warii to moodon, jaɓɓodon dum no woodi.

¹¹ Yeesu noddeteedo Yustus bo e sanna on. Kamɓe tan laatii Yahuduwo gollodiibe e am der Laamaare Alla. Be cemmidiinii am sanne.

¹² Epafaras, neddo leydi moodon, gollantooɗo Yeesu Almasiihu, e sanna on. Wakkati fu, o accay haɓugo gam moodon der du'aaje makko. O eela heɓa cemmidon der goondinki, kebbinon sago Alla.

¹³ Mii seedanoo mo dum, oo hiinnanii on sanne, onon e ɓe Lawdikiya, e ɓe Hiyerapolis fu.

¹⁴ Luka lokotoroojo men jidaado, e Demas sannii on.

¹⁵ Emen canna banniraaḅe meeden wonuḅe Lawdikiya. Emen canna bo Nimfa, e goonḁinḅe hawritintooḅe wuro makko fu.

¹⁶ To on janḁii ḁerewol ḁol, gaḁee no gadoton fu, faa himḅe eklesiya Lawdikiya bo janḁa ḁol. Onon bo, janḁee ḁerewol ḁol ḅe lildanoyta on diga Lawdikiya.

¹⁷ Batee Arkippus tinnoo waḁa golle ḁe Joomiraawo yowani ḁum no woodi.

¹⁸ Min Pol, mi wannanii on sannoore ne e junḁo am. To on jeggitee e callalluuji nun gonumi.

Moyyere Alla wonoo e moodon!

Derewol didaḅol ḅol Pol winnani 6e Tesalonika

Haala Puddirka

Pol, e Silaasi, e Timote nun hawti wannani 6e Tesalonika derewol ḅol. Siire Korintu 6e goni, diga ton nun 6e binni ḅol. Pol yettii goondinḅe Tesalonika puy, sabbu goondinki maḅḅe e no 6e tinnorii baa der tooraaji maḅḅe. O moyyini boofol dow no 6e kedorii wittoygo Joomiraawo.

Sabbu tooraaji di 6e tooretee, 6e Tesalonika e miili nyalaane darnal nun yottii. Pol batii 6e no nyalaane nen warataa to nedḅo kalluḅo artay wari. To o warii, o haḅidan ko wi'etee Alla fu, e ko teddintee dow laawol diina fu.

Der hoore 3, 6aawo no Pol eeli 6e du'anoo ḅum, o eelii 6e 6e boddodoo e himḅe 6e yidaa gollaago, gam 6ee miila no der wakkati cakitiiki nun 6e gonii. O batii 6e o wi'i: «Mo gollaaki haanay nyaama».

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-2
2. Pol manii himḅe Tesalonika, du'anii 6e, 1.3-12
3. Ekkitinol dow wittoyki Almasiihu, 2.1-17
4. No haani goondinḅe yahira, 3.1-15
5. Haalaaji cakitiidi e cannooje, 3.16-18.

Sannoore

¹ Derewol ḅol yiwii diga e Pol, e Silaasi, e Timote. Emen canna eklesiya Tesalonika, kawtuka e Alla Baaba meeden, e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

² Alla Baaba, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo, hokka on moyyere e jam!

Goondinki 6e Tesalonika

³ Banniraaḅe, e haani men jetta Alla wakkati fu gam moodon. Edum fotti, gam goondinki moodon e beydoo yeeso yeeso, kade bo yidde ne goodontirḅon hakkune moodon e beydoo der moy moodon.

⁴ Kanjum acci emen juroro on der eklesiyaaaji Alla. Emen juroro munyal moodon, e goondinki moodon, der tooraaji di tooretedon, e billaaje de munyanton.

⁵ Tooraaji ḅin laati nun ko hollitinta kita Alla poonnitika, gam laaḅodon fotuḅe naatugo der Laamaare Alla, ne gam mum tooretedon.

⁶ Gam edum foonnitii yeeso Alla, o yoḅa tooranḅe on, toora.

⁷ Onon toorootooḅe, o hokkan on siwtaare e amen. Dum laatototo to Joomiraawo meeden Yeesu gonuḅo dow kammu suppi-toyke e malaykaaḅe mum 6e baawde.

⁸ Nyalaane majjum, o suppitinto der dennal yiite, gam o fooda noppi 6e annaa Alla, e 6e dowaanaaki linjiila Joomiraawo men Yeesu.

⁹ Poodol maḅḅe noppi e foonnitii, halkere tabitiine nun, 6e boddodinto e Joomiraawo e teddujal baawde mum.

¹⁰ Dum laatototo der nyalaane ne o wittoyta. Den himḅe makko teddinan mo, goondinḅe mo fu haaynee gam makko. Onon bo, on gonoto caka maḅḅe, gam on goondinii waaji men baajii on.

¹¹ Gam majjum emen du'anoo on wakkati fu. Emen eela Alla meeden laatina on fotuḅe noddore ne o noddi on. Baawde makko hokka on semme hebbingo golle boodude de jidudon wadugo fu, gam on goondinii mo.

¹² Hande nun inne Joomiraawo meeden Yeesu teddirtee der moodon, onon bo, teddinedon gam makko. Dum fu, gam moyyere Alla meeden, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo.

2

Nyalaane Joomiraawo

¹ Banniraaḅe, dow garki Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, e no kawritirḅeden e makko, nani ḅo ko men eelata on:

² To on accee hakkillo moodon jiḅoo law. To on accee bo godḅo huunna on der annabaaku mum, ḅum bo der haala mum, dum bo godḅo wi'a, men binnii ka der derewol amen no nyalaane Joomiraawo warii ko.

³ To on accee godḅo yoyra on baa dow laawol ḅole. Gam nyalaane nen warataa to hinaa himḅe duuḅḅe yeddi Alla, nedḅo kalluḅo, laatiḅo bii halkere suppitoo.

⁴ Ganyo on mawnitinto dow huune fu ko saafetee e noddee Alla, o yahan faa o joodoo der suudu Alla, o wi'a hoore makko, kanko woni Alla.

⁵ Mi batiino on ka wakkati gonnoomi to moodon, on ciwtoray na?

⁶ Jooni kan oon anni ko faddii mo warugo. Amma o hollitinto to wakkati makko wadii.

⁷ Gam baawde hakke cuudiide e golloo ko diga jooni. Amma paddiido de na'on taw. To o yawtii, den

⁸ nedḅo kalluḅo on suppitinto. Amma Yeesu Joomiraawo waran mo e foofaanjo hunnuko mum, halka mo e jayḅol garki mum.

⁹ Nedḅo kalluḅo on waridan e baawde Seyḅan, o wadan kaayeeḅijii, e maaneeji, e kaayeeḅijii fewrekuuji.

¹⁰ O eytan halkooḅe e hakkeeeji diye fu. Be majjan, gam 6e jiday goonja kaa ḅo hisinta 6e.

¹¹ Gam majjum Alla lildanoyta 6e baawde majjinooje, heḅa 6e goondina fewe.

¹² O wadan dum gam o hiitoo 6e goondinay gooŋa, go 6ee ceyoroo ko foonnitaaki.

Semmidɔngɔ der goondɔnki

¹³ Banniraa6e, yidaa6e Joomiraawo, menen, doole men jetta Alla wakkati fu gam moodon. Alla subii on diga fuddoode, gam kison diga e Ruuhu Ceniido laa6indo on, gam on goondinii gooŋa.

¹⁴ Kanjum Alla noddani on diga e linji-ila ka men baajii on, gam ke6on tedduŋal Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

¹⁵ Gam majjum banniraa6e, tabitee wakkati fu, joo6ee ko men ekkitini on e haala, dum bo e dereeji amen.

¹⁶ Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu e hoore mum, e Alla Baaba meeden, jidudo en, hokkii en moyyere mum e jam tabitiido, e tammuwe woodune.

¹⁷ Be deyyitina berde moodon, 6e tiidina on wadugo, e batugo ko woodi.

3

Du'anee men

¹ Banniraa6e, ko horii woni, du'anodon men gam haala Joomiraawo sankitoo law, ka teddinee bo hande to moodon.

² Du'ee gam men dada him6e 6e walaa ko'e, bon6e. Gam him6e fu bane goondini.

³ Amma Joomiraawo e laatii koolaado, o semmidinan on, o reena on e ganyo.

⁴ Gam daliila Joomiraawo, emen koolii on, oon tokki umurooje de men umuri on, on tokkoto de bo yaago.

⁵ Joomiraawo acca berde moodon yida Alla, munyon hande no Almasiihu munyiri!

Moy fu golloo

⁶ Banniraa6e, emen eela on e inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, boddodee banniraa6e 6e walaa gadaaŋal, 6e tokkay ko men ekkitini on.

⁷ Onon e ko'e moodon, oon anni no haani yemminiron men, gam men goday e moodon der dullere gadaaŋal.

⁸ Walaa mo men nyaami nafa mum baanji. Jemma e nyalooma fu, men gollike e comuri, gam to men laatano goddo mon doongal.

⁹ Men baawanno ko eeli on nyaamdu, amma men gaday dum. Men gollike e ko'e amen gam men laatanoo on misaalu, gam yemmenen men.

¹⁰ Gam wakkati men gonunoo to moodon, men batiino on, men bi'i: «Mo yidaa gollaago fu, to nyaamu bo.»

¹¹ Gam men nani wo66e caka mon yidaa gadaaŋal, sey naatugo haalaaji di yaalay dum.

¹² Emen eela iri him6e 6en, emen bata 6e e inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, 6e golloo e jam, gam 6e nyaanna ko'e ma66e.

¹³ Amma onon banniraa6e, to on comee wadugo ko woodi.

¹⁴ To goddo salike ko dɔwtanii ko men binni der derewol ŋol, maanee joomum, boddodon mo, gam o senta.

¹⁵ Amma, to on daaree mo hande ganyo, bagginee mo hande banniraawo.

Cannooje

¹⁶ Joomiraawo mo jam e hoore mum hokka on jam wakkati fu, e der noy fu. Joomiraawo wonda e moodon, on fu.

¹⁷ Min Pol winni e junŋo am sannoore ne, hande non boowirmi wattirgo dereeji am fu junŋo.

¹⁸ Moyyere Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu wonda e moodon, on fu!

Derewol aranol ɲol Pol wannani Timote

Haala Puddirka

Pol nannɲaanoma, maɓɓaa der Roma, Golle Lilaabe 28. Der dereeji makko goddi, o batii ko nandi hande o yoofitinteno, Filippi 1.25; 2.24; Filemon 22. No o yoofitaa bo, o fuddii golle boosaade makko. Diga Maseduwaan o wannani Timote jidaado makko, mo o gollodintoo. O batii mo o joodoo Efesu gam o semmidina goondinbe, o janjina be bo. Haani o janjina puy, gam waajotoobe fewrekuube na'on e waajoo haalaaji di walaa hoore e luudontirdi e goondinki. E woodi o janjina, gam ekkitinol goonjawol nun accata eklesiya daroo to laafi.

Derewol Timote aranol ɲol e holla ko haani accen e ko haani gaden der jonne men. Eɲol holla bo no haani laawol foonnitaare tokkiree der eklesiya. Eɲol janjina en bo ko woodi.

Derewol ɲol e batana bo du'aare e no haani worbe e rewbe wonira der eklesiya. Pol e holla no haani ardiibe eklesiya e wallooobe dum e laatii. Baawo mum, oo bata Timote takkoo Alla e gollal janjinol.

Der wecco didafo, Pol e hokka himbe geɓe feere feere wonbe der eklesiya saawari, hande jon: gawniibe, e ardiibe, e joomiraabe, e maccuube, e jom jawdiibe.

Derewol ɲol e walla en annugo no eklesiya resirnoo laabi dow ardanal. Ardiibe duube nun woni der eklesiya. No haani be cubiree batanaamaa, golle maɓbe bo batanaamaa. Gawniibe wobbe, go be daaree gawniibe e goonja, sey be jottoo jaka duubi gom. Haala janjinol semmidinaama, gam haani goonja janjinee faa laaba, gam haɓidingo boofi beydotoodi duudugo.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka 1.1-2
2. Ekkitinol dow eklesiya e duroobe makka, 1.3-3-16
3. No haani Timote gollira, 3.17-6.19
4. Haalaaji cakitiidi e cannooje, 6.20-21.

Sannoore

¹ Derewol ɲol yiwii e am min Pol lilaado Yeesu Almasiihu. Alla Kisinoowo en e Yeesu Almasiihu laatiido tammuwe men, yowaninmi dum junjo.

² Emi sannnee Timote, biyam goonjaajo, mo dimumi dow laawol goondinki. Alla Baaba meeden, e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu endee, hokkee moyyere e jam.

Ekkitinol fewrekuwal

³ Wakkati jahannoomi Maseduwaan, mi batiino maa joododaa Efesu. Himbe wobbe

na'on don e janjina ekkitinol feerewol. Hadu be dum.

⁴ Batu be be acca hakkilango taalaaji e inde kaakiraaɓe de walaa kaddi. Jeddi tan dum waddata, dum nafataa laawol ɲol Alla hisinirta himbe e goondinki.

⁵ Ka batanmi do laati nun gam mawningo yidde yiwune diga berne laabune, e miilooji laabudi, e goondinki ki walaa munaafitaare.

⁶ Woɓbe seekake e majjum, be majjii der haalaaji baanji baanji.

⁷ Bee jidi laataago moodiɓbe tawreeta, amma be paamataa ka be batata, e ka be tabbitinta.

⁸ Een anni tawreeta e woodi, to kaa goliree hande no haani.

⁹ Een anni no tawreeta wadaaka gam foonniibe. Amma ka wadaama gam halluube, e nanaruube, e be hulataa Alla, e hakkeebe, e be teddintaa ko senii, e yawiibe Alla, e warooobe baabiraaɓe e inniraaɓe mum, e reyyitoobe yiyam himbe.

¹⁰ Ka wadaama bo gam jeenoobe, e wadoobe jeenu gorko e gorko, non bo debbo e debbo, e sippooobe maccuube, e fewooobe, e hunortooobe fewre, e huune duuddum, luudontirdum e ekkitinol goonjawol.

¹¹ Ekkitinol ɲol e yaada e linjiila ka jowanaami. Eka hollita tedduɲal Alla maan-teteedo.

Yettoore gam endam Joomiraawo

¹² Mii yetta Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, kokkudo am semme. Mii yetta mo gam o daarii am koolaado, o yowaninmi golle makko.

¹³ Mii laatinoo batoowo kalluka dow makko. Mii toorannoo himbe makko, mi hollino mo gite boddeeje. Amma Joomiraawo meeden endike am. Mi annaano ko gadannoomi, gam mi goondinayno.

¹⁴ Moyyere Joomiraawo duudanii am puy. O hokkii am goondinki e yidde yiwune diga e Yeesu Almasiihu.

¹⁵ Haala kooliniika nani, kaanuka himbe fu jaɓa: Yeesu Almasiihu warii e duuniyaaru gam hisingo hakkeebe. Mii laatii arano caka maɓbe.

¹⁶ Amma Alla endake am gam Yeesu Almasiihu hollita munyal mum dow am, min laatiido arano caka hakkeebe. Yeesu on wadii dum gam mi laatanoo goondinoobe mo, heɓooobe yonki tabitiiki fu misaalu.

¹⁷ Alla gooto woni, laamiido tabitiido, mo maayataa, mo yi'ataake bo. Daraja e tedduɲal woodani mo faa abada abadin. Aami!

¹⁸ Biyam Timote, saawari kokku maa mi nun don, jaadooki e annabaakuuji gadanoodi dow maa. Accu di laatane gineeji gadiraa konu geetu.

¹⁹ Joga goondinki e cuudiidum berne geetum. Wobbe hakkilanay dum, go goondinki ma66e halki.

²⁰ Himeneyus e Aleksandire na'on caka ma66e. Mi wattii 6e e junjo Seydan gam 6e annita no haanay 6e bata kalluka dow Alla.

2

Du'anaago him6e fu

¹ Ka batanmi on aran nani: Eelee, eelitee. Du'ee, jettee Alla gam him6e fu.

² Du'anee laami6e, e maw6e leydi fu. Du'ee gam gonoden e jam, e deyyere der kulol Alla, he6a him6e downtanoo neddaaku men.

³ Kanjum woodi, edum fottani Alla kisi-noowo en.

⁴ Oo yidi him6e fu hisa, he6a 6e jottoo annal goonja.

⁵ Alla gooto nun woni. Tawaa6o hakkune makko e him6e bo gooto nun, kanko woni Yeesu Almasiihu, laatiido neddo.

⁶ O hokkitirii hoore makko gam soodi-taago him6e fu. Non Alla hollitirii laawol njol o su6i no wakkati mum wadi.

⁷ Gam mi batana dum, Alla wadimmi baa-jotoodo e lilaado. O yowanii am mi jannjina him6e 6e lenyi janani haala goondinki e goonja. Goonja batanmi, mi fewataa.

⁸ Gam majjum, mii yidi wor6e du'oo nokku fu, 6e banta juude ma66e. Be gada dum e berde laabude, hinaa e tikkere, hinaa e jeddi.

⁹ Rew6e kan fornoo gineeji pottufi. Be gooda neddaaku e senteene. To 6e mooroo moordi di gidi e kanjeeri, e bannaaje de cardi. To 6e borna gineeji di ceede puy.

¹⁰ Amma njari ma66e laaroo wadugo gadu geetu. Hande nun haanirani rew6e batoo6e no e teddini Alla.

¹¹ To e jannjinee, sey rew6e jeedoo, e het-tinii e dowtaare.

¹² Mi hokkay laawol, debbo jannjina, dum bo laaroo hooreejo dow gorko. Ko haani nun o jeedoo.

¹³ Gam Aadamu nun artaa tagaa, ko Hawwa tokki.

¹⁴ Kade bo Aadamu bane Seydan jarbii, debbo nun jarbaa, go o yaartii sariya Alla.

¹⁵ Amma debbo hisinte diga e beynju mum, to emo tabbitii e goondinki e yidde, e laa6al, e jogaago hoore mum.

3

Hoore6e Eklesiya

¹ Haala kooliniika nani: Jiddo laataago hooreejo eklesiya fu, yidii golle boodude.

² Den, sey ardiido eklesiya fu laaroo mo walaa gacce. O laaroo goodudo debbo gooto, nantiido, mo hakkillo, goodudo neddaaku, cilminoowo ho66e, baawudo ekkitingo.

³ Taa o laaroo jaroowo bagi, dum bo ka6aado. Amma o laaroo munyudo, daartoowo jam, mo suunaaka ceede.

⁴ O laaroo ardaniido saare makko no woodiri. O elta 6i66e makko faa 6e downtanoo mo, 6e teddina mo.

⁵ Gam to goddo waaway ko ardani saare mum, noy o waawirta ko hiinnii eklesiya Alla?

⁶ Haanay hooreejo eklesiya e laatii goondindo keso. To oo laatii keso, o mawnitinto, o doyyee kiita hande no Ibiliisa doyyiraa kiita.

⁷ E haani joomum e batanee geeta yeeso him6e 6e goondinay. Den 6e jawataako mo, o yantataa bo der pittii Ibiliisa.

Walloo6e der golle Eklesiya

⁸ Walloo6e der golle eklesiya bo, e haani laaroo fotu6e teddineego. Be galaa mu-naaftaare, 6e jarataa bagi jiiloojam. To 6e laaroo daartoo6e ceede e laabi kallufi.

⁹ Sey 6e jogoo goonja goondinki ka Alla holliti. Be jogoo ka e cuudiidum berne laabudum.

¹⁰ Sey 6e poonnee taw. To 6e galaa gacce, 6e pudda golle ma66e.

¹¹ Hande non rew6e bo, sey 6e laaroo fotu6e teddineego. Haanay 6e laaroo nyo'oo6e him6e, amma 6e laaroo nantii6e, hoolini6e der huune fu.

¹² Laatiido balloowo eklesiya fu, sey joomum e woodi debbo gooto. O waawa bo dawrango 6i66e makko, e wuro makko hande no haani.

¹³ To walloo6e der eklesiya wadii golle mum no woodiri, 6e ke6an joonne teddune. Be ke6an bo semme der goondinki ma66e Yeesu Almasiihu.

Asiiri kollitaaki

¹⁴ Mi wannanii maa derewol njol do, amma mii miila warugo to maada, yeeso sedda.

¹⁵ Amma to 6ooyii mi waray, derewol njol do anninte no haani goniraa der saare Alla, laatiine eklesiya Alla yonkinteejo. Eklesiya kan laatii darjanal, e to goonja darii.

¹⁶ Seko fu walaa, asiiri diina meeden e mawni:

Alla hollitake e 6annu neddo,
Ruuhu seedanike goonjaaku makko,
malaykaa6e yi'ii mo,
lenyi fu waajaama haala makko,
o goondinaama der lenyi janani,
o he6ii teddujal dow kammu.

4

Ekkitinoobe pewe

¹ Ruuhu Ceniido batii e laabudum wi'i: Der jaamanuui cakitiidi, wobbe woppa goondinki. Be downtano ruuhuui majjinooji, e ekkitinooje ginnaaji.

² Be accan ekkitinooḅe munaafitiibe e fewoḅe majjina ḅe. Cuudidum ḅerde ekkitinooḅe pewe ḅen maanaama e fewre, nandi hande cumaadum e janni ḅodeeri.

³ Bee kada himḅe ḅanjontirgo, e nyaamugo nyaamduuji godḅi. Amma Alla tagi nyaamduuji ḅin. Goondinḅe, annuḅe goonja fu, waawan ko yetti Alla, nyaama ḅi.

⁴ Ko Alla tagi fu e woodi. Walaa ko wopetee e majjum, to en jaḅii ḅum e yettoore.

⁵ Gam haala Alla, e du'aare, e laaḅina huune fu.

Gollantoodo Yeesu geeto

⁶ Ekkitin banniraabe huune ḅum. Den a laatoto gollantoodo Yeesu Almasiihu geeto. A nyaannan hoore maa e haala goondinki, e ekkitinol poonnitiinḅol ḅol tokkudaa e tinnaare.

⁷ Haalaaji ḅi walaa hoore, e taalaaji ḅi himḅe tafi, ḅi jaadataa e goondinki, sala ḅi. Amma an, eltu hoore maa aa takkii Alla.

⁸ Eltugo ḅannu e nafa sedda dow kujje godḅe. Amma takkaago Alla e nafa dow huune fu. Edum woodi alkawal der goonki duuniyaaru ḅo, e der goonki garoowi yeeso.

⁹ Kanka woni haala kooliniika, kaanuka himḅe fu jaḅa!

¹⁰ Gam sabbu ḅum ḅon fu, emen golloo emen duura, gam men jowii hoolaare amen fu dow Alla yonkinteejo. Kanko laatii Kisiinooow himḅe fu, accu du goondinḅe mo.

¹¹ Kanjum haani bataa himḅe, ekkitinaa ḅe ḅum.

¹² Taa accu godḅo yawee gam aa laatii gojankeejo. Amma laatana goondinḅe misaalu diga e haala maa, e gadu maa, e yidde maa e goondinki maa, e laaḅal maa.

¹³ Go mi wara, tinna aa janjana goondinḅe dewte ceniibe, aa tiidina ḅe, aa ekkitina ḅe.

¹⁴ Taa yeeba dokkal moyyere ḅal keḅudaa. A heḅii ḅal diga e annabaaku, wakkati dottiibe eklesiya yowi juude mum dow maa.

¹⁵ Tinna e golle ḅen, kokkaa hoore maa e majje, gam himḅe fu yi'a no ḅeydortodaa yeeso yeeso.

¹⁶ Hakkilan hoore maa. Reenu bo janjinol maa, tinna dow majjum. To a wadii ḅum, den aa hoolii a hisan, an e hettinaniibe maa fu.

5

Pol e hokka Timote saawari

¹ Taa falmu dottiijo e semme, amma tiidin mo hande baaba maa. Gojankeeḅe bo, baddu ḅe hande mawniraaḅe maa, e miraaḅe maa.

² Rewḅe manjusuuḅe, baddu ḅum hande inniraaḅe maa, saanḅooḅe bo, hande sakikiraabe maa. Wadu ḅum e miilooji laaḅudi.

³ Teddin rewḅe gawniibe, ḅe woodaa walanḅe ḅum.

⁴ Amma to debbo gawniijo e woodi sukaaḅe, ḅum bo taaniraaḅe, e haani ḅe ekkitoo taw golloraago kulol Alla der saareji maḅḅe. Be joḅa saareji maḅḅe barjaari booduni. Kanjum fottani Alla.

⁵ Deḅbo gawniijo, mo walaa kiinntoodo ḅum, go e woni kan tan, yowii hoolaare mum dow Alla. Jemma e nyalooma, oo tinnii, oo eela ballal Alla.

⁶ Amma gawniijo daartoowo welwelo, laati nun maayḅo baa to emo foofa.

⁷ Kanjum haani bataa ḅe, gam ḅe laatoḅ ḅe walaa gacce.

⁸ Mo hiinnaaki getti wuro mum, accu du himḅe saare mum, joomum yeddii goondinki, oo ḅuri mo goondinay jaasugo.

⁹ Ko inne gawniijo winnee e derewol, sey oo woodi jaka duubi laayto tati, tawee o laatanakeno goriiko koolaaḅo.

¹⁰ O laatoḅ anniraado wadugo ko woodi, hande jon: ummingo sukaaḅe mum hande no haani, oo laatii bernudo hoḅḅe, e lootudo koyḅe goondinḅe, e balludo toorotoḅe. Laatoḅ bo o wadii gaduujii geeti duuddi.

¹¹ Amma taa winnu inde rewḅe saanḅooḅe, laatiibe gawniibe. Gam to suunooji maḅḅe ummake, ḅe jidan hooweego kade, ḅe acca gollanaago Almasiihu.

¹² Be keḅan gacce, gam ḅe accii alkawal gollanaago Alla ḅal ḅe kaḅḅuno.

¹³ Ko ḅuri ḅum, no ḅe galaa gadaanjal, ḅe ettan wakkati maḅḅe, ḅee boositoo wuro e wuro. Dullere gadaanjal tan bane, amma ḅee nyo'a himḅe. Bee naata haalaaji ḅi yaalay ḅe, ḅee una batu.

¹⁴ Sabbu majjum, mii yidi saanḅooḅe, laatiibe gawniibe, hoowitee. Be dima sukaaḅe, ḅe kiinno wuro maḅḅe. Den ḅe kokkataa wayḅe men laawol no biisiri inde meeden.

¹⁵ Woḅḅe maḅḅe selii ko laawol, tokkii Seydan.

¹⁶ Deḅbo goondindo, mo rewḅe gawniibe woni e wuro mum, o walla ḅe, gam to ḅe laatana eklesiya doongal. Eklesiya kan, hiinno rewḅe gawniibe, ḅe goodaa godḅo kiinntoodo ḅum.

¹⁷ Dottiiḅe ardaniibe Eklesiya deydey, e haani heḅa joddi golle mum de ḅidi. Accu du tinniibe e waaji e janjinol.

¹⁸ Gam Dewtere wi'i: «Taa haḅḅu hunnuko gaari corḅoori gawri.» Ne wi'i kade bo: «Gollotoodo fu e haani joddi mum.»

¹⁹ To godḅo waddanii maa gacce dow dottiijo eklesiya, taa jaḅu, to hinaa ḅe gadii seedeḅe ḅido, ḅum bo tato.

²⁰ Wadoḅḅe hakke, felu ḅum yeeso himḅe fu, gam heḅa horiibe hula.

²¹ Mi eelii maa yeeso Alla, e Yeesu Almasiihu, e malaykaabe subaaḅe, dwtana haalaaji ḅii, tawee a suttontiray himḅe, a ḅurontiray ḅe bo.

²² Taa yawda jowaa juude maa dow hoore goddo. Taa naannu hoore maada der hakkeji wobble. Reenu hoore maa aa laafi.

²³ Taa yaru diyam balam tan. Yaru innabojam sedda gam reedu maa, e gam aa nyawi de duuddum.

²⁴ Hakkeji wobble wurtitinto diga 6e kitaaka, di wobble bo wurtitoo baawo ni.

²⁵ Hande nun bo golle boodde hollitortoo, de hollitaaki bo, tabitintaako e suudi.

6

¹ Maccu6e laatiibe goondin6e, daara joomiraa6e mum hande fotu6e teddineego. Den mum, goddo hebataa laawol bata kalluka dow inne Alla, e ekkitinol men.

² Maccu6e woodu6e joomiraa6e goondin6e, to wi'u gam 6e laatii banniraa6e, 6e teddintaa 6e. Amma, 6e jagganoo 6e bura, gam goondin6e yidaa6e nun 6e jaggantoo.

Waajotoo6e fewoo6e e suuno jawdi

Kanjum haani janninaa, baajodaa.

³ Wobble e ekkitina ekkitinol feerewol. Be tokkay haala Joomiraa6e meeden Yeesu Almasiihu laafuka, e ekkitinol jaadoowol e kulol Alla.

⁴ Him6e 6en laati nun mawnitiibe, 6e anaa goddum. Bee nyawi jeddi e biditiri haalaaji. Diga e majjum nawniraagu, e ka6e, e jennooje, e biisugo bannun yiwata.

⁵ Edum wadda jeddi di walaa kaddi, hakkune him6e 6e hakkillo mum wuurii. Be jooffi goonja, 6ee miili goondinki laati nun laawol kebal.

⁶ E goonja, goondinki laati nun laawol kebal manjal, to neddo e seyori ko woodi.

⁷ En gadday goddum der duuniyaaru. En baawataa bo ko hoori goddum.

⁸ Gam majjum to een goodi nyaamdu e kolte, dum heyii en.

⁹ Amma suunaa6e jawdi, jarbeeji waranan 6e. Be jantan pitt Seydan e suunooji di nafataa, jaarooji der majjere e halkere.

¹⁰ Gam suuno ceede woni dadol kalludum. Wobble suunake de, go 6e ceeki diga goondinki, den 6e gaddani ko'e mabbe tooraaji duuddi.

Joga ko batadaa

¹¹ Amma, an neddo Alla, woddoda kujje den. Daartu foonnitaare e takkaago Alla, e goondinki, e yidde, e tinnaare, e diggere.

¹² Ha6u hawre goondinki woodune, jabaa yonki tabitiiki. Gam sabbu yonki kin Alla noddu maa, gadu6aa seedaaku maada boodunju yeeso seede6e duu6e.

¹³ Mii batee kaa do yeeso Alla buurinoowo huune fu. Mii batee ka bo yeeso Yeesu

Almasiihu gadu6o seedaaku boodunju yeeso Ponsu Pilaatu.

¹⁴ Joga ko batadaa faa wooda. Laata mo walaa tuuni dum bo gacce faa nyalaane Joomiraa6e meeden Yeesu Almasiihu suppitoyto.

¹⁵ Garki makko laatoto wakkatiire ne Alla resi, Alla maanteteedo. Kanko tan woodi baawde, Laamiido laamiibe, Joomiraa6e joomiraa6e.

¹⁶ Kanko tan woni mo maayataa, joodiido der jayjol jol goddo waawataa ko battii. Walaa mo meedi yi'ugo mo, walaa baawoo ko yi' mo bo. Teddunjal e baawde tabitiibe woodani mo faa abada abadin. Aami.

Haalaaji cakitiidi

¹⁷ Batu woodu6e jawdi der duuniyaaru do, to 6e mawnito. To 6e kooloo jawdi ni tabitintaako, amma 6e kooloo Alla. Kanko nun hokkata en huune fu, faa heyaa, gam ceyoroden dum.

¹⁸ Batu 6e 6e gada ko woodi. Wadugo geetum laatoo jawdi ma66e. Be laatoo hokkitiroo6e, siriyiibe wallugo wobble e jawdi ma66e.

¹⁹ Hande nun 6e cuudiranta ko'e ma66e jawdi booduni, tabitintooni, gam nyalaade garooje, 6e ke6a bo yonki goonjahi.

²⁰ Timote, hakkilan ko kalfinadaa, woddoda haalaaji baanji baanji di yaadataa e goondinki. Hakkilan bo jeddi dow ko wobble wi'ata annal luggunjal.

²¹ Wobble mawnitorake annal njal, go 6e acci goondinki.

Moyyere Alla wonda e moodon.

Derewol didafol ɲol Pol winnani Timote

Haala Puddirka

Pol wittoy kade Roma, oo laatii nanjaado. Amma oo woodi toora jooni 6uri de o nanjanoo der siire nen. Himbe wobbe accii mo, Luka tan nun wondi e makko. E nandi hande Pol winnii derewol ɲol hakkune duubi 66 e 68.

Pol yamii Timote wara law go dabbune wada. To oo wara bo, o wadda gulunfaare Pol e dereeji guri mum. O hoolaaki naa 6e jiidan, gam oo anni no wakkati dillugo makko yottake. Gam majjum derewol ɲol do laatii binnaanɲol dala, hakko o maayata. Der derewol ɲol, Pol yeeyitake 6aawo dow ko wadunoo, oo batana bo ko wadotoo jooni de o winnata ɲol, waato kiita makko e ko wadoytoo yeeso sedda, waato maayde makko ne woddaa kade.

Der derewol ɲol, Pol hollii Timote ko haani wada o laatoroo koolaaɲo der ekkiti-nooje de o hebi. Wakkati mum goondin6e e tooreno, faa dum wadi Pol ma6baa der kasu, ekkiti-nooje leliide bo e toora eklesiyaaaji. Gam majjum o semmidinta Timote, o munyana tooraaji, o daroo 6aawo goonja. O acca jeddi di nafataa, o woddodoo janjinoobe ko lelii, o takkoo ko o ekkitinaa, o waajoo haala Alla, «gam Binni Ceniini fu yiwii diga e kollitinki Alla, nii nafa gam janjingo goonja, e foortugo neddo, e hollugo boofi, e moyyingo di, e ekkitingo wonaago no Alla yidiri».

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-2
2. Yettoore e tiidinki, 1.3-2.13
3. Pol e bata Timote hakkilana hoore mum, 2.14-4.5
4. Heennyitoode goonki Pol, 4.6-18
5. Cannooje, 4.19-22.

Sannoore

¹ Derewol ɲol yiwii diga e am, min Pol, lilaado Yeesu Almasiihu e sago Alla. Mi lilaama gam mi fiina haala dow yonki ki Alla ha66ani en alkawal, sabbu kawtal men e Yeesu Almasiihu.

² Mi sannii maa, an Timote biyam jidaado. Alla Baaba meeden, e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu endee, hokkee moyyere e jam!

Pol e semmidina Timote

³ Mii yetta Alla mo cujidanami e cuudidum 6erne laa6udum, hande no kaakiraabe am wadunoo. Emi siwtoree jemma e nyalooma fu der du'aaje am.

⁴ Mii siwtora gondi maa. Mii woodi kumpa yi'taago maa puy, gam mi seyoo puy.

⁵ Mii siwtora goondinki maa ki walaa mu-naaftaare. Maama maa Loyis e inna maa Enis e artu maa woodugo ki. Mii hoolii an bo aa woodi ki.

⁶ Gam majjum mii hattinee, accu dokkal ɲal Alla hokku maa no jowumi juude am dow maa beydoo.

⁷ Gam Ruuhu ɲu Alla hokki en, laatintaa en huloo6e. Amma Ruuhu kokkoowo en semme, e yidde, e nantaare o hokki en.

⁸ Gam majjum taa sentu seedanaago Joomiraawo meeden. Taa sentu bo seedanaago am, min ma6baado der kasu gam makko. Hawtu e am der tooraaji gam linjiila, jaka baawde de Alla hokku maa.

⁹ Kanko hisini en, noddii en gam laatanoden mo. Hinaa gam gadu meeden o hisiniri en, amma gam nun nun o yidiri dum e moyyere makko. Moyyere nen o wadani en diga e Yeesu Almasiihu, diga hanne bane.

¹⁰ Jooni, moyyere nen hollitake e garki kisinoowo meeden Yeesu Almasiihu. Kanko halki baawde maayde. Diga e linjiila o holliti yonki tabitintooki.

¹¹ Gam sabbu linjiila kan, Alla wadimmi baajotoodo, lilaado e janjinoowo.

¹² Sabbu majjum tooreteemi tooraaji dii do, amma mi sentiray dum. Gam mii anni mo goondinmi. Mii hoolii bo o waawan ko reeni ko o halfinimmi faa nyalaane darɲal yottoo.

¹³ Joga haala goonjaha ka nanudaa diga e am. Gollir ka e goondinki, e yidde ne ke6uden gam een kawti e Yeesu Almasiihu, ka laatanee misaalu.

¹⁴ Joga geetum dum kalfinadaa e ballal Ruuhu Ceniido gonudo der meeden.

¹⁵ Aa anni, himbe leydi Asiya fu accii am, Figelus e Hermogenes na'on der ma66e.

¹⁶ Joomiraawo endoo himbe saare Onesifor, gam o deyyitini am. O sentiray bo nanjoode am der kasu,

¹⁷ accu du no o wari Roma, o dartii am e tinnaare mawne faa o yitummi.

¹⁸ Alla Joomiraawo hokka mo endam nyaanne darɲal. An e hoore maa aa anni no woodi, golle de o wadanimmi der siire Efesu.

2

Gollantodo Yeesu kooliniido

¹ Gam majjum biyam, accu moyyere ne ke6uden sabbu kawtal men e Yeesu Almasiihu semmidinee.

² Ko nanudaa diga e am yeeso seede6ee duu66e, halfin dum himbe hooliniio6e, wawoo6e ko janjini wob6e.

³ Ja6u gedu toora maa hande soogeeru Yeesu Almasiihu yeeru.

⁴ To soogeeru jahooru konu e yidi fot-tango mawdo mum, hakkilantaa haajuuji duuniyaaru.

⁵ Nun nun bo, to gadoowo doggudu yawtontire downtanaaki sariyaaji doggudu, hefataa meetalol.

⁶ Demoowo golliiɗo puy, kan nun haani arta nyaama 6i66e deme mum.

⁷ Miija ka batu maa mi faa wooda, Joomiraawo faaminte huune fu.

⁸ Siwtor Yeesu Almasiihu mo lenyol Dawda. O fintii e maayde, hande no linjiila ka baajootomi bati.

⁹ Linjiila kan nun acci mii tooree faa ka66aami e callalluuji, hande gaduɗo kalluɗum. Amma haala Alla ha66aaka.

¹⁰ Gam majjum munyanmi huune fu, sabbu su6aa6e Alla he6a kam6e bo, Yeesu Almasiihu hisina 6e, 6e ke6a tedduɗal makko tabitiinjal.

¹¹ Daa do haala kooliniika:
To en maaydii e makko, en buuridan e makko bo.

¹² To en munyanii tooraaji, en laamodoto e makko bo,

to en calike mo, kanko bo o saloto en.

¹³ To en laataaki hooliniibe, kanko o tabit-into oo kooliniido,
gam o waawataa ko yeddi hoore makko.

Gollotoodo mo Alla yerdii

¹⁴ Kanjum haani ciwtoraa goondin6e, ee-laa 6e yeeso Alla 6e acca jeddi dow haala-hon. Jeddi iri dii don nafataa goddum, sey majjingo hettiniibe.

¹⁵ Tinna darodaa yeeso Alla aa koolaado. Laata gollotoodo mo sentintaake der golle mum. Laatodaa bo jannjinoowo haala goonaha, hande no fotti.

¹⁶ Seedu e haalaaji baanji baanji, centiniidi. Batoobe di e beydoo wodododaago Alla.

¹⁷ Haala ma66e e nandi hande buure kokkollaare, layoore. Himeneyus e Filetus na'on caka ma66e.

¹⁸ Be celiu laawol goonja. Be accii wob6e woppi goondinki mum e wi'ugo pintol maay6e wadii yawtii.

¹⁹ Amma Alla daddii dadda ka dim-mataako. Nani do ko winnaa dow makka: «Joomiraawo e anni laatanii6e dum.» Nunnun bo: «Noddoowo inne Joomiraawo fu, woddo wadugo ko halli.»

²⁰ Der suudu manjol, keede gadiraade jande geete e kanjeeri tan bane woni don. Keede gadiraade ledde e loope na'on don. Godde, gollirte golle de tedduɗal, godde bo golliree golle de walaa tedduɗal.

²¹ To goddo laabinii hoore mum e kujje dee fu, joomum laatoto hande heedo gollirteenjo golle teddude. O laatoto, cenaado, nafaowo joomum, ciriyiido wadugo golle boodde fu.

²² Doggu suunooji gojankaaku. Dartu foonnitaare e goondinki, e yidde, e jam, an e noddoobe inne Joomiraawo e berde laa6ude fu.

²³ Amma an, woddoda haalaaji di walaa hoore, e jeddi baanji baanji. Aa anni di umminan nun ka6e.

²⁴ Gollantoodo Joomiraawo haaniraa e hawre. Amma o laatoo diggudo yeeso him6e fu, o laatoo bo baawudo jannjingo, e munyudo.

²⁵ E haani o foorta yeddoobe mo e jam. Wadoto Alla walla 6e, 6e tuuba, 6e paama goonja.

²⁶ Den hakkilooji ma66e wittaaan, 6e dada pittii Seydan nannjunoodo 6e, e wadina 6e sago mum.

3

Jaamanuuru sakitiineeru

¹ Annu der jaamanuui cakitiidi, wakkati-iji caduɗi waran.

² Him6e laatoto yidu6e ko'e mum tan, suunaa6e ceede, 6e laatoto jurotoobe e mawnitintoo6e, 6e jennan haala Alla. Be downtantaako saareji ma66e, 6e annaa gadu, 6e teddintaa ko senii.

³ Be laatoto 6e berde mum yoori, 6e cawrantaako goddo, nyo'oo6e him6e, 6e galaa nantaare, 6e yonki bonki, 6e banyan ko woodi.

⁴ Be laatoto jammotoobe, dullu6e hakkillo, 6e jidan welwelo duuniyaaru bura Alla.

⁵ Be nandinan ko'e ma66e hande hu-loo6e Alla, amma 6ee jedda baawde mum. Woddoda iri him6e 6en.

⁶ Wob6e ma66e e naata e wurooji, 6ee yoyra rew6e 6e galaa hakkillo, 6e hakkeji nyoyyi, go suunooji feere feere e wifita dum.

⁷ Rew6e 6en e ekkitoo wakkati fu, amma abada 6e baawataa ko yottii annal goonja.

⁸ Hande no Yannes e Yamberes ha6idiri Muusa, nunnun him6e 6en ha6idirta e goonja. Hakkillo ma66e wuurake, goondinki ma66e walaa nafuwe.

⁹ Amma 6e ke6ataa saa'a, gam haanjaare ma66e laa6anan him6e fu, hande no dum laatii e Yannes e Yamberes.

Haalaaji cakitiidi

¹⁰ Amma an Timote, a yi'i no jannjirmii. A yi'ii jikku am, e anniya am, e goondinki am, e munyal am, e yidde am, e tinnaare am.

¹¹ Aa anni tooraaji am, e boneeji am. A yi'ii ko he6immi Antiyokiya e Ikoniya, e Listira fu. A yi'i bo no munyirmi dow tooraaji di ke6umi. Amma Joomiraawo wurtinii am e majji di fu.

¹² Hawtu6e e Yeesu Almasiihu, go e yidi hulugo Alla, 6e toorete.

¹³ Amma hallu6e e hiiloo6e, 6eydoto e halla. Be majjinan wo66e, gam kam6e bo 6ee majji.

¹⁴ Amma an, joga ko ekkiti6aa, e ko kooli6aa e semme. Aa anni moy ekkitin maa 6um.

¹⁵ Diga sukaaku maa, aa anni Dewte ceniide. Kanje de baawan ko hokku maa faamu, jii6iraa kisidam ke6ete6adam diga e goondingo Yeesu Almasiihu.

¹⁶ Binni ceniini fu yiwii diga e kollitinki Alla. Nafuwe majje woni, janjingo goonja, e hollugo boofi, e moyyingo 6i, e ekkitingo wonaago no fottiri.

¹⁷ Nunnun ned6o Alla fu laatortoo kebbudo, ciriyiido wadugo golle geete.

4

Tinna aa waajoo

¹ Mii eelee yeeso Alla e yeeso Yeesu Almasiihu, kiitotoodo wuuru6e e maay6e. Mii eelee bo sabbu wittoygo makko e Laamaare makko:

² Waaja haala Alla, waajita ka wakkati fu, baa 6um fottanii 6e, baa 6um fottanay 6e. Felu 6e, semmi6in 6e e munyal, aa janjnina 6e.

³ Gam wakkati waran de him6e salotoo nanugo ekkitinol poortii6ol. Be tokkoto suunooji ma66e. Be dartanan ko'e ma66e janjinoo6e 6uu66e, janjina6e 6e ko 6e jidi nanugo.

⁴ Be cukkan noppi ma66e gam to 6e nanu goonja, 6e baylitinto far to taalaaji.

⁵ Amma an, nantu hoore maa der huune fu. Munyan tooraaji, wadu golle baajotoodo linjiila, heennyitin golle maa faa wooda.

⁶ Amma min, mi 6adike laataago sadaka, hande kiriseteedi, wakkati yawtugo am 6adake.

⁷ Mi ha6ii hawre woodune, mi yottinii doggudu am, mii joggii goondinki.

⁸ Diga jooni, Joomiraawo kiitotoodo e goonjaaku, e resanimmi riiba kokketeeka poonnitiido nyaanne darjal. Min tan bane hokkete ka. Amma, min e hettini6e, yidu6e wittoygo makko fu, o hokkata ka.

Ka Pol bati dow 6e o gollodii

⁹ Tinna garaa to am law.

¹⁰ Gam Demas accii am, sabbu yidde duuniyaaru, o yahii Tesalonika. Kereskes yahii Galaatiya, Titus bo yahii Dalmatiya.

¹¹ Luka tan nun wondi e am. Waddu Marku to aa wara, o napan am sanne der golle am.

¹² Tikikus, mi lili 6um Efesu.

¹³ To aa wara, gaddanaa am gulunfaare am ne accumi Torowas, wuro Karpus. Gaddanaa am bo dewte am, ko jogii am 6uri woni, dewte am de guri.

¹⁴ Aleksandire bahillo wadonii am ko halli puy. Joomiraawo yo6an mo ko o wadi.

¹⁵ An bo, hakkilan mo, gam o salake waaji amen e semme.

¹⁶ Nyalaane arandeere ne darinaami yeeso kiitoo6o gam mi toontano hoore am, baa gooto wallay am, 6e fu 6e accii am. To Alla liman 6e 6um gacce!

¹⁷ Amma Joomiraawo wallii am, semmidinimmi. Kan acci keennyitimmi golle waaji am. Him6e lenyi janani fu nanii waaji 6in. Nunnun dadirmi diga e hunnuko jaggere.

¹⁸ Joomiraawo dadinan am ko halli fu, o yottinammi jam to Laamaare makko ne kammu. Teddujal laatanoo mo faa abada. Aami!

Heennyitirde e cannooje

¹⁹ Mi sannii Pirisilla e Akilas, mi sannii getti wuro Onesifor.

²⁰ Erastus darake Korintu, Torofimus bo, mi accii 6um Miletus oo nyawi.

²¹ Tinna garaa go dabbune wada. Ebulus e Pudes e Linus e Kalawdiya e sakikiraa6e won6e do fu, sannii maa.

²² Joomiraawo wonda e maa! Moyyere Alla wonda e moodon.

Derewol ηol Pol winnani Titus

Haala Puddirka

Wakkati Pol yooftaa de o ma66anoo der Roma, den nun o waajii haala linjiila der Kereta, siire 6urune manju der dunde girekiibe. Wakkati o yaareteno Roma to laamiido mawdo, laana diyam ma66e yaaliiniino 6e Kereta.

Wakkati o yawtata diga don, o accii don mo o gollodintoo, tokkiido mo, mo laataaki Yahuduujoo, Galaatiya. 2.3. De duuddum Pol yowannoo mo o wada golle cadufe, der Korintu du. O yowanii mo gollal moyyingoo joonne eklesiya ka kanko Pol o titunoo.

Pol batii Titus 6e potta Nikopolis. E nandi hande diga Maseduwaan nun o winnoy derewol ηol do, e ηol Timote aranol. Haala majji e nandi.

Baawo Pol hollu no haani ardiibe e wa'i, o batanii bo boofi Yahuduube salotoobe ekkitinol goonawol. O holluu bo ko haani gefe himbe feere won6e der eklesiya wada. No o heennyitiri derewol makko nani, o batanii moyyere Alla accooe neddo joodoo joonne teddiinoo linjiila.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-4
2. Dottiibe eklesiya, 1.5-16
3. Gollejii gefe himbe feere feere der eklesiya, 2.1-15
4. Joonne goondin6e der duuniyaaru, 3.1-11
5. Haalaaji cakitiidi e cannooje, 3.12-15.

Sannoore

¹ Derewol ηol do yiwii e am, min Pol, maccudo Alla e lilaado Yeesu Almasiihu. Alla yowanii am mi wada subaa6e makko goondina mo. O yowanii am anningo 6e goonja jaadooha e goondinki men.

² Hande non 6e goodirta hoolaare hebugo yonki tabitiiki. Alla mo fewataa ha66aniino en alkawal yonki kin diga huune fu tagaaka.

³ No wakkati wadi, o anninii haala makko diga e waaji di o yowanimmii hande no Alla Kisinoowo en umuri dum.

⁴ Titus, mi sannii maa, an, laatiido 6iyam e goonja diga e goondinki men gooti. Alla Baaba, e Yeesu Almasiihu Kisinoowo en wadane moyyere, hokkee bo jam!

Golle Titus der Kereta

⁵ Mi accii maa Kereta gam moyyinaa ko horii moyyineego. Cubanaa genni fu dottiibe Eklesiya hande no bi'uno maa mi.

⁶ Sey dottiijo cubaado fu laaroo mo walaa gacce. O laaroo gorko mo debbo gooto, mo 6i66e mum laatii goondin6e. Bi66e 6en

laaroo 6e nyo'irtaake baadi baanjaari, dum bo dullere dowtaare.

⁷ Doole ardiido Eklesiya fu laaroo mo walaa gacce, gam o laati nun gollantoodo Alla. Haanay o laaroo mawnitiido, dum bo mo mone, maa bo jaroowo bagi, dum bo ka6aado, maa bo cuunaado riiba kalluka.

⁸ Amma sey joomum e laatii bernoowo ho66e, jidudo ko woodi, mo hakkillo, poonitiido, laa6udo, nantiido.

⁹ Sey joomum e jogii haala kooliniika hande no ka janjiniraa. Den o waawan ko semmidini wo66e e ekkitinol laa6unol, o waawan bo ko jaalii yeddoobe.

¹⁰ E goonja, duu66e e laatii nanaruube, accu du caka Yahuduube goondin6e. Bee laatii batoobe haalaaji di walaa hoore, 6ee yoyra himbe.

¹¹ Sukku kunnude ma66e, gam 6ee biisa saareejii duuddi. Bee ekkitina ko haanay, gam 6e ke6a riiba kalluka.

¹² Neddo ma66e, mo himbe daari hande annabiijo, batii du, wi'i: «Keretaa6e laati nun fewoo6e wakkati fu, 6ee laatii bisaaji bondi, ciiwankee6e, e deereruu6e.»

¹³ O batii goonja. Gam majjum, felu 6e e semme, gam 6e ke6a goondinki geeti.

¹⁴ Be acca tokkugo taalaaji Yahuduube, e oodaaji himbe yooфу6e goonja.

¹⁵ Huune fu e laa6i to laa6ube. Amma walaa ko laa6i, to so6ube e 6e goondinay, gam hakkillo ma66e e cuudiidum 6erne ma66e fu so6ii.

¹⁶ Bee bi'a 6ee anni Alla, amma golle ma66e e yedda no 6ee anni mo. Bee laatii nyiddu6e, e nanaruube. Be baawataa ko wadi geetum baa gootum.

2

Ekkitinol goonawol

¹ Amma an, accu batu maada yaada e ekkitinol goonawol.

² Wor6e naye6e, batu 6e no haani 6e laaroo nantiibe, fofu6e teddineego, hakkil6e. Be laaroo 6e goondinki mum yandi, 6e gooda yidde e munyal.

³ Batu rew6e naye6e bo, wonoo hande no haani rew6e goondin6e wonoroo. To 6e laaroo nyo'oo6e himbe, dum bo hor6e bagi. Amma 6e laaroo ekkitinoobe ko woodi.

⁴ Be ekkitina rew6e saanoo6e yidugo wor6e mum, e sukaa6e mum.

⁵ Be laaroo hakkil6e, laa6ube. Be kiinnoo golle wuro ma66e, 6e laaroo yeeddu6e. Moy fu dowtanoo gorko muudum, gam to haala Alla yennee.

⁶ Waaja gojankee6e, 6e laaroo hakkil6e der huune fu.

⁷ An e hoore maa, laatana 6e misaalu der golle boodde fu. Ekkitin 6e ekkitinol goonawol, e pottunol.

⁸ Haala maa laatoo goonaha, ka yed-dataako, gam waybe meeden jiboo, be dulla kalluka ka be batani en.

⁹ Maccu6e bo, waaja 6e, 6e nanana joomira6e ma66e der huune fu. Be gada ko welata 6e, to 6e jeddontir e ma66e.

¹⁰ To 6e bujuu 6e, amma wakkati fu, 6e kollita 6ee laatii hoolaa6e, hebbu6e. Be gada dum gam ekkitinol haala Alla kisinoowo en, teddinee der huune fu.

¹¹ E goonja, moyyere Alla hollitake gam him6e fu hisa.

¹² Moyyere nen e ekkitina en accen wonaago der dullere kulol Alla, e suunooji duuniyaaru. Nee ekkitina en bo laatoden hakkil6e, e foonnitiibe, e huloo6e Alla der duuniyaaru nuu do.

¹³ Hande non kedortoden nyalaane barkidinaane, ne tammihiden. Nyalaane nen, Yeesu Almasiihu, Alla meeden mawdo, Kisinoowo en, hollitinto e teddujal.

¹⁴ O hokkii hoore makko gam men, o sooditii en diga ko halli fu. O laatinii en him6e makko 6e o woodi, laa6inaa6e, tinniibe wadugo golle geete.

¹⁵ Kanjum haani bataa him6e, nun bo haani baajodaa 6e, pelaa 6e e baawde maa fu. Taa accu goddo yawee.

3

No haani goondin6e Yeesu e laatii

¹ Siwtor goondin6e 6e nanana maw6e leydi, e woodu6e baawde. Be dwtanoo 6e, 6ee ciriyii wadugo golle boodde fu.

² To 6e batu kalluka dow goddo, 6e laatoo deyyu6e, e sawriibe, e welu6e deedi dow him6e fu.

³ Gam enen bo, een laatinoo 6e walaa hakkillo, nanaruube, e majju6e. Een laatinoo maccu6e jidaali, e suunooji diye fu. Een goodunoo ganyaani e nawniraagu, een banyontiri, en banyaa, een banyontiri.

⁴ Amma Alla Kisinoowo en hollitii him6e geetaaku mum e yidde mum.

⁵ O hisinii en, amma hinaa gam en gadii golle poonnitiide, e endam makko o rimitorii en, laatiden hey6e diga e Ruuhu Ceniido laa6indo en.

⁶ Alla hokkii en Ruuhu mum ceniido puy, diga e Yeesu Almasiihu Kisinoowo en.

⁷ O wadii dum diga moyyere makko gam laatoden foonnitiibe, he6a donen yonki tabitiiki, ki tammiden hefugo.

⁸ Kanka woni haala kooliniika.

Mii yidi tasinaa ka, gam goondin6e Alla tinnoo wadugo golle boodde. Kanjum woni ko woodi, ko nafata him6e.

⁹ Amma woddoda haalaaji di walaa hoore, e jeddi dow habaruuji lenyi, e ka6e, e jeddi dow tawreeta. Haalaaji dii don fu nafataa goddum, baanji di laatii.

¹⁰ Gaddoowo ceennol caka him6e, felu mo de woore, de didi, to o salake, takku mo sera.

¹¹ Annu gadoowo hande non laati nun majjudo e hakkeejo, o doyyii hoore makko kiita.

Cannooje e baynaade

¹² To mi lillii Artemas naa bo Tikikus to maa, yawda garaa law, tawaa am Nikopolis, gam ton jidumi dabbugo.

¹³ Tinna ballaa Jenas, moodibbo tawreeta, e Apollos, gam to goddum jaccu 6e der jahaanjal ma66e.

¹⁴ E haani him6e meeden bo ekkitoo wadugo golle boodde. Be balla haajaabe walleego gam to kam6e walloo6e 6en 6e gonoo baanji.

¹⁵ Wondu6e e am fu sannii maa. Emen canna goondin6e yidu6e men fu.

Moyyere Alla wonda e moodon, on fu.

Derewol ɲol Pol winnani Filemon

Haala Puddirka

Derewol ɲol Pol winnani Filemon do, haala joonne hakkune himbe dido nun ɲol batanta. Pol winnii derewol ɲol gam o sawrinana Onesimu, maccudo doggunoodo joomiraawo mum Filemon. Filemon laati nun goondindo tawaado der wanjarde Koloosi. Onesimu tuubii, goondini Yeesu diga e waaji Pol. Kan wadi Pol e eela Filemon jaba Onesimu hande banniraawo mum, o sawranoo mo bo.

Der duuɓol 62 nun Pol winni derewol ɲol der nanjoore mum arandeere der Roma. Dum nandi hande Tikikus nun yaari derewol ɲol e ɲol Koloosi, Kol. 4.7-9.

Ko hollitii der derewol ɲol woni, tinnaare ne Pol woodi dow moyyingo haala hakkune himbe dido, hande no o woowi wadugo hakkune himbe duu66e. Ko Almasiihu wadani en hakkune men e Baaba mum, kanjum nun Pol wadani Onesimu hakkune mum e Filemon.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1-3
2. Yettoore Alla gam goondinki Filemon, 4-7
3. Pol e eelana Onesimu sawraare, 8-22
4. Cannooje, 23-25.

Sannoore

¹ Min Pol, e banniraawo meeden Timote nun winni derewol ɲol. Min Pol, mii laatii ma66aado gam daliila Yeesu Almasiihu. Emen canna Filemon, jidaado amen, gollodintoodo e amen.

² Emen canna bo Afiya, sakiike men debbo, e Arkippus ka6idoowo e meeden gam linjiila, e goondin6e hawritintoo6e der wuro maa.

³ Alla Baaba meeden, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo, hokka on moyyere e jam.

Yidde e goondinki Filemon

⁴ Filemon, mii yetta Alla wakkati fu, mi accay siwtorgo maa der du'aaaje am.

⁵ E gooɲa, mi nanii yidde e goondinki maada dow Joomiraawo Yeesu e batanee, e no jidirdaa him6e Alla fu.

⁶ Emii eela Alla, gam goondinki kii do hawti en yi'oo der gadu. Den paaminaa geetum fu dum baaweten wadugo gam Almasiihu.

⁷ Banniraawo, 6erne am seyake puy, hakkillo am fukkake bo, gam yidde maa deyyitini him6e Alla.

Pol e sawrinana Onesimu

⁸ Mii woodi laawol der kawtal men e Almasiihu mi eele e haani gadaa.

⁹ Amma, mii 6uri yidugo, mi eele gam yidde, min Pol dottiijo, jooni bo mii ma66aado sabbu Yeesu Almasiihu.

¹⁰ Mii eele gam Onesimu 6iyam mo ke6umi goondini der kasu.

¹¹ Naane, o nafayno maa, amma jooni, o nafaan en, min e maa.

¹² Mii wittina mo to maada, ja6u mo hande min e hoore am.

¹³ Mii yiduno haggugo mo to am, gam o wallammi hande no haani balliraano am jooni no tawaami der kasu gam linjiila.

¹⁴ Amma mi yiday wadugo goddum to hinaa en baddii, gam mi yidaa wadingo maa booddum e doole, amma dum laatoo e sago maa.

¹⁵ Wadoto Onesimu seenniriino e maa wakkati sedda, gam o wonda e maa, e baadey.

¹⁶ O laataaki kade maccudo tan, oo 6uri maccudo, o laatike banniraawo men jidaado. Min, mii yidi mo sanne. Mii anni aa yidi mo 6uri, hinaa hande neddo tan, amma hande goondindo Joomiraawo.

¹⁷ To a daarii am hande igo maa, den kan, ja6u mo hande no jabirtaa am min e hoore am.

¹⁸ To o woofaniino maa, dum bo to o joganii mo nyamaane, yowanam dum.

¹⁹ Min Pol, mii winna ka e junjo am, mi yobete dum. Amma mii siwtoree, an bo aa joganii am nyamaane, nyamaane nen bo, an e hoore maa nun.

²⁰ An banniraawo am, wadanam dum sabbu Joomiraawo, deyyitin 6erne am gam kawtal men e Almasiihu.

²¹ Mii winnanee gam mii hoolii a nananan am, gam mii anni a wadan 6uri ko eelu maa mi.

²² Sikan, ciriyanooda am suudu to beeranmi, gam mii miila, Alla ja6an du'aaaje mon, o wittinanmi to moodon.

Cannooje

²³ Epafaras mo ma66idaami gam Yeesu Almasiihu sannii maa.

²⁴ Marku bo, e Aristarkus, e Demas, e Luka gollidoo6e e am sannii maa.

²⁵ Moyyere Yeesu Almasiihu Joomiraawo meeden wonda e moodon.

Derewol Iburaninkee6e

Haala Puddirka

Derewol Iburaninkee6e e woodi nafuwe mawdo der Alkawal Kesal. Binnudo derewol ɗol batay inne mum, ko baaweten ko bati tan woni, o laati nun Yahuduujo goondindo Yeesu, woliine maamiraa6e men nun hollata dum. Oo anni Alkawal Kiinɗal puy, accu du dow golle Leewinkee6e. Diga seede6e linjiila arandee6e nun o nani linjiila.

Yahuduube goondin6e Yeesu hande makko nun o wannani, kam6e o baddata. Bee laatii him6e tawaa6e der eklesiya ka o anni, go oo yidi beraago 6e, dum 6ooyataa. Liinyoo6e dewte e miili eklesiya Roma, der leydi Italiya nun o wannani derewol ɗol. Gam Roma nun him6e arti nani haala derewol ɗol, diga e derewol ɗol Kelema mo Roma winni der duu6ol 95 yahugo 96 6aawo Almasiihu rimaa.

Toora batanaaka der don e laatii toora ka Kolodu laamiido toori Yahuduube goondin6e Yeesu der duu6ol 49 6aawo Almasiihu rimaa. O riwi Yahuduube goondin6e jaka duu6i sedda diga Roma.

Dum nandi hande derewol ɗol winnaama hakkune duu6ol 60 yahugo 64 6aawo Almasiihu rimaa.

Binnudo derewol ɗol, winnii ɗol gam semmidingo 6e o wannani. Dum nandi bo hande 6e o wannani e tawaa der toora mawka. O wannanii 6e, gam to 6e boppu goondinki.

Der derewol makko, o hollii 6e no Yeesu e 6uri malaykaa6e, e Muusa, e Yosuwa, e Li-maamiibe 6e Alkawal Kiinɗal. Dum don fu, e hollita no 6e o wannani e yiduno wittugo der tawaanɗal Yahuduube dow sujidango Alla. O hollii 6e, no sadaka Almasiihu wadi de woore, e yiyam mum heyii faa e baadey.

O semmidinii 6e e hollugo 6e goondinki him6e arandee6e. O batii 6e, 6e tigga Almasiihu gite, gam kanko nun laatii misaalu munyal.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-3
2. Almasiihu e 6uri malaykaa6e mawnugo, 1.4-2.18
3. Almasiihu e 6uri Muusa e Yoosuwa mawnugo, 3.1-4.13
4. Limaamaaku Almasiihu e 6uri limaa-maaku fu, 4.14-7.28
5. Alkawal Almasiihu e 6uri alkawalji fu, 8.1-9.28

6. Yiyam Almasiihu e 6uri kiiseteedi fu nafuwe, 10.1-31
7. No goondinki 6uriri huune fu, 11.1-12.25
8. Haalaaji cakitiidi, 13.1-25.

Alla baddii him6e diga e Biddo mum

¹ Diga ko 6ooyi, Alla baddiino kaakiraa6e meeden de duuddum, e laabi feere feere. O baddii 6e diga e annabiibe.

² Amma der nyalaade cakitiide dee do, o baddii en diga e Biyiiko. E makko Alla tagiri duuniyaaru e kammu. Kanko nun bo Alla su6i laatoowu donoowo huune fu.

³ Kanko nun laatii jayɗol jalboowol, kolitoowol tedduɗal Alla, e no Alla laatii e goonɗa. Oo jogii huune fu diga e haala makko gooduka baawde. Baawo o laabini hakkeeki him6e, o joodake dow kammu, to nyaamo Alla mawdo, mo tedduɗal.

Biddo e 6uri malaykaa6e

⁴ Biddo e 6urii malaykaa6e manɗu, kan wadi Alla hokki mo inne 6urune inde ma66e.

⁵ Malaykaajo moy nun Alla meedi ko wi'i:

«An laatii Biddo am,
hanne min nun laatii Baaba maa*?»

Moy o wi'i kade:

«Mi laatanto mo Baaba,
kanko bo, o laatanoo am Biddo*?»

⁶ Kade bo, no o lilyota Afo makko e duuniyaaru, o wi'i:

«Malaykaa6e Alla fu sujidana mo*.»

⁷ Dow malaykaa6e bo Alla wi'i:

«Oo gollira malaykaa6e makko hande keni,
o wadii 6e jagganoo mo hande delle yiite*.»

⁸ Amma dow Biddo, o wi'i:

«Laamu maa, an Alla, wonoo faa abada!

A laamoranto him6e maa e sawru foonni-taare.

⁹ Aa yidi foonni-taare, aa wanyi ko halli,
gam majjum, Alla maada su6i ma, wuju maa nebbam seyo

6uruɗo ɗo wondube e maada*.»

¹⁰ O wi'i kade:

«Joomiraawo, diga fuddoode, an tagi leydi,
juude maa tagi kammu.

¹¹ Dum fu, dum halkan, amma an, a tabbit-into,

dum fu, dum hiiddan hande kolte,

¹² a taggan dum hande toggoore,

dum waylitinte, hande kolte.

Amma an, a waylitintaako.

Duu6i maa bo heennyataa*.»

¹³ Alla meeday ko wi'i malaykaajo gom:

«Jooda nyaamo am

gam mi wada wanyu6e maa laatoowu
jaa6irdum koyde maa*.»

¹⁴ Malaykaa6e fu laati nun ruuhuui jaggan-toodi Alla, oo lila di gam di gollanoo ronoo6e kisidam.

2

To en jeebee kisidam

¹ Gam majjum, e haani kakkilanen puy ko nanuden, gam to en boddodee laawol.

² Haala ka Alla hokki diga e malaykaa6e goondii. Woofu6e e salii6e dwtanaago ka fu, he6an kiita kaa do haanani 6e.

³ To non noy dadirten, to en jeebake kisidam mawdam hande dam do? Joomiraawo nun arti batango kisidam dam, den nanu6e tabbitinani en dam.

⁴ Alla semmidinii seedaaku ma66e e wadugo maaneeji, e kaaydinidum, e kaayeeffiji feere feere. Alla hollitii dum bo e seennango 6e Ruuhu Ceniido hande no o yidiri.

Yeesu laatake neddo gam hisina him6e

⁵ Alla hokkay malaykaa6e 6e laamano duuniyaaru garoowu nu batanten.

⁶ Goddo batii nokkun der Dewtere, wi'i: «Ume neddo laatii faa ciwtoraa dum? naa 6ii-aadama ko paaledaa dum?»

⁷ A leesinii mo wakkati sedda ley malaykaa6e,

a meelii mo teddujal e manju.

⁸ A yowii huune fu ley koyde makko*»

No Alla yowani mo huune fu, edum holla no goddum horaaki ko o yowanay mo junjo. Jooni en ji'ataa taw no o yowanii mo kujje fu junjo.

⁹ Amma een ji'a Yeesu leesinanoodo wakkati sedda ley malaykaa6e, jooni o meelinaama teddujal e manju. Gam ume? Gam o toorake, o maayi. Hande non, sabbu mooyere Alla, o maayirani him6e fu.

¹⁰ Dum fottanii Alla tagudo huune fu, e mo gam mum huune fu woni, yaara him6e duu66e 6e ke6a teddujal. Dum fottanii mo bo, o yottina Yeesu ma66itindo laawol kisidam, o laato kebbudo diga e tooraaji.

¹¹ Gam laa6inoowo, e laa6intee6e fu yiwii diga e baaba gooto. Kan wadi o sentay noddugo 6e banniraabe.

¹² O wi'ii:

«Mi batan banniraabe am inne maa, mi maantete caka jama'aare maa*»

¹³ O wi'ii kade:

«Mi yowan hoolaare am fu dow Alla.»

Kade bo, o wi'ii:

«Mi nani, min e 6i66e 6e Alla hokkimmi*»

¹⁴ Hande no 6i66e woodiri 6annu e yiyam, hande non Yeesu bo ettiri 6annu, laatii hande ma66e. O wadii dum gam diga e maayde makko, o halka baawde laamaniido maayde, waato Seydan.

¹⁵ Diga e majjum o rindini laatii6e maccu6e der gonki mum fu, gam 6e kuliino maayde.

¹⁶ Gam een anni, malaykaa6e bane Yeesu wari wallugo, amma laatii6e lenyol Iburahima nun.

¹⁷ Gam majjum, e haani o nanda e banniraabe makko der huune fu. Hande non o laatorii hooreejo Limaamiibe mo endam, koolaado der golle Alla, gam o moyta hakkeji jama'aare.

¹⁸ Kanko e hoore makko o tooraama, o jarbaa. Gam majjum, o waawan wallugo jarbaabe.

3

Yeesu e 6uri Muusa

¹ Banniraabe goondin6e, onon 6e Alla noddi, gattee hakkillo mon dow Yeesu. Alla liloyi mo gam o laato hooreejo Limaamiibe dow goondinki meeden ki ceedotoden.

² O laatake koolaado yeeso Alla cu6udo mo, hande no Muusa laatorii koolaado der suudu Alla fu.

³ E goonja, Yeesu e 6uri Muusa teddujal, hande no mahoowo 6uriri suudu nol o mahi teddujal.

⁴ Gam suudu fu e woodi mahudo dum, amma mahudo huune fu woni Alla.

⁵ Muusa laatike koolaado der suudu Alla fu, hande jaggiido, oo seedanoo ko batanoytee.

⁶ Amma Almasiihu laatike koolaado der suudu Alla hande 6iddo. Enen laatii 6e suudu makko to en tinnake een koolii, een tabbitini ko jurortoden faa heennyitirde.

Naatugo der siwtaare Alla

⁷ Gam majjum, Ruuhu Ceniido wi'i:

«Hanne, to on nanii daane Alla,

⁸ to on joorinee berde moodon

hande no kaakiraabe moodon wadunoo,

no 6e ummanii Alla*,

⁹ 6e jarbii mo der ladde haro.

Alla wi'i, ton 6e jarbii am, 6e poonnimmi,

baa no 6e ji'ii golle de gadumi jaka duubi lasoy didi.

¹⁰ Gam majjum, mone am ummii dow him6e jaamanuuru nu,

bi'umi: «Wakkati fu, berde ma66e e majji,

6e anna laabi am!»

¹¹ Gam majjum, mone am ummii, kuniimi, bi'umi:

«Be naatataa der siwtaare am pay*.»

¹² To non, banniraabe, kakkilee, gam to goddo moodon woodu 6erne hallune, dulla goondingo, woddodoo Alla mo yonki.

¹³ Amma baajontiree nyalaane fu, faa dum wi'ee «hanne» gam to hakke majjin goddo moodon, yoorina berne mum.

¹⁴ To en jogake hoolaare men arandeere e semme faa heennyitirde, den en laatike hawtu6e e Almasiihu.

¹⁵ Hande no Dewtere wi':
«Hanne, to on nanii daane Alla,
to on joorinee berne mon
hande no kaakiraabe moodon wadunoo,
6e ummanii Alla»

¹⁶ Bey nun nani daane Alla, go 6e ummanii mo? Kam6e woni wurtiibe diga leydi Misira fu, 6e Muusa ardanii fu!

¹⁷ Bey nun mone Alla ummii dow muudum faa duubi lasoy didi? Kam6e woni wadu6e hakke, go maayi der ladde haro.

¹⁸ Bey nun o hunanii 6e naatataa der siwtaare makko? Kam6e woni salii6e dwtanaago mo.

¹⁹ En ji'i, 6e baaway naatugo der siwtaare nen gam 6e goondinay.

4

¹ Alla ha66anii en alkawal naatugo der siwtaare mum. To non, sey kulen, gam to goddo moodon miilu sakitake, dullii naatugo der mayre.

² Gam enen bo, en baajaama linjiila hande kaakiraabe men. Amma, ka 6e nani nafay 6e, gam no 6e nani, 6e goondinay.

³ Amma enen goondin6e, en naatan der siwtaare ne Alla batanii, hande no o wi':

«Mi hunake e mone bi'umi:
“Be naatataa der siwtaare am pay*!”»
Nani bo Alla heennyi wadugo golle mum diga o tagi duuniyaaru.

⁴ Bataama kade nokkun der Dewtere, dow nyalaane jeedidawre, wi'aa: «Alla siwtake wadugo golle mum fu der nyalaane jeedidawre*.»

⁵ O wi' kadere der nokkuure wonne: «Be naatataa der siwtaare am pay*.»

⁶ Artu6e nani linjiila naatay der siwtaare nen, gam 6e dowtaaki. Amma wo66e waawan ko naati kade.

⁷ Gam majjum, Alla resii nyalaane wonne kade, o noddi ne «hanne» o batanii ne baawo duubi duuddi, diga e hunnuko Dawda, o wi': «Hanne, to on nanii daane Alla, to on joorinee berde moodon*.»

⁸ To Yosuuwa hokkiino 6e siwtaare, Alla batantaano kade siwtaare wonne baawo nii.

⁹ To non, nyalaane siwtaare e horanii kade him6e Alla.

¹⁰ Gam naatudo der siwtaare Alla, siwtoto e golle mum kanun bo, hande no Alla siwtorii e de mum.

¹¹ Gam majjum, en tinnee naaten der siwtaare Alla. To goddo tokku misaalu dullere dowtaare him6e Isira'iila, yana.

¹² Haala Alla e woodi yonki, eka woodi semme. Kaa 6uri kaafahi kiye fu, belnaaki becce didi welugo. Kaa naata faa der, ka seenna yonki e ruuhu, jokkule e busam. Eka hiitoo maatirdum, e miilooji berne.

¹³ Walaa fu ko tagaa, ko suudanii Alla, huune fu laa6i e gite makko. Kanko jottinoyten ko gaduden fu.

Yeesu e buri hooree6e Limaamii6e

¹⁴ Een goodi hooreejo Limaamii6e mawdo jottiido to Alla dow kammu, kanko woni Yeesu, Biddo Alla. Gam majjum, sey jogoden e berde goote goondinki meeden ki ceedododen.

¹⁵ Een goodii hooreejo Limaamii6e baawoowo endaaگو en der tampe meeden. Gam kanko e hoore makko o jaribaama der huune fu hande no meeden, amma o waday hakke.

¹⁶ Gam majjum, en 6attee kittaal Laamaare Alla njal moyyere e hoolaare, gam ke6en endam, e moyyere, de gooduden bukaata ballal fu.

5

Hooreejo Limaamii6e mo yurmeene

¹ Hooreejo Limaamii6e fu, su6ete nun caka him6e, o gollanoo Alla gam ma66e, o yaara dokke e kiiseteedi yeeso Alla gam ikkingo hakkeji.

² O waawan faamugo 6e walaa annal e majju6e, gam kanko e hoore makko oo laatii tampu6o der becce fu.

³ Gam sabbu tampere nen nun haani o wada kiiseteedi ikkinooji hakke, hinaa gam jama'aare tan, amma gam hoore makko bo.

⁴ Goddo waawataa ko hokki hoore mum teddujal laataago hooreejo Limaamii6e. Amma Alla nun noddata joomum hande no o noddiri Haruuna.

⁵ Non bo dum laatii e Almasiihu, kanko bane hokki hoore makko teddujal laataago hooreejo Limaamii6e. Alla nun hokki mo dum, de o wi':

«An laatii Biddo am,
hanne min nun laatii Baaba maa*.»

⁶ O wi' nokku kade:

«A laatike Limaamii6e faa e baade hande no Malkisadaka*.»

⁷ Wakkati Almasiihu wonunoo e duuniyaaru, o eelii Alla, o eelitii, e boji mawdi, e gondi, gam Alla hisina mo diga maayde. Alla bo toontake mo, gam oo woodi kulol Alla.

⁸ Baa no oo laatii Biddo Alla, tooraaji makko ekkitinii mo dowtaago.

* 4:3 Jabuura 95.11 * 4:4 Laatanooji 2.2 * 4:5 Jabuura 95.11 * 4:7 Jabuura 95.7-8 * 5:5 Jabuura 2.7 * 5:6

⁹ Alla laatini mo kebbudo, gam majjum o laatani downtani6e mo fu daliila kisdam tabitiidam.

¹⁰ Alla su6i mo, wadi mo hooreejo Limaami6e hande no Malkisadaka.

En kakkilee to en boppee goondinki

¹¹ Dow haala kaa do, emen goodi haalaaji duuddi, e kujje cadude faamingo, gam on paamataa law.

¹² E haanunoo oon laatii janninoobe diga dum booyi, amma faa jooni oon goodi bukaata jannineego pudfirdum der haala Alla. Haanuno oon nyaama nyaamdu tekkunol, amma faa jooni, kosam nun mustinton.

¹³ Musinoowo fu, waawataa suttontirgo haala foonnitaare, gam o laati nun suka.

¹⁴ Amma, maw6e, woowin6e hakkillo mum suttontirgo ko woodi e ko halli nun nyaamdu tekkunol wonani.

6

¹ Gam majjum en accee ekkiitaago ekkitinol leesunol dow Almasiihu. En jahee yeeso e ko hebbi. To en daddee dadda kesa, hande jon: tuubugo golle jaayde, e goondingo Alla,

² e ekkitinooje dow batisi, e yowugo him6e juude, e pintol maay6e, e kade kiita duumiika.

³ En jahee yeeso, kanjum en gadan dum, to Alla ja6ii.

⁴ Daaree haala him6e wittu6e der gonki mum kiikki. Be ke6iino jaynol Alla. Be mettii dokkal yiwuɗal dow, go 6e ke6i gedu e Ruuhu Ceniido.

⁵ Be mettii haala Alla geeta, e baawde jaamanuuru warooru,

⁶ e non fu, go 6e bitti 6aawo. Wadataako 6e bittinee 6e tuuba kade. Gam dum laatii hande kam6e e ko'e ma66e, 6ee tigga kade Biddo Alla dow leggal palaɗal, 6ee jawna mo yeeso him6e fu.

⁷ To leydi e yara diyam to6oojam de duuddum, nii fudinana aawudo awdi geeri, den ni he6uwa don barke Alla.

⁸ Amma to gi'e, e tuppe nun ni fudinta, sey ni woppee, 6ooyataa ko ni yaa'ee, ko sakitoytoo fu, sey ni sunnyee yiite.

⁹ Onon, banniraabe am yidaa6e, baa to emen bata hande non, emen anni oon darii dow laawol boodunol, nol kisdam.

¹⁰ Gam Alla laataaki mo fonnitaaki. O yeggitintaa gadu mon, e yidde ne kollitindon gam inne makko. On kollitii yidde nen e golle de gadudon, e de gadoton faa hanne gam him6e Alla.

¹¹ Amma emen jidi moy moodon fu hollita iri anniya kaa don faa heennyitirde, gam ke6on ko kedidon.

¹² To on laatee ciwaakuu6e, amma yemminee goondinki e munyal him6e he6oo6e donɗu ɗu Alla ha66i alkawal mum diga e goondinki.

¹³ No Alla ha66anta Iburahiima alkawal, e hoore makko o hunorii, gam o waawataa ko hunorii burudo mo manɗu.

¹⁴ O wi'i: «E goonja, mi barkidinte, mi duudinan lenyol maa^o!»

¹⁵ Hande non Iburahiima munyiri, o he6i ko Alla ha66ani mo alkawal.

¹⁶ To him6e e hunoo, 6ee kunoro inne furdo 6e manɗu. Hunayeere nen nun tabbitinta haala, ikkina jeddi fu.

¹⁷ Non bo, no Alla yidi hollugo ronoo6e alkawal mum e burudum laa6ugo, no ka o resi waylitintaako pay, o wadii dum e hunayeere.

¹⁸ To non, kujje didi woni waylitintaako, de Alla waawataa ko fewi dow mum, kanje woni: hunayeere e alkawal. Kanjum semmidinta berde men, enen accoy6e huune fu, go kooliden ko bi'aden.

¹⁹ Hoolaare nen e laatani en hande tig-gere laana diyam, tiggaane ne dimmataako gam yonkiiji men. Ne yahii faa 6aawo wudere wirnirde nokkuure 6urune fu senaago.

²⁰ Don nun Yeesu arti naatani en, o laatani en hooreejo Limaami6e faa e baadey, hande no Malkisadaka.

7

Limaamiijo bi'eteede Malkisadaka

¹ Malkisadaka on laati nun laamiido siire wi'eteene Salaam. Oo laatii bo Limaamiijo Alla towudo. Wakkati Iburahiima wartata diga konu ɗu o jaalii laami6e, den Malkisadaka fotti e makko, barkidini mo^o.

² Kanko nun Iburahiima hokki jakka huune fu. Ko inne Malkisadaka fillitii woni: «Laamiido foonnitaare», kade bo, oo laatii laamiido Salaam, waato «laamiido jam.»

³ O woodaa Baaba, dum bo inna, o woodaa bo kaakiraabe. O woodaa fuddoode, o woodaa timmoode. O nandi-naama e Biddo Alla, oo laatii Limaamiijo faa e baadey.

⁴ Daaree no tedduɗal Malkisadaka foti mawnugo, faa Iburahiima maama meeden hokki mo jakka ko he6i diga konu.

⁵ Limaami6e yiwe e lenyol Leewi, kam6e nun tawreeta hokki laawol ja6ugo jakka to Isira'iilaabe, banniraabe ma66e, baa no kam6e bo 6e yiwii e Iburahiima hande ma66e*.

⁶ Amma Malkisadaka mo jeyaaka der lenyol Leewi, ja6ii jakka to Iburahiima, o barkidini ke6udo alkawalji Alla.

* 6:14 Laatanooji 22.16-17

* 7:1 Laatanooji 14.17-20

* 7:5 Leewi woni maama Muusa e Haruuna.

⁷ Nani bo, jeddi walaa, barkidindo e 6uri barkidinaado manju.

⁸ Dow wecco arano, Limaamii6e ja6oo6e jakka laati nun him6e maayoo6e. Amma dow wecco dida6o, Malkisadaka ceedanaado e wuuri nun ja6i ka.

⁹ En baawan ko wi'i Leewi ja6oowo jakka, hokkii ka diga e Iburahiima.

¹⁰ Gam Leewi rimaakano taw, go Malkisadaka fotti e maamiiko Iburahiima.

¹¹ Der tawreeta ka Isira'iila6e hokkaa, 6e lenyol Leewi nun haani su6ee laato Li-maamii6e. To golle limaamaaku Leewin-kee6e e hebbuno, Limaamii6e goddo hande Malkisadaka bukaakano wara, laato mo lenyol Haruuna bane.

¹² To golle limaamaaku waylitake, doole sariya bo waylitoo.

¹³ Mo haala kan wondanaa laati nun mo lenyol feerewol, mo him6e lenyol mum gollaakino da6ey to hirsirde.

¹⁴ Him6e fu e anni no Joomiraawo meeden yiwii diga e lenyol Yahuuda. Lenyol njol, Muusa batanay njol gokka dow limaamaaku.

Limaamii6e goddo nandudo e Malkisadaka

¹⁵ Warugo Limaamii6e goddo, nandudo e Malkisadaka, 6eydii laa6ingo haala kan.

¹⁶ O laataaki Limaamii6e hande no him6e subirtee e sariyaaji mum. Amma, o laatike Limaamii6e e baawde yonki ki heennyataa.

¹⁷ Gam Dewtere wi'i:
«A laatike Limaamii6e faa e baadey hande no Malkisadaka.»

¹⁸ To non, sariya artuka woppaama, gam ka tampii, ka nafay.

¹⁹ Gam tawreeta Muusa waday goddum kebbudum. Amma jooni, en ke6ii tammuwu 6urune woodugo, ne 6attortoden Alla.

²⁰ Dum don fu, e hunayeere nun laatorii. Amma 6ee to, laataaki Limaamii6e e hunayeere.

²¹ Amma Yeesu kan laatike dum dow hunayeere Alla, bi'udo:
«Min Joomiraawo mi hunike, mi wittataa 6aawo:

«A laatike Limaamii6e faa e baadey*.»»

²² Hande non Yeesu laatorii torma alkawal 6urunjol woodugo.

²³ Gokka nani kade. Limaamii6e duu66e nun wonuno, gam maayde e hadannoo 6e tabitaago.

²⁴ Amma no Yeesu e laatii duumiido, limaamaaku makko goddo wattirtaa dum.

²⁵ Gam majjum, o waawan hisingo no haaniri 6atti6e Alla diga e makko, gam oo wuuri e baadey, oo eelana 6e Alla.

²⁶ Hooreejo Limaamii6e hande oo don nun haanani en. Oo laatii ceniido, mo walaa

gacce, ko sobi fu walaa e makko. Oo seenniri e hakkee6e, o 6antaama faa dow to 6uri kammu towugo.

²⁷ O nandaa e hooree6e Limaamii6e. O bukaaka wadugo kiiseteedi nyalaane fu, aran, gam makko, 6aawo mum gam hakke him6e. Kanko, o sakkii hoore makko de woore tan, dum heyi faa e baadey.

²⁸ Tawreeta Muusa su6iino hooree6e Limaamii6e laatii6e him6e tampu6e. Amma hunayeere Alla warune 6aawo tawreeta, joodinii Biddo laatiido kebbudo faa abada.

8

Yeesu laatii hooreejo Limaamii6e

¹ Hoore haala ka men batanta nani: Een goodi hooreejo Limaamii6e mawdo hande oo do. Oo joodii nyaamo leeso Laamaare Alla mawdo, mo teddunjal, dow kammu.

² Kanko nun gollotoo der nokkuure ceniine, der bukaaru goonjaaru nu Joomiraawo darini, hinaa neddo.

³ Hooreejo Limaamii6e fu su6a nun gam hokka Alla dokke e kiiseteedi. E haani bo, oo woodi ko o sakkata.

⁴ To e duuniyaaru do nun o wonuno, o laataakono du Limaamii6e, gam Limaamii6e wadoo6e sadaka hande no tawreeta Muusa batiri na'on.

⁵ Golle limaamaaku de 6e gadata e laatii misaalu, e nandi huune ko woni e goonja dow kammu. No Muusa yidunoo darnugo bukaaru, Alla bati mo wi'i: «Tinna, gadaa huune fu, hande misaalu mo kollaadaa dow waanne*.»

⁶ Jooni, Almasiihu he6ii golle 6uru6e woodugo, gam o laatike hakkunneejo alkawal 6urunjol woodugo, dariinjal dow alkawalji 6uru6e woodugo.

⁷ Gam e goonja, to alkawal aranal woodaano gacce, bukaata dartugo dida6al walaano.

⁸ Amma Alla felii him6e muudum wi'i:
«Min Joomiraawo mii wi'a on, nyalaade waraan, mi ha66an alkawal kesal e him6e Isira'iila, e 6e Yahuuda.»

⁹ Njal nandataa e alkawal njal ka66unoomi e kaakira6e ma66e, nyaanne ettumi 6e e junjo, burtinmi diga leydi Misira.

No 6e jogaaki alkawal am min bo, kokkumi 6e 6aawo.

¹⁰ O wi'i kade:

Daa no alkawal njal ka66anmi e him6e Isira'iila laatoytooo 6aawo nii:
Mi wattan sariyaaji am der hakkillo ma66e, mi winnan di der berde ma66e, mi laatofo Alla ma66e, 6e laatioo him6e am.

11 Goddo janjintaa gondaa do mum, naa bo banniraawo mum, wi'a, Annu Joomiraawo, gam him6e fu annan am, diga pettel faa mawdo ma66e.

12 Gam mi yaafoto boofi ma66e, mi siwtortaa kade hakke ma66e*»

13 No Alla noddii alkawal jal do kesal, den fu, o laatini aranal kiinjal. Ko hiiddi, e ko nayyi bo, faanike majjitingo.

9

Sadakaaji gadeteedi wakkati Alkawal Kiinjal

(Wurtaago 25.26; 40.17-33)

1 Alkawal aranal e wooduno sariyaaji dow sujidango Alla e nokkuure ceniine, nyibaane der duuniyaaru.

2 Bukaaru tiggaama, enu woodi gadaaji didi. Gada arana e wi'ee gada ceniika, don nun fitilleel resetee, e taaburu, e peen cakkanaako Alla.

3 Baw6awre wudere didawre wiirniraane, don nun gada didaba bi'eteeka, gada buruka senaago fu woni.

4 Der makka, e woodi urirde wardi gadiraane kanjeeri, e keesuwal alkawal gadiraanjal kanjeeri. Der keesuwal jal, loonjal gadiraanjal kanjeeri na'on don. Maannu e woni der loonjal jal, e sawru Haruuna bilitinjal, e kaaye alluwaaje didi to dookaaji winnaa.

5 Dowdowre keesuwal jal, e woodi foto malaykaa6e wi'ete6e kerubaa6e, teddu6e. Biyeede ma66e e suddi ommooode yaaforde hakkeji. Jooni en baawataa ko batani dum gootel gootel.

6 Non non nun huune dum fu resiraa. Den, nyalaane fu, Limaamiibe naata gada bukaaru arana, 6e gada golle sujidango Alla.

7 Amma gada didaba, hooreejo Limaamiibe tan nun naatata don de woore der duu6ol. O naatataa bo, to o jogaaki yiyam o wadirta sadaka gam yaafuye hakke makko e de him6e wadi hinaa e sago.

8 Diga e majjum Ruuhu Ceniido e hollita no laawol gada buruka senaago fu ma66itaaki taw, to wecco bukaaru aranu e woni.

9 Huune dum e hollita ko woni jooni. Ko dum yidi wi'ugo woni: dokke e sadakaaji cakketeedi waawataa laa6ingo 6erne gadoowo dum.

10 Sariyaaji dii don laati nun di 6annu. Dii batana haala nyaamdu, e jaram, e lootuki feere feere. Sariyaaji dii nafii faa wakkati de Alla wayliti di.

Haala sadaka der Alkawal Kesal

11 Amma, Almasiihu warii, laatii hooreejo Limaamiibe dow kujje geete, garooje yeeso. O naatii der bukaaru burunu mawnugo, e burunu hebbugo, nu junjo neddo waday, nu jeyaaka bo e duuniyaaru do.

12 O naatii de woore der nokkuure 6urne senaago fu, dum heyi faa e baadey. O naatiday e yiyam ginniji, e dam nyalbi, amma e yiyam hoore makko. Non non o sooditorii en faa e baadey.

13 To yiyam ginniji e ga'i, e dooni wiige miccaama dow cobudo, edam laabina mo dow laawol diina.

14 To non, noy yiyam Almasiihu 6urirtaa laa6ingo cuuddum berde meeden diga e golle mum baatude? Gam e baawde Ruuhu tabitiido o hokkiri hoore makko Alla, o laatii sadaka kaa do woodaa tuuni, he6a gollanoden Alla mo yonki.

15 Kan acci Almasiihu laatii beldinoowo, ka6budo alkawal kesal, gam noddaa6e he6a donju duumiinju ju Alla ha66ani 6e alkawal. Dum wadoto, gam o maayii, he6a o sooditoo him6e wadunoo6e hakke der alkawal aranal.

16 To derewol donju e batanee, sey laatoo doneteedo maayii.

17 Derewol donju nafataa, to doneteedo e wuuri, sey doneteedo maaya go jal nafa.

18 Kan acci go alkawal aranal ha66ee, sey no yiyam reyyitii.

19 Baawo Muusa janjani him6e sariyaaji gonudi der tawreeta fu, o etti yiyam nyalbi, e dam ginniji, o hawrontiri e diyam. Den o etti lee6i boodeji, e haako isop, o micci dow dewtere, e dow him6e fu, o wi'i:

20 «Kanjum woni yiyam tabbitinoojam alkawal jal Alla ha66i wi'i, dowanodon*»

21 Hande non bo o micci yiyam dow bukaaru, e dow ko 6e kujjiranta Alla fu.

22 Hande no tawreeta resiri, yiyam nun laabinta huune duuddum! To yiyam reyyitaaka bo, yaafuye hakkeji walaa.

Sadaka Yeesu Almasiihu moytii hakke

23 E haani kujje kollitooje ko woni dow kammu laa6iniree hande non. E haani bo de laa6iniree e sadakaaji burudi woodugo.

24 Gam Almasiihu naatay der nokkuure ceniine ne junjo neddo nyibi, nandune e goonjaare. Amma o naatii dow kammu e hoore makko, gam o daroo jooni yeeso Alla gam men.

25 O naatay ton gam o sakka hoore makko de duuddum, hande no hooreejo Limaamiibe naatirta duu6ol fu der nokkuure burune senaago e yiyam mareefu.

26 To hinaa non, Almasiihu toorotono de duuddum diga fuddoode duuniyaaru. Amma jooni, o hollitake de woore tan,

der heennyitirde jaamanuuj, gam o ikkina hakkeej dige e hokkugo yonki makko.

²⁷ Neddō fu maayan de woore hande no dūm resirani dūm, 6aawo mum Alla hiitoo mo.

²⁸ Hande non bo, Almasiihu sakkii hoore mum de woore tan gam o ikkina hakkeej him6e duu66e. O suppitoyto de didawre, hinaa gam hakke, amma gam o hisina het-tini6e mo.

10

¹ Tawreeta, hollitan nun tan doogi huune geetum, garoojum, ka hollitintaa huune dūm e hoore mum. Kan acci ka waawataa ko laatini 6attotoo6e Alla hebbu6e e laawol wadugo sadakaaji gooti dīn baadey fu, e der duu6ol fu.

² To tawreeta waawino laa6ingo 6e, maa 6e acciino wadugo sadakaaji, 6erde ma66e bo gaccataako 6e, gam 6e laa6inaama de woore, go dūm heyi faa e baadey.

³ Amma kiiseteedi dīn e siwtora him6e hakkeej mum duu6ol fu.

⁴ Gam wadataako yiyam ga'i, e ginniji ikkina hakkeej.

⁵ Gam majjum, no Almasiihu warata der duuniyaaru, o bati Alla o wi'i:

«A yidaa sadakaaji kiiseteedi e dokke, amma a siriyana ke am 6annu.

⁶ A seyortaako sadakaaji buudeteedi e sadakaaji ikkinooji hakke.

⁷ Den bi'umi:

“Mi nani, mii wara wadugo ko jidufaa, an Alla, non non dūm winnaa dow am der dewtere taggeteene⁶.”»

⁸ Aran, o wi'i: «A yidaa sadakaaji kiiseteedi e dokke, e sadakaaji buudeteedi, e sadakaaji ikkinooji hakke. Nani bo, huune dūm fu, sakkete nun hande no tawreeta batiri.

⁹ Baawo mum, o wi'i: «Mi nani, mii wara gam mi wada ko jidufaa.» Non Alla mooytiri sadakaaji arandeeji, go o joodini dida6a.

¹⁰ En laa6inaama e hakke, gam Yeesu Almasiihu wadii ko Alla yidi. O sakkii 6annu makko de woore, dūm heyii faa e baadey.

¹¹ Limaamijjo fu e yaha gollirde mum nyalaane fu. Oo sakka sadakaaji gooti dīn de duudūm, amma dī baawataa ko mooyti hakkeej pay.

¹² Amma oo do kan, wadii sadaka goota tan gam mooytugo hakkeej, 6aawo mum o joodii ley nyaamo Alla faa e baadey.

¹³ Ton o hedii Alla wada wanyu6e mo laa-too jaa6irdūm koyde makko.

¹⁴ Gam e sadaka goota kan o laatini 6e o laa6ini hebbu6e, faa e baadey.

¹⁵ Kanjum bo Ruuhu Ceniido seedanii en, wi'i:

¹⁶ «Joomiraawo wi'i:

Alkawal ŋal ka66anmi e ma66e nani, 6aawo nyalaade dee,

mi wattan sariyaaji am der 6erde ma66e, mi winnan dī der hakkillo ma66e.»

¹⁷ O wi'i kade: «Mi siwtortaa hakkeej ma66e kade, e boofi ma66e⁶.»

¹⁸ Nani bo to hakkeej yaafaama, doole bane sadaka ikkinoojum hakke wadee.

En 6attee Alla

¹⁹ Onon banniraabe, yiyam Yeesu hokkii en laawol naatugo der nokkuure 6urne senaago.

²⁰ O ma66itanii en laawol kesol, ŋol yonki, gada wudere wirnirde, waato 6annu makko.

²¹ Een goodi hooreejo Limaamii6e ardi-naado der suudu Alla.

²² Gam majjum, en 6attee Alla e 6erde goote, e goondinki kebbuki, laatoo 6erde meeden laa6inaama e ko gaccotoo en, 6alli men lootiraama e diyam ceniidam.

²³ En ceedee ko kooliden, to en tampee, gam ka66ando en alkawal e laatii koolaa6o.

²⁴ En ballontiree gam kolliten yidde hakkune men, gaden bo golle boofude.

²⁵ To en accee hawtugo e goondin6e hande no wo66e wadata. Amma baajontiree, hakko du no oon ji'a nyalaane Joomiraawo e faano.

²⁶ Gam to en gadii hakke e sago men, 6aawo de annitinden goonja, sadaka gom kade walaa ikkinoowa hakkeej.

²⁷ Ko horii tan woni, kedoden e kulol kiita Alla, e yiite kalkoowe yeddu6e Alla.

²⁸ To neddo tayii tawreeta Muusa, sey o waree, o yurmataake, to him6e dido naa bo tato seedake dūm!

²⁹ To goddo yawike Biddo Alla, go o daarii yiyam alkawal dam Alla laa6iniri mo hu-une baanji, go o yenni Ruuhu kokkoowo en moyyere, e goonja, joomum he6an kiita 6uruka hallugo.

³⁰ Gam een anni Alla bi'udo: «Min nun wattotoo, min nun yo6ata.» O wi'i kade: «Joomiraawo hiitotoo him6e mum⁶.»

³¹ Yanugo e junjo Alla yonkinteejo e hun-nii puy!

³² Ciwtoree nyalaade arandeeje, 6aawo de Alla yaynani on, on jarii bone mawde, amma on darike e semme, ka6udon.

³³ Wakkati mum, on jennaama yeeso him6e, tooradon, kawtudon e tooretee6e hande moodon.

³⁴ On jurmake ma66aabe der kasu, nootidon e seyo ko goodudon teetaa, gam

oon anni oon goodi kujje 6urude woodugo, tabitintoo6e.

³⁵ Gam majjum, to on boppee hoolaare moodon, gam ne waddanan on riiba mawka.

³⁶ E goonja, oon goodi bukaata munyal, gam ke6on ko Alla ha66ani on alkawal, to on gadii ko o yidi.

³⁷ E wannii der Dewtere:

«Do e yeeso sedda, sedda tan horii kaanudo wara, waran, o 6ooyataa.

³⁸ Neddo am poonnitiido wuuran e goondinki,

amma to o wittii 6aawo, 6erne am seyortaako mo*»

³⁹ Enen, en galaa caka wittoo6e 6aawo gam halka. Amma caka goondin6e, gam yonkiiji men hisa.

11

Goondinki him6e arandee6e

¹ Goondinki laati nun hoolaago a he6ii huune ko ke6idaa e wara, e tabbitingo kujje de a yi'ay.

² Sabbu goondinki nun him6e arandee6e he6iri seedaneego geeta yeeso Alla.

³ Diga e goondinki nun paamirden no duuniyaaru e kammu tagiraama e haala Alla. Ko yi'etee bo tagaama diga ko yi'ataake.

⁴ Diga e goondinki nun Habiila hokki Alla sadaka 6uruka ka Kayiinu go Alla daari mo poonnitiido. Alla bo jabii sadaka makko. Baa no Habiila maayi, goondinki makko e waajoo en faa hanne.

⁵ Diga e goondinki nun Anuhu eenciniraa dow kammu, o maayay. O yiitaaka, gam Alla eencinii mo dow. Ko o eencinee, dewte seedanike mo wi'i, oo fottani Alla.

⁶ Nani bo to hinaa e goondinki, walaa baawoowo ko fottani Alla. Battotoodo Alla fu, sey goondina no Alla na'on, o warjoto dartaan6e mo.

⁷ Diga e goondinki nun Alla maatiniri Nuuhu dow huune ko yottaaki taw. O huli Alla, den o wadi laana diyam, o dadniri getti makko. O doyyii duuniyaaru kiita, o roni fonnitaare hebeteene diga e goondinki.

⁸ Diga e goondinki nun Iburahiima dowtoranii noddoo6e Alla, o yahi leydi ni Alla wi'i o ronani, o yawti, o annaa toy o yahata.

⁹ Diga e goondinki o yahiri der leydi ni Alla ha66ani mo alkawal, o joodi der bukaaji hande janano, nun nun bo Isiyaaku e Yaakuubu ronidoo6e alkawal njal e makko wadi.

¹⁰ Iburahiima e hedino y'i'a wannarde ne dadfa semmenteha, ne Alla diidi, mahi.

¹¹ Diga e goondinki nun Saratu he6iri baawde rimugo suka, baa no o naywii puy, gam o faamii, ka66ando mo alkawal e laatii koolaado*.

¹² Gam majjum diga neddo gooto naywudo, him6e duu66e rima. Be duudi hande koo6e tawaade dow kammu, e jaaneeri gonuni onde maayo, ni limataako.

¹³ Der goondinki 6e fu, 6e maayi. Be ke6ay ko Alla ha66ani 6e alkawal. Amma 6e ji'ii dum, 6e ce Yorrii dum diga woddi. Den 6e bati no kam6e 6e laati nun ho66e e janani der duuniyaaru.

¹⁴ Batoo6e hande nii e holla e laa6udum, no e darta leydi halal mum.

¹⁵ To hakkillo ma66e wittiino der leydi ni 6e burtinoo e mum, 6e baawanno ko witti ton.

¹⁶ Amma leydi 6uruni woodugo 6e jidi, leydi gonuni dow kammu. Gam majjum senteene waday Alla o noddee Alla ma66e, gam oo siriyanii 6e wannarde.

¹⁷ Diga e goondinki nun Iburahiima sakkiri Isiyaaku no Alla foonni mo. Biyiiko bajjo, mo Alla wadani alkawalji duuddi nun o siriyino sakkugo.

¹⁸ Dow makko nun Alla batuno, wi'i: «E Isiyaaku nun lenyol noddirteenjol inne maa wurtotoo*»

¹⁹ Iburahiima faamii no Alla e woodi baawde finto6o maay6o. Gam majjum Alla hokkiti mo biyiiko hande pintinaado diga maayde. Edum holla misaalu pintol diga maay6e.

²⁰ Diga e goondinki nun Isiyaaku barkidiniri Yaakuubu e Isuwa gam kujje garooje.

²¹ Diga e goondinki kin nun Yaakuubu barkidiniri 6i66e Yusufu goggooto, no o faanii maayugo. O tuggi sawru makko o jimminii, o teddini Alla.

²² Diga e goondinki nun acci no Yusufu faanii maayugo, o bati 6i66e Isira'iila haala wurtaago ma66e diga leydi Misira. O bati 6e bo ko 6e gadata e yiye makko.

²³ Diga e goondinki nun saareeji Muusa suudiri dum lebbi tati 6aawo no o rima, gam 6e ji'ii sukeel njal e woodi, 6e kulay bo ka laamiido bati.

²⁴ Diga e goondinki nun acci no Muusa mawni, o salii noddeego suka 6ii Fiirawna debbo.

²⁵ O su6ii hawtugo e him6e Alla der tooraaji ma66e, e no o seyortoo der hakke wakkati sedda.

²⁶ O faamii yarugo bone gam Almasiihu e laatii jawdi 6uruni jawdi Misira fu manju, gam oo daarii riiba gonuka yeeso.

* 10:38 Habakuk 2.3-4

* 11:11 Dewte godde wi'i: Diga e goondinki nun Iburahiima he6iri baawde rimugo suka...

* 11:18 Laatanooji 21.12

²⁷ Diga e goondinki o wurtori leydi Misira, o hulay mone laamiido. O darii e semme, hande oo yi'a Alla mo yi'ataake.

²⁸ Diga e goondinki, o wadiri juulde Paska, o wi'i, yiyam miccee e dammuđe gam to malaykaajo maayde meema afu6e Isira'iila.

²⁹ Diga e goondinki nun, Isira'iilaa6e joliri maayo Maliya hande dow leydi joorni. Amma njo modii Misirankee6e, no 6e dartata jolugo.

³⁰ Diga e goondinki nun birniwol piiltiitiinjol Yeriko yani, no Isira'iilaa6e fiiltitii njo balde jeedidi.

³¹ Sabbu goondinki nun, Rahab, debbo jeenoowo, dadiri halkidingo e heefer6e, gam o ja66ake Isira'iilaa6e daaroo6e no leydi resorii e jam.

³² Kaye batanmi kade? Wakkati heyataa am gam mi batana habaru Gedeyon, e Barak, e Samson, e Yefta, e Dawda, e Samuyila, e kade annabi6e wo66e.

³³ Him6e 6ee fu, goondinki nun acci 6e jaalii laami6e, 6e gadi ko foonnitii, 6e ke6i alkawal Alla. Goondinki kin acci 6e mu66i kunnude jagge,

³⁴ 6e nyifi baawde yiite, 6e dadi diga e kaafaaje belde. Be kebitii semme 6aawo 6e nyawi, 6e laatii waawu6e konu, 6e jaalii soogeeji janani.

³⁵ Diga e goondinki nun rew6e wo66e he6iri maay6e mum fintinaa.

Gam goondinki nun, wo66e tooraa, salii faabeego, gam 6e ke6a pintol burunjo woodugo.

³⁶ Wo66e jaancaa, fiyaa 6occi, ko 6uri du, wo66e mum ha66aa e callalluuji, wattaa der kasu.

³⁷ Wo66e bo faddaa kaaye faa maayi, wo66e jarbaa, wo66e, 6alli mum wudditaa gefe didi, wo66e wariraa e kaafaaje. Bee jiiloo toy fu, 6ee 6ornii guri baali, e be'i, ko 6e goodi fu teetaa, 6e tooraa, 6e 6illaa puy.

³⁸ Kam6e, duuniyaaru fotay 6e gonoo e mum, 6ee jiiloo der ladde haro, e dow baalle, e luuro kaaye, e der gayde.

³⁹ Be fu 6e ke6ii seedaneego geeta yeeso Alla, gam goondinki ma66e. Amma 6e ke6ay ko Alla ha66ani 6e alkawal,

⁴⁰ gam Alla e yidi hokkugo en ko 6uri woodugo, he6a to 6e jottoo to kebbudum woni hinaa e men.

12

Joomiraawo e elta en gam oo yidi en

¹ Seedee6e duu66e e fiiltitii en hande duule. Gam majjum enen bo, en boppee doongal fu, e hakke taariide en e koydum. Den doggen e tinnaare der doggudu dadontiree njo desanaden.

² En tiggee gite meeden dow Yeosu, laatiido puddu6o goondinki meeden, kanko nun bo hebbinta ki. O hakkilanay senteene maayde dow leggal palaanal, gam seyo njo o resanaa. Jooni oo joodii nyaamo kittaal Laamaare Alla.

³ Miilanee Yeosu munyudo, e tooraaji di hakkee6e toori mo, gam to on tampee, 6erde moodon biisoo.

⁴ On ka6iday taw e hakke faa yottii maayde.

⁵ On jeggittii bo waaji di Alla waajii on hande sukaa6e muudum, o wi'i:

«Biyam, taa fijir elto Joomiraawo,

Taa accu 6erne maa biisoo to o wooltanii maa.

⁶ Gam Joomiraawo e elta mo o yidi fu,

oo fiya 6e o daari sukaa6e makko*».

⁷ Munyanee elto, annitee no Alla e daari on hande sukaa6e muudum. Suka moy woni mo Baaba mum eltataa dum?

⁸ To Alla eltay on hande no o eltirta sukaa6e makko fu, den, on laataaki woni sukaa6e makko, amma jaaluu6e laatiidon.

⁹ Ciwtoren no baabiraa6e meeden 6e duuniyaaru do e elta en, een downtanii 6e bo. Ume hadata en downtanaago Baaba men mo dow kammu, gam buuren?

¹⁰ Baabiraa6e meeden e elta en der wakkati sedda, no fottirani 6e fu. Amma, Alla e elta en gam dum nafa en, gam o hawta en der senaare makko.

¹¹ Aran, elto fu waddataa seyo, sey biisere 6erne. Amma 6aawo mum, nee waddana ja6u6e ne fu foonnitaare e jam.

¹² Gam majjum, portee juude moodon comude, cemmidiinee koppi moodon tampudi.

¹³ Tokkee laabi poortii, gam to koyjal layoowal sela laawol, amma njal nyawtoo.

¹⁴ Dartee jama hakkuu moodon e him6e fu, dartee senaare bo, gam to hinaa e mayre, walaa ji'ooowo Joomiraawo.

¹⁵ Kakkilee gam to goddo dawu hoore mum mooyere Alla, to o laatoo hande dadol kaadunjo bilitoowol e raaboo duu66e kaadudum mum, e laawa 6e.

¹⁶ Kakkilee gam to goddo moodon laattoo jeenoowo, dum bo jawiido kujje ceniide hande no Isuwa sippiri afaaku mum gam nyaama de woore tan.

¹⁷ Oon anni 6aawo nii, o yidii baabiiko barkidina mo, amma o salaama. O dartii e bojji, dabare no baabiiko waylitira miilo mum, amma o waaway.

¹⁸ Onon, on garay to waanne meemeeteene, ku6boore yiite. On garay bo to duule ni66ude, to niwre e to hennu semmentewol woni.

¹⁹ On garay bo to walaldu fuuretee, e to daane town'e falmata. Nanu6e daane nen fu, eelii to ne baddu dum kade baa woliine woore.

²⁰ Gam 6e baaway ko munyani haala bi'uka: «Baa to bisa nun battii waanne nen, na faddee kaaye na waree.»

²¹ Ko him6e yi'i don e hunnii, faa Muusa e hoore mum wi'i: «Mi hulii sanne faa mii diwna.»

²² Amma onon, on garii to waanne Siy-oonaa, e wannarde Alla yonkinteejo, waato Urusaliima ni dow kammu, to malaykaabe uju ujuneje hawriti e welwelta.

²³ On garii to hawriine afu6e, 6e inde mum winnaa dow kammu. On garii to Alla kiitotoo6o him6e fu, e to yonkiiji foonnitiife hebbinaa6e.

²⁴ On garii to Yeesu beldindo him6e e Alla der alkawal kesal, e to yiyam mum miccaadam, burudam dam Habiiila.

²⁵ Kakkilee, to on calee hettinanaago baddoowo on, gam salii6e nanango seedin6e dum der duuniyaaru do daday kiita. Noy enen miiluden dadiren to en kokkii baddando en diga dow kammu 6aawo?

²⁶ Wakkati gom Alla dimmiino leydi. Jooni bo, o ha6banii en alkawal, o wi'i: «Mi dimman de woore kade, hinaa leydi tan, amma kammu bo?»

²⁷ No o wi'i «de woore kade» edum holla no tagaadum fu dimmoto faa ko dimmataako horoo.

²⁸ Gam majjum, no en ke6an laamu nu dimmataako, en jettee Alla, kujidanen mo no fottiri der kulol e teddunjal.

²⁹ Gam Alla meeden laati nun yiite kalkoowe.

13

Waaji cakitiidi

¹ Tinnee jidontiree hakkune mon, gam on laati nun banniraabe.

² To on jeggitee weernugo ho66e, gam wob6e weernii malaykaabe, 6e annaa naa malaykaabe nun 6e beerni.

³ Ciwtoree mab6aabe der kasu, hande onon e ma66e nun ma66idaa. Ciwtoree bo tooretee6e, hande onon e ma66e nun tooridintee.

⁴ Moy moodon fu teddina teegal, gorko laatoo koolaado dow debbo mum, debbo bo laatoo koolaado dow gorko mum. Gam Alla hiitoto wadoo6e nyiddu6um, e jeeno6e.

⁵ To on accee yidde ceede arditanoo goonki moodon. Ceyoree ko goodudon, gam Alla e hoore mum wi'i: «Mi accataa maa, mi woppataa maa pay!»

⁶ Gam majjum, en baawan batugo e hoolaare bi'en:

«Joomiraawo woni paabotoo6o am, mi hulataa.

Ume neddo waawata ko wadanimmi?»

⁷ Ciwtoree ardii6e, baajii6e on haala Alla. Daaree no gonki ma66e heennyitiri, den, yemminon goondinki ma66e.

⁸ Yeesu Almasiihu gooto on nun, diga keenya, hanne, e faa abada.

⁹ To on accee ekkitinooje janane iri dey fu fooda on. Ko haani woni, moyyere Alla semmida der berde moodon, hinaa sariyaaji dow nyaamduuji. Tokku6e sariyaaji dii don, di nafay dum goddum.

¹⁰ Een goodi hiisirde, amma Limaamii6e gollotoo6e der bukaaru ceniinu woodaa laawol nyaamugo sadaka jowiika dow mayre.

¹¹ Hooreejo Limaamii6e e wadda yiyam bisaaji cakkaadi gam moytugo hakkeeki der nokkuure ceniine, amma, balli majji e wuudee yaasi.

¹² Gam majjum nun bo, Yeesu maayoy yaasi wannarde, gam o laa6ina him6e e yiyam makko.

¹³ To non, en burtee taween mo yaasi wannarde, ja6en senteene ne o sentinaa!

¹⁴ Gam der duuniyaaru do, en goodaa wannarde tabitintooone, amma een darta garoore yeeso.

¹⁵ En cakkee wakkati fu Alla jettooje meeden diga e Yeesu, waato ceedoden inne makko wakkati fu.

¹⁶ Amma to on jeggitee wadugo ko woodi. Ballontiree, gam iri kiiseteedi dii don nun Alla yidi.

¹⁷ Downtanee ardiife on, leesinee ko'e mon yeeso ma66e. Gam kam6e nun reeni yonkiiji moodon, 6e jottinan bo Alla golle ma66e. Kokkee 6e laawol 6e gada golle ma66e e seyo, hinaa e dumbitaade, gam dum nafataa on.

¹⁸ Du'anee men, gam emen kooli, berde amen e laa6i, men tokkoto bo wadugo ko woodi der becce fu.

¹⁹ Mii eela on puy, gadon dum, he6a Alla mab6itanammi laawol mi warta to moodon law.

Du'aare e baynaade

²⁰ Alla kokkoowo jam fintinii Joomiraawo meeden Yeesu diga maay6e. Yeesu on laatike duroowo baali maw6o, o ha66ii alkawal tabitiinjal diga e yiyam makko.

²¹ Alla on hokka on baawde wadugo booddum feere feere fu, he6a kebbinon ko o yidi. O wada der men ko fottani mo, diga e Yeesu Almasiihu mo teddunjal laatanii faa e baade! Aami!

Heennyitoo6e e cannooje

²² Banniraa6e, mii eela on ja6ee waaji d̄ii e munyal, gam sed̄da tan nun binnanmi on.

²³ Mii maatina on no banniraawo meeden Timote yoofitaama. To o yottake law, mi waridan e makko yi'ugo on.

²⁴ Cannee hooree6e moodon, e him6e Alla fu. Banniraa6e tawaa6e leydi Itali sannii on.

²⁵ Moyyere Alla wonoo e moodon, on fu!

Derewol Piyer Aranol

Haala Puddirka

Piyer laati nun gooto der aahii6e Yeesu Almasiihu. O batii no o seedake tooraaji Almasiihu. O laati nun bii Yuhaana, mo Baytisayda, der leydi Galili. Yeesu noddii mo o laatoos aahiijo mum.

Kanko e Yuhaana e Yaakuuba nun takkii Yeesu buri, kanko nun bo arti anniti no Yeesu laati nun Almasiihu, Biddo Alla. Amma e nun fu, no gite woji, Piyer yeddii faa de tati wi' annaa Yeesu. Amma o annitii boofol makko, Yeesu bo yaafanake mo. Piyer wadii golle mawde der nyaalaane juulde Pantekosta, Golle Lilaabe 2. Non bo kade o gollake no hawriine mawne wadete Urusaliima, Golle Lilaabe 15. Yeesu batii no Piyer maayirra, Yuhaana. 21.18.

Kanko nun winni derewol noddiraanon inne makko diga e junjo Silaasi. Goondin6e Yeesu Almasiihu sankitii6e der leydi Asiya, to noddete hanne Turkiya nun o wannani derewol makko. O wannanii 6e gam o semmidina 6e, o tiidina 6e der tooraaji di 6e kefaata gam goondinki ma66e. O wi' 6e kakkilana goonki ma66e, 6e gonoo der laa6al, der kawtal ma66e e Almasiihu.

Boliide Piyer godde e hollita no him6e 6en tooraama, takkanaa haalaaji di 6e ananaa. Gam majjum o yidi wittinoygo hakkillooji him6e 6en dow Yeesu Almasiihu, mo hoolaare ma66e woni dow mum, ko 6e tooree. Almasiihu e hoore mum tooraama, amma o yowanii hoore makko Alla kiiotoodo e goonjaaku.

De Piyer du'oto, e maanta Alla, o siwtorii him6e 6en no Alla hisiniri dum, e no o hokkiri 6e tammuwe goonjaare diga e maayde e pintol Biddo makko Yeesu Almasiihu. Piyer tabbitinonii 6e no munyal ma66e e tinnaare ma66e dow Almasiihu wadataa baanji.

Tokkontirki haalaaji

1. Cannooje 1.1-2
2. Tammuwe goonjaare 1.3-12
3. Jogaago hoore mum der laa6al 1.13-2.3
4. Hayre yonkintee e him6e seniibe 2.4-10
5. Goonki gollantoo6e Alla 2.11-25
6. Joonne der teegal 3.1-7
7. Tooraago gam goonjaaku 3.8-4.19
8. Hiinnaago baali Alla 5.1-11
9. Cannooje 5.12-14

Sannoore

¹ Min Piyer lilaado Yeesu Almasiihu winnani on, onon 6e Alla subii laatii6e ho66e e

sankitii der leyde dee do: Pontus e Galaatiya e Kapadosiya e Asiya e Bitiniya.

² Alla Baaba subii on hande no o resirnoo, o seni on e Ruuhu makko, gam downtanodon Yeesu Almasiihu, mo yiyam mum laa6ini on. Alla duudinana on moyyere e jam!

Tammuwe goonjaare

³ En jettee Alla, Baaba Joomiraawo men Yeesu Almasiihu, dimitoriido en e endam mum mawdam. E pintol Yeesu Almasiihu diga maay6e, o hokkiri en tammuwe goonjaare.

⁴ Een goodi tammuwe he6ugo donju nu nyolataa, nu biisataako, nu daylataa bo. Kanju Alla resani on dow kammu.

⁵ O reenirii on e baawde makko gam on goondinii mo. O reenii on gam o hokka on kisidam ciriyiidam hollitaago der wakkati cakitiiki.

⁶ Oon ceyorii dum, baa no jooni doole tooraaji feere feere e tampina on der wakkati sedda.

⁷ Tooraaji din nun foonnata goondinki mon. Hande no kanjeeri ni tabitintaako lootirtee der yiite, hande non goondinki mon buruki kanjeeri saman faa to woddi, foonnirtee, ki he6an maanteego, e teddujal, e manju, nyaanne Yeesu Almasiihu suppitoyto.

⁸ Yeesu on, baa no on ji'ay mo, oon jidi mo, baa no on ji'ataa mo jooni, e nun oon goondini mo. Dum hebbinii berde moodon seyo no teddujal, burujo bataneego.

⁹ On ke6an riiba goondinki mon, kan woni kisidam yonkiiji mon.

¹⁰ Annabiibe wadii annabaaku dow moyyere ne desanadon, 6e dartii, 6e biditii gam faamugo haala kisidam dam.

¹¹ Ruuhu Almasiihu gondo der ma66e, hollii 6e dum diga wakkati majjum waray, o sappake 6e tooraaji Almasiihu, e teddujal di njal wadata. Annabiibe 6en dartii faamugo dey dum wadata, e no dum wadirta.

¹² Alla hollii 6e no habaruuji di 6e baajotoo, ko'e ma66e bane 6e baajantoo, amma onon 6e baajantoo. Jooni, waajotoo6e linjiila 6en yottinii on habaru diga e baawde Ruuhu Ceniido, yiwudo dow kammu. Malaykaa6e e hoore mum bo dartii faamugo dum no woodi.

Jogaago hoore mum der laa6al

¹³ Gam majjum accee hakkillo mon e fini, jooje ko'e mon, jowee tammuwe moodon fu dow moyyere ne Alla hokkata on nyaanne Yeesu Almasiihu suppitoyto.

¹⁴ Laatee hande sukaa6e dwtiibe, to on tokkee suunooji mon di gonnodon der muudum wakkati on annaano Almasiihu.

¹⁵ Amma laatee seniibe der yaadu mon fu, hande no Alla noddudo on oo Ceniido,

¹⁶ gam Alla wi'i der dewtere: «Laatee seniibe gam min mii Ceniido».

¹⁷ Der du'aaje mon, oon nodda Alla «Baaba» mon, kanko woni kiitotoodo moy fu deydey gadu muudum, o suttontirtaa himbe, gam majjum nyaamee goonki moodon der duuniyaaru do e kulol Alla.

¹⁸ Oon anni on cooditaama diga e goonki baanjahi ki donunodon diga e kaakiraafe moodon. On cooditiraaka e huune ko heen-nyata, hande carda maa bo kanjeeri.

¹⁹ On cooditiraama e yiyam Almasiihu teddufam, Almasiihu nandudo e jawgiiri ni walaa elande, ni walaa tuuni.

²⁰ Alla subii mo diga duuniyaaru tagaaka, amma o hollitii mo der jaamanuui cakitidi gam moodon.

²¹ Diga e makko goondindon Alla, pintindo mo diga e maayde, hokki mo teddujal, gam goondinki mon e tammuwe mon fu daroo dow Alla.

²² Jooni no dwtanidon goonja, on cenii ko'e moodon, on jidii banniraafe e yidde ne walaa munaafitaare. Gam majjum, jidontiree e yidde goonjaare, e berde mon fu.

²³ On dimitaafe de didawre, hinaa e awdi nyoloori, amma e awdi ni nyolataa, e haala Alla yonkinteha, tabitiika.

²⁴ E winnaa:

«Bii-Aadama e nandi hande fudo, Teddujal ma66e nandi hande pinni fudo, to fudo yoori pinni mum saaman,

²⁵ amma haala Joomiraawo tabitinto faa abada».

Kanka woni linjiila ka baajadon

2

¹ Gam majjum boppee ko boni fu, hande jamma, fawre, munaafitaare, nawniraagu, e nyooore,

² hande no sukahon keccon yidiri kosam dam jillontiraaka, nun haani onon bo jidiron haala Alla, gam mawnon der makka, kison.

³ Hande no Binni Ceniini wi'i: «On mettii no Joomiraawo weliri».

Hayre yonkintee e himbe seniibe

⁴ Batee Joomiraawo, laatiido hayre yonkintee, ne himbe woppi, goodune saman, ne Alla subii.

⁵ Onon bo, on laati nun hande kaaye de yonki, garee mahiredon suudu ruuhunkewol, gam laatonon waalde limaamiibe seniibe, yaaranoobe Alla sadakaaji ruuhunkeeji di o jabata diga e Yeesu Almasiihu.

⁶ Gam e winnaa der dewtere:

«Mi yowan dow Siyoonna hayre gooraare, subaane, ne saman.

Goondindo ne fu sentintaake.»

⁷ Onon goondinbe, hayre nee e woodi teddujal dow moodon, amma dow bee do goondinay, Dewtere wi'i dow ma66e:

«Hayre ne mahoo6e woppi

Kayre laatii burune fottugo der gooraare suudu,

⁸ Kayre ferginta himbe, kayre bo doyyata be»

Saliibe goondingo haala kan, fergoto dow mayre, kanjum Alla resani be.

⁹ Amma onon, on laati nun lenyol cu6aanjol, on limaamiibe gollantoo6e Laamiido, on himbe lenyol ceniijol, on himbe 6e o subani hoore makko, gam baajodon haala golle makko geete. Kanko woni noddudo on, wurtini on der niwre, yaari on der jaygol mum kayniijol.

¹⁰ Aran, on laataakino himbe Alla, amma jooni on laatake himbe makko, on ke6ayno endam makko, amma jooni on ke6ii dam.

Goonki gollantoo6e Alla

¹¹ Banniraafe am yidaafe, on laati nun ho66e e janane. Gam majjum mii eela on, boddodee jidaali bannu dartooji halka yonkiiji moodon.

¹² Accee joonne moodon e woodi yeeso himbe 6e goondinay, gam baa to 6e gaccake on, e wi'ugo on, on hallube, 6e ji'a golle moodon boodude, 6e teddina Alla nyaanne o hollitanii 6e.

¹³ Gam sabbu Joomiraawo, dwtanee maw6e fu, dwtanee laamiido leydi bo, gam kanko 6uri 6e.

¹⁴ Dwtanee maw6e genni bo, gam kam6e laatii lilaafe makko, gam 6e pooda noppi wado6e ko halli, 6e jetta wado6e ko woodi.

¹⁵ Gam ko Alla yidi woni, gadon ko woodi, mu66iron kunnude himbe bato6e ko 6e an-
naa.

¹⁶ Laatee rindinaafe, to on coomee ko halli der dimaaku moodon, gonee hande maccu6e Alla.

¹⁷ Teddinee himbe fu, jidee banniraafe goondinbe, kulee Alla, teddinee laamiido.

Yemmingo Almasiihu

¹⁸ Onon jaggiibe, dwtanee joomiraafe moodon, hinaa yeeddu6e e diggu6e tan, amma e sadu6e fu.

¹⁹ To on munyanii tooraaji di kaandaa hefugo on, gam daliila Alla, on gadii ko woodi.

²⁰ To on munyanii piide de piyetedon gam on gadii ko woodaa, toy teddujal mon wani? Amma to on munyanii tooraaji di ke6oton gam sabbu gadu mon geetu, edum fottani Alla,

²¹ gam kanjum Alla noddani on, Almasiihu e hoore mum toorake, gam moodon bo o

toorii. O hollii on laawol gam tokkon koyde makko.

²² Dadey o waday hakke, goddo meeday ko nani fewre der hunnuko makko.

²³ No 6e jennata mo, o yennitaaki 6e, de 6e kollata mo bone, o wattaaki 6e. Amma o yowanii hoore makko Alla, kiitotoodo e goonjaaku

²⁴ Almasiihu roonake hakkeeki meeden dow bannu mum dow leggal palaanj, gam laatoden maayu6e wecco hakke, amma laatoden fofoo6e der ko foonniti. On jofake sabbu looci di o fiyaa.

²⁵ Gam on laatinu nun hande baali majjudi, amma jooni on bittoy to duroowo, deenoowo yonkiiji moodon.

3

Joonne der teegal

¹ Onon rew6e bo, moy moodon fu downtanoo gorko muudum. Gam to wob6e ma66e goondinay haala Alla, jikku mon waawa ko wayliti 6e, baa to on batay woliine.

² Gam 6e ji'an ko gadoton no laa6iri, e no teddirinron Alla.

³ To on dartee nari ki yaasi, diga e moordi, dum bo kanjeeri, maa bo gineeji nariidi.

⁴ Accee nari moodon yiwa diga der berde, nari ki heennyataa, kan woni hakkillo diggunjo, e deyyunjo, kanjum laatii ko teddi yeeso Alla.

⁵ Hande nun rew6e seniibe 6e diga den, youu6e tammuwe mum dow Alla, woodiniiri ko'e mum. Bee downtanii wor6e ma66e.

⁶ Nun Saratu downtanii Iburahiima, faa o noddi mo joomiraawo. Onon woni 6i66e makko, to on gadii ko woodi, laatoo on kulay godfum.

⁷ Onon wor6e bo, joododee moy mon fu e debbo mum, der gondal pottunjal. Annitee no rew6e hewtay wor6e semme. Teddinee 6e, gam kam6e bo 6e donidan e mon, yonki ki Alla hokkata der moyyere mum, he6a to godfum hadu du'aaje mon.

Tooraago gam goonjaaku

⁸ Baawo majjum, on fu laatee woodu6e miilo wooto, jurmontiree, jidontiree hande mawniraabe e miiraabe, endontiree, leesinee ko'e mon.

⁹ To goddo wadanii on ko woodaa, to on battee mo, jennudo on bo to on jennitee dum: Amma barkidinee joomum, kanjum Alla noddani on gam donon barke.

¹⁰ Hande no Binni Ceniini wi'i: «jiddo wuurugo guurnam geetam, yi'a nyalaade geete, sey waawa denjal mum dow ko halli, hunnuko mum acca batugo pewe.

¹¹ O acca ko halli, o wada ko woodi,

o darta jam e semme makko fu.

¹² Gam Joomiraawo e hakkilani foonnitiibe, oo nana du'aaje ma66e.

Amma oo hokka wadoo6e ko halli 6aawo.»

¹³ Moy toorata on to oon tinnii wadugo ko woodi?

¹⁴ Amma baa to on tooraama gam wadugo ko foonniti, on barkidinaa6e. To on kulee him6e, to on accee hakkillooji moodon jii6oo!

¹⁵ Teddinee Almasiihu Joomiraawo der berde moodon. Wakkati fu ciriyee toontaago yamudo on daliila tammuwe moodon.

¹⁶ Amma toontee 6e e diggere, e hakkillo fukkiinjo. Goodee miilooji berde laa6udi, den gaccotoo6e on, e yenna on, gam joonne moodon woodune der kawtal mon e Almasiihu senta.

¹⁷ Tooreego dow wadugo ko woodi to nun Alla yidiri, e buri tooreego dow wadugo ko halli.

¹⁸ Gam Almasiihu e hoore mum maayi de woore, sabbu hakkeeki 6i66e Aadama. Kanko poonnitiido, o maayanii en enen woofu6e gam o yaara en to Alla. Him6e warii mo, amma Ruuhu Ceniido fintinii mo.

¹⁹ E Ruuhu on Yeesu yahi waajoroy baa e yonkiiji ma66aadi der kasu.

²⁰ Kanji woni ruuhuuji him6e 6e downtanaakino Alla der jaamanu Nuuhu, baa no o munyanii 6e. De Nuuhu se6unoo laana diyam mum, him6e sedda tan naati ja, kam6e jeetato dadi diyam dam.

²¹ Diyam dam laati nun misaalu batisi kisanan on dum jooni, hinaa batisi moytoojum tuuni 6annu, amma ha66idingo e Alla alkawal e berde laa6ude nun, diga e pintol Yeesu Almasiihu.

²² Kanko, o eencii dow kammu, oo joodi nyaamo Alla. Malaykaa6e e maw6e, e woodu6e baawde fu, e downtanii mo.

4

Goonki kesi

¹ Almasiihu yarii bone der 6annu muudum, onon bo goodee iri miilooji din. Jarudo bone der 6annu muudum seedi e hakke.

² Diga jooni faa balde moodon koriide der duuniyaaru, sey goniron hande no Alla yidiri, ceedon e suunooji 6annu.

³ Goonki mon ki nyaamunodon naane, gadudon hande heefer6e, ki heyi, on gonakeno der hallumaru, e suunooji e jarde bagi, e fijooci kalludi, e jaamanuuji jarde bagi, caafudon tooruuje karmude.

⁴ No calidon hawtugo e ma66e der fijooci kalludi, kanjum haayinii 6e jooni, go 6ee biisa inde mon.

⁵ Amma 6e daroyto yeeso Alla, ciriyiido hiitaago wuuru6e e maay6e, 6e toontoto mo.

⁶ Kanjum wadi maaybe bo waajaa linjiila, 6e kiitaa dow ko 6e gadi, hande no himbe fu hiitortee der 6annu, heba 6e buurda e Alla der ruuhu.

⁷ Huune fu 6adake heennyugo, gam majjum gadee hakkillo, jogee ko'e mon gam gadon du'aaje.

⁸ Ko 6uri fu, jidontiree e yidde hebbune, gam yidde e yaafoo hakkeeki duudfi*.

⁹ Beernontiree hakkune mon, hinaa e dumbitaago.

¹⁰ Baamoy mon hepii dokkal Alla. Golliree njal gam nafon wobbe. Hande nun kollitirton oon gollira dokke moyyere feere feereje de Alla hokki on.

¹¹ Baajotoodo fu, sey waajoo haala Alla. Jaggotoodo bo, jaggoo e semme ne Alla hokki dum, gam der huune ko gadoton fu, teddinon Alla diga e Yeesu Almasiihu, mo teddujal e baawde wonani faa abada! Aami

Yarugo bone gam Almasiihu

¹² Banniraabe am yidaabe, to on accee tooraaji buludi kebandi on gam foonnugo on haaynoo on, hande huune kodum.

¹³ Amma to oon kawti e Almasiihu der toora mum, ceyee oon belbelta boodum to teddujal makko suppitoyke.

¹⁴ To on jennaama gam inne Almasiihu, barke laatanto on, gam Ruuhu teddufo, laatii do Ruuhu Alla e wondi e moodon.

¹⁵ To goddo e moodon yaru bone gam oo laatii baroowo himbe, dum bo gam emo laatii gujjo, maa bo gadoowo ko halli, to dum bo dow naatugo haala ka yaalay dum.

¹⁶ Amma to o tooraama gam oo tokkii Almasiihu, to o sentir dum, o yetta Alla gam oo noddee goondindo Almasiihu.

¹⁷ Gam wakkati kiita faanake, Alla fuddiran hiitaago himbe muudum, to ka fuddirii en enen, noy dum laatantoo himbe 6e jabay linjiila Alla?

¹⁸ Binni Ceniini wi':

«To poonnitiido hisiri no boni, ume laatantoo kallufo e gadoowo hakke?»

¹⁹ Gam dum don fu, tooreteebe no Alla yidiri, yowa yonkiji mum dow Alla tagoowo, koolaado, 6e tokka wadugo ko woodi.

3

Hiinnaago baali Alla

¹ Jooni emii badda dottii6e eklesiya won6e caka mon, gam min bo mii dottiijo hande ma66e. Mi seedake tooraaji Almasiihu, mi wonoto der teddujal njal o hollitoyta.

² Duree himbe Alla 6e jowanadon. To on gadee dum e doole, amma e berde goote, hande no Alla yidiri, to on duree 6e gam he6ugo joddi kalluni, amma gam oon jidi dum puy.

³ To on kollee himbe 6e Alla yowani on semme, amma laatane 6e misaalu.

⁴ To Duroowo mawdo yottake, on meelete meetalol teddujal njal hiiddataa.

⁵ Onon gojankee6e downtanee dottii6e. On fu, 6ornee yakkinaare hande toggoore hakkune mon, gam e winnaa der Dewtere Ceniine: «Alla e ha6ida mawniti6e, amma buytu6e ko'e mum oo hokka 6e moyyere makko.»

⁶ Gam majjum buytee ko'e mon yeeso Alla mo semme, heba o mawnina on to wakkati yottake.

⁷ Dootiree sugullaaji moodon fu dow makko, gam emo hakkilani on.

⁸ Kakkilee, oon deeni! Gam ganyo moodon Ibiliisa e yiilito hande jaggere kalboore, dartoore mo ne yakkata.

⁹ Ka6idee e makko, tiidee der goondinki, gam oon anni banniraabe moodon sankiiti6e der duuniyaaru nu, e woodi iri tooraaji dii kanun bo.

¹⁰ Amma to on jarii bone der wakkati sedda, Alla mo moyyere noddudo on gam naaton der teddujal mum tabitiinjil e Almasiihu, kanko o tiidinan on, o semmidina on, o hebbina on, o darna on.

¹¹ Baawde wonana mo faa abada! Aami.

Cannooje

¹² Silaasi banniraawo men koolaado wal-li am winnango on dereyel pettel njal, gam tiidingo on e seedanaago on no habaru moyyere Alla ne daridon dow mum laati nun goonja.

¹³ Eklesiya gonuka Babiila ka Alla su6i sannii on. Marku 6iyam bo e sanna on.

¹⁴ Cannontiree cannooje de yidde. Jam wona dow moodon onon hawtu6e der Almasiihu.

* 4:8 Ballaaji 10.12

Derewol Piyer Dida6ol

Haala Puddirka

Binnudo derewol ɲol do innii hoore mum Simon Piyer, lilaado Yeesu Almasiihu.

O laatake seedeje ji'udo no yeeso Yeesu waylitorii, o nanii bo daane Alla yiwune diga dow. O siwtorii no Yeesu wadii annabaaku dow maayde makko, kanko Piyer.

Piyer batay 6e o wannani, o batay bo to o woni o wanniri derewol ɲol. Amma goondin6e Yeesu hande makko o wannani. Dum nandi bo hande Piyer wannii derewol ɲol der goonki mum sakitiinehi. O batanii ekkitinol makko ɲol o janɲinnoo. O batanii bo janɲinoobe fewrekuu6e waroo6e gam bi-isa ko o ekkitini.

Ko derewol ɲol tiitii woni, finningo hakkillo 6e o wannani faa 6e ciwtora ko o janɲini 6e. Der derewol ɲol, Piyer hollii kiita desaniika janɲinoobe pewe, o batanii bo munyal Alla mo yidaa baa gooto halka, amma him6e fu wittaa to makko, tuuba. O heennyitirii derewol makko e waggingo wuuroo6e ko Dewtere bati.

Tokkontirki haalaaji

1. Cannooje, 1.1-2
2. Noddoore goondin6e, 1.3-21
3. Ekkitinoo6e fewrekuu6e, 2.1-22
4. Wittoyki Yeesu Almasiihu, 3.1-16
5. Haalaaji cakitiidi, 3.17-18

Sannoore

¹ Derewol ɲol yiwii e am min Simon Piyer. Mii laatii jaggüdo e lilaado Yeesu Almasiihu. Mi sannii on, onon hebu6e goondinki geeti hande ki amen, gam sabbu foonnitaare Alla men, tawaane der Yeesu Almasiihu, kisi-noowo.

² Alla duudinana on moyyere e jam gam on anni mo, kanko e Joomiraawo meeden Yeesu.

Hulugo Alla

³ Baawde Alla hokkii en huune fu ko haanani en buuriren, e no haani goniren e kulol Alla. Baawde den wallii en annugo Alla noddu6o en kawten der tedduɲal mum, e geetaaku mum.

⁴ Diga e baawde den kebu6en moyyereji mawdi, teddu6i, di gadanaden alkawal mum. O wadii dum gam kawton e makko, nandon mo, gam dadon suunooji duuniyaaru kalkooji.

⁵ Gam huune dum, tinnee, 6eydee dow goondinki moodon geetaaku, dow geetaaku, annal,

⁶ dow annal, nantaare, dow nantaare, tinnaare, dow tinnaare, kulol Alla,

⁷ dow kulol Alla, banniraagu, dow banniraagu, yidde.

⁸ To huune dum fu oon jogii dum no woodi, ko e dum 6eydo der moodon, dum wallan on 6eydaago yeeso yeeso der annugo moodon Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

⁹ Neddo mo huune dum jacci, laati nun bumdo, o yi'ataa, gam o yeggitii no Alla laa6ini mo diga e hakkeeki makko jawtudi.

¹⁰ Gam majjum banniraabe am, tinnee no baawirdon fu, gam tabbitinon noddoore ne Alla noddi on, e cu6ol ɲol o su6i on. Gam to on gadii dum on janataa der ko halli abada!

¹¹ Hande non Alla ma66itiranta on mam-mam dammugal Laamaare tabitiine, ne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu kisi-noowo en.

¹² Kanjum acci wakkati fu mii siwtora on huune dum, baa no oon anni dum, he6a cemmidon der goonja ka jabudon.

¹³ Mii miili, edum foonnitii, mi finniha hakkillooji moodon faa ciwtoron dum to ernii wuuri.

¹⁴ Gam mii anni mi 6ooyataa e duuniyaaru do kade, hande no Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu anninirinmi dum.

¹⁵ Amma mi wadan ko baawumi fu, gam to mi yawti, baawon ko siwtori kujje dee wakkati fu.

Tedduɲal Almasiihu

¹⁶ E haalaaji di him6e tafi bane men anniniri on wittoygo Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu e baawde, amma men ceedike e gite amen manɲu makko!

¹⁷ Alla Baaba hokkii mo tedduɲal wakkati daane ne tedduɲal seediani mo wi': «Oo do nun laatii Biyam jidaado, mo belirmi 6erne.»

¹⁸ Menen e ko'e amen men nanii daane nen diga dow kammu, gam emen gondunoo e makko dow waanne seniine.

¹⁹ Dum don fu 6eydani men tabbitingo ko annabi6e batunoo. On gadii ko woodi no gattudon hakkillooji moodon dow makka, gam haala ma66e e nandi hande fitilleel jalboowel der niwre, e hande hoodere fajiri* jalboore der 6erde moodon faa de fajiri wadi,

²⁰ Aran, annitee no walaa baawoowo ko faamini ko winnaa der dewte annabi6e e annal hoore mum.

²¹ Hande non, walaa mo meedi ko he6i haala annabaaku e sago hoore mum, amma Ruuhu Ceniido nun wadata him6e e bata haala Alla.

2

Janɲinoobe fewrekuu6e

¹ Hande no annabi6e fewrekuu6e wonirno caka Isira'ilaa6e, non bo

* 1:19 Hoodere fajiri woni Almasiihu, jaynoowo der 6erde goondin6e dum. Daaru dewtere Kollitinki 22.16

janjninoobe fewrekuu6e wonortoo caka moodon. Be naannan janjninol fewrekulwol, kalkoowol, caka mon. Be jeddan Joomiraawo cooditiido 6e. Hande non 6e poodiranta ko'e ma66e halkere yaawune.

² Him6e duu66e tokkan laabi ma66e kallu6i, sabbu ma66e, him6e batanan laawol goonja kalluka.

³ Suunooji ma66e waddanan 6e batugo haalaaji fewrekuuji gam 6e jammoo on, amma 6e doyyaamaa kiita diga dum 6ooyii, halkere e nyudanoo 6e.

⁴ Baa malaykaa6e wadunoo6e hakke, Alla accay dum, o ha66ii 6e e callalluuji, o faddi der niwre jahannama, faa nyalaane darjal.

⁵ Alla accay duuniyaaru naane, amma o halkii yeddu6e Alla e ilam tufaana, sey Nuuhu baajotoodo foonniitaare Alla, e him6e jeediido wob6e hisi.

⁶ Alla accay ci'e Sodoma e Gomora, o hitake, o halki de e yiite faa de laatii dooni, gam dum laatanoo yeddoo6e Alla fu misaalu.

⁷ O dadinii Luudu, neddo poonnitiido, mo 6erne mum biisii puy sabbu baadiiji him6e bon6e.

⁸ Neddo poonnitiido joodiido caka ma66e on, 6erne mum laa6une naawi dow ko yi'ata, e ko nanata nyalaane fu, sabbu baadiiji bon6i di him6e hallu6e wadata.

⁹ Edum holla en no Joomiraawo e anni no reenirta downtantoo6e dum der tooraaji mum. Oo anni bo no o resirta him6e hallu6e gam 6e kiitee nyaanne darjal,

¹⁰ accu du tokku6e suunooji 6alli mum, e wada jidaadi yonki mum, ko e yawii baawde Joomiraawo.

Janjninoobe fewrekuu6e 6en 6erde mum e yoori, 6ee goodi manju hoore, 6ee bata kalluka dow teddu6e won6e dow kammu.

¹¹ Nani bo, baa malaykaa6e 6ee do 6uri 6e semme e baawde, batataa kalluka dow ma66e yeeso Joomiraawo.

¹² Amma him6e 6en e laatii hande bisaaji di galaa hakkillo, tagaadi gam nannee, waree. Bee bata kalluka dow ko 6e annaa, gam majjum 6e kalkiran hande no bisaaji halkirta.

¹³ Be duggan riiba golle ma66e kallude. Bee ceyoroo wadugo ko woodaa caka nyalooma. Bee laatii co6u6e e nyiddu6e. To 6e joodike gam 6e nyaamda e moodon der juulde, 6ee ceyoroo jammaago on.

¹⁴ Gite ma66e sawtataa daarugo rew6e e suuno, 6e comataa wadugo hakke, 6ee pooda 6e goondinki mum walaa semme der pittii ma66e. Berde ma66e e hebbi suuno ke6al, bone laatanto 6e.

¹⁵ Be accii laawol poortiiinol, 6e majjii, 6e tokki laawol Balaama, jidudo he6a ceede diga wadugo kalludum.

¹⁶ O felaama gam boofol makko. Babba makko muuma bati e daane neddo, hadi mo wadugo golle haanjare makko.

¹⁷ Janjninoobe fewrekuu6e 6en laati nun hande 6ulli di galaa diyam, e duule de hennu semmentewol soggata, niwre 6urne ni66ugo nun Alla resani 6e.

¹⁸ Bee bata haalaaji mawnitiidi, di galaa hoore. Bee yoyra him6e e haalaaji suuno 6annu. Him6e 6en wurtikeno dum 6ooyay diga majju6e.

¹⁹ Bee ka66ana 6e alkawal no 6e dindan, amma kam6e e ko'e ma66e 6ee laatii maccu6e suunooji kallu6i. Gam moy fu laati nun maccudo ko jaalii dum.

²⁰ Wurtii6e e huune cobudum dum duuniyaaru, go 6e anniti Joomiraawo e Kisiinoowo men Yeesu Almasiihu, den ko 6e bittitii der majji kade faa di jaalii 6e, heen-nyitirde ma66e 6uran fuddoode jaasugo.

²¹ To 6e annitayno laawol foonniitaare, dum 6urananno 6e, e annitingo njol, witta totta umuroore ceniine ne 6e kokkaa 6aawo.

²² Ko tawi 6e e tabbitina haala ballool njol do: «Rawaanu wittii e nyaamito tuure mum.» E wi'ee bo kade: «Afaaru lootaanu wittii e talloo der loope.»

3

Wittoyyo Joomiraawo meeden Yeesu (Matiye 24.37-38; 2 Tesalonika 1.7-10; Yahuuda 17-23)

¹ Banniraabe am yidaabe, derewol njol do nun laatii didafol njol binnanmi on. Der dereeji didi dii fu, mii yidi finningo hakkil-looji moodon gam wallugo on miilon no woodiri, ciwtoron ko ekkitinodon.

² Ciwtoree haalaaji di annabiibe seniibe batunoo diga ko 6ooyi, e umuroore Joomiraawo meeden kisinoowo, ne lilaabe mon annini on.

³ Aran, annitee dum do: Der nyalaade cakitiide, him6e jaancoo6e, tokku6e jidaadi yonki mum waran. Be jaancan on,

⁴ 6e bi'a: «O ha66ii alkawru o wittaan, toy mo? Diga ko kaakiraabe meeden maayi walaa ko waylitii, no dum laatinoo diga fuddoode duuniyaaru, non dum laatii faa jooni.»

⁵ Be jeggitii e yidde ma66e no diga ko 6ooyi, Alla tagi kammu e leydi e haala muudum. O wi'i leydi wurtoo diga diyam, go o tagiri ni e diyam,

⁶ e diyam gootam dam kade, duuniyaaru halkiraa e ilam tufaana.

⁷ E haala makko goota kan, o jogorii kammu e leydi, dum ji'eten jooni faa nyalaane darjal yottoo, o halka dum der yiite e yeddu6e Alla.

⁸ Banniraa6e am yidaa6e, to on jeggitee no to Joomiraawo, nyalaane woore e wa'i hande duu6i ujuneere, duu6i ujuneere bo e wa'i hande nyalaane woore.

⁹ Joomiraawo 6ooyataa go hebbina alkawru mum, hande no w66e miili, o munyan on nun tan, gam o yidaa baa gooto halka. Ko o yidi nun, him6e fu wittaa to makko tuuba.

¹⁰ Nyalaane Joomiraawo waran hande gujjo. Nyalaane nen, kammu majjitan e rimmo manjo. Ko woni dow kammu fu halkete e yiite. Leydi e golle gadaade dow mayri fu, hiitete.

¹¹ To huune fu halkete hande non, sey anon no nyaamirton goonki mon der laa6al, oon kuliri Alla!

¹² Onon hedi6e nyalaane Alla wara, gadee no ne warirta law! Nyaanne mum kammu halkan, huune ko woni dow kammu fu taayan e yiite.

¹³ Amma enen, een kedii hande no Alla ha66irani en alkawru, kammu keso e leydi keyri, to foonnitaare tawetee.

¹⁴ Gam majjum, onon banniraa6e am yidaa6e, tinnee laatodon 6e galaa gacce, e tuuni yeeso Alla. Goodee jam der kawtal mon e makko, oon kedorii nyalaane nen.

¹⁵ Paamee no munyal Joomiraawo meeden ma66itanii on laawol kisidam. Kanka banniraawo meeden Pol, jidaado, winnani on der dereeji mum hande no Alla hokkiri mo hakkillo majjum.

¹⁶ Non o winniri dum der dereeji makko fu. Der majji e woodi nokkuuje godde to sadi faamugo, him6e 6e annaa goddum, e 6e bennay der goondinki e waylita miilooji makko, hande non 6e gadata e nokkuuje godde der Dewtere Ceniine. Be gaddanan ko'e ma66e halkere.

¹⁷ Amma onon banniraa6e yidaa6e, on ke6ii seedineego, to non kakkilee to him6e yeddu6e Alla majjina on, sottina on diga darande mon.

¹⁸ Mawnee der moyyere e annugo Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu kisinoowo en! Teddujal laatanoo mo diga jooni faa abada! Aami!

Derewol Yuhaana Aranol

Haala Puddirka

Yuhaana lilaado Yeesu nun winni dereeji tati tokkontirdi noddiraadi inne mum, 6e bi'i, kanko nun bo winni linjiila Yuhaana e derewol kollitinki. Der derewol makko aranol, annaaka deydey bey nun o wannani, amma dum laabi no goondin6e 6e ekkitinooje fewrekuuje toorata nun o tiiti. Ekkitinoo6e fewoo6e, sankitoo6e ekkitinooje fewrekuuje den Yuhaana noddii way6e Almasiihu. Bee ekkitina no Almasiihu laataaki neddo e goonja, hakke billataa goondindo der kawtal mum e Alla, 6e paalaaka bo e joonne der laa6al.

Huune didi nun Yuhaana riiwi der derewol mum:

1 Tiidingo jannoo6e derewol nol, 6e gona der kawtal pottunjal e Alla, e Biddo mum Yeesu Almasiihu, dum yi'ee bo der yidde goonjaare hakkune ma66e.

2 Ha6idingo e ekkitinooje fewrekuuje.

Yuhaana e eela goondin6e 6e gona der jaynol, gam Alla laati nun jaynol. Der derewol nol, Yuhaana e yidi goondin6e tabbitina no 6ee goodi yonki tabitiiki, 6ee kawti bo e Alla. O hollitii der binni makko no goondindo geeto annitirtee. Kan woni hoolaago no Almasiihu laatake neddo, e dwtanaago oodaaji Alla, e yidugo bannira6e.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala yonkinteha 1.1-4
2. Niwre e jaynol 1.5-2.29
3. Bi66e Alla e 6i66e Seydan 3.1-24
4. Ruuhu goonja e ruuhu fewre. 4.1-6
5. Ko yidde wadata 4.7-21
6. Goondinki jaalotooki 5.1-21

Haala ka yonki

1 Emen binnana on haala neddo gom gonudo*. Men nanii daane makko, men ji'ii mo e gite amen, men daarii mo, men meemi mo e juude amen. Kanko woni haala kokkoowa him6e yonki.

2 Yonki kin hollitaama, men ji'ii ki, emen ceedanoo ki. Emen baajoo on haala yonki tabitiiki gonunooki to Alla Baaba, kanki men kollitaa.

3 Ko men ji'i, e ko men nani, kan men batata on onon bo, gam laaton gootum e amen hande no laatoriden gootum e Baaba e Biddo mum Yeesu Almasiihu.

4 Kanka men binnanta on, gam beldum berne meeden hebba.

Alla laati nun jaynol

5 Habaru ko men nani e Yeesu Almasiihu, kan men batata on haala mum, Alla laati nun jaynol, niwre walaa e makko.

6 To en bi'ii een laatii gootum e makko, ko een tawaa der niwre, en pewii, goonja walaa der gadu meeden.

7 Amma to een jaha der jaynol hande no kanko e hoore makko o wonori der jaynol, den kan een laatii gootum hakkune meeden, kade bo yi'iam Biddo makko Yeesu e laa6ina en diga hakkeeeji men fu.

8 To en bi'ii en galaa hakke, en pewanii ko'e men, goonja walaa e meeden.

9 Amma to en tuubanii Alla hakke meeden, o yaafoto en, o laa6ina en e tuuni fu. Gam kanko, o kooliniido, o poonnitiido.

10 To en bi'ii en gaday hakke, en laatinii Alla peowoowo, haala makko bo walaa der meeden.

2

Almasiihu nun laatii balloowo meeden

1 Onon sukaa6e am, mi wannanii on dum, gam to on gadee hakke. Amma to goddo moodon wadii hakke, een goodi balloowo to Baaba, kanko woni Yeesu Almasiihu, poonnitiido.

2 Kanko, o sakki yonki makko gam hakkeeeji meeden yaafee, hakkeeeji meeden tan bane, amma hakkeeeji him6e duuniyaaru fu.

3 Ko hollitinta no een anni Alla woni, dwtanaago oodaaji makko.

4 Bi'udo «emi anni mo,» go dwtanaaki oodaaji makko, joomum laati nun peowoowo, goonja walaa der joomum.

5 Amma dwtaniido haala Alla e goonja, yidde Alla hebbii dow joomum. Nunnun annitirten een kawti e makko.

6 Bi'udo e hawti e makko, e haani wonoo hande no Almasiihu wonirnoo.

Ooda kesa

7 Bannira6e am yidaa6e, ko binnanmi on hinaa ooda kesa*, ooda booyuka nun, ka nanudon diga fuddoode.

8 E nun fu ooda kesa nun binnanmi on, goonja makka hollitake der Almasiihu, ka hollitake der moodon bo. Gam niwre e yawta, jaynol goonjawol fuddii yaynugo.

9 Miiludo na'on der jaynol, ko e wanyi banniraawo mum, faa hanne der niwre joomum woni taw.

10 Jiddo banniraawo mum der jaynol woni, goddum walaa ko ferginta mo.

11 Amma banyudo banniraawo mum, der niwre woni, oo yaha der niwre, o annaa toy o yahata, gam niwre wuminii mo.

To on jidee kujje duuniyaaru

12 Sukaa6e am, mii wannana on gam hakkeeeji moodon yaafaama gam inne Yeesu.

* 1:1 Yeesu nun wi'aa Gonudo diga fuddoode. Linjiila Yuhaana 1.1-18 * 2:7 Ooda kan nun laatii yidontirgo.

¹³ Baabiraaፎ, mii winnana on gam oon anni gonuፊo diga fuddoode. Gojankeeፎ, mii winnana on gam on jaalake Kalluፊo.

¹⁴ Sukaaፎ am, mi winnanii on, gam oon anni Baaba. Baabiraaፎ, mi winnanii on, gam oon anni gonuፊo diga fuddoode. Gojankeeፎ, mi winnanii on gam oon goodii semme, haala Alla bo e semmiፊi der moodon, kade bo on jaalake Kalluፊo.

¹⁵ To on jidee duuniyaaru e ko woni e mayru fu. Gam jidፊo kujje duuniyaaru, yidde Baaba walaa e mum.

¹⁶ Gam huune ko woni e duuniyaaru, hande jon ko nedፊo suunete, e ko gite yi'ata, suunee, e jawdi ni o mawnitorto, kujje de fu yiway e Baaba, e duuniyaaru de yiwi.

¹⁷ Duuniyaaru e suuno mum fu heen-nyan, amma gadoowo ko Alla yidi, taboto faa abada.

Ganyo Almasiihu

¹⁸ Sukaaፎ am, duuniyaaru badake heen-nyugo. On nanii ganyo Almasiihu waran, jooni du wayፎ Almasiihu duuፆፆe yottake. Kanjum annitirፊen no wakkati badake.

¹⁹ Caka men ፆe yiwi, amma e goonja ፆe laataaki ፆe meeden. Gam to ፆee latino ፆe men, ፆe gondanno e meeden. Amma ፆe accii en gam dum hollita no ፆe fu, ፆe laataakino ፆe meeden.

²⁰ Amma onon, Almasiihu hokkii on Ruuhu Ceniido, on fu oon anni goonja.

²¹ Mi winnanay on gam on annaa goonja. Amma gam oon anni ka. Oon anni bo fewre walaa der goonja.

²² Den kan, moy woni pewoowo? Jeddudo Yeesu laati nun Almasiihu, Paabotoodo mo Alla liloy, kanko woni pewoowo, kanko woni ganyo Almasiihu, o yeddii Baaba e Biddo mum.

²³ Jeddudo Yeesu laati nun Biddo, walaa Baaba, jabuፊo Biddo, e woodi Baaba bo.

²⁴ Onon kan haala ka nanuፊon diga fuddoode, tinnee jogee ka der berde moodon. To haala ka nanuፊon diga fuddoode tabitake der berde moodon, den kan, oon goodi kawtal e Biddo e Baaba.

²⁵ Almasiihu haፆፆanii en alkawal, alkawal ስal woni yonki tabitiiki.

²⁶ Mi winnanii on dum gam sabbu himፆe yiduፆe majjingo on.

²⁷ Onon kan, no Ruuhu Ceniido mo Almasiihu hokki on e tabitii der moodon, on bukaaka jannjinedon. Gam Ruuhu jannjinan on huune fu, o jannjinan on goonja, hinaa fewre. Den kan, kawtee e Almasiihu hande no Ruuhu jannjiniri on.

²⁸ Jooni kan onon sukaaፎ am, tabitee der kawtal mon e Almasiihu, gam keፆen cusal daraago yeeso makko nyaanne o sup-pitoy, heፆa daፊen senteene nyaalaane garki makko.

²⁹ No oon annii Alla laati nun goonjaajo, annee bo mo gaፊu mum foonnitii fu, laati nun ፆiyiiko.

3

Biፆፆe Alla

¹ Daaree no Alla Baaba yidiri en, faa noddaden ፆiፆፆe makko. Een ፆiፆፆe makko e goonja. Ko acci duuniyaaru annaa en woni gam nu annaa mo.

² Yidaaፆe am, jooni en laatake ፆiፆፆe Alla. Ko laatoytoden laaፆay taw. Amma een anni to Almasiihu wittoy holliti hoore mum, en nandan e makko, gam en ji'an mo hande no o wa'i.

³ Gooduፊo tammuwe nen dow Almasiihu, laaፆinan hoore mum hande no kanko Almasiihu o laatori laaፆuፊo.

⁴ Gadoowo hakke fu, yartake sariya Alla. Gam wadugo hakke laati nun yartaago sariya Alla.

⁵ Oon anni Almasiihu wari gam moytugo hakkeji, kanko mo walaa hakke.

⁶ Kawtudo e makko fu wadataa hakke. Gadoowo hakke fu, yi'ay mo, annaa mo bo.

⁷ Sukaaፆe am, to on accee godፊo majjina on! Gadoowo ko goondi fu laati nun goonjaajo, hande no Almasiihu laatori goonjaajo.

⁸ Gadoowo hakke fu laati nun nedፊo Ibiliisa, gam Ibiliisa e wada hakke diga fuddoode. Gam majjum Biddo Alla wari gam halka golle Ibiliisa.

⁹ Laatiido ፆin፵el Alla fu, wadataa hakke, gam awdi Alla na'on der makko. Joomum waawataa ko tokkii wadugo hakke, gam Alla laatii baaba makko.

¹⁰ Ko seennontirta ፆiፆፆe Alla e ፆiፆፆe Ibiliisa nani: mo waday ko goondi fu, nedፊo Alla bane. Mo yidaa banniraaፆe mum bo, laataaki mo Alla.

En jidontiree hakkune men

¹¹ Habaru nanuፊon diga fuddoode nani: jidontiren hakkune meeden.

¹² Haanay gaden hande no Kayiinu wadi kanko laatiido mo Ibiliisa, o warii minnyiiko. Gam ume wadi o wari minnyiiko? O warii mo gam golle makko wooday, go de minnyiiko laatii goondude.

¹³ Banniraaፆe, to on kayፊinee to himፆe duuniyaaru wanyii on.

¹⁴ No een jidi banniraaፆe meeden, een anni en yartake maayde, en naatii der yonki. Mo yidaa banniraawo mum, der maayde woni.

¹⁵ Banyuፊo banniraawo mum fu, laati nun baroowo himፆe. Oon anni walaa baroowo baa gooto woodi yonki tabitiiki der mum.

¹⁶ No annitirፊen ko woni yidde nun, Almasiihu hokkitirii yonki mum gam

meeden. To nun enen bo, e haani kokkitiren yonkiji meeden gam banniraafe men.

¹⁷ To jom jawdiijo yi'ii banniraaawo mum e talakidi, ko yurmaaki mo, noy yidde Alla waawirta ko woni e makko?

¹⁸ Sukaafe am, haanay yidde meeden laa-too e haala belka tan, sey ka laa-too e gafo goonjau.

Daraago yeeso Alla

¹⁹ Kanjum hollata, en na'on der goonja, en deyyitinan berde meeden yeeso Alla.

²⁰ To berde meeden gaccake en, Alla e buri berde meeden, emo anni huune fu.

²¹ Banniraafe am yidaafe, to berde meeden gaccaaki en, en daroto yeeso Alla e hoolaare.

²² O hokkan en ko eeluden mo fu, gam en tokkii ooda makko, een gada ko fottani mo.

²³ Ooda ka o hokki en woni, goondinen inne Yeesu Almasiihu, Biddo makko, kade bo jidontiren hakkune meeden hande no o yamiri en.

²⁴ Downtaniido ooda Alla fu e hawti e Alla, Alla bo e hawti e joomum. Ruuhu mo o hokki en, kanju anninta en oo hawti e meeden.

4

Ruuhu goonja e ruuhu fewre

¹ Banniraafe am yidaafe, to on goondinee wi'oo6e e woodi Ruuhu Alla fu, amma biditee 6e, he6a anniton naa to Alla 6e yiwi. Gam annabiife fewoo6e duu66e e sankitii der duuniyaaru.

² No annitirten goodudo Ruuhu Alla woni, to o seedake Yeesu Almasiihu warii, laatii neddo, oo don e woodi Ruuhu Alla.

³ Mo annitay kaa don dow Yeesu fu, woodaa Ruuhu Alla. Ruuhu nu o woodi yiwii diga ganyo Almasiihu. On nani garki ganyo Almasiihu batanaama, o na'on ko der duuniyaaru.

⁴ Sukaafe am, onon on him6e Alla, on jaalake annabiife fewoo6e, gam Ruuhu gondo der moodon e buri gondo der duuniyaaru semme.

⁵ Kam6e him6e duuniyaaru 6e laati. Gam majjum, 6e batata haalaaji duuniyaaru, him6e duuniyaaru bo e hettinanoo 6e.

⁶ Enen, een him6e Alla, annudo Alla fu hettinanto en. Mo laataaki neddo Alla hettinantaako en. Nun ceonnontirten Ruuhu goonja e ruuhu fewre.

Alla laati nun yidde

⁷ Banniraafe am yidaafe, jidontiree, gam yidde yiwi e Alla. Goodudo yidde fu laati nun binjel Alla, e anni Alla bo.

⁸ Mo walaa yidde annaa Alla, gam Alla laati nun yidde.

⁹ No Alla hollitiri en yidde mum nani, o lili Biddo makko bajo der duuniyaaru, gam ke6en yonki diga e makko.

¹⁰ Daaru ko woni yidde, enen bane yidi Alla, kanko yidi en, liloy Biddo mum wari laatii sadaka gam hakkeji meeden yaafee.

¹¹ Banniraafe am, to nii Alla yidiri en, enen bo, e haani jidontiren.

¹² Walaa meedudo yi'ugo Alla abada. Amma to en jidontirii hakkune men, Alla e hawti e meeden, yidde makko e hebbi der men.

¹³ Noy annirten een kawti e makko, kanko bo oo hawti e meeden? Diga e Ruuhu makko nu o hokki en nun.

¹⁴ Menen men ji'ii, emen ceedo bo no Alla Baaba liloy Biddo mum gam wara hisina him6e duuniyaaru.

¹⁵ Ceediido Yeesu laati nun Biddo Alla fu, Alla e hawti e joomum, joomum bo e hawti e Alla.

¹⁶ Enen kan, een anni yidde Alla yidi en, een koolii ne bo.

Alla e hoore mum laati nun yidde, goodudo yidde fu, e hawti e Alla, Alla bo e hawti e joomum.

¹⁷ Gam to yidde makko hebbii der meeden, en keban cuusal daraago nyalaane darjal. Gam no Almasiihu wa'i, hande nun enen bo ga'uden der duuniyaaru do.

¹⁸ Kulol walaa der yidde, yidde hebbune e riiwa kulol, gam kulol yiwii diga yaggingo. Kuloowo fu, yidde Alla woni hebbay der joomum.

¹⁹ Enen een jidi Alla gam kanko arti yidi en.

²⁰ Bi'udo e yidi Alla, go e wanyi banniraaawo mum laati nun pewoowo. Gam mo yiday banniraaawo mum ji'eteedo, waawataa ko yidi Alla mo yi'ataake.

²¹ Daaru ooda ka Almasiihu accani en: jidudo Alla fu, sey yida banniraaawo mum bo.

5

Goondinki jaalotooki

¹ Goondindo Yeesu woni Almasiihu fu laati nun Biddo Alla. Jidudo baaba fu, e yidi biddo bo. A yidataa baaba, banyaa biddo.

² No annirten een jidi 6i66e Alla woni jiden Alla, den tokken oodaaji makko.

³ Tokkugo oodaaji makko woni yidugo mo. Oodaaji makko laataaki doongal,

⁴ gam laatiido mo Alla fu, jaaloto kujje duniyaaru. E goondinki meeden jaalortoden kujje duniyaaru.

⁵ Moy waawata ko jaali duniyaaru? Walaa, to hinaa goondindo Yeesu nun woni Biddo Alla.

* 5:6 Him6e duu66e e wi'a diyam dam woni diyam batisi dam Yeesu wadanaa. Yiyam bo e hollita maayde Yeesu.

Ko Yeesu Almasiihu seedanaa

⁶ Kanko, Yeesu Almasiihu, o wari e diyam e yiyam*. E diyam tan bane o wardi, o wardii e diyam e yiyam fu. Ruuhu e hoore mum seedake dum, gam Ruuhu on woni goonja.

⁷ Seedeefe tato woni,

⁸ Ruuhu e diyam e yiyam, seedaaku ma66e fu laatii gootu.

⁹ Een ja6a seedaaku him6e, amma seedaaku Alla 6uri semme, seedaaku njon non Alla seedanii Bid6o mum.

¹⁰ Goondindo Bid6o Alla fu, hefii seedaaku nju der 6erne mum. Mo goondinay Alla, laatinii mo pewoowo, gam o jabay seedaaku Alla seedanii Bid6o mum.

¹¹ Nani do seedaaku nju: Alla hokkii en yonki tabitiiki, yonki kin der Bid6o makko ki woni.

¹² Goodudo Bid6o e woodi yonki. Mo walaa Bid6o Alla woodaa yonki.

Heennyitoode derewol 7ol

¹³ Onon goondin6e inne Bid6o Alla, mi wannanii on dum gam anniton on kefii yonki tabitiiki.

¹⁴ Hoolaare ne gooduden nani: To en eelii mo huune e sago makko, oo nanana en.

¹⁵ No een anni oo nanana en ko eeluden mo, een anni en kefii dum.

¹⁶ To god6o yi'ii banniraawo mum e wada hakke de yaarataa dum der maayde, o eelana joomum Alla, Alla bo hokkan mo yonki. Haala ka nafan dow wadoo6e hakke de yaarataa dum der maayde. Amma e woodi hakke jaarooje der maayde. Mi wi'ay eelon Alla gam iri hakke de.

¹⁷ Kujje kallude fu laati nun hakke, amma hakke fu bane yaarata der maayde.

¹⁸ Een anni laatiido binne! Alla tokkataako wadugo hakkeji, amma Bid6o Alla e reeni mo, Ibiliisa kalludo meemataa mo.

¹⁹ Een anni en him6e Alla, go duuniyaaru fu e woni der junjo Ibiliisa.

²⁰ Een anni bo Bid6o Alla wari, hokkii en hakkillo annitingo Alla goonjaajo, jooni kanko woodi en, gam en kawti e Bid6o makko Yeesu Almasiihu. Yeesu Almasiihu on woni Alla goonjaajo, kanko woni yonki tabitiiki bo.

²¹ Sukaa6e am, kakkilanee ko'e moodon e caafi tooruuje.

Derewol Yuhaana Dida6ol

Haala Puddirka

Wo66e e miili debbo e sukaa6e 6e Yuhaana batanta laati nun eklesiya gom e him6e mum.

Haalaaji di derewol ɗol batata e nandi e ka artirkol bati. Haala 6uruka semme der derewol ɗol woni yidde, e hakkilango way6e Almasiihu e ekkitinoo6e fewrekuu6e.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗirka 1-3
2. Gooɗa e yidde. 4-6
3. Hakkilango ekkitinoo6e fewrekuu6e 7-11
4. Cannooje 12-13

Sannoore

¹ Min dottiijo, * winni derewol ɗol, mi winnani maa an debbo† mo Alla subɗi. Mi sannii maa an e 6i66e maa fu, onon 6e jidum der gooɗa. Min tan bane yidi on, annu6e gooɗa fu e yidi on,

² gam sabbu gooɗa tabitiika der meeden, gonotooka der meeden faa abada.

³ Alla Baaba, e Biɗɗo mum Yeesu Almasiihu hokka en moyyere e endam e jam, beydana en gooɗa e yidde.

Gooɗa e yidde

⁴ Berne am welii sanne, no nanumi 6i66e maa wo66e e yaha der gooɗa hande no Baaba yamiri.

⁵ Jooni, an yeeraajo, ko gonum emi winnane hinaa ooda kesa, ooda ka keɗuden diga fuddoode nun, mi eelii maa, accu jidontiren hakkune meeden.

⁶ Ko woni yidde nun, jahen der ooda Alla. Kanka woni ooda ka nanuden diga fuddoode, kaanuka jahen dow mun.

Hakkilango ekkitinoo6e fewrekuu6e

⁷ Majjinoo6e duu66e sankitake e duuniyaaru. Be jabay Yeesu Almasiihu warii laatii neddo. Ga'udo nun fu, majjinoowo nun, ganyo Almasiihu nun bo.

⁸ Kakkilane ko'e moodon, gam to on majjin riiba golle amen he6a ke6on joddi kebuni.

⁹ Mo daraaki dow kollitol Almasiihu ko yaartii ɗol, walanaa Alla. Dariido e maggol fu, e wonani Baaba e Biɗɗo mum.

¹⁰ To goddo wari caka moodon go wajaaki kollitol ɗol, to on ja6ee mo der wuro moodon, to on cannee mo bo.

¹¹ Gam cannudo mo, hawti e makko der golle makko kallude.

Cannooje

¹² Ko Haani mi bata on e duudi, amma mi yidaa winnango on dum dum fu der derewol e dawa. Amma mi miili warugo to moodon, gam ke6en badden hunnuko e hunnuko, gam beldum 6erde meeden hebba.

¹³ Sukaa6e miiraawo maa mo Alla subɗi sannii maa.

* 1:1 Inne nee don nun Yuhaana noddirteno der eklesiyaaji. Der lilaa6e Yeesu fu, kanko tan horiino e yonki wakkati mum † 1:1 Wo66e e miili debbo e sukaa6e 6e Yuhaana batanta do, laati nun eklesiya gom e him6e mum. 1:8 Ninni nun wo66e waylitiri aayaare nen: gam to on majjin riiba golle mon.

Derewol Yuhaana Tata6ol

Haala puddirka

Gorko bi'eteedo Gayus nun Yuhaana winnani derewol mum ɲol do

Enjol batana bo kade him6e dido wo66e: Diyoterefes e Demeteriyus. Enjol tiidina wallugo him6e woositintoo6e e fiina linjiila. Gayus wallitii iri ma66e de duuddum, Yuhaana bo yettii mo no woodi gam oo ja66oo ho66e, amma Diyoterefes kan salake wallugo 6e.

Yuhaana manii Demeteriyus gam geeta ka him6e batanta mo.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1-3
2. Manoore Gayus, 4-8
3. Gaccaago Diyoterefes, 9-10
4. Demeteriyus yerdaama, 11-12
5. Cannooje, 13-15.

Sannoore

¹ Min dottiijo^o, winni derewol ɲol. Mii winnanee an banniraawo am Gayus, jidaado der goonja.

² Banniraawo am jidaado, mii eela huune fu yahanee yeeso, 6annu maa yanda hande no yonki maa yandiri.

³ Berne am weli sanne no banniraabe wo66e wari seedanii am no tinnoridaa der goonja, e no jahirtaa der goonja bo.

⁴ Walaa ko 6uri welingo berne am, to hinaa nanugo no fikkol am e yaha der goonja.

Manoore Gayus

⁵ Banniraawo am jidaado, golle geete de gadataa e wallugo banniraabe baa to 6ee ho66e e hollita aa kooliniido*.

⁶ Be ceedake yidde maa yeeso jama'aare goondin6e do. Wallu 6e hande no fottiranta Alla der jahaanjal ma66e, den a wadii ko woodi.

⁷ Gam inne Almasiihu 6e gadi jahaanjal ma66e, 6e ke6ay goddum e juude 6e goondinay.

⁸ Gam majjum haani, balliten him6e iri ma66e, gam golliden e ma66e der fiinugo goonja.

Feloore Diyoterefes

⁹ Mi winnanii jama'aare goondin6e derewol, amma Diyoterefes, jiddo ardingo hoore mum jabay haala amen.

¹⁰ Gam majjum, to mi warii, mi hollan ko o wadata e no o biisirta inne amen. Kanjum tan bane: O ja66ataako banniraabe ho66e, kade bo, yidu6e ja66aago 6e, oo hada dum, oo riwa 6e diga e eklesiya.

Manoore Demeteriyus

¹¹ Banniraawo am jidaado, taa yemmin ko boni, yemmin ko woodi. Gadoowo ko woodi fu, neddo Alla nun. Gadoowo ko halli bo, annaa Alla.

¹² Demeteriyus kan, him6e fu e seedanoo dum ko woodi, goonja e hoore mum bo e seedanoo mo dum. Menen bo, emen ceedo dum, aa anni bo seedaaku amen e laatii goonja.

Cannooje

¹³ Ko haani mi winnanee e duudi, amma mi yidaa winnugo dum dum fu der derewol e dawa.

¹⁴ Mii haa6i yi'ugo maa law, gam badden hunnuko e hunnuko.

¹⁵ Igoo6e maa won6e do fu sannii maa. Mi sannii banniraabe fu, gooto gooto. Jam wona e maa.

* 1:1 2 Yuhaana. 1. * 1:5 Banniraabe 6en laatii sankitoo6e linjiila.

Derewol Yahuuda

Haala Puddirka

Binnudo derewol ɲol do innii hoore mum Yahuuda, maccudo Yeesu Almasiihu, miiraawo Yaakuuba. Yahuuda e Yaakuuba fu laati nun miiraabe Yeesu, amma 6e kollitay haala lenyaaku ma66e e makko. Ko 6e kolliti nun, 6ee laatii maccu6e Yeesu. Haala tawaaka, e miilooji tawaadi der Yahuuda e nandi puy e ko tawaa der 2 Piyer 2.

Ko derewol Yahuuda tiitii woni, seedingo goondin6e Yeesu, 6e kakkilana leloobe haala moyyere Alla, go 6ee jedda no Yeesu e laatii Almasiihu. O hollii 6e o wannanta, kiita tawuka him6e wadu6e iri majjum, hande jon Sodoma, e Gomora, e haala Koorra. Misaaluuji dii, goddi mum tawaaka der Dewtere, amma der dewte Yahudu6e godde.

No o batani haala kiita jawtuka e ga-roowa, den o tiidini 6e o wi'i: «Yidaabe, ciwtoree haalaaji di lilaabe Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu batunoo on». Den o heenyitiri derewol makko e du'aare teddinoore Alla.

Tokkontirki haalaaji

1. Cannooje, 1-2
2. Halkere ekkitinoo6e fewrekuu6e, 3-16
3. Tinnaare der goondinki, 17-23
4. Maantugo Alla, 24-25

Sannoore

¹ Derewol ɲol yiwi e am min Yahuuda, maccudo Yeesu Almasiihu, miiraawo Yaakuuba. Mi sannii on, onon 6e Alla Baaba meeden yidi, go noddii on, onon reenaabe gam Yeesu Almasiihu.

² Alla duudinana on endam e jam, e yidde!

Janjinoobe fewoobe hiitete

³ Banniraabe am yidaabe, mi yidiino puy wannango on dow haala kisidam kawtudam en en fu. Jooni mi tawii doole nun mi wannana on gam tiidingo on dow hawre goondinki ki Alla hokki him6e mum de woore, go ki heyi faa baadey.

⁴ Gam him6e hallu6e naati caka moodon e yoyre. Bee darta lelugo haala moyyere Alla men, gam 6e nyaama goonki ma66e no 6e pakkiri fu. Bee jedda Yeesu Almasiihu laatiido hooreejo meeden gooto, e Joomiraawo meeden. Dewte ceniide bataniino halkere ma66e.

⁵ Jooni, mii yidi siwtorgo on ko annudon, ko woodi. Wakkati Joomiraawo wurtini him6e Isira'iila diga Misira, 6aawo mum o halkii duu66e ma66e gam 6e goondinay.

⁶ Ciwtoree bo malaykaabe, salii6e ko darii to Alla resani dum, 6e acci darande

ma66e. Gam majjum Alla ma66i 6e der kasu tabitiinu, e der niwre, faa nyalaane darnal, ko 6e kiitee.

⁷ Kade bo, ciwtoree him6e Sodoma e Gomora, e him6e genniije takkiide ton fu. Kam6e bo, 6e gadiino hande non, 6e gadii jeenu e ko luudii fu. Be kalkiraama e yiite tabitiinje, gam dum laatanoo him6e fu misaalu.

⁸ Hande non, naatu6e caka moodon 6en miilirta miilooji jaarandi 6e so6ingo 6alli ma66e. Bee jawoo baawde Joomiraawo, 6ee bata kalluka dow teddu6e wonu6e dow kammu.

⁹ Baa Mika'iilu, hooreejo malaykaabe batay kalluka dow Seydan wakkati 6e jeddontirtano dow 6annu Muusa. Ka o bati tan woni, o wi'i: «Joomiraawo hiitee.»

¹⁰ Amma him6e 6ee e bata kalluka dow ko 6e annaa. Ko 6e anni dow ko fina tawa bo, 6ee laatii hande bisaaji di galaa faamu, kanjum majjinta 6e.

¹¹ Bone laatanii 6e! Gam 6e tokkii laawol Kayiinu. Be gattii ko'e ma66e der majjere, hande ne Balaama*, gam 6e ke6a jawdi. Be turtii hande no gorko bi'eteedo Koorra turtiri, go 6e kalki.

¹² Kam6e woni e so6ina nyaamdu kawtal moodon. Be galaa senteene, 6ee nyaama hande bisaaji. Ko'e ma66e tan 6e paalaa. Bee nandi hande duule de hennu 6ottata, de galaa diyam. Bee nandi hande ledde ceedu, de galaa gikkol, e hande ledde doofaade, yoori.

¹³ Bee cankita gadu ma66e kallunju, hande no galmaaji diyam maayo wurtinirta guufo. Bee nandi hande koode boosotoode, niwre burune ni6bugo fu Alla resani 6e faa abada.

¹⁴ Anuhu taaniraawo Adamu jeedida6o, bataniino habaru ma66e diga ko 6ooyi, wi'i: «Daaree, Joomiraawo e warida e malaykaabe mum seniibe uju ujuneje.

¹⁵ Oo wara gam o hiito him6e fu, o halka hallu6e fu, wado6e ko halli. O hiitoto 6e, gam haalaaji kallu6e di 6e bati dow makko fu.»

¹⁶ Him6e 6en laati nun dumbitintoo6e, 6ee bullikinoo wakkati fu, suunooji ma66e nun 6e tokki. Bee mawnito dow majjum, 6ee mana wo66e gam 6e ke6a ko 6e jidi.

Yowugo yonki mum dow goondinki

¹⁷ Amma onon yidaabe am, ciwtoree haalaaji di lilaabe Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu batunoo on diga law.

¹⁸ Be batiino on, 6e bi'i: «Der jaamanuuji cakitiidi, him6e jaancoo6e, tokku6e jidaadi yonki mum kallu6e waraan.»

¹⁹ Kam6e nun don, 6ee ceenna him6e, miilooji duuniyaaru 6e goodi, 6e goodaa Ruuhu Alla.

²⁰ Amma onon yidaa6e, cemmifinee ko'e mon dow goondinki mon ceniiki sanne, du'ee e baawde Ruuhu Ceniido.

²¹ Gonee der yidde Alla, kedee endam Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu jaarandam on to yonki tabitiiki.

²² Jurmee him6e wadoo6e seko der goondinki mum.

²³ Paabee wo66e, gam to naatu der yite. Jurmee wo66e bo, amma kakkilee, to 6e raa6oo on jikku ma66e. Banyee faa e toggooje de balli ma66e so6ini.

Yettoore

²⁴ Alla waawan reenugo on e perge, faa o darna on yeeso teddujal makko e seyo, on galaa gacce.

²⁵ Kanko woni Alla gooto, kisinoowo en diga e Yeesu Almasiihu, Joomiraawo meeden. Teddujal, e manju, e baawde, e laamaare, laatanii mo, diga huune fu tagaaka, non bo faa e jooni, e faa abada abadin. Aami!

Derewol Kollitinki ki Yeesu Almasiihu holliti Yuhaana

Haala Puddirka

Derewol kollitinki e laatanii goondin6e hande ko haaynii, gam sabbu kaayniidum e kunniidum ko ɲol batanta. Binnudo ɲol innii inne mum de naayi, wi'i, kan woni Yuhaana. O hollii no oo laatii maccudo Yeesu Almasiihu. Oo laatii banniraawo goondin6e, jottinoowo ka Alla bati. Yuhaana naywii puy go o winna derewol ɲol diga dunne Patimos to o yaaraa. Be o arti o wannani woni, eklesiyaaji jeedidi tawaadi der Asiya pettel, to wi'etee Turkiya hanne. Haala annabiibe wob6e 6e Alkawal kiinɲal e tawaa der derewol ɲol. Lambaaji duuddi, kollitooji maana huune ko sadi faamugo e tawaa der derewol ɲol. To en daarii, hande jon, lamba jeedidi, kollitoowa kebbuki Alla e laatii ko mawni der derewol ɲol.

Ko derewol ɲol tiitii hollitaama der aayaare arandeere e laa6udum, dum wi'i: «Dewtere nee e batana haalaaji asiiri ko Yeesu Almasiihu holliti. Alla hollitii mo dum gam o holla jaggiibe mum huune ko waroyta, 6ooyataa».

Derewol ɲol, wannanaama goondin6e toorotoobe. Bee bukanoo annugo no kiita e wara yeeso, kalludum bo jaalataako e baadey, pintol Almasiihu ma66itii wakkati kesi. Baawo to wakkati kin hebbii, den nun ko darɲal wada.

Tokkontirki haalaaji

1. Dereji di eklesiyaaji jeedidi wannanaa, 2-3.
2. Maaneeji jeedidi takkaadi, 4.1-8.6
3. Galaldi jeedidi puureteedi, 8.7-11.19
4. Maaneeji jeedidi, 12-15.8
5. Jarirkon kon mone Alla jeedidon, 16.1-20
6. Haalaaji jeedidi bataadi dow Babiila, 17.1-19.10
7. Kollitinki jeedidi dow no habaruuji din hebbirta, 19.11-21.8
8. Urusaliima kesol laatiinɲol debbo jawgiyel, 21.9-22.5.

Haala puddirka

¹ Dewtere nee do, e batana haalaaji asiiri ko Yeesu Almasiihu holliti. Alla hollii mo dum, gam o holla gollotoobe makko ko waroyta, 6ooyataa. Yeesu Almasiihu lilii malaykaajo mum gam o annina dum Yuhaana, maccudo makko.

² Yuhaana seedake ko o yi'i fu, o batii haala Alla, o seedii ko Yeesu Almasiihu holliti.

³ Barke laatanii janɲoowo dewtere ne, e nanoo6e haala annabaaku ɲu, go e jogii ko winnaa der mayre! Gam wakkati 6adike.

Yuhaana e sanna eklesiyaaji

⁴ Min Yuhaana nun wannani eklesiyaaji jeedidi tawaadi der leydi Asiya.

Mooyere, e jam laatanoo on diga e Alla gonudo, e goonnodo, e garoowo. Dum laatanoo on diga e ruuhuui jeedidi, gonudi yeeso kittaal Laamaare makko.

⁵ Dum laatanoo on bo diga e Yeesu Almasiihu, ceedotoodo koolaado, artudo finti diga e maay6e, laamiido laamiibe duuniyaaru.

Kanko yidi en, go o hisini en diga e hakeeki men, e yiyaam makko.

⁶ Oo laatinii en laamiibe, e Limaamiibe Alla baabiiko. Tedduɲal e Laamaare laatanoo mo, duubi duubaali. Aami.

⁷ Daaree, oo warida e duulere. Him6e fu yi'an mo, baa yuwunoo6e mo, lenyi duuniyaaru fu simoto gam makko. Dum laato hande non! Aami*.

⁸ Joomiraawo Alla, gonudo, e goonnodo, e garoowo, mo baawde wi'i: «Min woni arano, min woni sakitiineejo.»

Almasiihu hollitii hoore mum Yuhaana

⁹ Min woni Yuhaana banniraawo moodon. Mi hawtii e moodon der toora, e der Laamaare Yeesu Almasiihu, e der tinnare makko. Mi yaaraama e semme dow duunne wi'eteene Patimos gam mi waajike haala Alla, ceedaniimi Yeesu.

¹⁰ Nyaanne nyalaane Joomiraawo*, kebbumi Ruuhu, den nanumi 6aawo am daane townne hande galaldi puureteedi.

¹¹ Daane nen e wi'a: «Ko ji'ataa, winnu dum der derewol, lidda eklesiyaaji jeedidi dii do: Efesu e Samirna e Pergamu e Tiyatira, e Sardis, e Filadelfiya e Lawdikiya.»

¹² Den jeeyitiimi gam mi daara baddando am, ko ji'umi fitillaaji jeedidi, gadiraadi kanjeeri.

¹³ Goddo nandudo e Bii neddo e darii hakkune majji, oo 6ornii jabbaare, oo ha66i 6el6elol kanjeeri to gabaare makko.

¹⁴ Hoore makko e gaasa makko e rawni tar hande hottollo e kosam, gite makko e wa'i hande denɲal yiite.

¹⁵ Koyde makko e jalba hande janni bodeeri buudaani faa wojji coy, daane makko e nandi hande rimmo diyam duuddam.

¹⁶ Oo jogii koodo jeedidi e junɲo makko nyaamo. Kaafahi belki becce didi e wurtoo diga e hunnuko makko. Yeeso makko

* 1:7 Jekariya 12.10; Yuhaana 19.37

*

1:10 Nyalaane Joomiraawo nen nyaanne alal nun.

e nandi hande naaŋe jalboowe caka nyalooma.

¹⁷ No ji'u moo mi, janumi yeeso makko, laatiimi hande maaydo. Den o yowi junjo makko nyaamo dow am, o wi'i: Taa hulu! Min woni arano, min woni cakitiido,

¹⁸ min woni buurudo. Mi maayiino, amma jooni mii wuuri faa abada. Mii woodi baawde dow maayde e dow joonne maayde.

¹⁹ Gam majjum, winnu ko ji'ataa, ko wadotoo, e ko wadoytooo yeeso.

²⁰ Nani do asiiri koodo jeedidi de ji'udaa der junjo am nyaamo, e fitillaaji kanjeeri jeedidi. Koodo jeedidi, laatii malaykaafe eklesiyaaaji jeedidi. Fitillaaji kanjeeri jeedidi bo, laatii eklesiyaaaji jeedidi.»

2

Derewol eklesiya Efesu winnanaa

¹ «Winnan malaykaajo eklesiya Efesu, bi'aa:

Nani haalaaji jogiido koodo jeedidi der junjo mum nyaamo, jahoowo hakkune fitillaaji kanjeeri jeedidi:

² Mii anni golle maa, e tinnaare maa, e munyal maa. Mii anni a munyantaa halluŋe, a foonni wi'ooŋe e laatii lilaŋe, amma 6e laataaki dum, a tawii 6e laati nun fewooŋe.

³ Aa woodi munyal, a toorake gam inne am, amma a tampay.

⁴ Amma ko pelan maa mi woni, a accii yidde maa arandeeŋe.

⁵ Gam majjum, siwtor diga to janudaa. Tuubu, den gadaa golle maa arandeeje! To hinaa nun, mi waran, mi ikkina fitilla maa e nokkuure mum, sey to a tuubii.

⁶ Amma aa woodi gootum ko woodi: aa wanyi golle Nikolayiibe, hande no min bo banyirmi de.

⁷ Goodudo noppi fu, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaaji! Jaaliido fu, mi hokkan dum nyaama biŋŋe leggal yonki gonuŋal der aljana Alla.»

Derewol 6e Samirna winnanaa

⁸ «Winnan malaykaajo eklesiya Samirna, bi'aa:

Nani do haalaaji di bi'eteedo arano e sakiitiineejo wi'i, kanko maayunoodo ko finti.

⁹ Mii anni toora maa, e talakaaku maa, baa no aa jom jawdiijo. Mii anni kalluka ka wi'ooŋe e laatii Yahuduuŋe batata dow maa. Amma fewre, 6e laati nun jama'aare saafooŋe Seydan.

¹⁰ Taa hulu toora badiika tawugo maa. Daa Seydan maŋŋan woŋŋe mon der kasu, gam poonedon, on toorete faa balde sappo. Laata koolaado faa maayde, mi hokkete keŋal jaalorgal, waato yonki.

¹¹ Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaaji! Jaaliido, maayde didawre meemataa dum.»

Derewol 6e Pergamu winnanaa

¹² «Winnan malaykaajo eklesiya Pergamu, bi'aa:

Nani do haalaaji jogiido kaafahi ceebuki, ki beldiiji didi:

¹³ Mii anni to joodidaa, don nun laamorde Seydan woni. Aa jogii inne am, a yeday goondingo am baa der wakkati Antipas seedejo am koolaado waraa caka moodon, to Seydan woni.

¹⁴ Amma mii woodi ko pelan maa mi: Aa woodi woŋŋe tokkuŋe ekkitinol Balaama. Balaama ekkitiniino Balak wada no himŋe Isira'ila yanirta. O acca 6e yakka tew caafi-raadam tooruje, 6e gada jeenu bo.

¹⁵ Hande nun an bo, aa woodi tokkuŋe ekkitinol Nikolayiibe.

¹⁶ Gam majjum tuubu, to hinaa nun, ŋooyataa, mi waran to maa, mi haŋidan 6e e kaafahi gonuki e hunnuko am.

¹⁷ Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaaji! Jaaliido, mi hokkan dum nyaamdu suudiinu, wi'eteenu "maannu". Mi hokkan mo bo, kaayel daneyel. Dow maggel, inne heyre e winnaa. Goddo annaa inne nen to hinaa kokkaado ne.»

Derewol 6e Tiyatira winnanaa

¹⁸ «Winnan malaykaajo eklesiya Tiyatira bi'aa:

Nani do haalaaji Biddo Alla mo gite mum nandi hande denŋal yiite, koyde makko e nandi hande janni bodeeri.

¹⁹ Mii anni golle maa, e yidde maa, e goondinki maa, e ballal ŋal ballataa woŋŋe, e munyal maa. Mii anni golle maa cakitiide e ŋuri arandeeje duudugo.

²⁰ Amma woodi ko pelan maa mi. Aa acci Ijabeeli, debbo bi'ooowo hoore mum annabiijo. Oo janŋina, oo jarboo gollotooŋe am, gam 6e gada jeenu, 6e yakka tew caafi-raadam tooruje.

²¹ Mi hokkii mo wakkati gam o tuuba, amma o salike ko tuubi, o acca jeenu makko.

²² Gam majjum mi faddan mo dow banni toora, kanko e jeenidooŋe e makko, sey to 6e tuubii ko 6e gadi e makko.

²³ Mi waran biŋŋe makko. Eklesiyaaaji fu annan min woni liinyoowo hakkillo e berde. Mi yoŋan bo moy moodon fu ko wadi.

²⁴ Amma onon horiibe der Tiyatira, onon 6e tokkay laawol ŋol, onon 6e annaa ko woŋŋe wi'ata "asiiri Seydan luggudo", mi yowantaa on dongal kuunŋal.

²⁵ Amma, ko goodudon, jogee dum e semme faa mi wara.

²⁶ Jaaliido, gadudo golle am faa heennyitirde, mi hokkan dum baawde dow lenyi himŋe.

²⁷ O duriran 6e e sawru janni, o pusan 6e hande no payande loopeje pusirtee.

²⁸ Hande no min bo kebirni baawde diga Baaba am. Hande non min bo, mi hokkan mo hoodere fajiri.

²⁹ Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyajji!»

3

Derewol 6e Sardis winnanaa

¹ «Winnan malaykaajo eklesiya Sardis, bi'aa:

Nani do haalaaji goodudo ruuhuujii Alla jeedidi, e koode jeedidi: Mii anni golle maa, aa wi'ee aa buurudo, amma a maaydo.

² Wadu hakkillo, semmidin ko faani waatugo, gam mi tawii golle maa hebbay yeeso Alla am.

³ Gam majjum siwtor no kebirnaa, e no nanirnaa haala Alla, joga ka, tuubu. To a reenaay, mi waran hande gujjo, a annataa bo wakkati de garanmi juhugo maa.

⁴ Amma, aa woodi der Sardis himbe 6e tuuninaay kolte mum. Be bornoto kolte daneeye, 6e jaada e am, gam 6e potanii dum.

⁵ Hande non, jaaliido fu bornoto kolte daneeyi. Mi moytataa inne makko diga dewtere yonki pay. Mi seedoto yeeso Baaba am e yeeso malaykaa 6e mum, oo laatii mo am.

⁶ Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyajji!»

Derewol 6e Filadelfiya winnanaa

⁷ «Winnan malaykaajo eklesiya Filadelfiya, bi'aa:

Nani do haalaaji Ceniido, Goonjaajo, jogiido ma6bitirgel nel Dawda e junno mum. To o ma6bitii goddo ma6bataa, to o ma6bii bo, goddo ma6bitintaa.

⁸ Mii anni golle maa. Daaru, mi ma6bitii dammugal yeeso maa nal goddo waawataa ko ma6bi. A woodaa baawde mawde, amma a jogake haala am, a yedday inne am.

⁹ Daaru, mi hokkete jama'aare sujidanoo6e Seydan, wi'oo6e ko'e mum 6ee laatii Yahuduube, amma fewre. Mi accan 6e gara 6e jiccoo ley koyde maa, den 6e paaman mii yidu ma.

¹⁰ A jogake haala am, a munyii sanne. Gam majjum, min bo, mi reenete der wakkati billaare garanoore duuniyaaru gam foonna himbe.

¹¹ Mi faanake warugo. Joga ko goodudaa e semme, gam to goddo etta meetalol maa.

¹² Jaaliido fu, mi wadan dum darjanal der suudu Alla am, o wurtataako e mayru abada. Mi winnan dow makko inne Alla am, e inne wannarde Alla am, waato Urusaliima kesol, yiwoowol diga dow kammu, to Alla am. Mi winnan bo dow makko, inne am heyre.

¹³ Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyajji!»

Derewol 6e Lawdikiya winnanaa

¹⁴ «Winnan malaykaajo eklesiya Lawdikiya, bi'aa mo:

Nani do haalaaji bi'eteedo Aami, seedeejo koolaado, e goonjaajo, mo diga e mum Alla tagi huune fu.

¹⁵ Mii anni golle maa, a wulaa a feewaa. Laata buludo, dum bo peewudo!

¹⁶ Amma no aa woni caka caka, a wulaa a feewaa, mi tuutete diga hunnuko am.

¹⁷ Aa wi'a: "Mii laatii jom jawdiijo, mi hawritii jawdi, mi haajaaka goddum". A annaa a laati nun mo walaa goddum, jurminiido, talakaajo, bumdo, e jahoowo funtu.

¹⁸ Ka batan maa mi nani: Soodu to am, kanjeeri laabiniraani yiite, gam laatodaa jom jawdiijo. Soodu gineejii daneeyi bornodaa, gam senteene funtu maa to yi'oo. Kade bo, soodu lekki gite mooma, gam ji'aa.

¹⁹ Himbe 6e jidumi, mi felan 6e, mii fooda noppi ma6be. Gam majjum, tinna tuubaa!

²⁰ Mi nani darii e dammugal, mii silmina. To goddo nanii daane am go ma6bitii dammugal, mi naatan wuro mum, mi nyaamda e mum, joomum bo nyaamdan e am.

²¹ Jaaliido fu, mi joodinan dum dow kit-taal Laamaare am, hande no jaaloriimi go joododiimi e baaba am dow kit-taal Laamaare mum.

²² Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyajji!»

4

Alla e maantee dow kammu

¹ Baawo majjum, ji'umi dammugal gom e ma6bitii dow kammu. Daane ne nanunoomi e baddammi arande, nandune e galaldi puureteedi, wi'immi: «Eencu do, mi hollee ko waroyta yeeso.»

² Don maa don, kebbumi Ruuhu. Den ji'umi kit-taal laamu dow kammu, goddo e joodii dow maggal.

³ Joodiido on e jalba hande hayre haakoore bi'eteene yaspa, e hayre wodeere, wi'eteene sardis. Cincinga e fiiltitii kit-taal nal, e jalba hande hayre wi'eteene emerooda.

⁴ Kit-taaje laamu laso e naay e fiiltitii kit-taal laamu nal. Dottii6e laso e nayo e joodii dow majje, 6ee bornii kolte daneeye, 6ee mellii meetali kanjeeri.

⁵ Den maayye, e rimmo daade towde, e diggaali, e wurtoo diga kit-taal laamu nal. Fi-tillaaji jeedidi e hu6baa yeeso maggal, kanji woni ruuhuujii Alla jeedidi.

⁶ Huune ko nandi e maayo e woni yeeso kit-taal nal, e nandi e daanorgal laa6unjal tar.

Kujje yonkinteeje naay e woni caka kit-taal njal, e fiiltitii njal. Ede goodi gite duuddé yeeso e baawo fu.

⁷ Huune d̄um yonki d̄um, aranum mum e nandi e jaggere. Did̄aḅum, e nandi nyaleel, tataḅum, e woodi yeeso hande ḅo ned̄do. Nayaḅum bo, e nandi hande ciilal piiroowal.

⁸ Huune yonkintejum nayum d̄um, gootum mum fu e woodi biyeede jeego'o. Biyeede den e woodi gite der e yaasi. Jemma e nyalooma fu, edum wi'a:

«Ceniido, Ceniido, Ceniido,
non Joomiraawo Alla mo baawde fu laatii.
O na'onno, o na'on jooni, oo wara!»

⁹ Huune yonkintejum d̄um, e teddina, e mana, e yetta joodiido dow kittaala laamu, mo yonki faa abada.

¹⁰ De d̄um wadata d̄um fu, dottiibe laso e nayo ben e jiccoo yeeso joodiido dow kit-taal laamu, 6ee kujdana yonkinteejo faa abada, 6ee pad̄da meetali maḅḅe yeeso kit-taal laamu, 6ee bi'a:

¹¹ «An Joomiraawo Alla amen,
a fotii heḅugo teddunjal, e manju, e baawde,
gam an tagi kujje fu,
e sago maa de laatorii, e sago maa de tagi-
raa.»

5

Dewtere Alla, e kaanuḅo maḅḅita ne

¹ Baawo mum, ji'umi dewtere der junjo nyaamo joodiido dow kittaala laamu. Dewtere nen e winnaa becce didi fu, ne maḅḅaa, ne wadanaa maaneeji jeedidi.

² Den ji'umi malaykaajo semmenteejo gom e bata e daane townne, e wi'a: «Moy nun foti takkitingo maaneeji d̄in, den maḅḅita dewtere nen?»

³ Baa gooto walaa dow kammu, e dow leydi e der leydi, baawoowo ko maḅḅiti ne, d̄um bo daarugo der mayre.

⁴ Den bullumi puy, gam goddo hebaaki potudo maḅḅita dewtere nen, naa bo daarugo ko woni der mayre.

⁵ Den gooto der dottiibe 6en wi'immi: «Taa wullu! A yi'i jaggere lenyol Yahuuda, yiwudo diga Dawda, o jaalake. O waawan ko takkiti maaneeji jeedidi d̄in, o maḅḅita dewtere nen.»

⁶ Den ji'umi Jawgiyel, enjel nandi hande njel hiisaanoma. Jawgiyel njel e darii hakkune kittaala Laamaare, e huune nayum yonkintejum, e dottiibe. Enjel woodi galaldi jeedidi, e gite jeedidi, kanjum woni ruuhuuji Alla jeedidi, lilaadi der duuniyaaru fu.

⁷ Jawgiyel njel wari jaḅi dewtere nen diga e junjo nyaamo joodiido dow kittaala laamu.

⁸ No njel jaḅi ne, huune nayum yonkintejum, e dottiibe laso e nayo ben jiccii yeeso maggel. Moy maḅḅe fu e jogii moolooru,

e jarirkon gadiraakon kanjeeri, keewukon wardi. Kanjum laatii du'aaje himbe Alla.

⁹ Bee jima jimol kesol, 6ee bi'a der maggol:

«An foti etta dewtere nen,
takkitaa maaneeji mayre
Gam a hiisaanoma, a sooditanike Alla
himbe e yiyyam maa,
diga lenyol fu, e denjal fu, himbe fu, e diga
leydi fu.

¹⁰ A wadii 6e laamiiḅe, e Limaamiiḅe Alla,
gam 6e laamanoo duuniyaaru.»

¹¹ Mii daara, ko nanumi daade malaykaaḅe duuḅḅe, uju ujuneje. Be piiltitii kittaala laamu, e huune yonkintejum, e dottiibe.

¹² Bee bata e daade towde 6ee bi'a:

«Jawgiyel kiisanoojel fotii heḅa
baawde, e jawdi, e faamu,
e semme, e manju, e teddunjal, e maan-
toojel!»

¹³ Den nanumi ko tagaa fu, gonudum dow kammu, e dow leydi, e der leydi, e der maayo, e ko woni der majjum fu, e wi'a:

«Maantoore, e manju, e teddunjal, e baawde
woodani joodiido dow kittaala laamu,
e Jawgiyel, faa abada!»

¹⁴ Huune nayum yonkintejum d̄um, toontii, wi': «Aami!» Dottiibe 6en bo jiccii, sujidi.

6

Maaneeji jeedidi

Takkitingo maane arandeere

¹ Wakkati daaranmi, ji'umi Jawgiyel takkiti maaneeji jeedidi d̄in woore mum. Den nanumi huune nayum yonkintejum d̄um, gootum mum e bata e daane townne hande riggaajo, e wi'a: «War!»

² No daarumi, go ji'umi puccu danewol. Baddiido njol e jogii biroogal, o hokkaa meetalol, o yawti hande jaalotoodo gam o jaaloo bo.

Takkitingo maane didawre

³ Jawgiyel takkiti maane didawre, den nanumi huune yonkintejum didaḅum e wi'a: «War!»

⁴ Den puccu gonjol bodewol wurtii. Baddiido njol hokkaa kaafahi mawki. O hokkaa bo baawde sottingo jam e duuniyaaru, gam himbe warontira.

Takkitingo maane tatawre

⁵ No Jawgiyel takkiti maane tatawre, den nanumi huune yonkintejum tataḅum e wi'a: «War!» Go ji'umi puccu 6alewol. Baddiido njol e jogii etirgel kilo.

⁶ Den nanumi ko wa'i hande daane yiwi hakkune huune yonkintejum nayum. Daane nen e wi'a:

«Etorde alkamaari woore, e etorde gawri tati, soodee ceede joddi golle nyalaane

woore. Amma taa sadin nebbam e innabojam.»

Takkitingo maane nayawre

⁷ No Jawgiyel takkiti maane nayawre, den nanumi daane huune yonkintejum nayaḍum, e wi'a: «War!»

⁸ No daarumi, go ji'umi puccu haako haakowol. Baddiido ṅol e wi'ee Maayde, joonne maayḅe e tokki mo. 'Be kokkaa baawde dow fecco duuniyaaru nayawre, gam ḅe bara himḅe e kaafahi, e rafo, e nyawuuji bondi, e bisaaaji ladde.

Takkitingo maane jowawre

⁹ No Jawgiyel takkiti maane jowawre, den ji'umi ley hiisirde, yonkiiji waraaḅe gam haala Alla, e gam seedaaku ṅu ḅe ceedanii mo.

¹⁰ Bee bata e daade towde, ḅee bi'a: «Joomiraawo, ceniido, goonjaajo, faa dey kedidaa ko kiitodaa himḅe wonḅe der duuniyaaru, yamaa ḅe yiyyam amen?»

¹¹ Moy maḅḅe fu hokkaa toggoore ra-neere. 'Be bi'aa, ḅe ciwtoo taw sedda faa to limgal banniraḅe maḅḅe, gollodiḅe e maḅḅe, wareteeḅe hande maḅḅe hebbii.

Takkitingo maane jeego'awre

¹² Den ji'umi Jawgiyel takkiti maane jeego'awre. Den leydi dimmii dimmaade mawde, naaṅe ḅawli hande guda baleya, lewru bo wojji hande yiyyam.

¹³ Koode kammu yani e leydi hande no ḅiḅḅe ibbe kecce saamirta to hennu mawkol wifii.

¹⁴ Kammu majjiti, hande no daago taggirtee, baalle, e dunde fu eggi e nokkuuje mum.

¹⁵ Den laamiḅe duuniyaaru, e himḅe tedduḅe, e hooreeḅe soogeeji, e jom jawdiḅe, e wooduḅe baawde, e maccuḅe, e rimḅe fu suudii der lowi kaaye, e hakkune baalle.

¹⁶ 'Be darii ḅee bi'a baalle e kaaye: «Janee dow amen! Cuudee men e yeeso joodiido dow kittaalaamu e mone Jawgiyel!»

¹⁷ Gam nyalaane mawne ne mone maḅḅe yottake, moy daḅata?»

7

Himḅe 144 000 wadanaaḅe maane Alla

¹ Baawo majjum, ji'umi malaykaaḅe nayo e darii to gooraaje duuniyaaru naay. 'Bee kada keni duuniyaaru naay wifugo dow leydi, e dow maayo, e dow ledde.

² Ji'umi kade malaykaajo goddo yiwoy diga lettugal, e jogii maanordum Alla yonkinteejo. O baddi malaykaaḅe nayo e daane townne, hokkaaḅe baawde wadango leydi, e maayo ko halli.

³ O wi'i ḅe: «To on gadanee taw leydi, e maayo, e ledde ko halli, faa to en gadanii maccuḅe Alla meeden maane dow tiide.»

⁴ Den nanumi limgal wadanaaḅe maane dow tiide mum: 'Be gadii himḅe ujune hemure e lasoy dido e nayo (144 000) yiwuḅe diga lenyi Isira'iilaaḅe fu.

⁵ Yiwuḅe e lenyol Yahuuda, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwuḅe e lenyol Ruben, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwuḅe e lenyol Gada, ujune sappo e dido (12 000).

⁶ Yiwuḅe e lenyol Aser, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwuḅe e lenyol Neftali, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwuḅe e lenyol Manaasa, ujune sappo e dido (12 000).

⁷ Yiwuḅe e lenyol Simeyon, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwuḅe e lenyol Leewi, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwuḅe e lenyol Isakar, ujune sappo e dido (12 000).

⁸ Yiwuḅe e lenyol Jabulon, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwuḅe e lenyol Yusufu, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwuḅe e lenyol Benyamin bo, ujune sappo e dido (12 000).

Cuudi baaba dii fu wadanaama maane.

Jama'aare duunne diga lenyi fu

⁹ Baawo mum daarumi, go ji'umi jama'aare duunne, ne limataako. 'Be yiwii diga e leyde fu, e lenyi fu, e himḅe fu, e delle fu. 'Bee darii yeeso kittaalaamu, e yeeso Jawgiyel. 'Bee bornii toggooje daneeje, ḅee jogii licce papaaje e juude maḅḅe.

¹⁰ 'Bee bata e daade towde ḅee bi'a: «Kisidam men yiwii diga e Alla meeden, joodiido dow kittaalaamu, kanko e Jawgiyel.»

¹¹ Malaykaaḅe fu e fiiltitii kittaalaamu, e dottiiḅe, e huune yonkintejum nayum. 'Be jiccii yeeso kittaalaamu, ḅe cujidani Alla.

¹² 'Bee bi'a:

«Aami! Maantooore, e tedduṅal, e faamu, e jettooje, e manṅu, e baawde, e semme woodani Alla meeden faa abada!»

¹³ Den gooto der dottiiḅe yamimmi wi'i: «'Beey nun himḅe borniiḅe toggooje daneeje? Toy ḅe yiwi?»

¹⁴ Toonti moo mi: «Joomiraawo am, an nun anni.» Go o wi'immi: «Kamḅe woni yiwoyḅe diga toora mawka. 'Be loonnii toggooje maḅḅe, ḅe dawnini de e yiyyam Jawgiyel*».

¹⁵ Gam majjum ḅe gonii yeeso kittaalaamu Alla. 'Bee cujidana mo jemma e

* 7:14 Maana yiyyam dawnindam toggooje maḅḅe, laatii hakkeeki maḅḅe fu yaafaama.

nyalooma der suudu Alla makko ceniinu. Joodiido dow kittaala laamu reenana 6e.

¹⁶ Be dafataake, 6e dondataake, naanje fiyataa 6e, guli bo wadataa 6e.

¹⁷ Gam Jawgiyel gonuŋel caka kittaala laamu duran 6e. Neŋ yaaran 6e to ciibiije diyam kokkoojam yonki. Alla moytan gondi gite ma66e fu.»

8

Takkitingo maane jeediɗawre

¹ No Jawgiyel takkiti maane jeediɗawre, jam wadi dow kammu faa jaka feccere janni.

² Den ji'umi malaykaa6e jeediɗo darii6e yeeso Alla, 6e kokkaa galaldi jeediɗi puureteedi.

³ Malaykaajo godɗo wari darii ley hiisirde. Oo jogii heedo urirgo, ɗo kanjeeri. O hokkaa wardi duuddo, o ura, kanjum e du'aaje him6e Alla, o yottina dum dow hiisirde ne kanjeeri, gonune yeeso kittaala laamu.

⁴ Curki wardi on eencidi e du'aaje him6e Alla diga e junɗo malaykaajo dariiɗo yeeso Alla.

⁵ Malaykaajo on etti heedo urirgo, hebbini ɗo yiite hiisirde, faddi ɗo e leydi. Den riggaɗo e rimmo wadi, maayye maayyi, leydi dimmii.

Galaldi jeediɗi puureteedi

Walaldu aranol

⁶ Baawo majjum, malaykaa6e jeediɗo jogii6e galaldi jeediɗi puureteedi, siryii fuurugo di.

⁷ Malaykaajo arano fuuri walaldu mum, den malamalluuje, e yiite jillontirɗe e yiyam faddaa e leydi. Feccere leydi tatawre wulaa, den feccere leɗde tatawre bo wulaa, non bo, fudo hecco fu wulaa.

Walaldu dida6ol

⁸ Malaykaajo dida6o fuuri walaldu mum. Den huune nandune e waanne hu66oore yiite faddaa der maayo. Feccere maayo tatawre waylitii yiyam.

⁹ Feccere tatawre der huune yonkintejum, gonudum der maayo waati. Feccere tatawre der laanaaje diyam bo halki.

Walaldu tata6ol

¹⁰ Malaykaajo tata6o fuuri walaldu mum. Den hoodere mawne, hu66oore yiite hande doccal yiwoy diga dow kammu, yani dow feccere gooruji tatawre, e ciibiije diyam.

¹¹ Inne hoodere nen e wi'ee «Kaadudum.» Ne haadini feccere diyam tatawre, him6e duu66e maayi gam haadugo diyam dam.

Walaldu naya6ol

¹² Malaykaajo naya6o fuuri walaldu mum. Den feccere naanje, e lewru, e koode

tatawre fiyaa. No dum fiyaa, go feccere majjum tatawre ni66i, jemma e nyalooma bo majjini feccere jayɗol mum tatawre.

¹³ Baawo mum, ji'umi ciilal e fiira dow kammu. Den nanumi ejaal bata e daane townne, ejaal wi'a: «Kayto! Kayto! Bone woodani him6e duuniyaaru to malaykaa6e tato horii6e fuurii galaldi mum!»

9

Walaldu joya6ol

¹ Malaykaajo joya6o fuuri walaldu mum. Den ji'umi hoodere yiwi dow kammu yani e leydi. Ne hokkaa ma66itirgel 6unnu luguɗol ɗol walaa kaddi.

² No ne ma66iti ɗol, go curki tekkuki wurti e maggol. Curki kin e nandi hande curki yiwuki e suudu yiite, ki ni66ini naanje e hennu.

³ Den ba6atti wurti e curki kin, sankitii e leydi, di kokkaa baawde hande jahe.

⁴ Di bi'aa to di meemu fudo, e huune ko fudata dow leydi, e leɗde, amma him6e 6e maane Alla walaa dow tiide mum.

⁵ Di kokkaaka laawol di bara him6e, amma, di toora 6e faa lebbi joyi. Naawella majji e nandi hande naawalla yaare to fidii neddo.

⁶ Wakkati mum, him6e dartan maayde, amma 6e kebataa ne. Be jidan maayde, amma ne doggan 6e.

⁷ Ba6atti din e nandi e pucci ciriyaniidi konu. Huune ko nandi e meetali gadiraadi kanjeeri e woni dow ko'e majji. Geese majji e nandi e geese him6e.

⁸ Gaasa majji e nandi e gaasa rew6e, nyiye majji e wa'i hande nyiye jagge.

⁹ Gabaaje majji e wa'i hande ta66ordum kure. Rimmo biyeede majji e wa'i hande rimmo laanaaji di pucci duuddi, ciriyaniidi konu foodata.

¹⁰ Dii goodi 6okkordi e kure hande jahe. Der 6okkordi majji, baawde toorugo him6e faa lebbi joy woni.

¹¹ Malaykaajo 6unnu luguɗol kaddi walaa, laatii laamiido majji. Inne makko e Iburaninkeere woni, Abaddon, e Yunaninkeere bo, Apolliyon.

¹² Bone arandeere yawtii. Daa, boneeji didi e wara kade.

Walaldu jeego'a6ol

¹³ Malaykaajo jeego'a6o fuuri walaldu mum. Den nanumi daane yiwi to galaldi hiisirde naay ne kanjeeri, gonune yeeso Alla.

¹⁴ Daane nen wi'i malaykaajo jeego'a6o jogiido walaldu puureteɗol: «Fiirtu malaykaa6e nayo ha66aa6e to maayo manɗo, wi'eteɗo Efaratis.»

¹⁵ Malaykaa6e nayo 6en firtaa. Be ciriyake gam duu6ol, e lewru, e nyalaane,

e wakkati, de 6e barata feccere himbe tatawre.

¹⁶ Mi nani limgal soogeeji ba'ddiidi pucci: 6e gadii himbe miliyo keme dido (200.000.000).

¹⁷ Nani do no ji'irmi pucci e waddiibe di der jiiki am. Waddiibe pucci din, e bornii ta66ordum kure bodejum hande yiite, e bula bulajum, e nareerijum hande bu'e naaje. Ko'e pucci din e nandi hande ko'e jagge. Yiite, e curki, e bu'e naaje e wurto dige kunnude majji.

¹⁸ Boneeji tati din, waato yiite e curki, e ko nandi e bu'e naaje wurtii e kunnude pucci, wari feccere himbe tatawre.

¹⁹ Gam baawde, e semme pucci din tawaaka maa to kunnude e bokkordi majji. Bokkordi din e nandi e bolle, dii goodii ko'e, kanje di gadiranta himbe ko halli.

²⁰ Horiibe, 6e boneeji din waray, tuubay ko 6e gadi, 6e accay saafugo ginnaaji, e tooruuje gadiraade kanjeeri, e cardii, e janni bodeeri, e kaaye, e ledde. Tooruuje den yi'ataa, de nanataa, de jahataa.

²¹ Be tuubay 6e acca warugo himbe e saafugo ginnaaji, e jeenu, e guyka.

10

Malaykaajo e dewtel

¹ Baawo majjum, ji'umi malaykaajo sementeejo gom kade. Oo jippoo diga dow kammu. Oo bornii duulere, cingaa e fiiltii hoore makko. Yeeso makko e jalba hande naaje, asaale makko e wa'i hande moosi yiite.

² Oo jogii dewtel ma66itiinjel. O darini koyjal makko nyaamowal dow maayo, nawal bo dow leydi.

³ O bati e daane towne hande no jaggere halbirta. No o bati e daane towne, den palmaali jeedidi nanaa.

⁴ No palmaali jeedidi din batidi, ko ciriyimi mi winna. Amma nanumi daane gom yiwi diga dow kammu, wi'immi: «Suudu ko palmaali jeedidi din wi'i, taa winnu ka!»

⁵ Den malaykaajo mo ji'unoomi e darii dow maayo e dow leydi on, banti junjo mum nyaamo faa dow.

⁶ O hunorii inne Alla, tabitiido faa abada, tagudo kammu e ko woni der mum, tagudo leydi e ko woni der mayri, tagudo maayo e ko woni der maggo. O wi'i: «Dum 6ooyataa kade!»

⁷ Amma nyaanne malaykaajo jeedida6o fuurata walaldu mum, Alla hebbinan asiiri mum. Dum laatoto hande no o batirnoo annabiibe gollantoo6e mo habaru beldo.»

⁸ Den daane ne nanunoomi, yiwoyne diga dow kammu, wi'immi kade: «Yahu ettu dewtel ma66itiinjel, gonunjel der junjo

malaykaajo dariido dow maayo e dow leydi.»

⁹ Jahumi to malaykaajo on, bi'u moo mi, o hokkammi dewtel nel. O wi'immi: «Ettu nel, modaa! Nel welan der hunnuko maa hande juuri, amma nel haadan der reedu maa.»

¹⁰ Ja6umi dewtel nel e junjo malaykaajo, yakkumi nel. Nel weli der hunnuko am hande juuri, amma no modumi nel, nel haadi der reedu am!

¹¹ Baawo majjum, bi'aami: «Sey bataa kade ko Alla hollitin maa dow himbe duu66e, e lenyi duu66e, e delle duu66e, e laamiibe duu66e.»

11

Seede6e dido

¹ Den kokkaami yommal nandunjal e sawru poonnirkol. O wi'immi: «Umma, foonnu suudu Alla e hiisirde. Limu sujidoobe wonu6e der maggol.

² Amma accu fageere suudu Alla yaasiire, taa foonnu ne, gam 6e lenyi janani nun hokkaa ne. Be jaa6an wannarde seniine faa lebbi lasoy didi e didi.

³ Mi hokkan seede6e am dido baawde wadugo annabaaku faa balde ujuneere e keme didi e lasoy tati, (1260) 6ee bornorii saakijji.»

⁴ Seede6e dido 6en woni ledde jaytuuje didi, e fitillaaji didi, dariidi yeeso Joomiraawo duuniyaaru.

⁵ Jiddo wadugo ko halli fu, yiite wurtoto diga kunnude ma66e, halka way6e ma66e. Nun nun haani jiddo wadango 6e ko halli fu, wariree.

⁶ Bee goodi baawde ma66ugo kammu gam to diyam to6u der balde de 6e baajotoo haala Alla. Bee goodi bo baawde waylitingo diyeele laatoo yiijam. Be baawan bo ko jippini boneeji feere feere de 6e jidi fu, e duuniyaaru do.

⁷ To 6e gaynii seedaaku ma66e, tewuwa gom wurtoto diga gayka lugguka, ha6a e ma66e, jaaloo 6e, wara 6e.

⁸ Balli ma66e wonoto der fageere wannarde mawne. Ton nun Joomiraawo ma66e tigganoo dow leggal palaanjal. Wannarde nen nandiniraamaa Sodoma e Misira.

⁹ Himbe yiwoy6e diga duuniyaaru fu, e lenyi fu, e delle fu, e leyde fu, yi'an balli ma66e, jaka balde tati e feccere. Be nootataako balli ma66e uwee.

¹⁰ Wonu6e der duuniyaaru seyoto gam maayde ma66e. Be gadan juulde, 6e kokkontira dokke gam annabiibe dido 6en tooriino 6e puy.

¹¹ Amma 6aawo balde tati e feccere den, foofaanjo yonki yiwoyo to Alla, naati e ma66e. Be pinti, 6e ummii 6e darii, go yi'u6e 6e fu, kulol manjol nanji dum.

¹² Den daane towné yiwi dow kammu, e wi'a annabiibe dido ben: «Eencee do!» Be eenci dow kammu, der duule, way6e ma66e e daara 6e.

¹³ Wakkati mum, leydi dimmii e semme, go feccere wanjarde sappo'awre mum halki. Dimmaade leydi den wari him6e ujune jeedido (7000). Den horiibe huli, hokki Alla mo dow kammu teddujal.

¹⁴ Bone didawre yawti, amma 6ooyataa ko bone tatawre wara.

Walaldu jeedida6ol

¹⁵ Malaykaajo jeedida6o fuuri walaldu mum. Den daade towde nanaa dow kammu, e wi'a: «Baawde laamanaago duuniyaaru fu laatanike Joomiraawo meeden e Almasiihu mum. O laamoto faa abada!»

¹⁶ Dottii6e laso e nayo joodii6e dow kittaaje yeeso Alla jiccii, sujidani Alla, ¹⁷ 6ee bi'a:

«Joomiraawo Alla, mo baawde, An gonudo naane, e jooni, men jettii maa, gam a gollirii baawde maa mawde, a tabbitinii laamu maa.

¹⁸ Mone wadii heefere6e, amma mone maa wari. Wakkati kiitotodaa maay6e wadii, wakkati de barjotodaa annabiibe maa, gollanoobe maa, wadii, wakkati de barjotodaa him6e maa, hul6e inne maa wadii, maw6e e petton fu, wakkati bo wadii de kalkataa halkoo6e leydi.»

¹⁹ Suudu Alla ma66itaa dow kammu, pakoroowal alkawal yi'aa der mayru. Den maayye maayyi, rimmo wadi, palmaali falmi, leydi dimmii, malamalluuje mawde to6i.

12

Debbo e kuunja gom

¹ Maane mawne gom hollitii dow kammu. Debbo gom e 6ornii naaje, lewru e woni ley koyde makko, oo mellii meetalol ɲol koode sappo e didi dow hoore makko.

² Oo woodi reedu, go oo hal6a sabbu toora, e naawalla ɲatawre.

³ Maane gom kade hollitii dow kammu, go kuunja gom bodeya, manja, hollitii. Naa woodi ko'e jeedidi e galaldi sappo, hoore fu e woodi meetalol laamu.

⁴ Bokkordu magga e fooda feccere koode kammu tatawre, e fadda de e leydi. Na darii yeeso debbo paaniido rimugo on, gam ɲa moda biyiiko to o rimii.

⁵ Den o rimi biddo gorko. Kanko woni duroowo 6e lenyi janani fu e sawru janni. Den suka on yawtinaa faa to Alla, e kittaal laamu mum.

⁶ Debbo on doggi yahi der ladde, nokkure to Alla moyyinannoo mo. Ton o nyaanetee faa balde ujuneere e keme didi e lasoy tati (1260).

⁷ Go konu ummii dow kammu. Malaykaajo bi'eteedo Mika'iilu, e malaykaa6e mum, ha6idi e kuunja ɲan, kanja bo, ɲa ha6idi 6e, e malaykaa6e magga.

⁸ Amma kuunja ɲan waaway jaalaago, kanja e malaykaa6e magga fu, 6e dulli jayri ma66e dow kammu.

⁹ Kuunja manja ɲan wurtinaama yaasi. Kanja woni boddi nayeeri, bi'eteeni Ibiliisa e Seydan, jarbotoodo duuniyaaru fu. O faddaama e leydi, e malaykaa6e makko fu.

¹⁰ Den nanumi daane towné diga dow kammu, e wi'a: «Jooni, kisdam, e semme, e Laamaare Alla meeden, e baawde Almasiihu makko warii. Gam gaccotoodo banniraabe meeden, to Alla jemma e nyalooma fu riiwaama diga dow kammu.

¹¹ Amma, 6e jaalake mo gam daliila yiyyam Jawgiyel e gam haala seedaaku ma66e. Be jiday yonki ma66e faa 6e kula maayugo.

¹² Gam majjum, kammu e joodii6e der mum, belbeltee! Amma leydi e maayo, bone woodani on! Gam Seydan jippanake on e mone mawne, gam oo anni wakkati sedda horanii mo.»

¹³ No kuunja ɲan yi'i faddaama e leydi, ɲa yanti toorugo debbo dimudo biddo gorko on.

¹⁴ Den debbo on hokkaa biyeede du-lowwa manja, gam o fiira, o yaha der ladde, to nokkure ne o moyyinanaa, gam o woddodoo e boddi nin. Ton nun o nyaanetee faa jaka duubi tati e feccere.

¹⁵ Go boddi nin tuuti diyam, edam ila 6aawo debbo on hande maayo, gam dam ilina mo.

¹⁶ Amma, leydi faabii debbo on, ni omtii, ni yari diyam dam kuunja ɲan tuuti.

¹⁷ Kuunja ɲan monnii debbo on sanne, yahi ha6oygo horiibe der lenyol makko, waato dwtaniibe ka Alla bati ko e seedanoo Yeeso.

¹⁸ Den kuunja ɲan darii dow jaaneeri fonɲo maayo.

13

Bisaaji didi burtiidi e maayo

¹ Baawo majjum, ji'umi bisaa gom e wurto der maayo, ɲaa woodi galaldi sappo, e ko'e jeedidi. Hoore fu e woodi meetalol laamu. Inde jennooje Alla e winnaa dow ko'e dee fu.

² Bisaa ɲa ji'umi e nandi e muusuuru. Koyde magga e wa'i hande koyde dawaanjel. Hunnuko magga e wa'i hande hunnuko jaggere. Kuunja ɲan hokki bisaa ɲan baawde mum, e kittaal mum, e baawde mawde.

³ Ko'e bisaa ñan woore mum, e nandi hande ko nawnano faa waati. Amma jooni nawnande magga hoyonii. Go himbe duuniyaaru fu haaydini, e tokki ña.

⁴ Be cujidani kuunja ñan, gam ña hokkii bisaa baawde magga. Den, be cujidani bo bisaa, be bi'i: «Moy nandi e bisaa? Moy waawi ko hañidi e magga?»

⁵ Bisaa ñan hokkaa hunnuko bata haalaaji mawnitaare, bata kalluka dow Alla. Ña hokkaa bo laawol gollirgo baawde magga faa lebbi lasoy didi e didi.

⁶ Ña fudfi batugo kalluka dow Alla, e inne mum, e nokkuure to o woni, non bo, e woniibe dow kammu.

⁷ Ña hokkaa baawde habugo e himbe Alla, ña jaaloo be. Ña hokkaa baawde laamanaago lenyi fu, e himbe fu, e dende fu, e leydiije fu.

⁸ Himbe wonuibe e duuniyaaru, be inde mum winnaaka der dewtere yonki diga fuddoode duuniyaaru, sujidanana bisaa ñan. Jawgiyel kiisanooñel nun woodi dewtere nen.

⁹ Goodudo noppi fu, nana!

¹⁰ Mo dum resani nanñee maccunnaaku, nanñee. Mo dum resani waree e kaafahi, waree e kaafahi. Gam majjum sey himbe Alla tinno, jogoo goondinki.

Bisaa yiwuñja e leydi

¹¹ Baawo majjum, ji'umi bisaa kuunja e wurtoo diga e leydi. Ñaa woodi galaldi didi nandudi e galaldi Jawgiyel, amma ñaa bata hande kuunja ñan.

¹² Ña gollirii baawde bisaa arana yeeso magga. Ña dooli duuniyaaru e joodiibe e mayru sujidana bisaa arana nawnanoñja yidi waatugo ko nyawtaa.

¹³ Bisaa didaaba wadi kaayefiiji mawdi. Ña jippini yiite diga dow kammu e leydi, himbe fu e daara.

¹⁴ Ña yoyri himbe duuniyaaru e kaayefiiji. Ña hokkaama baawde wañugo kaayefiiji ñin yeeso bisaa arana. Ña bati himbe duuniyaaru wada tooruure nandune e bisaa nawnanoñja e kaafahi ko dadi.

¹⁵ Ña hokkaa baawde wattango tooruure nen yonki, faa ne bata gecca, ña wada mo sujidanay ne fu waree.

¹⁶ Bisaa ñan dooli himbe fu, tedduibe e faanduibe, jom jawdiibe e talakaaibe, rimbe e maccuibe, be gadanee maane to junjo nyaamo, dum bo to tiide mañbe.

¹⁷ Goddo hebataa sooda dum bo sippa to woodaa maane nen, maane nen bo, inne bisaa e lamba mum nun.

¹⁸ Sey neddo hefa faamu. Goodudo hakkillo, liiso lamba bisaa ñan, gam lamba magga laati nun lamba neddo. Lamba kan woni, keme jeego'o e lasoy tati e jeego'o (666).

14

Jawgiyel e jimol sooditaabe

¹ Den daarami kade, go ji'umi Jawgiyel e darii dow waanne Siyoona. Himbe ujune hemure e lasoy dido e nayo (144 000), e wondi e maggel. Inne maggel, e inne Baaba maggel e winnaa dow tiide mañbe.

² Nanumi daane yiwoy diga dow kammu kade. Daane nen e wa'i hande rimmo diyam duuddam, e hande riggaano manjo. Daane ne nanumi e wa'i hande moolooji nun fiyete.

³ Himbe ñen e yima jimol kesol yeeso kitaal laamu, e yeeso tagaadum nayum yonk-intejum, e yeeso dottiiibe. Goddo waaway ko ekkitii jimol ñol to hinaa himbe ujune hemure e lasoy dido e nayo (144 000), sooditaabe diga duuniyaaru.

⁴ Himbe ñen tuuninay ko'e mum e rewbe, gam be jogake ko'e mañbe ñee laaabi. Bee tokki Jawgiyel to ñel yahata fu. Kambe woni sooditaabe diga caka himbe, gam be laato arteteebe sakkee Alla e Jawgiyel.

⁵ Fewre meeday wurtaago e kunnude mañbe, be galaa gacce.

Malaykaabe tato

⁶ Baawo majjum, ji'umi malaykaajo goddo e fiira hakkune dow e ley. Oo woodi habaru beldo, tabitiido, gam o waajoo himbe duuniyaaru fu, e leydeele fu, e lenyi fu, e ñelle fu, e jama'aaje fu.

⁷ Oo bata e daane townne, oo wi'a: «Kulee Alla, teddinee mo, gam wakkati o hiitotoo warii. Cujidane tagudo kammu e leydi, e maayo, e ciñiije diyam!»

⁸ Malaykaajo didaabo tokkini arano, e wi'a: «Babiila wanñarde mawne yanii! Ne yanii! Ne yarii leydeele fu jaram mayre, ñam baadi mayre kalluni.»

⁹ Malaykaajo goddo, tataabo tokkini be, e bata e daane townne, e wi'a: «To goddo sujidanii bisaa, e foto magga, go hebi maane magga e tiine, naa bo e junjo mum,

¹⁰ joomum yaran innabojam mone Alla. Jaram ñam jillontiraaka, baanjaadam der jarirgel mone makko. Joomum tooroto der yiite e kibiriita yeeso malaykaabe seniibe, e yeeso Jawgiyel.

¹¹ Curki yiite tooranje be, e eenca dow faa abada. Sujidanbe bisaa, e foto mum, ko hebi maane inne magga, be kebataa siwtaare jemma e nyalooma fu.»

¹² Gam majjum sey himbe Alla, ñowntaniibe ka o bati, go e goondini Yeese heba munyal.

¹³ Den, nanumi daane diga dow kammu, e wi'a: «Winnu kaa do: "Diga jooni, barke woodani maayuibe go e hawti e Joomiraawo." Ruuhu e wi'a: "Gooñja nun! Be ciwtoto e golle mañbe, gam golle mañbe tokkan be."»

Wakkati dugge duuniyaaru

¹⁴ Daarumi, den ji'umi duulere raneere. Goddo nandudo e Bii neddo e joodii dow mayre. Meetalol kanjeeri e woni dow hoore makko. Oo jogii waarudu beljol e junjo makko.

¹⁵ Malaykaajo goddo wurtoy diga suudu Alla, e bata e daane townne, e wi'a joodiido e duulere on: «Faddu waarudu maa, duggaa, gam wakkati dugge yottake, ko woni e leydi fotii ruggeego!»

¹⁶ Joodiido e duulere faddi waarudu mum e leydi, den ko woni e mayri fu ruggaa.

¹⁷ Malaykaajo goddo wurtoy diga suudu Alla gonunu dow kammu, kanko bo, oo jogii waarudu beljol.

¹⁸ Malaykaajo goddo, dawranoowo yiite wurtoy diga e hiisirde. Oo bata e daane townne, oo wi'a malaykaajo jogiido waarudu welunu on: «Faddu waarudu maa welunu, duggaa bi66e innabooje gonude der duuniyaaru, gam de 6enni.»

¹⁹ Malaykaajo faddi waarudu mum der duuniyaaru. O ruggi bi66e innabooje tawaade der leydi, o waanji de der biddirde mawne, ne mone Alla.

²⁰ Bi66e innabooje biddaa der biddirde wonune yaasi wannarde. Yiyam ili diga biddirde nen. Dam hebbi faa yottii to lagame pucci. Dam ili faa jaka kiloo keme tati (300).

15*Malaykaabe jeedido e boneeji cakitiidi*

¹ Baawo mum, ji'umi maane gom dow kammu. Maane nen e mawni, nee hunnii bo. Den ji'umi malaykaabe jeedido e jogii boneeji jeedidi. Kanji laatii boneeji cakitiidi di mone Alla hebbirra.

² Ji'umi ko nandi e maayo nanduno e daanorgal, jillontiriino e yiite. Mi yi'ii jaaliibe bisaa e foto magga, e lamba inne magga, 6ee darii dow maayo non, 6ee jogii moolooji Alla.

³ Bee jima jimol Muusa, jaggiido Alla, e nol jawgiyel, 6ee bi'a:

«Joomiraawo Alla mo baawde, golle maa e mawni, e haaydini! Laabi maa e foortii, e laatii goonjaaji, an laamaniido leydeele!

⁴ Joomiraawo, moy woni mo hulataa ma? moy woni teddintaa inne maa? Gam an tan laatii Ceniido. Lenyi fu waran sujida yeeso maa, gam 6e ji'i no golle maa foonnitorii.»

Pehe jeedidi kebbude boneeji jeedidi

⁵ Baawo mum, ji'umi dow kammu, suudu Alla e ma66itii, bukaaru e woni der mayru.

⁶ Malaykaabe jeedido jogiibe boneeji jeedidi wurtoy diga suudu Alla nun. Bee 6ornii gineeji laabudi, jalbooji. Bee ka66i belfeli to gabaaje ma66e.

⁷ Gootum der tagaadum nayum yonkin-tejum dum, hokki malaykaabe jeedido 6en pehe kanjeeri jeedidi. Pehe den e hebbi mone Alla buurdo faa abada.

⁸ Den suudu Alla hebbi curki sabbu ted-dunjal Alla e baawde mum. Goddo waaway ko naati der mayru, sey no boneeji jeedidi di malaykaabe jeedido waddi hebbi.

16*Jarirkon mone Alla*

¹ Den nanumi daane townne yiwoy diga suudu Alla, e wi'a malaykaabe jeedido 6en: «Jahee, deyyitee der duuniyaaru jarirkon mone Alla jeedidon!»

² Malaykaajo arano yahi, reyyiti jarirgel mum dow leydi, 6uuwe kallude, naawude nanji him6e woodu6e maane bisaa, e sujidanoobe foto magga.

³ Malaykaajo dida6o reyyiti jarirgel mum dow maayo, no waylitii yiyam hande dam maaydo. Den ko woodi yonki der maayo fu, waati.

⁴ Malaykaajo tata6o reyyiti jarirgel mum dow gooruuji, e ciibiije, de baylitii yiyam.

⁵ Den nanumi malaykaajo dawranoowo diyeele e wi'a: «An Alla, laatiido poonniitiido, an wonunoo, an woni jooni, an laatii Ceniido, a hiitorake e foonnitaare.

⁶ Gam 6e deyyitii yiyam him6e maada e dam annabiibe, an bo, a hokkii 6e yiyam 6e jara! Be ke6ii ko haanani 6e.»

⁷ Den nanumi daane yiwi diga hiisirde, e wi'a: «Goonja! Joomiraawo Alla mo baawde, sariyaaji maa e laatii goonjaaji, dii laatii poonnitiidi!»

⁸ Malaykaajo naya6o reyyiti jarirgel mum dow naaje, den ne hokkaa baawde sunnyugo him6e e yiite magge.

⁹ Guli cattudi wadi him6e. Be jenni inne Alla goodudo baawde dow boneeji din. Amma 6e tuubay, 6e teddina mo.

¹⁰ Malaykaajo joya6o reyyiti jarirgel mum dow kittaala laamu bisaa. Den laamu magga ni66i. Him6e darii e neta delle mum sabbu naawella.

¹¹ Be jenni Alla mo dow kammu, sabbu 6uuwe e naawella ma66e. Amma, 6e tuubay, 6e acca golle ma66e kallude.

¹² Malaykaajo jeego'abo reyyiti jarirgel mum dow maayo manjo wi'eteeno Efaratis, diyam maggo 6eetti, accani laamiibe waroo6e diga lettugal laawol.

¹³ Den ji'umi ginnaaji tati, nandudi e paa6i, e wurtoo e hunnuko kuuna gom, e diga hunnuko bisaa, e diga hunnuko annabiijo fewrekuujo.

¹⁴ Ginnaaji din yiwi e Seydan. Dii gada maaneeji, dii jaha to laamiibe duuniyaaru fu, dii kawrita 6e gam 6e ka6a konu nyalaane darjal, nyalaane Alla mo baawde.

¹⁵ [Joomiraawo wi'i: «Kettinee! Mii wara hande gujjo. Barke laatani mo daanaaki e reeni gineeji mum gam to o yahu funtu, himbe yi'a centudum makko!]

¹⁶ Ginnaaji din hawriti laamiibe to nokkure wi'eteene e Iburaninkeere, Harmagedon.

¹⁷ Malaykaajo jeediiba reyyiti jarirgel mum dow hennu, daane towne gom nanaa diga kittaal laamu, der suudu Alla e wi'a: «Dum heennyii!»

¹⁸ Maayye maayyi, rimmo e diggaale wadi, leydi dimmii e semme. Iri dimmaade leydi hande dee don meeday ko wadi diga ko himbe tagaa der duuniyaaru, gam de cattii puy!

¹⁹ Wanjarde mawne seenniraa pecce tati. Banjarde mawde de leydeele godde yani. Den Alla siwtori wanjarde mawne wi'eteene Babiila. O yarini ne jarirgel kebbujel innabojam dam mone makko mawne.

²⁰ Dundu fu halki, baalle bo majjiti.

²¹ Malamalluuje mawde yani dow himbe diga kammu. Malamalluuje den teddugo woore mum fu wadan kilo lasoy didi. Himbe yenni Alla sabbu bone malamalluuje den, gam dum sattii puy.

17

No Babiila hiitortee

¹ Baawo majjum, gooto der malaykaabe jeedido, jogiibe jarirkon jeedidon wari, wi'immi: «War mi hollee no kaaruwaajo mawdo, joodiido dow diyeele duudde hiitortee.

² Laamiibe duuniyaaru wadii jeenu e makko. Himbe buusii e jaram kaaruwaaku makko.»

³ Den Ruuhu hebbimmi, go malaykaajo yaarimmi der haro. Ton ji'umi debbo gom e waddii bisaa bodeya, gooduna inde jennooje Alla. Bisaa nan e woodi ko'e jeedidi e galaldi sappo.

⁴ Debbo on e bornii kolte bode bodeeji, e wattii kanjeeri e kaaye dime, e colle. Oo jogii jarirgel kanjeeri e junjo makko. Jarirgel nel e hebbi karmudum e nyiddudum dum kaaruwaaku makko.

⁵ Inne ne maane mum suudii e winnii e tiine makko: «Babiila wanjarde mawne, inna kaaruwaabe e wadoobe ko nyiddi fu der duuniyaaru.»

⁶ Den ji'umi debbo on e buusi sabbu no o yariri yiyyam himbe Alla, e yiyyam waraabe gam 6e ceedii haala Yeesu.

No ji'umoo mi, kaydiniimi sanne.

⁷ Amma malaykaajo on wi'immi: «Gam ume dum haayni maa? Mi faaminte maanaa cuudiika dow debbo on e bisaa na o waddii, gooduna ko'e jeedidi e galaldi sappo.

⁸ Bisaa na ji'udaa, na na'onno, amma jooni, na walaa. Na wurtoyo diga e gayka lugguka, na yaha halkoygo. Inde himbe duuniyaaru wobbe winnaaka e dewtere yonki diga fuddoode duuniyaaru. Be kaaydinto to 6e ji'ii na, gam na na'onno, go na walaa kade, amma na wittitoyo.

⁹ Haani neddo heba annal e faamu. Ko'e jeedidi den laati nun baalle jeedidi de debbo joodii dow mum. Kanje woni laamiibe jeedido:

¹⁰ joyo yanii, jeego'a6o nun laamii jooni, jeediiba waray taw. Amma to o warii wakkati sedda o laamotoo.

¹¹ Bisaa gonunoonja go na walaa, laatii laamiido jeetata6o. Naa laatii bo gooto der jeedido, go naa yaha halkoygo.

¹² Galaldi sappo di ji'udaa, laatii laamiibe sappo 6e ke6ay laamaare taw. Amma 6e ke6an baawde laamaago e bisaa yanne woore tan.

¹³ Be fu, huune gootum 6e tiitii, 6e kokka bisaa semme ma66e, e baawde ma66e.

¹⁴ Be ka6an e Jawgiyel, amma nel jaaloto 6e, gam kanjel laatii Joomiraawo joomiraabe, e Laamiido laamiibe. Wondufe e maggel, laatiibe noddabe, e su6aabe, e hoolaabe, jaalodinto e maggel.»

¹⁵ Malaykaajo on wi'immi kade: «Diyeele de ji'udaa kaaruwaajo on e joodii dow mum, woni himbe, e jama'aa, e leydeele, e delle.

¹⁶ Galaldi sappo di ji'uda, kanji e bisaa, wanyan kaaruwaajo on, gorta mo, acca mo funtu. Be yakkan tew makko, 6e padda mo e yiite.

¹⁷ Gam Alla wattii der 6erde ma66e 6e gada ko o resi. Be gada hunnuko wooto, 6e kokka bisaa laamu ma66e, faa de ko Alla bati fu hebbi.

¹⁸ Debbo mo ji'udaa, kanko laatii wanjarde mawne, laamaniine laamiibe duuniyaaru.»

18

Kalkol Babiila

¹ Baawo majjum, ji'umi malaykaajo gom kade e jippoo diga dow kammu. Oo woodi baawde mawde, teddujal makko yayni e duuniyaaru fu.

² O batii e daane towne, o wi'i: «Ne yanii! Babiila wanjarde mawne yanii! Ne laatiike wonorde ginnaaji, e suudorde ruuhuji cobudi, e suudorde pooli cobudi, e elliniidi fu!

³ Gam leydeele fu buusii e jaram kaaruwaaku mayre. Laamiibe duuniyaaru jeenii e mayre, tenkuube duuniyaaru hebii jawdi diga goonnan mayre mawdam.»

⁴ Den nanumi daane wonne diga kammu, e wi'a: «Burtee e mayre, onon himbe am!

Gam to on kawtee e hakkeeki mayre, gam to boneeji mayre hebu on.

⁵ Gam hakkeeki mayre yowontirii faa yot-tii dow kammu, Alla bo siwtorii gadu mayre kallun.

⁶ Gadane ne hande no ne wadani on. Jobitee ne ko ne wadani on de didi. Jarirgel nel ne laawirani on jaram, laawirane ne e maggel, semme majjam bura de didi!

⁷ Duudinane ne toora e bojji jaka no ne teddiniri hoore mayre, e no ne wuuriri der goonnan. Gam nee wi'a der berne mayre: "Min laamiido debbo nun, mi gawn-iiji bane, mi annataa bojji maayde abada!"

⁸ Gam majjum, der nyalaane woore boneeji dii do waranan ne: maayde, e bojji, e rafo, ne jaban du yiite, gam Alla Joomiraawo kiitotoodo ne, laati nun mo baawde.»

Bojji dow Babiila

⁹ Laamiibe duuniyaaru hawtuibe e mayre der jeenu e goonnan mayre wullan, simoo to yi'i curki bulol yiite mayre.

¹⁰ Be daroto woddi, gam 6e kulan ki-ita mayre heba 6e. Be bi'an: «Kayto! Kayto! Babiila, wanjarde mawne, Babiila wanjarde semmenteere, der yanne woore tan, kiitadaa!»

¹¹ Tenkuube duuniyaaru wullan, simoo gam mayre, gam goddo soodataa kade gi-neeji ma66e.

¹² Kanjeeri, e cardi, e kaaye dime, e colle, e gude diggude, e gude bodeeje, e bodeeje coy, e ledde luuttooje, e huune feere feere gadiraadum nyiye nyiibi, e huune gadiraadum ledde caadiide, e janni bodeeri, e janni baleeri, e hayre wi'eteeni marba,

¹³ e kobitaaje ledde bi'eteede kanel, e li'anji, e wardi, e miira, e wardi buudeteedum, e innabojam, e nebbam, e conni, e alkamaari, e na'i, e baali, e pucci, e laanaaji pucci, e maccuibe, e yonkiiji himbe.

¹⁴ Tenkuube wi'an wanjarde nen: «Ko cu-uninodaa hebugo fu woddiike ma. Jawdi maa, e ko woodi fu majjii, a hebitintaako dum abada.»

¹⁵ Tenkuube hebuibe jawdi e mayre, daroto woddi, gam kulol kiita mayre. Be bullan, 6e cimoo,

¹⁶ 6ee bi'a: «Kayto! Kayto! Wanjarde mawne, nee do jurortono gude diggude e gude bodeeje, e bodeeje coy. Nee do jurortono kanjeeri e kaaye dime, e colle!

¹⁷ Jawdi nii fu halkii der yanne woore!»
Boyloobe laanaaje diyam mawde, e ya-hooobe toy fu der majje, e gollotoobe der majje, e suufotoobe liyyi, darii woddi.

¹⁸ No 6e ji'i curki bulol mayre yiite, 6e kalbi, 6e bi'i: «Wanjarde gom walaa fotidin-noone e wanjarde nee do!»

¹⁹ Be darii, 6ee baanja leydi dow ko'e ma66e, 6ee bulla, 6ee cimoo. Berde ma66e e biisii, 6ee bi'a: «Kayto! Kayto! Wanjarde mawne, ne goonnan mum hokki wooduibe laanaaje diyam fu jawdi, der yanne woore tan, ne halkii!

²⁰ Kammu, seya gam kalkol mayre! Onon himbe Alla e lilaabe, e annabiibe, ceyee onon bo! Gam Alla hiitake ne ko ne wadani on!»

²¹ Den malaykaajo semmenteejo gom etti hayre mawne nandune e namarde, faddi ne der maayo, wi'i: «Ninnii nun Babiila, wanjarde mawne faddirtee e semme, ne yi'ataake kade faa abada!

²² Daane fiyoobe moolooji, e yimoobe, e fuuroobe algaytaaji, e fuuroobe galaldi nanataake kade der maa abada! Wadoobe golle juude feere feere yi'ataake kade der maa. Rimmo namarde nanataake kade der maa.

²³ Jaynol fitilla yaynataa der maa. Daane jommanjo gorko e jommanjo debbo nanataake kade der maa. Gam tenkuube maa laatinoow mawbe der leydi. A jammike leydeele duudde e dobo dobooje maa.

²⁴ Yiyam annabiibe e yiyam himbe Alla, e dam waraabe der duuniyaaru tawaama der maa.»

19

Jimi jaalorgal dow kammu

¹ Baawo majjum, nanumi daane towne hande daane jama'are duunne dow kammu, e wi'a: «Aleluya*! Kisidam, e teddujal, e baawde laatanii Alla meeden.

² Kiitaaji makko e laatii goonjaaji, dii poon-nitii! O hiitake kaaruwaajo mawdo biisudo duuniyaaru e kaaruwaaku mum. Alla hi-itake mo gam o reyyitii yiyam gollantoo6e dum.»

³ Be bi'i de didawre: «Aleluya! Curki bulol wanjarde nen e eenca dow faa abada!»

⁴ Dottiibe laso e nayo, e tagaadum nayum yonkintejum dum, jiccii sujidani Alla joodiido dow kittaala laamu, e wi'a: «Aami! Aleluya!»

Bangal Jawgiyel

⁵ Daane yiwi diga kittaala laamu, e wi'a: «Jettee Alla meeden, onon gollantoo6e mo fu, onon hulbe mo, mawbe e petton!»

⁶ Den nanumi hande daane jama'are duunne, e hande rimmo diyam duuddam, e kade hande riggaajo manjo, e wi'a: «Aleluya! Alla Joomiraawo meeden, mo baawde, laamake.

⁷ En ceyee, belbelten, teddinen mo, gam bangal Jawgiyel yottake. Da66aado maggel siriyake.

* 19:1 Aleluya laati nun haala Iburaninkeere, waato «Jettee Joomiraawo»

⁸ O hokkaama o bornoo kolte diggude, jal-booje, laabude.» Kolte den laatii hande gadu himbe Alla geetu.

⁹ Malaykaajo wi'immi: «Winnu: "Barke woodani noddinaabe nyaamde teegal jawgiyel!"» O wi'immi kade: «Haala Alla goonjaha ka o bati nun don.»

¹⁰ Jicciimi ley koyde makko, gam mi sujidana mo, amma o wi'immi: «Taa wadu dum! Min bo, mi gollantoodo Alla nun hande maa, e hande banniraabe maa jogiibe seedaaku Yeesu. Sujidan Alla!» Goonja ka Yeesu holliti, kanka nun hokki annabiibe haala ka be bati dow makko.

Almasiihu waran hiitoo bisaa

¹¹ Baawo majjum ji'umi kammu ma6bitii. Den ji'umi puccu danewol. Baddiido nol, e wi'ee Kooliniido, e Goonjaajo. Goonja o hiitortoo, kanka o hafirta bo konu.

¹² Gite makko e wa'i hande denjal yiite. Oo melli meetali laamu duuddi. Inne e winna dow makko, goddo annaa ne, to hinna kanko.

¹³ Oo bornii toggoore cownaane der yiyyam, inne makko woni: «Haala Alla.»

¹⁴ Konunkee6e 6e dow kammu e tokkini mo. Bee baddii pucci daneegi, 6ee bornii kolte daneje diggude, laabude.

¹⁵ Kaafahi belki e wurtoo diga e hunnuko makko. Kanki o jaalortoo himbe. O laamoranto 6e e sawru janni. O biddan innabooge der biddirde mone Alla mawne, laatiido mo baawde.

¹⁶ Inne gom e winnaa dow toggoore makko, e dow asaajal makko: «Laamiido laamiibe, e Joomiraawo joomiraabe.»

¹⁷ Den ji'umi malaykaajo gom e darii dow naaje. O batii e daane townne, o wi'i pooli piirooji dow hennu fu: «Garee kawritee gam juulde Alla wadi.

¹⁸ On yakkan tew laamiibe, e hooree6e soogeeji, e bannu semmentee6e, e tew pucci, e waddiibe di, e bannu himbe fu: rimbe e maccube, maw6e e petton!»

¹⁹ Den ji'umi bisaa e laamiibe duuniyaaru, e konunkee6e mum. «Be kawritii gam 6e kabida e baddiido puccu on, e konunkee6e mum.

²⁰ Bisaa nan nanna ma6baa, kanja e annabiijo pewoowo gadunoodo haaynaareeji yeeso magga. E haaynaareeji din o jammoriinoo woodube maane bisaa, e sujidanoo6e foto magga. Be fu dido, 6e paddaa e yonki der maayo yiite ku66oowe, e kibiriita.

²¹ Horii6e waraa e kaafahi burtotooki e hunnuko baddiido puccu on. Pooli wari yakki balli ma6be, faa di kaari.

¹ Baawo majjum, ji'umi malaykaajo gom e jippoo diga dow kammu. Oo jogii callalluwol manjal, e ma66itirgel gayka lugguka.

² O nanji kuunja, boddi nayeeri, bi'eteeni Ibiilisa e Seydan, o ha66i na faa duubi ujuneere.

³ O watti na der gayka lugguka, o ma66i, o fedii. Den o takki takkanne dow makka, gam to o jammoo leydeele kade faa duubi ujuneere hebba. Baawo majjum, o ma66itinte wakkati sedda.

⁴ Den ji'umi kittaaje laamu e joodiibe dow majje. Be kokkaama baawde hiitaago. Den ji'umi yonkiiji 6e ko'e mum wudditaa gam 6e ceedanike Yeesu, e gam 6e baajike haala Alla. Be cujidanaay bo bisaa, e foto mum. Be ke6ay maane dow tiide, dum bo e juude ma66e. Be pintii, 6e laamodii e Almasiihu duubi ujuneere.

⁵ Maay6e horiibe fintay faa duubi ujuneere hebba. Kanjum woni pintol aranol.

⁶ Barke e cenaaki woodani wonube der pintol aranol! Maayde didawre woodaa baawde dow ma66e. Be laatanto Alla e Almasiihu Limaamiibe, 6e laamodoo e makko duubi ujuneere.

Seydan jaalaama

⁷ Tu duubi ujuneere hebba, Seydan yoofete, wurtoo e kasu mum.

⁸ O jammoto leydeele gonude der gooraaje duuniyaaru naay, waato Gog, e Magog. O hawritan de gam konu, de duudan hande jaanere maayo.

⁹ Be cankitii der duuniyaaru fu, 6e piilitii himbe Alla, e wannarde jidaane. Amma yiite jippii diga kammu, halki 6e.

¹⁰ Seydan jammotoodo 6e, faddaa der maayo yiite e kibiriita, to bisaa e annabiijo pewoowo woni. Don nun 6e toorotoo jemma e nyalooma, faa abada.

Nyalaane darnal

¹¹ Baawo majjum, ji'umi kittaala laamu manjal daneyal, e joodiido dow maggal. Leydi e kammu doggi yeeso makko, yi'aaka kade.

¹² Mi yi'ii maay6e, maw6e e petton e darii yeeso kittaala laamu. Dewte ma6bitaa. Den dewtere wonne ma6bitaa, kayre woni dewtere yonki. Maay6e hiitaa hande no winniraa der dewte, moy fu jaka golle mum.

¹³ Maayo tuuti maay6e mum. Maayde e joonne maay6e bo tuuti maay6e mum. Den moy ma66e fu, hiitaa deydey golle mum.

¹⁴ Maayde, e joonne maay6e wattaa der maayo yiite. Maayo yiite non woni maayde didawre.

¹⁵ Neddo mo inne mum winnaaka der dewtere yonki, faddaama der maayo yiite.

20

Laamaare duubi ujuneere

21

Kammu kesu e leydi keyri

¹ Baawo majjum, ji'umi kammu kesu e leydi keyri, kammu aranu e leydi arandeeri majjiti, maayo bo walaa.

² Ji'umi wannjarde ceniine, waato Urusaliima kesol e jippoo diga dow kammu, diga to Alla. Njol siriyake hande debbo ciriyiido fotta e gorum.

³ Mi nanii daane towne diga to kittaal laamu, e wi'a: «Joodorde Alla caka himbe nani, o wonoto e ma66e, 6e laato himbe makko, Alla e hoore mum wondan e ma66e.

⁴ O moytan gondi gite ma66e fu. Maayde, e bojji, e toora wonataako kade, gam kujje arandeeye fu yawtii.»

⁵ Joodiido dow kittaal laamu wi'i: «Mi wadan huune fu laato kesum!» O wi'i: «Winnu haalaaji dii, gam di laati nun goonjaaji, kooliniidi.»

⁶ O wi'immi kade, «Huune fu hebbii! Min woni arano, min woni sakitiineejo, min woni fuddoode, e heennyitirde. Dondaado fu, mi hokkan dum diyam yonki, o yobataa.

⁷ Jaaliido heban huune dum fu, mi laato Alla makko, o laato biddo am.

⁸ Amma hulhulbe, e 6e walaa goondinki, e sobube, e waroobe himbe, e jeenoobe, e wadoobe dobo dobooje, e safoobe tooruje, e fewoobe fu, maayo yiite ku66oowe e kibiriita nun woni gedu ma66e. Kanjum woni maayde didawre.»

Urusaliima kesol

⁹ Baawo majjum, gooto der malaykaabe jeediido jogiinoobe jarirakon jeediidon keb-bukon boneeji jeediidi cakitiidi, wari, bad-dimmi wi'i: «War mi hollee jommanjo debbo, debbo Jawgiyel.»

¹⁰ Den keewumi Ruuhu, go malaykaajo on yaarimmi dow waanne mawne towne. O hollimmi Urusaliima, wannjarde seniine yiwi diga dow kammu to Alla, e jippo.

¹¹ Teddujal Alla e woni der mayre. Nee jalba hande hayre rimre, e hande hayre wi'eteene yaspa, laabune hande daanorgal.

¹² Birniwol manjol, towujol e filititii wannjarde nen. Nee woodi dammude sappo e didi, dammugal fu e woodi malaykaajo. Inde lenyi 6i66e Isira'ila sappo e didi, e winnii dow dammude den.

¹³ Dammude tati e woni far lettugal, tati far sobbiire, tati far hoore fudo, tati bo far gorgal.

¹⁴ Birniwol wannjarde nen e woodi kaaye dadda sappo e didi. Inde lilaabe Jawgiyel sappo e dido, e winnii e majje.

¹⁵ Malaykaajo baddannoodo am e jogii yommal poonnirgal, nal kanjeeri, gam o fonnira wannjarde, e dammude mayre e birniwol mayre.

¹⁶ Becce mayre naay fu e foti, juutugo e yaajugo fu e foti. Malaykaajo foonni wannjarde nen e poonnirdum mum. Juutugo mayre wadii kilomeeta ujune didi e keme didi (2200), non bo yaajugo e towugo mayre foti.

¹⁷ O foonni bo birniwol mayre, njol wadi kuule hemure e lasoy didi e naay, (144) jaka poonnol himbe.

¹⁸ Birniwol njol, hayre yaspa nun mahiraa. Wannjarde nen bo mahiraa e kanjeeri laabuni, e jalba hande daanorgal laabunjal.

¹⁹ Wannjarde nen dadda bombooru mum moyyiniraama e kaaye dime feere feere. Arandeere, Yaspa, didawre, safiir, tatawre, agate, yawwre, emerooda,

²⁰ joyawre, sardoniisi, jeego'awre, sarduwan, jeediidawre, kirisoliti, jeetatawre, haako haakoore, jeenayawre, topas, sappo'awre, kirisoparas, sappo e go'awre, yasente, sappo e didawre, ametis.

²¹ Dammude sappo e didi den wadiraama e sokiyaaje daneeye sappo e didi. Dammugal fu wadira sokiyaare woore. Jayri wannjarde nen wadira e kanjeeri laabuni, jalboori hande daanorgal laabunjal.

²² Mi yi'ay suudu Alla der wannjarde nen, gam Joomiraawo Alla mo baawde, e Jawgiyel nun laatii suudu Alla mayre.

²³ Wannjarde nen bukaaka naaje, naa bo lewru yaynana dum, gam teddujal Alla yannanta ne, Jawgiyel laatii fitilla mayre.

²⁴ Leydeele fu yahan der jaynjol mayre, laamiibe duuniyaaru waddan jawdi mum der mayre.

²⁵ Dammude mayre ma66ataako nyalooma, gam jemma walaa der mayre.

²⁶ Be gaddan jawdi e teddujal leydeele der mayre.

²⁷ Ko sobi fu naatataa der mayre. Gadoowo ko sentinii, e pewoowo naatataa ton. Amma naatoobe ton woni, 6e inde mum winnaa der dewtere yonki, ne Jawgiyel.

22

¹ Baawo majjum, malaykaajo hollimmi maayo diyam yonki. Diyam dam e laabi hande daanorgal. Maayo njon e yiwa diga kittaal laamu Alla, e Jawgiyel.

² Diyam maayo njon e ila caka jayri wannjarde nen. Leggal kokkoowal yonki e tawaa fonjo maggo didi fu. Leggal njal e rima bikkol de sappo e didi der duu6ol, waato de woore der lewru fu. Haako maggal e laatii lekki nyawtoohi himbe.

³ Naaloore tawataake kade der siire nen.

Kittaal laamu Alla e Jawgiyel wonoto der mayre, jaggiibe makko sujudanan mo.

⁴ Be ji'an yeeso makko, inne makko winnete e tiide ma66e.

⁵ Jemma walaa ton kade, 6e kaajataake jayñol fitilla, e jayñol naaŋe, gam Joomiraawo Alla laatoto jayñol maḅḅe. Be laamoto faa abada.

Gartol Yeesu

⁶ Malaykaajo on wi'immi: «Haalaaji dñi ḁo e laatii gooŋa, dñi laatii kooliniidi bo. Alla Joomiraawo gattudo haala mum der annabiibe, lili malaykaajo mum gam o holla jeyaaḅe makko ko waroyta, 6ooyataa.»

⁷ Yeesu wi'i: «Kettinee, mii wara 6ooyataa!» Barke laatani dōwtaniido ko woni der dewtere annabaaku nee ḁo.

⁸ Min, Yuhaana, min nani kujje ḁee, yi'i ḁe. Baawo no nanumi, ji'umi ḁe, jicciimi yeeso malaykaajo kolludo am ḁe, gam mi sujidana mo.

⁹ Amma o wi'immi: «Taa waḁu ḁum, min bo, mi laati nun jaggiido hande maa, e banniraaḅe maa annabiibe, e dōwtaniibe haalaaji gonudi der dewtere nee ḁo. Sujidan Alla!»

¹⁰ O wi'immi kade: «Taa suudu haalaaji annabaaku gonudi der dewtere nee ḁo, gam wakkati ḅadake.

¹¹ Gaḁoowo ko halli, tokkoo waḁugo ko halli. Coḅudo, tokka waḁugo ko sobi. Poonnitiido, tokkoo waḁugo ko foonnitii. Ceniido, tokkoo wonaago der senaare!»

¹² Yeesu wi'i: «Kettinee, mii wara, 6ooyataa. Mi waddan barjaari gam mi warjoo moy fu deydey golle mum.

¹³ Min woni arano e sakitiineejo, min woni fuddoode e heennyitirde.»

¹⁴ Barke laatani loonnuḅe toggooje mum gam 6e baawa ko nyaami 6iḅḅe leggal yonki, 6e naatira bo wanjarde diga e dammude!

¹⁵ Amma laatiibe dawaadi, e wadooḅe dobo dobooje, e jeenoḅe, e warooḅe himḅe, e saafooḅe tooruuje, e yidube fewre go e fewa fu, wonoto yaasi.

¹⁶ Min Yeesu, mi lili malaykaajo am, o seedoo kujje ḁe der eklesiyaaji. Min woni mo lenyol Dawda, e taaniiko, min woni hoodere fajiri jalboore!

¹⁷ Ruuhu e jommanjo debbo darii e wi'a: «War!» Nanudo fu sey wi'a: «War!»

Dondaado fu, wara. Jidudo diyam yonki fu, jaḅa ḁam, yoḅataa!

¹⁸ Min, Yuhaana, mii bata moy fu, nanudo haala annabaaku gonuka der dewtere nee ḁo hakkila. To goddo 6eydii goddum dow kujje ḁee, Alla 6eydanan joomum boneeji batanaadi der mayre.

¹⁹ To goddo buytii goddum der haalaaji dewtere annabaaku ne, Alla suttan gedu joomum e leggal yonki, e diga wanjarde seniine, ko batanaa der dewtere ne.

²⁰ Ceediido kujje ḁee wi'i: «E gooŋa, mii wara, 6ooyataa!» Aami! War Yeesu Joomiraawo!

²¹ Moyyere Joomiraawo meeden Yeesu wonda e moodon on fu!